

РЕГИОНАЛНИ

ПРОФИЛИ

И.П.И

РЕГИОНАЛНИ ПРОФИЛИ

ПОКАЗАТЕЛИ ЗА РАЗВИТИЕ

2021

И.П.И

Институт за пазарна икономика

София • 2021

Изданието е подкрепено от Фондация „Америка за България“.

- © Зорница Славова, Адриан Николов, Петър Ганев, *автори*, 2021
- © Весела Добринова, Константин Жеков, *корица*, 2021
- © Константин Жеков, *художествено оформление*, 2021
- © Институт за пазарна икономика, 2021

ISSN 2738-7615

Редактори: Петя Георгиева, Лъчезар Богданов, Мила Вълкова

Институт за пазарна икономика

1142 София, бул. „Патриарх Евтимий“ 10, ет. 2, тел.: (02) 952 62 66

www.ime.bg

www.regionalprofiles.bg

Съдържание

Предговор	5	Област Перник	67
Регионални профили 2020: показатели на прага на пандемията	7	Област Плевен	71
ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ	7	Област Пловдив	75
СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ	11	Област Разград	79
Област Благоевград	15	Област Русе	83
Област Бургас	19	Област Силистра	87
Област Варна	23	Област Сливен	91
Област Велико Търново	27	Област Смолян	95
Област Видин	31	Област София (столица)	99
Област Враца	35	Област София	103
Област Габрово	39	Област Стара Загора	107
Област Добрич	43	Област Търговище	111
Област Кърджали	47	Област Хасково	115
Област Кюстендил	51	Област Шумен	119
Област Ловеч	55	Област Ямбол	123
Област Монтана	59	Групи индикатори	127
Област Пазарджик	63	Приложение	139

Използвани съкращения

АГКК	Агенция по геодезия, картография и кадастър
АПИ	Агенция „Пътна инфраструктура“
БВП	брутен вътрешен продукт
БДС	брутна добавена стойност
БЕЛ	български език и литература
ВЕИ	възобновяеми енергийни източници
ВСС	Висш съдебен съвет
ДЗИ	държавен зрелостен изпит
ДМА	дълготрайни материални активи
ЗДОИ	Закон за достъп до обществена информация
ИСУН	Информационна система за управление и наблюдение на средствата от ЕС в България
МБАЛ	многопрофилна болница за активно лечение
МВР	Министерство на вътрешните работи
МОН	Министерство на образованието и науката
НВО	независимо външно оценяване
НСИ	Национален статистически институт
НЦТР	Национален център за териториално развитие
ПДИ	Фондация „Програма Достъп до информация“
пр.п.	процентен пункт
ПЧИ	преки чуждестранни инвестиции

Предговор

За десета поредна година Институтът за пазарна икономика представя „Регионални профили: показатели за развитие“ – единствения по рода си алманах на регионалното развитие в България. „Регионалните профили“, както е по-известно изданието, се превърна в безспорна запазена марка на ИПИ. Тази година изданието разкрива социално-икономическото състояние на областите в България в условията на пандемия.

Изследването се основава на 66 индикатора, които оценяват икономическата и социалната среда в 28-те области в страната. Всички данни са представени в изданието, както и на специализираната страница на ИПИ – www.regionalprofiles.bg. Систематизирането им по определени показатели позволява те да бъдат проследени в динамика, както и да се правят сравнения между отделните области в страната. Така на практика се осигурява лесен достъп до най-пълния и актуален статистически масив от данни на областно ниво.

Благодарение на работата на институциите, събиращи и предоставящи статистически данни, с всяка следваща година успяваме да включим все по-актуална и обхватна информация за икономиката и социалната среда в областите. В тазгодишното издание по-голямата част от данните се отнасят за 2020 г. Изключенията не са много и се изчерпват с няколко показателя, които се публикуват с повече от година закъснение – областните данни за БВП на човек от населението и за заплатите, както и отделни индикатори в сферата на инвестициите, околната среда, инфраструктурата и образованието. Там, където това е било възможно – например в сферата на администрацията, местните данъци и резултатите от матурите, анализът се опира и на данни за 2021 г.

Изданието може да се използва от централните и местните власти, бизнеса и медиите, както и от преподаватели, експерти и представители на гражданския сектор, които се занимават с проблемите на регионалното развитие. Вярваме, че и за всеки гражданин би било интересно да прочете как се представя неговата област в сравнение с останалите в различните сфери на икономическия и социалния живот.

Екипът на ИПИ изказва благодарност на Фондация „Америка за България“ за партньорството и дългогодишната подкрепа при подготвянето и публикуването на „Регионалните профили“.

Надяваме се и тази година изданието да Ви бъде интересно и полезно – желаем Ви приятно четене!

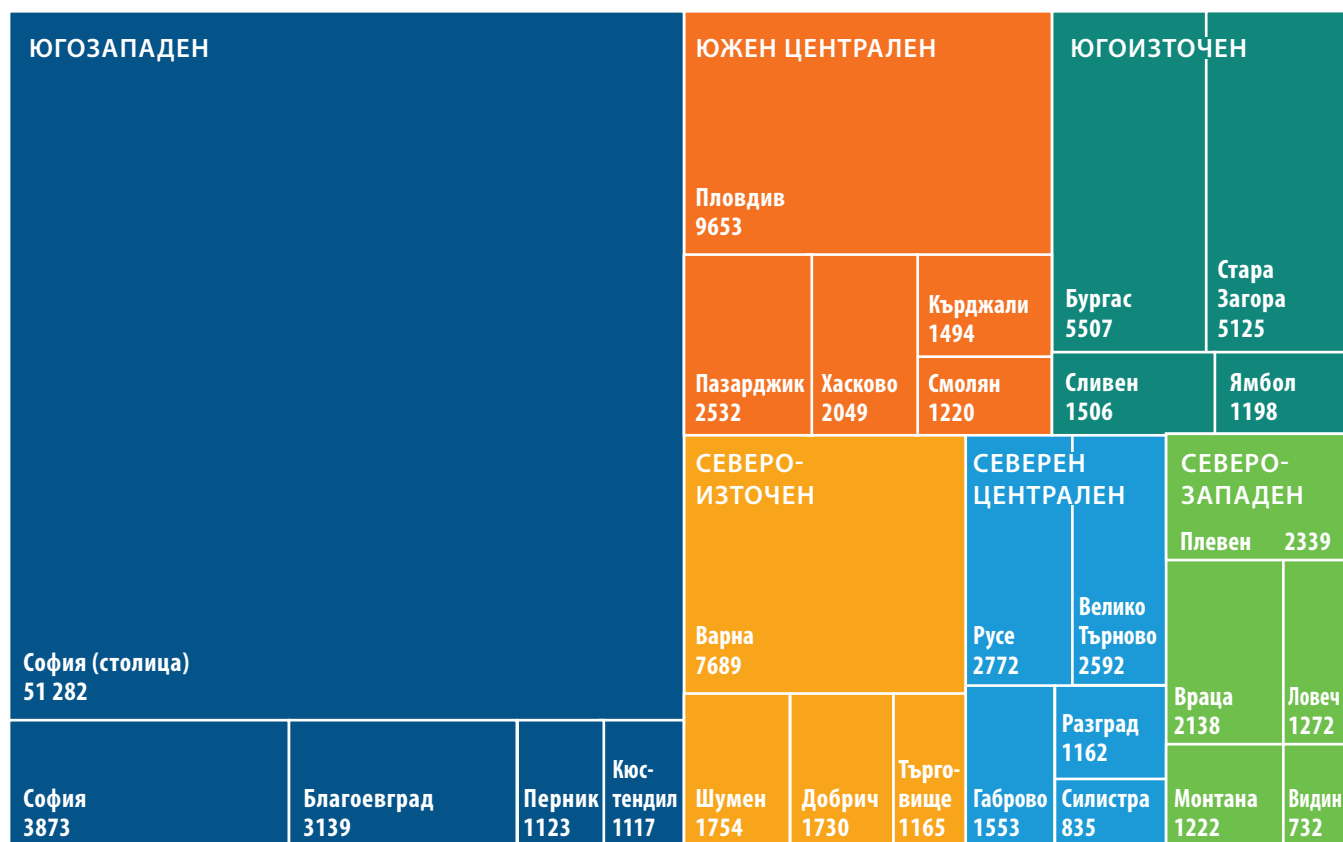
Екипът на ИПИ

Регионални профили 2021: развитие по време на пандемия

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Регионалната карта на икономическото развитие в България продължава да бъде доминирана от големите икономически центрове. През 2019 г. брутният вътрешен продукт (БВП) на София (столица) достига над 51 млрд. лв., което е близо 43% от икономиката на страната. Извън столицата в Южна България се открояват областите Пловдив (9,7 млрд. лв.), Бургас (5,5 млрд. лв.) и Стара Загора (5,1 млрд. лв.). На север водещо място заема област Варна (7,7 млрд. лв.), следвана от Русе (2,8 млрд. лв.) и Велико Търново (2,6 млрд. лв.). По-малкият мащаб на икономическите центрове в Северна България с изключение на Варна, както и по-слабата свързаност между тях предопределят до голяма степен и разликата между Севера и Юга в България.

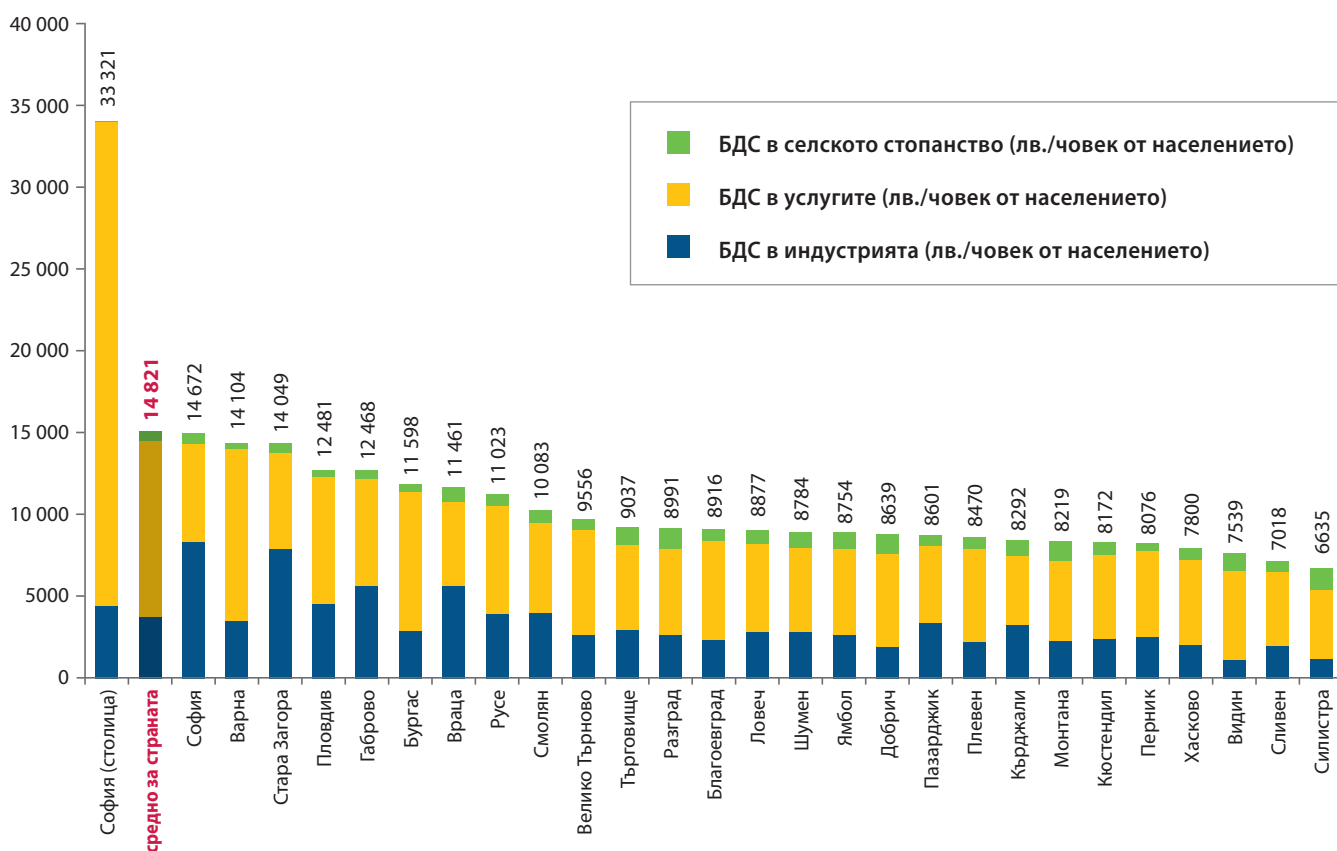
Фиг. 1. Брутен вътрешен продукт на областите в България през 2019 г. (млн. лв.)

Източник: НСИ.

Брутната добавена стойност на човек от населението по области варира от над 33 хил. лв. в София (столица) до под 7 хил. лв. в Силистра. Икономиката на София е силно доминирана от услугите, които носят близо 87% от добавената стойност. Столицата изпреварва над два пъти другите големи икономически центрове – Варна, Стара Загора и Пловдив. На второ място в страната излиза област София, която обхваща индустрията в непосредствената периферия на големия столичен град, но също така и голяма част от минното дело и металургията в Средногорието. Наред с област София промишлеността играе по-значима роля в областите Стара Загора, Враца и Габрово. Селското стопанство носи над 10% от добавената стойност в областите Силистра, Враца, Монтана, Разград, Добрич, Търговище, Шумен, Ямбол и Кърджали. Видимо това са сравнително по-бедни области, разположени предимно в северната част на страната.

Фиг. 2. Брутна добавена стойност на човек от населението по области през 2019 г.

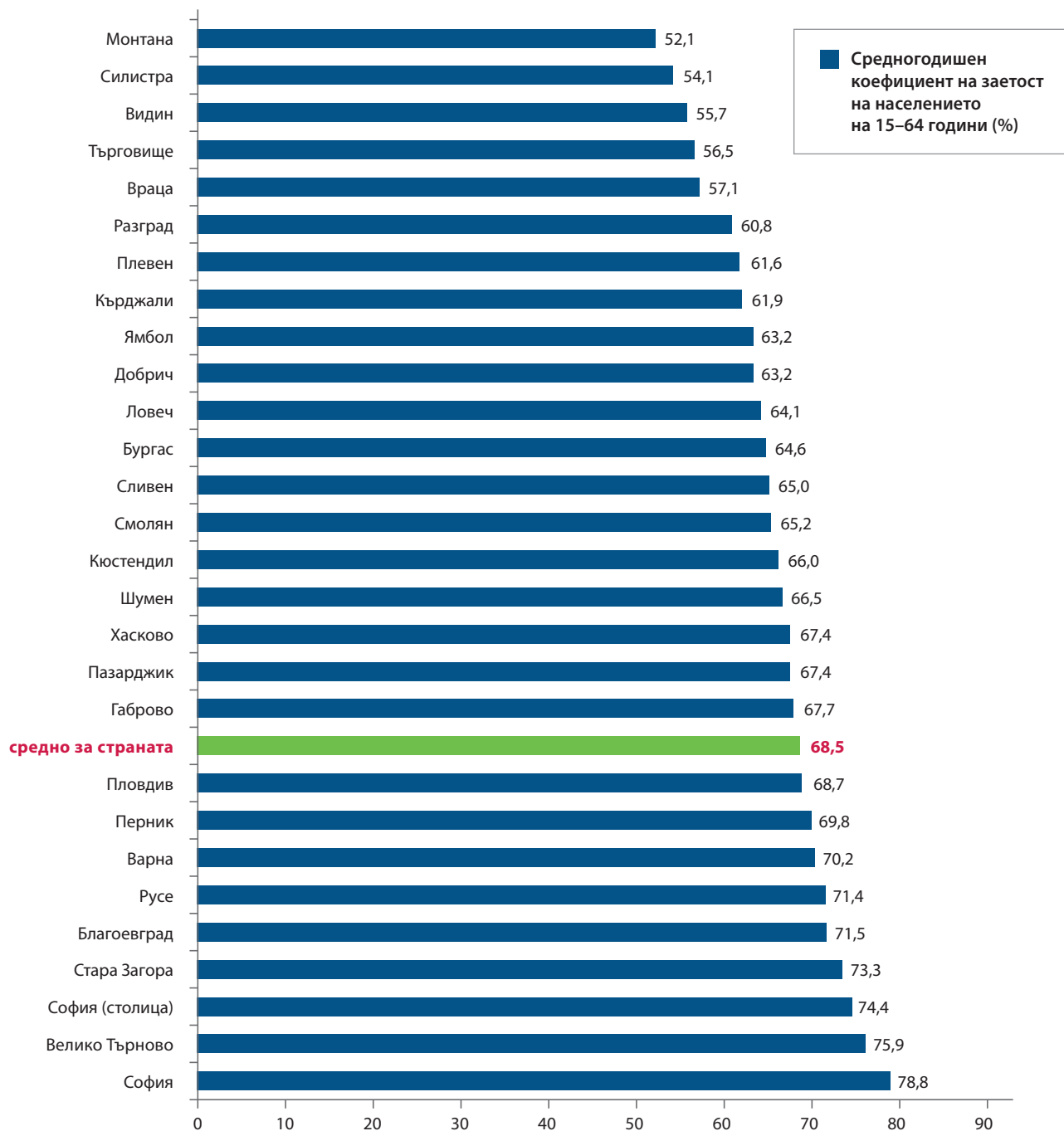

Източник: НСИ, изчисления на ИПИ.

Пандемията пречупва положителната динамика на пазара на труда в България. След като за пръв път в новата история на страната коефициентът на заетост на населението на 15–64 години надхвърли границата от 70% (2019 г.), през 2020 г. се регистрира свиване на заетостта до 68,5%, като негативните процеси обхващат всички райони на страната. Въпреки пандемията обаче големите различия на пазара на труда се запазват. Докато големи икономически центрове отчитат коефициент на заетост около или над 70%, по-бедните остават далеч назад. Всичките пет области с коефициент на заетост под 60% са разположени на север от Стара планина. Най-добре по отношение на заетостта в Северна България се представят областите Варна, Русе и Велико Търново. Трябва да се отчете и много силното представяне на област София, която за втора поредна година задминава столицата. Устойчивите показатели на пазара на труда в област София са подкрепени от много доброто развитие на индустрията в широката периферия на столицата, както и от стабилността на големите компании в Средногорието, които преминават успешно през първоначалния шок на пандемията и запазват работните си места.

Въпреки негативния ефект на пандемията върху пазара на труда, следва да се отчитат някои положителни развития през 2021 г. Първият е продължаващият ръст на възнагражденията, който не е прекъснат от кризата. В рамките на 2021 г. средната брутна месечна заплата в страната надвиши 1500 лв., като темпът на нарастване е над 10% на годишна база. На регионално ниво средната брутна заплата варира от над 2000 лв. в София (столица) до около 1000 лв. в области като Благоевград и Кюстендил. В същото време се наблюдава и възстановяване на пазара на труда, като безработицата започва постепенно да се връща към нивата отпреди кризата. Продължаващите вълни на коронавируса и предизвиканите от тях ограничителни мерки за социалния живот и стопанската активност обаче поставят под риск новите работни места.

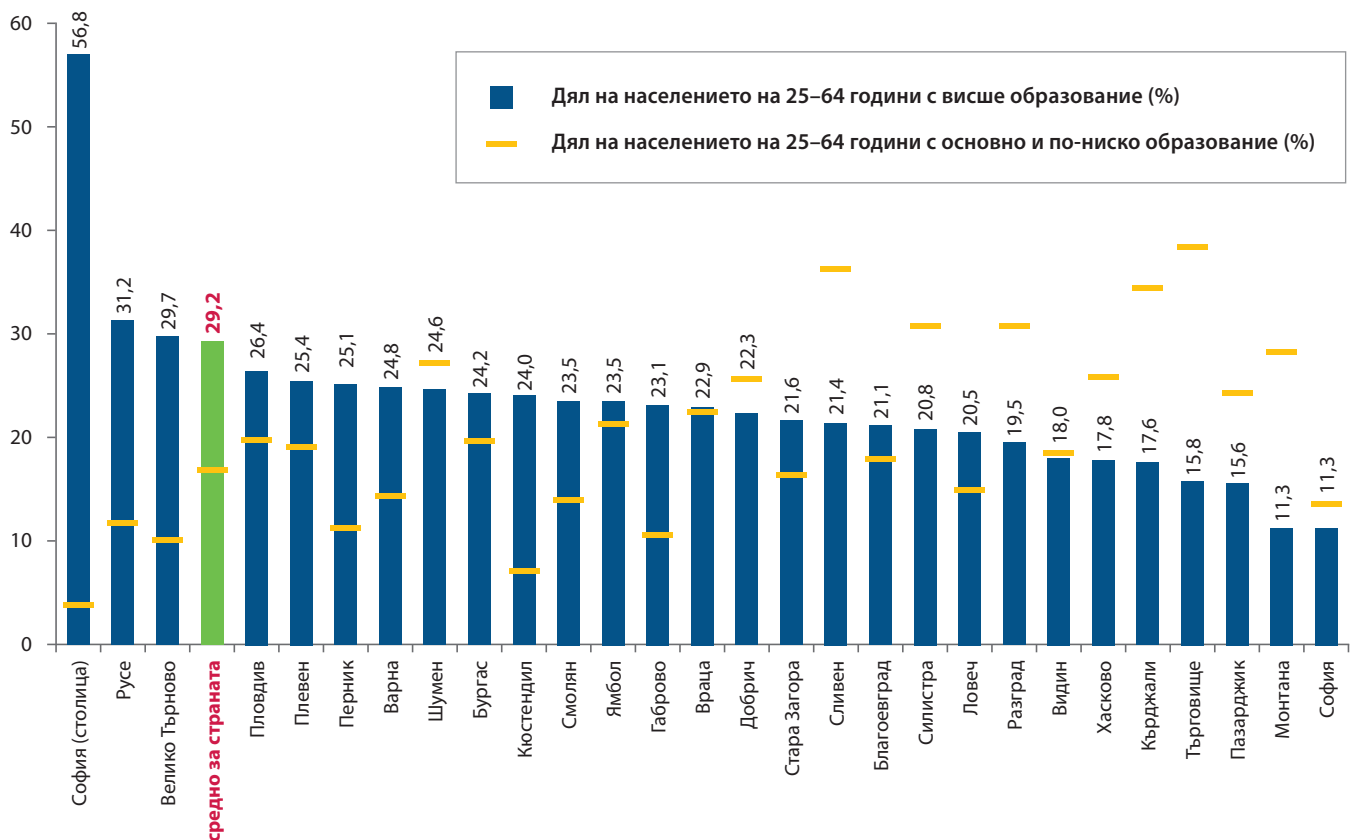
Фиг. 3. Коефициент на заетост на населението по области през 2020 г.

Източник: НСИ.

Човешкият капитал и профилът на работната сила ще бъдат ключови за процеса на възстановяване и продължаваща трансформация на българската икономика. Близо 30% от работната сила (24–64 години) е с висше образование, като през последните години този дял се покачва. Категоричен лидер е София (столица), в която 56,8% от работната сила е с висше образование. На следващо място са Русе (31,2%) и Велико Търново (29,7%), които традиционно се представят силно по този показател. В близо половината области в страната делът на хората с основно и по-ниско образование в работната сила е по-голям спрямо дела на висшистите. Твърде висок остава делът на хората с основно и по-ниско образование в областите Търговище, Сливен, Кърджали, Силистра, Разград, Монтана и Шумен.

Фиг. 4. Образователна структура на работната сила по области през 2020 г.

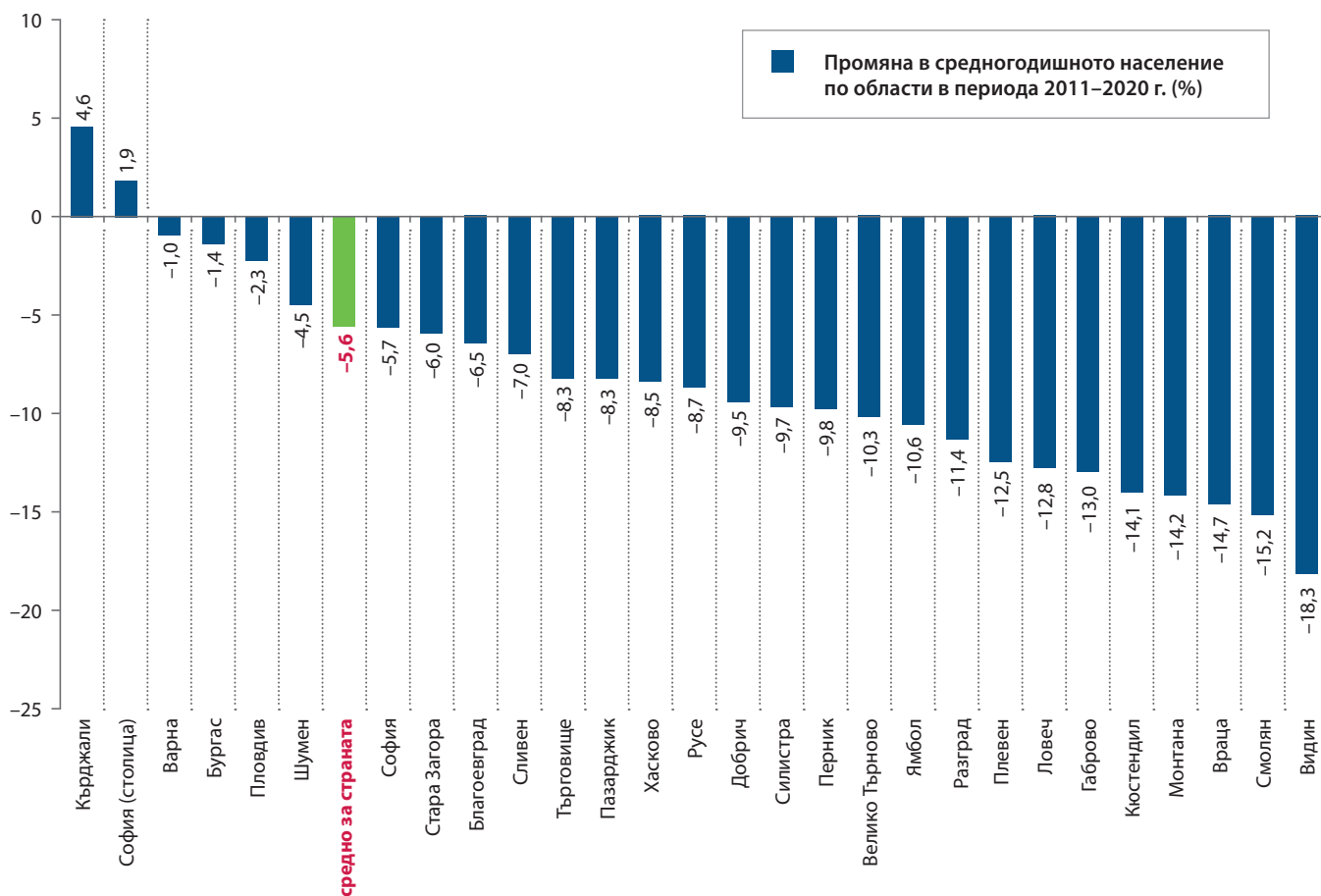
Източник: НСИ, изчисления на ИПИ.

В края на 2021 г. въпреки поредната вълна на пандемията погледите са насочени към възстановяването на стопанския растеж и промяната на регионалната карта. Технологичната и структурната трансформация на индустрията, в т.ч. промените във веригите на доставки, както и навлизането на дигиталните услуги ще продължат да бъдат водещите фактори за развитие по места. Голямото предизвикателство пред растежа ще бъдат инвестициите, които все още остават потиснати от несигурната икономическа и политическа среда. Стратегическото планиране на общините за периода 2021–2027 г., както и усилията на големите икономически центрове за привличане на инвеститори и развитие на индустриалните терени могат да изиграят положителна роля и да подкрепят преобразяването на икономиката. В тези си усилия общините имат нужда от подкрепа и най-вече от реални стъпки за финансова децентрализация.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

В рамките на последното десетилетие населението на 26 области в страната намалява. Единствено в София (столица) и в Кърджали се наблюдава обратната тенденция. През последните години представянето на Кърджали е много силно, като почти всички населени места в областта отбелязват приток на население. Морските области Варна и Бургас отчитат лек спад, но поддържат устойчиво положителен механичен прираст и имат потенциал да обърнат демографските процеси. До настъпването на пандемията именно механичният прираст отличава силните икономически центрове, които успяват да привличат млади и активни хора, и там се забелязва подем. През 2020 г. обаче настъпва промяна, породена от пандемията и наложените ограничителни мерки. От една страна, много българи се завръщат от чужбина, а от друга, се наблюдава миграция на населението от големите градове към по-малките населени места. През 2020 г. всички големи градове начело със София, Пловдив и Варна отчитат отрицателен механичен прираст, т.е. в тях има отлив на население. В същото време общо 205 общини отбелязват положителен механичен прираст, което е безпрецедентно в новата история на страната. В годината на пандемията областните центрове губят население, докато периферните общини регистрират приток на жители. Въпреки тази корекция, настъпила вследствие на пандемията и ограничителните мерки, дългите демографски тенденции по-скоро остават непроменени, като силните икономически центрове са в най-добра позиция да привличат млади и активни хора.

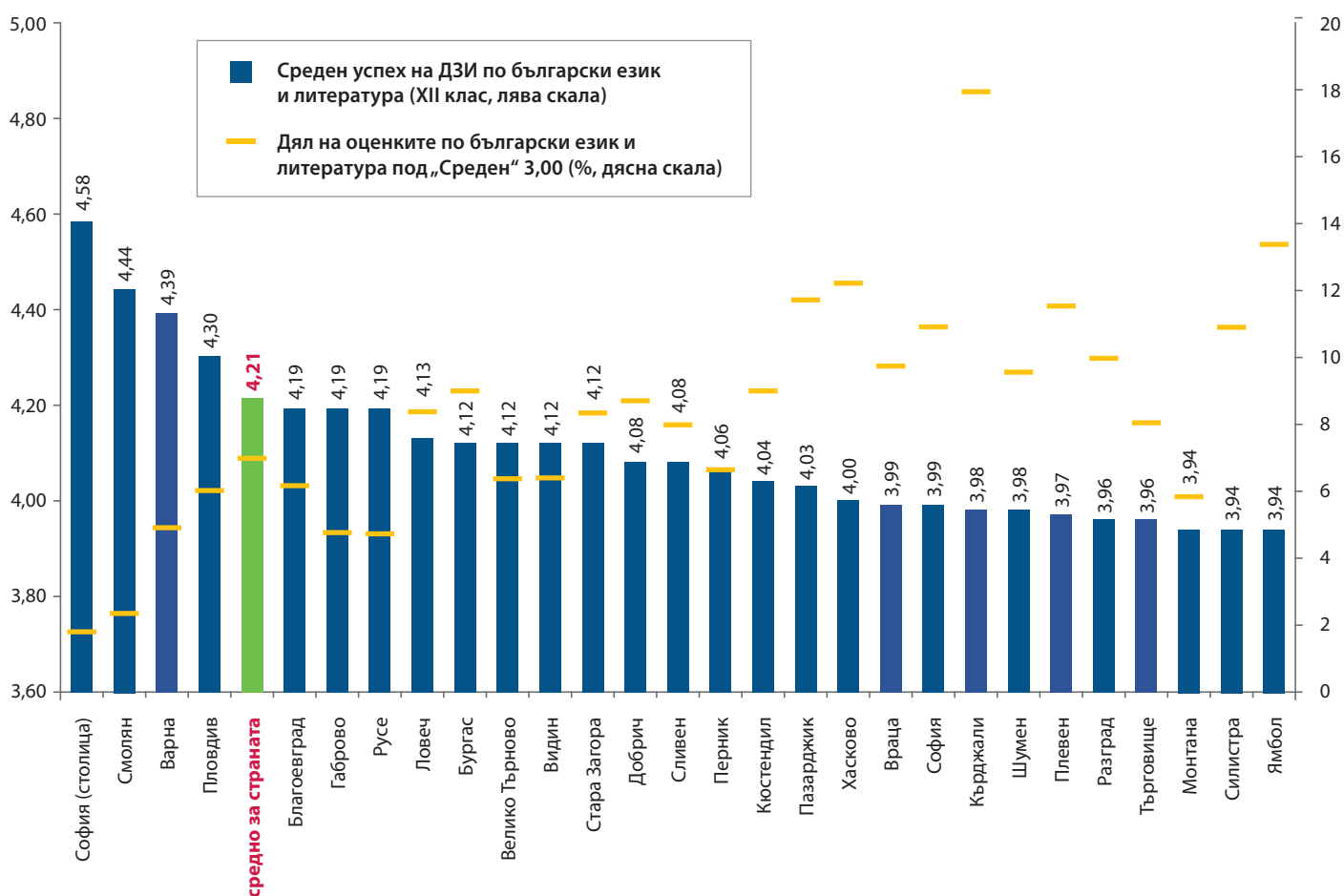
Фиг. 5. Промяна в населението по области в периода 2011–2020 г.

Източник: НСИ, изчисления на ИПИ.

Образованието също е сериозно засегнато от настъпването на пандемията, като в големи периоди от време през последните две години учениците са в режим на дистанционно обучение. Въпреки това общата картина на образователните дисбаланси в страната се запазва. Най-високи резултати на държавните зрелостни изпити по български език и литература през 2021 г. се отбелязват в столицата София (4,58), Смолян (4,44) и Варна (4,39). В областите София (столица) и Смолян за поредна година се наблюдава и много нисък дял на слабите оценки. В общо десет области се регистрират средни резултати на държавните зрелостни изпити по български език и литература под границата от 4,00. На места се наблюдава и висок дял (над 10%) на слабите оценки, което говори за сериозни предизвикателства пред качеството на училищното образование в тези области.

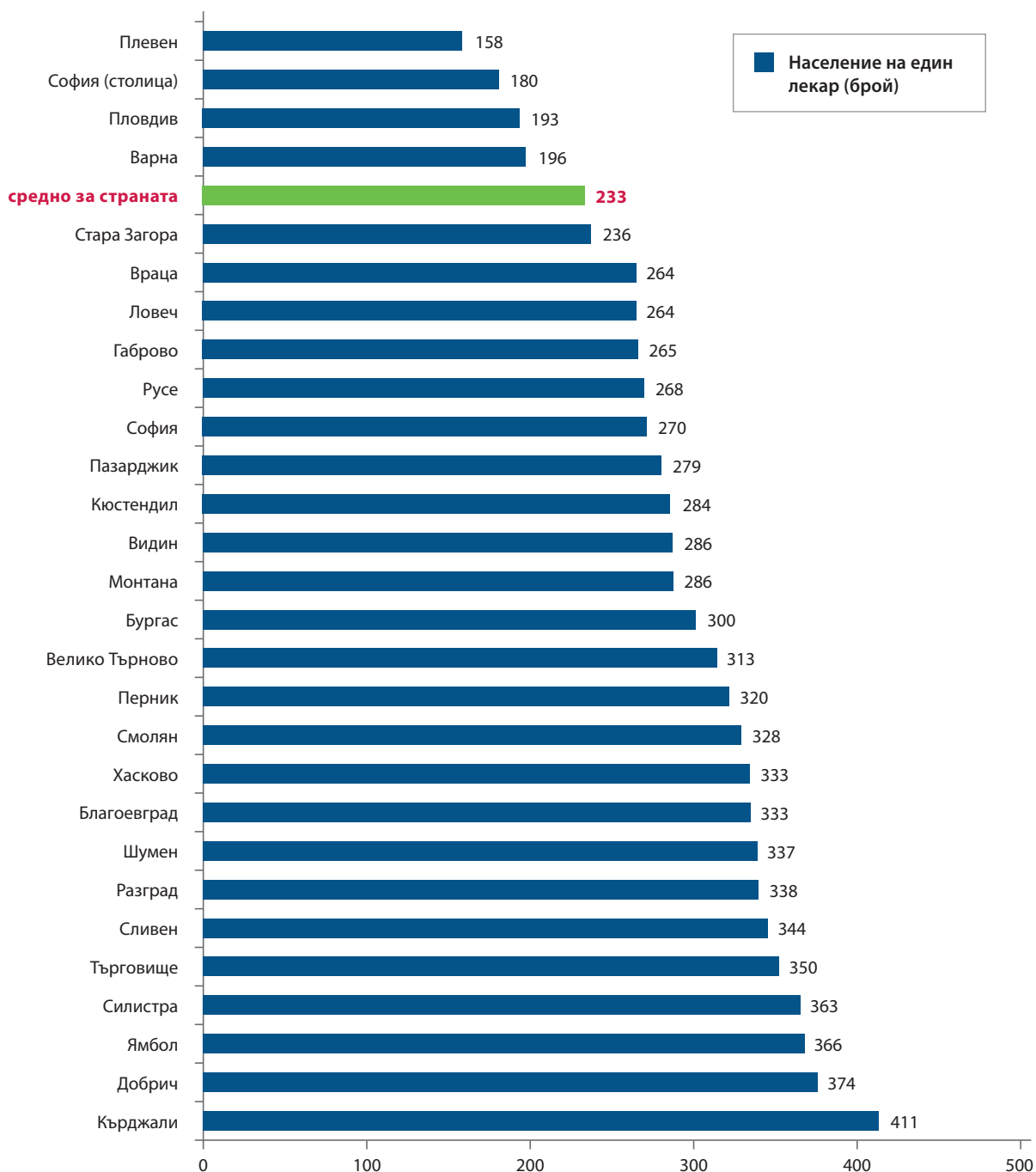
Фиг. 6. Резултати от държавен зрелостен изпит (ДЗИ) по български език и литература през 2021 г.

Източник: МОН, изчисления на ИПИ.

Пандемията извежда на преден план здравеопазването и възможността на здравната система да отговори на извънредните обстоятелства. Показатели като брой на болничните легла и достъп до лекари са сред най-важните за качеството на живот по места. Регионалните различия в сферата на здравеопазването са особено видими при достъпа на населението до лекари. Докато в някои области – Плевен, София (столица), Пловдив и Варна, един лекар се грижи средно за под 200 души от населението, то в половината области в страната на един лекар се падат по над 300 души. В подобни мащаби са и различията по отношение на лекарите специалисти. Броят на болничните легла също варира от близо 10 легла на 1000 души в област Плевен до под 3 легла на 1000 души в областите Перник, Добрич и Шумен.

Фиг. 7. Достъп на населението до лекари по области през 2020 г.

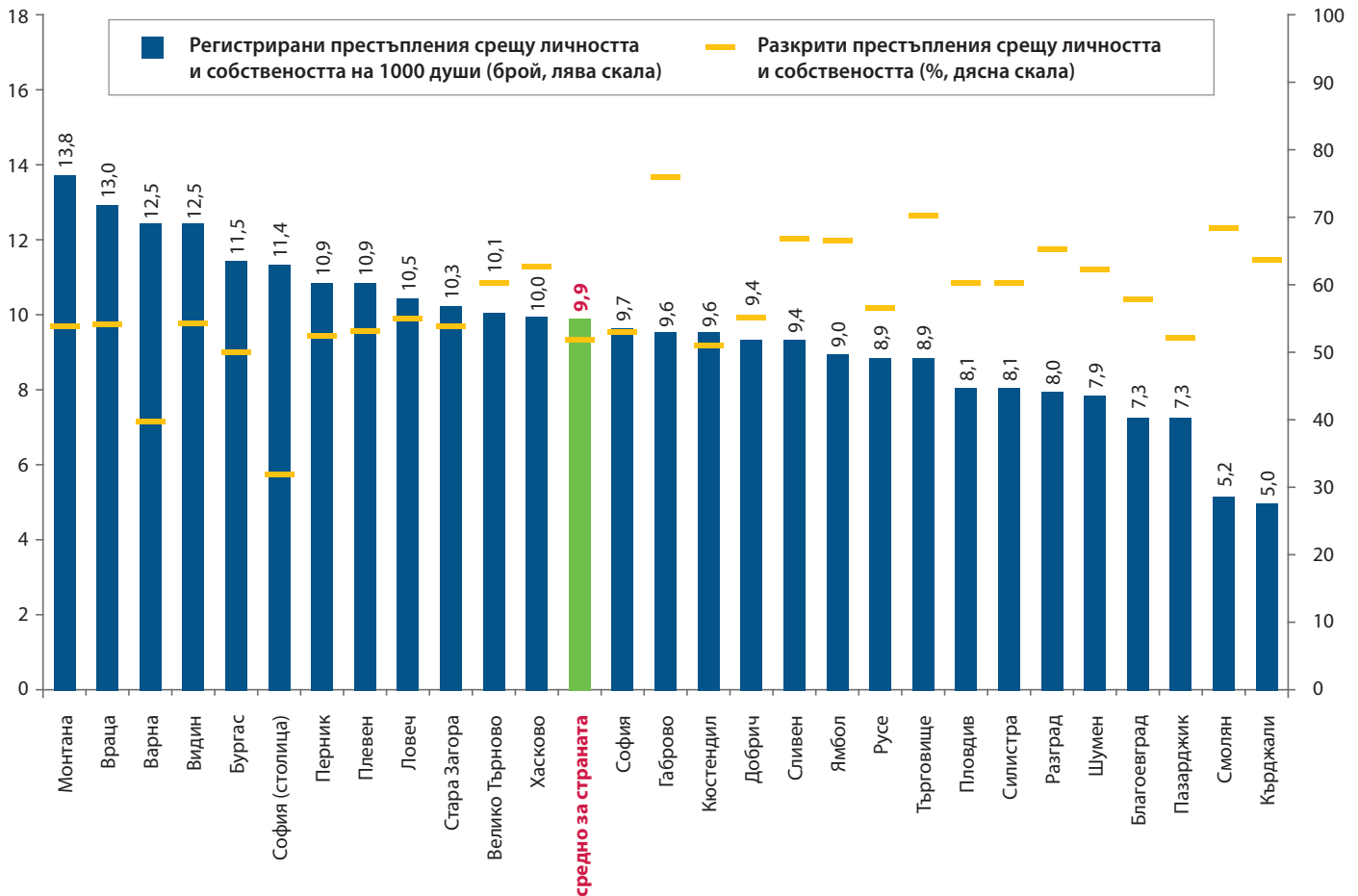

Източник: НСИ.

През последните години се наблюдава спад на регистрираните престъпления срещу личността и собствеността в страната. Пандемията допълнително се отразява върху намаляването на стойността на този показател, като през 2020 г. са регистрирани под 10 престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души от населението. Кърджали и Смолян остават най-сигурните области с около 5 престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души. През 2020 г. разкриваемостта е най-висока в област Габрово – над 76% от регистрираните престъпления през годината са разкрити. Северозападните области Монтана, Враца и Видин, както и морските Варна и Бургас се отличават с най-голям брой на регистрира-

ните престъпления. София (столица) и Варна отчитат много ниска разкриваемост, като устойчиво през последните години под половината от регистрираните престъпления срещу личността и собствеността биват разкрити.

Фиг. 8. Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността и разкриваемост през 2020 г.

Източник: ВСС, изчисления на ИПИ.

Пандемията се отразява сериозно както на икономическите, така и на социалните показатели на областите в страната. Отчетливо се забелязва промяната в демографията както заради много високата смъртност, така и заради отлива на население от големите градове към тяхната периферия. Сфери като здравеопазване, образование и култура са тежко засегнати и функционират в условия на извънредни обстоятелства. Въпреки това големите регионални различия се запазват и продължават да се виждат ясно в данните. Настоящото издание на „Регионални профили: показатели за развитие“ показва реалната картина по места след настъпването на пандемията и отново насочва вниманието към големите предизвикателства пред развитието и сближаването на възможностите в цялата страна. Промяната в социалната среда в регионите зависи както от икономическия подем, така и от правомощията, капацитета и финансовата независимост на местните власти.

Област Благоевград

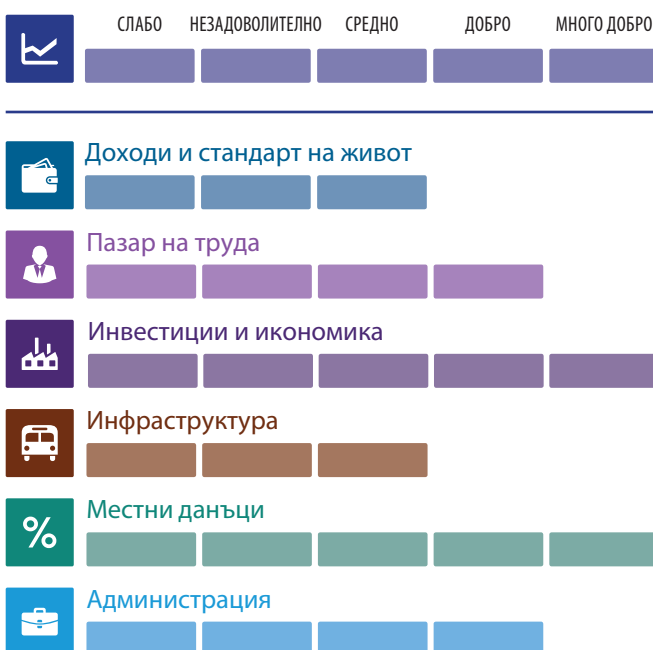
▶ Население (2020)	301 916
▶ Територия (кв.км)	6449,5
▶ Брой на населените места	274
▶ Дял на населението в градовете (%)	60,3

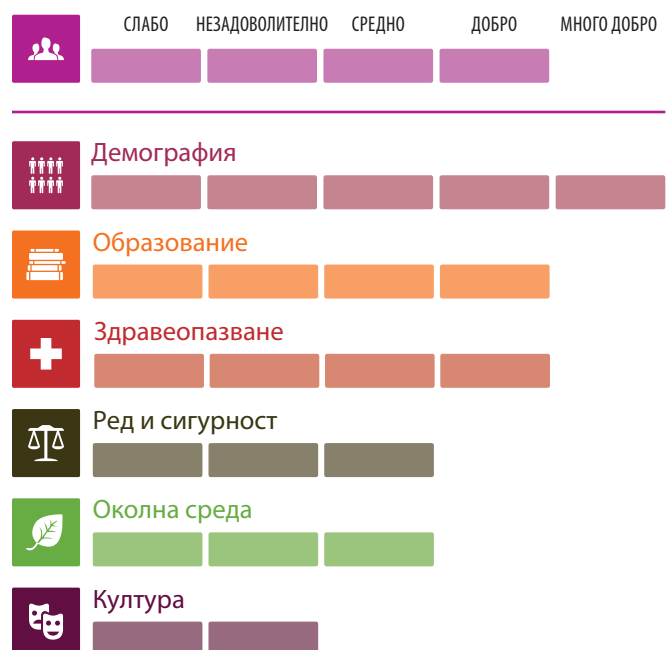
Икономическото развитие на област Благоевград е много добро. Брутният вътрешен продукт на човек от населението в областта продължава да нараства и през 2019 г., въпреки че остава значително по-нисък от средния за страната. Нивата на заплатите и доходите също нарастват. Икономическата активност в областта е сравнително висока, но през 2020 г. заетостта намалява, а безработицата се повишава. Броят на нефинансовите предприятия спрямо населението продължава да нараства и остава третият най-висок в страната. Благоевград е сред областите с най-добро качество на пътищата. Обратно на общите тенденции областта е сравнително добре икономически развита, а нивото на местните данъци остава ниско и през 2021 г.

Област Благоевград показва сравнително добри резултати в сферата на демографските показатели и е сред областите с най-висок коефициент на записване на населението в V–VIII клас. Здравеопазването в областта страда от недостиг на лекари (както общопрактикуващи, така и специалисти) и на болнични легла. Престъпленията са сравнително малко, а разкриваемостта им – сравнително висока. Благоевград остава сред областите с най-малък обем на емисиите на въглероден диоксид в атмосферата. Културният живот в областта традиционно не е сред най-интензивните в страната, а пандемията и намаленият брой на посещенията на обществени места през 2020 г. още повече го ограничават.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Доходи и стандарт на живот

Брутният вътрешен продукт на човек от населението в област Благоевград продължава да нараства и през 2019 г. достига 10,3 хил. лв., въпреки че остава значително по-нисък от средния за страната (17,2 хил. лв.). Нивата на заплатите и доходите в областта също се повишават и средногодишният доход на лице от домакинството изпреварва, макар и с малко, средния за страната. Средната годишна брутна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение достига 9,8 хил. лв. при 15,2 хил. лв. за страната през 2019 г. Въпреки ръста на брутния вътрешен продукт, заплатите и доходите нивата на бедност в областта остават близки до средните за страната. Делът на населението, живеещо под националната линия на бедност, намалява до 23,9% (при 22,6% в страната), а делът на населението, живеещо с материални лишения, се повишава до 19,6% (при 19,9% в страната) през 2019 г.

Пазар на труда

След тригодишен постоянен ръст икономическата активност в областта през 2020 г. намалява, въпреки че остава значително над средните за страната нива – 78,8% при 73,7% в страната. Това намаление обаче е съпътствано от едновременно понижаване на заетостта и увеличаване на безработицата. Коефициентът на заетост спада с почти 4 пр.п. до 71,5%, но продължава да е над средния за страната (68,5%). Коефициентът на безработица се увеличава рязко до 7,3% и за първи път от четири години е над средния за страната (5,2%).

Предизвикателства пред местния пазар на труда остават образованието на работната сила и застаряването на населението. През 2020 г. делът на висшистите сред населението на 25–64 години намалява до 21,1% (при 29,2% в страната), а тези с основно и по-ниско образование са 17,9% (при 16,9% в страната). Коефициентът на демографско заместване като съотношение на населението на възраст 15–19 години към това на 60–64 години в областта продължава бавно да намалява и достига 63,1% (при 67,1% в страната). Това означава, че на всеки 100 души, на които предстои на излязат от пазара на труда през следващите няколко години, отговарят 63 младежи, на които предстои да се вляят в работната сила.

Инвестиции и икономика

Броят на нефинансовите предприятия спрямо населението в областта продължава да нараства и остава третият най-висок в страната (след този в столицата и в област Бургас) със 72 предприятия на 1000 души от населението (при 61 на 1000 души в страната) през 2019 г. Същевременно обемът на разходите за придобиване на дълготрайни материални активи се задържа на сравнително ниско ниво (1,8 хил. лв./човек от населението при 3,2 хил. лв. в страна-

та), подобно на тенденцията при обема на произведената продукция (18,7 хил. лв./човек при 28,0 хил. лв. в страната). При чуждите инвестиции се наблюдава по-динамично развитие и те нарастват по-бързо от средните им обеми в страната, достигайки 1,7 хил. евро/човек към края на 2019 г.

Сериозно увеличение има и при усвояването на европейски средства. Към 15 юни 2021 г. стойността на изплатените суми на бенефициенти по оперативни програми в област Благоевград достига 3,4 хил. лв./човек от населението и е третата най-висока в страната (след столицата и област Габрово). В рамките на областта най-висок е размерът на изплатените средства в община Банско.

Инфраструктура

Разположението на областта в периферията на страната и сравнително обширните планински територии обясняват ниската гъстота на пътната и железопътната мрежа, както и сравнително малкия дял на автомагистралите и първокласните пътища в общата пътна мрежа. Въпреки това Благоевград е сред областите с най-добро качество на пътищата. Единствено област Сливен изпреварва Благоевград по най-висок дял на пътната настилка в добро състояние. През 2019 г. той е 70% при 41% в страната.

Делът на домакинствата с достъп до интернет остава под средния за страната и през 2020 г. По-нисък от средните стойности е и делът на газифицираните домакинства в областта (2,7% при 3,1% в страната).

Местни данъци

Обратно на общите тенденции област Благоевград е сравнително добре икономически развита, а нивото на местните данъци е ниско и през 2021 г. В рамките на областта община Благоевград е с най-високите местни данъци. Община Сатовча пък поддържа едни от най-ниските данъци не само в областта, но и в страната.

Администрация

Покритието на кадастралната карта в областта нараства скокообразно през последните години и през 2019 г. Благоевград е втората област с най-високо покритие (след столицата) – 98,5% от територията при 91,4% в страната.

През 2021 г. предлагането на административните услуги на „едно гише“ в общините в областта нараства и остава значително по-високо от средното за страната. Същевременно развитието на електронното правителство изостава. Ръстът на прозрачността на местните администрации също изостава и остава под средните за страната стойности. В рамките на областта с най-висок рейтинг за прозрачност са общините Банско и Гърмен.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ■■■■■

Демография ■■■■■

Благоевград е сред областите със сравнително добри резултати в сферата на демографските показатели, въпреки че и тук са в сила общите тенденции към бързо застаряване на населението. През 2020 г. коефициентът на естествен прираст намалява рязко след двегодишен ръст, макар да остава по-висок от средния за страната (-7,6‰ при -9,5‰ в страната). Областта продължава да привлича население и коефициентът на механичен прираст е 2,5‰.

Застаряването на населението нараства, но е по-ниско от средното за страната и през 2020 г. Коефициентът на възрастова зависимост като съотношение на населението на над 65 години към това на 0–14 години достига 136,1% (при 150,6% в страната), а към това на 15–64 години – 30,8% (при 34,1% в страната).

Сравнително малка част от населението живее в градовете (60,3% при 72,9% в страната), но гъстотата му в урбанизираните територии е висока (2264 души/кв.км при 1506 души/кв.км в страната).

Образование ■■■■■

Благоевград е сред областите с най-висок коефициент на записване на населението в V–VIII клас – 92,4% (при 86,5% в страната) през 2020 г. Делът на второгодниците, както и този на напусналите образование остават значително по-ниски от средните за страната. Броят на преподавателите спрямо учениците в основното и средното образование леко намалява, но се запазва близо до средния за страната.

Успехът на учениците от област Благоевград също е близък до средните стойности за страната и през 2021 г. Средният успех на националното външно оценяване по математика след VII клас в областта се повишава и достига 37,1 т. (при 37,9 т. в страната). Средният успех на матурите по български език и литература пък леко намалява и достига „Добър“ 4,19 (при „Добър“ 4,21 в страната). Делът на слабите оценки е 6% (при 7% в страната).

Следвайки общата тенденция в страната през последните години, броят на студентите в областта намалява, достигайки 29 на 1000 души от населението (при 32 на 1000 души в страната).

Здравеопазване ■■■■■

Делът на здравноосигурените лица в областта намалява леко през 2020 г., но остава над средните за страната стойности. В същото време здравеопазването в областта страда от недостиг на лекари (както общопрактикуващи, така и специалисти) и на болнични легла. Броят на леглата в многопрофилните болници в областта нараства постоянно през последните години, но все още остава сравнително нисък – 4,13 на 1000 души от населението при 5,52 на 1000 души в страната.

Броят на преминалите за лечение болни продължава да е сравнително нисък, но предвид недостига на лекари и легла в местните многопрофилни болници вероятно жителите на областта търсят здравни грижи в други области. Коефициентът на детска смъртност остава сред най-ниските в страната – 3,0‰ (при 5,1‰ в страната) през 2020 г.

Ред и сигурност ■■■■■

Натовареността на наказателните съдии в областта продължава да е сравнително ниска и през 2020 г. – 6,9 дела месечно на съдия (при 8,6 дела на съдия в страната). Въпреки това бързината на правораздаване е недостатъчна. Делът на висящите дела нараства и е 15% (при 11% в страната).

Престъпленията в областта са малко, а разкриваемостта им – сравнително висока и през 2020 г. Регистрираните престъпления срещу личността и собствеността са 7,3 на 1000 души (при 9,9 на 1000 души в страната). Разкритите престъпления нарастват и достигат 58,2% (при 52,1% в страната).

Околна среда ■■■■■

Образуваните битови отпадъци в областта са сравнително малко – 304 кг/човек годишно (при 409 кг/човек в страната) през 2018 г. Същевременно обаче Благоевград е сред областите с най-нисък дял на отпадъците, предадени за третиране и рециклиране – 15% (при 71% в страната).

Сравнително голяма част от населението живее в селища с обществена канализация (82,9% при 76,4% в страната), но относително малка част от нея е свързана с пречиствателни станции за отпадъчни води (32,8% при 64,6% в страната) през 2019 г.

Благоевград остава сред областите с най-малък обем на емисиите на въглероден диоксид в атмосферата.

Култура ■■■

Културният живот в област Благоевград традиционно не е сред най-интензивните в страната, а пандемията и намаляният брой на посещенията на обществени места през 2020 г. още повече го ограничават. Броят на посещенията в кината се понижава със 74% до 114 на 1000 души от населението (при спад от 71% до 190 посещения на 1000 души в страната). При посещенията в музеите също има подобно свиване и те достигат 203 на 1000 души (при 322 на 1000 души в страната). За разлика от намаляването на посещенията в библиотеките в страната обаче в Благоевград те се увеличават, въпреки че все още не достигат средния брой спрямо населението в страната.

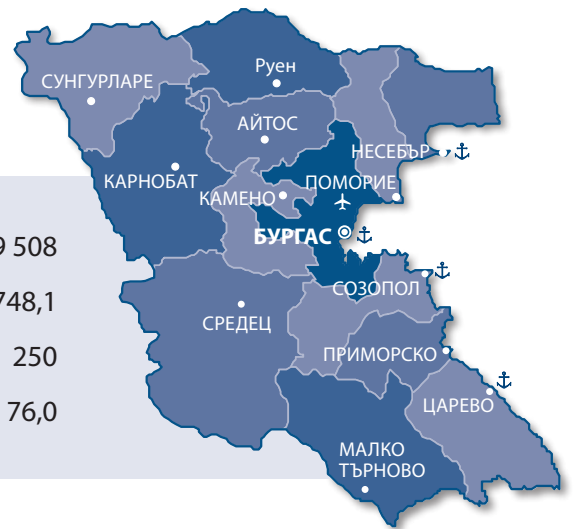
Ключови показатели за област Благоевград

Индикатори на икономическото развитие	2018	2019	2020	Средно за страната
БВП на човек от населението (лв., текущи цени)	9736	10 329	n.a.	17 170
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	5193	6079	n.a.	6013
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	9024	9810	n.a.	15 209
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	26,0	23,9	n.a.	22,6
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	71,0	75,2	71,5	68,5
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече години (%)	4,8	4,1	7,3	5,2
Дял на населението с основно и по-ниско образование на 25–64 години (%)	19,2	19,9	17,9	16,9
Дял на населението с висше образование на 25–64 години (%)	20,7	21,8	21,1	29,2
Произведена продукция (лв./човек)	18 422	18 679	n.a.	28 027
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	1768	1765	n.a.	3155
Преки чуждестранни инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	1636	1745	n.a.	3655
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	71,4	71,1	75,8	78,9
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	62,5	69,6	n.a.	41,4
Гъстота на пътната мрежа (км/100 кв.км територия)	11,0	11,1	11,1	17,9
Рейтинг за активна прозрачност на ПДИ за органите на местното самоуправление (%)	65,0	68,3	69,0	73,2

Индикатори на социалното развитие	2018	2019	2020	Средно за страната
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-4,5	-4,1	-7,6	-9,5
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-4,5	-3,9	2,5	4,4
Среден успех от матурите по БЕЛ*	4,06	4,24	4,19	4,21
Среден успех на изпита по математика след VII клас (в точки)*	35,0	34,4	37,1	37,9
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	91,8	92,4	92,4	86,5
Брой на преподавателите в основното и в средното образование на 1000 ученици	82	90	88	87
Дял на здравноосигурените лица (%)	88,8	90,6	89,6	88,7
Население на един общопрактикуващ лекар (брой хора)	1732	1701	1755	1727
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	9,3	8,4	7,3	9,9
Натовареност по щат на наказателните съдии (дела/месец)	9,2	8,3	6,9	8,6
Дял на населението с достъп до обществена канализация (%)	82,2	82,9	n.a.	76,4
Образувани битови отпадъци на човек от населението (кг/човек/година)	304	n.a.	n.a.	409
Дял от битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране (%)	15,2	n.a.	n.a.	70,9
Посещения в кината на 1000 души от населението	363	443	114	190
Посещения в музеите на 1000 души от населението	423	457	203	322

* Данните се отнасят за учебната 2020/21 година, а матурите са проведени през 2021 г.

Област Бургас

▶ Население (2020)	409 508
▶ Територия (кв.км)	7748,1
▶ Брой на населените места	250
▶ Дял на населението в градовете (%)	76,0

Брутният вътрешен продукт в област Бургас продължава да нараства и през 2019 г., въпреки че ръстът му е по-нисък от средния за страната. Заплатите и доходите също се увеличават, но остават по-ниски от средните. Понижаването на икономическата активност е съпътствано от намаляване на заетостта и ръст на безработицата. Инвестиционната и бизнес активност в област Бургас остават сред най-високите в страната. Броят на нефинансовите предприятия спрямо населението е вторият най-висок в страната, а обемът на преките чуждестранни инвестиции – третият най-висок в страната. Бургас е сред областите с най-високо ниво на местното данъчно облагане и през 2021 г. Прозрачността на местните администрации се увеличава през

2021 г. и навакства изоставането от предходната година. Демографските показатели на Бургас поставят областта в челната тройка. Делът на здравноосигурените в областта е сред най-ниските в страната. Здравеопазването страда и от недостиг на лекари и легла в болниците. Натовареността на местната съдебна система е сравнително висока, което се отразява и на бързината на правораздаването. Броят на престъпленията в областта намалява. Предвид значителния дял на градското население сравнително голяма част от него живее в селища с обществена канализация. Пандемията и ограничаването на посещенията на обществени места през 2020 г. се отразяват силно на културния живот в страната и област Бургас не прави изключение.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ■■■■

Доходи и стандарт на живот ■■■■

Брутният вътрешен продукт в област Бургас продължава да нараства и през 2019 г., въпреки че ръстът му е по-нисък от средния за страната. На човек от населението той достига 13,4 хил. лв. Заплатите и доходите също се увеличават, но остават по-ниски от средните. Средната годишна брутна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение в областта е 12,3 хил. лв. (при 15,2 хил. лв. в страната), а средногодишният доход на лице от домакинството – 5,2 хил. лв. (при 6,0 хил. лв. в страната).

Нивото на бедност в област Бургас е близко до средното за страната и през 2019 г. Делът на населението, живеещо с материални лишения, е 22,7% (при 19,9% в страната), а този на населението, живеещо под националната линия на бедност – 20,0% (при 22,6% в страната).

Пазар на труда ■■■■

През 2020 г. икономическата активност намалява в почти всички области, но свиването ѝ в област Бургас е особено голямо (с 3,5 пр.п.) и коефициентът достига 69,5% (при 73,7% в страната). Понижаването на икономическата активност е съпътствано от намаляване на заетостта и ръст на безработицата, но докато коефициентът на безработица остава сравнително нисък (4,9% при 5,2% в страната), коефициентът на заетост се срива с близо 5 пр.п. до 64,6% (при 68,5% в страната).

Образователният статус на работната сила в областта е сравнително нисък, но през 2020 г. отбелязва положителни тенденции. Делът на населението на възраст 25–64 години с висше образование достига 24,2% (при 29,2% в страната), а с основно и по-ниско образование – 19,6% (при 16,9% в страната).

Коефициентът на демографско заместване като съотношение на населението на 15–19 години към това на 60–64 години нараства за четвърта поредна година, достигайки 70,4% (при 67,1% в страната). Това означава, че на всеки 100 души, на които им предстои да излязат от работната сила през следващите няколко години, съответстват 70 младежи, които ще се вляят в пазара на труда.

Инвестиции и икономика ■■■■

Инвестиционната и бизнес активност в област Бургас остават сред най-високите в страната и през 2019 г. Броят на нефинансовите предприятия спрямо населението е вторият най-висок в страната (след този в столицата) и продължава да нараства, достигайки 76 на 1000 души от населението (при 61 на 1000 души в страната). Обемът на разходите за придобиване на дълготрайни материални активи намалява и през 2019 г., но остава сравнително висок (2,5 хил. лв./човек). Преките чуждестранни инвестиции продължават да нарастват и относителният им размер спрямо населението е третият

най-висок в страната (след тези в столицата и област София) – 5,2 хил. евро/ човек (при 3,7 хил. евро/човек в страната). Подобно е и представянето на областта по отношение на произведената продукция. Стойността ѝ достига 35,8 хил. лв./човек (при 28,0 хил. лв./човек в страната) и е третата най-висока (отново след тези в столицата и област София).

Изплатените суми на бенефициенти по оперативните програми в областта също нарастват, но остават под средната стойност за страната към 15 юни 2021 г. В рамките на областта най-много средства са усвоили общините Приморско и Созопол – над 5 хил. лв./човек.

Инфраструктура ■■■■

Гъстотата на пътната и железопътната мрежи в област Бургас е сравнително ниска и през 2020 г. Делът на автомагистралите и първокласните пътища е висок (26%), но качеството на пътната настилка остава ниско. С добро качество са 32,5% от пътищата в областта (при 41,4% в страната).

Делът на домакинствата с достъп до интернет нараства и остава малко над средните за страната нива. По-нисък от средните стойности е делът на газифицираните домакинства – 0,4% (при 3,1% в страната). По-ограничени са и инсталираните ВЕИ мощности – 0,3 KW/човек, което е двойно под средното ниво за страната.

Местни данъци ■■■■

Бургас е сред областите с най-високо ниво на местното данъчно облагане и през 2021 г. По-високи са само местните данъци в столицата. Особено голяма е разликата при облагането на превозните средства и на търговията на дребно.

Като общини със сравнително високи ставки се отличават туристическите Созопол, Приморско и Бургас, а с ниски – по-слабо развитите Малко Търново, Айтос и Карнобат.

Администрация ■■■■

Покритието на кадастралната карта през 2019 г. за област Бургас изостава от средните за страната темпове. Самооценките на местните администрации за развитието на електронното управление през 2021 г. също показват известно изоставане, но самооценките за предоставянето на административни услуги на „едно гише“ нарастват и остават над средните за страната.

Прозрачността на местните администрации се увеличава през 2021 г. и наваксва изоставането от предходната година, достигайки 73,8% и изравнявайки се със средните стойности за страната (73,2%). В рамките на областта с най-висок рейтинг за прозрачност са общините Бургас и Приморско.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ■■■■

Демография ■■■■■■

Демографските показатели в Бургас поставят областта в челната тройка (след столицата и област Варна). Коефициентът на естествен прираст продължава да е отрицателен и да намалява, но стойността му е сред най-високите в страната с $-6,6\%$ (при $-9,5\%$ в страната) през 2020 г. Област Бургас привлича и много нови жители. Коефициентът на механичен прираст достига $7,8\%$. Това се отразява и на коефициентите на възрастова зависимост в областта. Съотношението на населението на възраст над 65 години към това на 0–14 години е $130,4\%$ (при $150,6\%$ в страната), а към това на 15–64 години – $31,5\%$ (при $34,1\%$ в страната).

За първи път от поне десет години делът на градското население в област Бургас намалява, въпреки че остава над средните стойности за страната – $76,0\%$ при $72,9\%$ в страната. Гъстотата на населението в урбанизираните територии също е сравнително висока – 2240 души/кв.км при 1506 души/кв.км в страната през 2020 г.

Образование ■■■■

Коефициентът на записване на населението в V–VIII клас в областта продължава да намалява и остава под средния за страната и през 2020 г. Същевременно намаляват дяловете и на второгодниците, и на напусналите основното и средното образование. Броят на преподавателите спрямо учениците се увеличава леко, но остава сравнително нисък.

Средният успех на учениците от областта на националното външно оценяване по математика след VII клас през 2021 г. е сравнително висок – $39,3$ т. (при $37,9$ т. в страната). Успехът на матурата по български език и литература обаче изостава. Средният успех през 2021 г. е „Добър“ $4,12$ (при „Добър“ $4,21$ в страната), а делът на слабите оценки е 9% (при 7% средно в страната).

Броят на студентите в университетите спрямо населението в областта се повишава леко през 2020 г., но остава двойно по-нисък от средния за страната.

Здравеопазване ■■■■

Делът на здравноосигурените в областта е сред най-ниските в страната и през 2020 г. – $84,3\%$ (при $88,7\%$ в страната). Здравеопазването в областта страда и от недостиг на лекари и легла в болниците. На един местен общопрактикуващ лекар се падат по 2058 души от населението (при 1727 души на лекар в страната). Броят на леглата в многопрофилните болници е $3,6$ на 1000 души от населението (при $5,5$ на 1000 души в страната). Броят на преминалите за лечение болни в местните болници също остава значително по-нисък от средния за страната.

Коефициентът на детска смъртност нараства през 2020 г. и за трета поредна година е над средния за страната – $7,2\%$ (при $5,1\%$ в страната).

Ред и сигурност ■■

Натовареността на местната съдебна система е сравнително висока, което се отразява и на бързината на правораздаването през 2020 г. Един наказателен съдия в област Бургас разглежда средно по $9,7$ дела месечно (при $8,6$ дела на съдия в страната), а делът на делата, приключили в 3-месечен срок, намалява до 88% (при 90% в страната).

Броят на престъпленията в областта намалява, но остава над средния за страната. През 2020 г. в областта са регистрирани $11,5$ престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души от населението (при $9,9$ на 1000 души в страната). Разкриваемостта на престъпленията се повишава, достигайки $50,3\%$, но все още е под средната за страната ($52,1\%$).

Околна среда ■■■■■■

През 2018 г. Бургас е сред областите с най-висок обем на образуваните битови отпадъци – 433 кг/човек (при 409 кг/човек в страната). Същевременно обаче делът на предадените за третиране и рециклиране отпадъци също е сравнително голям – 83% (при 71% за страната).

Предвид високия дял на градското население сравнително голяма част от него живее в селища с обществена канализация – $79,1\%$ (при $76,4\%$ в страната) и с такава, свързана с пречиствателни станции за отпадъчни води – $66,1\%$ (при $64,6\%$ в страната) през 2019 г.

Емисиите на въглероден диоксид в атмосферата се задържат на сравнително ниски нива – 92 т/кв.км.

Култура ■■■■

Пандемията и ограничаването на посещенията на обществени места през 2020 г. се отразяват силно негативно на културния живот в страната и този в област Бургас не прави изключение. Броят на посещенията в кината в областта намалява със 77% , но остава малко над средния за страната – 193 на 1000 души (при 190 на 1000 души в страната). Посещенията на музеите се свиват с 67% до 198 на 1000 души (при 322 на 1000 души в страната). Спадът на интереса към библиотеките не е толкова голям (8% при 30% в страната), но посещенията традиционно са сравнително малко и през 2020 г. са 101 на 1000 души (при 480 на 1000 души в страната).

Ключови показатели за област Бургас

Индикатори на икономическото развитие	2018	2019	2020	Средно за страната
БВП на човек от населението (лв., текущи цени)	12 585	13 437	n.a.	17 170
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	5037	5169	n.a.	6013
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	11 225	12 301	n.a.	15 209
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	19,6	20,0	n.a.	22,6
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	67,4	69,4	64,6	68,5
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече години (%)	5,3	3,6	4,9	5,2
Дял на населението с основно и по-ниско образование на 25–64 години (%)	20,1	20,4	19,6	16,9
Дял на населението с висше образование на 25–64 години (%)	23,6	22,5	24,2	29,2
Произведена продукция (лв./човек)	34 472	35 826	n.a.	28 027
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	2995	2543	n.a.	3155
Преки чуждестранни инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	5019	5219	n.a.	3655
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	68,9	77,7	79,8	78,9
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	36,9	32,5	n.a.	41,4
Гъстота на пътната мрежа (км/100 кв.км територия)	15,2	15,2	15,3	17,9
Рейтинг за активна прозрачност на ПДИ за органите на местното самоуправление (%)	68,0	66,9	73,8	73,2

Индикатори на социалното развитие	2018	2019	2020	Средно за страната
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-4,3	-4,7	-6,6	-9,5
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	1,3	2,1	7,8	4,4
Среден успех от матурите по БЕЛ*	4,11	4,18	4,12	4,21
Среден успех на изпита по математика след VII клас (в точки)*	36,9	38,1	39,3	37,9
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	87,3	85,9	85,5	86,5
Брой на преподавателите в основното и в средното образование на 1000 ученици	73	80	81	87
Дял на здравноосигурените лица (%)	84,1	84,8	84,3	88,7
Население на един общопрактикуващ лекар (брой хора)	1976	2006	2058	1727
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	15,2	14,2	11,5	9,9
Натовареност по щат на наказателните съдии (дела/месец)	7,8	8,9	9,7	8,6
Дял на населението с достъп до обществена канализация (%)	79,7	79,1	n.a.	76,4
Образувани битови отпадъци на човек от населението (кг/човек/година)	433	n.a.	n.a.	409
Дял от битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране (%)	83,2	n.a.	n.a.	70,9
Посещения в кината на 1000 души от населението	800	843	193	190
Посещения в музеите на 1000 души от населението	615	598	198	322

* Данните се отнасят за учебната 2020/21 година, а матурите са проведени през 2021 г.

Област Варна

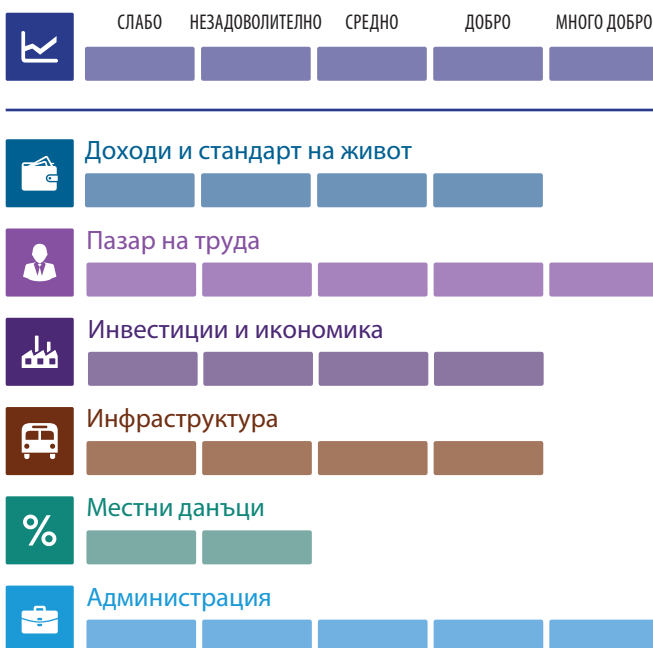
▶ Население (2020)	470 005
▶ Територия (кв.км)	3819,5
▶ Брой на населените места	159
▶ Дял на населението в градовете (%)	83,2

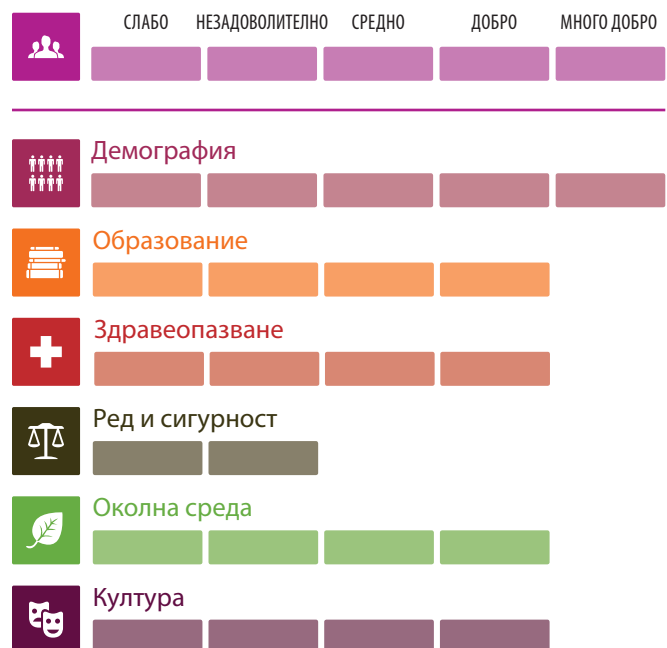
Брутният вътрешен продукт на област Варна продължава да нараства, изпреварвайки този на област Стара Загора и връщайки третото място на Варна през 2019 г. Същото се случва и с работната заплата. Тенденциите на пазара на труда през 2020 г. поставят област Варна в сравнително благоприятна позиция. Инвестиционната и бизнес активност в областта остават сравнително добри и през 2019 г., въпреки че се забелязват някои негативни тенденции. Инфраструктурата на област Варна е добре развита и през 2020 г. Усреднено ниво на разглежданите местни данъци в общините в областта остава сравнително високо и през 2021 г. През 2021 г. самооценките на местните администрации за развитието на електронното правителство и предоставя-

нето на услуги на „едно гише“ се повишава значително. Варна е сред областите с много добро демографско развитие и през 2020 г. Значителен дял от населението на областта живее в градовете, което обуславя и високия дял на жителите в селища с обществена канализация. Варна е сред областите с най-добри резултати в сферата на образованието. Представянето на учениците в областта през 2021 г. е много добро. Спрямо средните стойности в страната лекарите в област Варна са повече, но по отношение на леглата в болниците има недостиг. Престъпността в областта остава сериозна, а разкриваемостта на престъпленията – сред най-ниските. Намалението на броя на посещенията на културни мероприятия в областта през 2020 г. е по-осезаемо от това в страната.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Доходи и стандарт на живот

Брутният вътрешен продукт на област Варна продължава да нараства и размерът му достига 16,3 хил. лв./човек от населението, изпреварвайки този на област Стара Загора и връщайки третото място на Варна (след тези на столицата и област София) през 2019 г. Същото се случва и с работната заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение. През 2019 г. годишният ѝ брутен размер достига 14,3 хил. лв. Средният доход на лице от домакинството също продължава да нараства и през 2019 г. изпреварва средния за страната ръст, но оставя област Варна на осмо място в страната. Това обяснява и сравнително високия дял на населението, живеещо с материални лишения – 26,7% при 19,9% за страната. Същевременно обаче делът на населението, живеещо под националната линия на бедност, остава под средните стойности.

Пазар на труда

Тенденциите на пазара на труда през 2020 г. поставят област Варна на сравнително благоприятна позиция. Коефициентът на икономическа активност намалява леко и остава под средния за страната. В същото време обаче заетостта се повишава, а безработицата намалява. Коефициентът на заетост достига 70,2% и вече изпреварва средния за страната (68,5%), а коефициентът на безработица намалява до 2,2%, оставайки един от най-ниските в страната (при 5,2% за страната).

Делът на работната сила със средно образование в областта е сравнително висок. Делът на висшите сред населението на 25–64 години продължава да намалява и за втора поредна година е под средния за страната – 24,8% (при 29,2% в страната). Делът на населението с основно и по-ниско образование също намалява и достига 14,4% (при 16,9% в страната).

Сравнително добрите демографски тенденции в област Варна показват и благоприятно развитие на пазара на труда. Коефициентът на демографско заместване като съотношение на населението на възраст 15–19 години към това на 60–64 години е 77,5% (при 67,1% в страната) и е третият най-висок в страната (след тези в област Сливен и в столицата). Нещо повече – той нараства бързо и постоянно след 2013 г., когато област Варна е на девето място в страната.

Инвестиции и икономика

Инвестиционната и бизнес активност в област Варна остават сравнително добри и през 2019 г., въпреки че се забелязват някои леко негативни тенденции. Броят на нефинансовите предприятия в областта продължава да е сравнително висок и нарастващ, достигайки 71 на 1000 души от населението (при 61 на 1000 души в страната). В същото време и обратно на общите тенденции в страната вътрешните и външните инвестиции леко изостават. Размерът на разхо-

дите за придобиване на дълготрайни материални активи намалява с 1% (при 15% ръст в страната) до 2,7 хил. лв./човек от населението (при 3,2 хил. лв. в страната). Обемът на преките чуждестранни инвестиции пък намалява с 6% (при 3% ръст в страната) до малко над 3,7 хил. евро/човек (при малко под 3,7 хил. евро в страната). Ръстът на стойността на произведената продукция в областта също се забавя (5% при 8% в страната) и е 23,3 хил. лв./човек (при 28,0 хил. лв. в страната).

Усвояването на европейски средства нараства, но остава сравнително ниско. Към 15 юни 2021 г. изплатените суми на бенефициенти по оперативните програми за областта са 1,5 хил. лв./човек (при 2,2 хил. лв. в страната). В рамките на областта най-много са изплатените средства в община Бяла, а най-малко – в общините Ветрино и Дългопол.

Инфраструктура

Инфраструктурата на област Варна е сравнително добре развита и през 2020 г. Гъстотата на пътната и железопътната мрежа е висока. Висок е и делът на автомагистралите и първокласните пътища – 27,4% (при 18,5% в страната). Близко, но над средното ниво за страната е и качеството на пътната настилка. В добро състояние са 43,5% от пътищата в областта (при 41,4% в страната).

Достъпът на домакинствата до интернет нараства до 77,5%, но остава малко под средния за страната. Сравнително ниски са делът на газифицираните домакинства и инсталираните ВЕИ мощности.

Местни данъци

Усредненото ниво на разглежданите местни данъци в общините в област Варна остава сравнително високо и през 2021 г. Изключение прави годишният патентен данък за таксиметров превоз, който е намален от 690 на 300 лв. в община Варна за 2021 г. в отговор на кризата и започналата пандемия през предходната година. Това намалява общия размер на данъка в областта и той вече е под средните за страната нива.

Едни от най-високите остават данъците върху търговията на дребно и върху недвижимите нежилищни имоти на юридическите лица.

Администрация

През 2021 г. самооценките на местните администрации за развитието на електронното правителство и предоставянето на услуги на „едно гише“ се повишават значително и изпреварват средните стойности за страната. Увеличение има и при оценката на прозрачността, като най-добре се представят общините Белослав и Девня.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ■■■■■

Демография ■■■■■

Варна е сред областите с много добро демографско развитие и през 2020 г., което я поставя на второ място (след столицата) по този показател. Коефициентът на естествен прираст намалява до $-5,7\%$, но остава сред най-високите в страната и далеч над средните стойности за страната ($-9,5\%$). Област Варна продължава да привлича граждани и коефициентът на механичен прираст достига най-високата си стойност от десетилетие – $6,3\%$.

Всичко това се отразява на възрастовата зависимост в областта и тя остава сравнително благоприятна. Коефициентът на възрастова зависимост като съотношение на населението на над 65 години към това на 0–14 години е $127,6\%$ (при $150,6\%$ в страната), а към това на 15–64 години – $29,7\%$ (при $34,1\%$ в страната).

Варна е сред областите с най-висок дял на градското население ($83,2\%$ при $72,9\%$ в страната), въпреки че гъстотата му е близо до средните стойности ($1,8$ хил. души/кв.км при $1,5$ хил. души/кв.км в страната).

Образование ■■■■■

Варна е сред областите с най-добро представяне в сферата на образованието (след столицата и област Смолян). През 2020 г. коефициентът на записване на населението в V–VIII клас остава сравнително нисък ($83,6\%$ при $86,5\%$ в страната), но дяловете на второгодиците и на напусналите основното и средното образование – също.

Представянето на учениците в областта през 2021 г. е много добро. На националното външно оценяване по математика след VII клас учениците получават $44,4$ т. (при $37,9$ т. в страната). На матурата по български език и литература средният успех в областта достига „Добър“ $4,39$ (при „Добър“ $4,21$ в страната) и е третият най-висок в страната. Делът на слабите оценки също остава нисък – 5% (при 7% в страната).

Броят на студентите в областта намалява в унисон с общото намаление в страната през последните години. Все пак броят остава значително над средните стойности – 50 на 1000 души от населението при 32 на 1000 души в страната през 2020 г.

Здравеопазване ■■■■■

Варна остава сред областите с най-нисък дял на здравноосигурените лица и през 2020 г. – $83,9\%$ (при $88,7\%$ в страната). Спрямо средните стойности в страната лекарите в област Варна са повече, но при леглата в болниците има недостиг. Броят на леглата в многопрофилните болници е $4,37$ на 1000 души от населението (при $5,52$ на 1000 души в страната). Въпреки това броят на преминалите за лечение болни е близък до средния за страната – 133 на 1000 души от населението при 138 на 1000 души в страната през 2020 г.

Коефициентът на детска смъртност намалява и се запазва сравнително нисък.

Ред и сигурност ■■■

Натовареността на наказателните съдии в област Варна остава сравнително ниска. През 2020 г. един местен съдия разглежда средно по $6,9$ дела на месец (при $8,6$ дела месечно на съдия в страната). Ниската натовареност се отразява и на бързината на правораздаване в областта. Делът на наказателните дела, приключили в 3-месечен срок, е 93% (при под 90% в страната), а този на висящите дела – 7% (при 11% в страната).

Престъпленията в областта намаляват, но остават сред най-многобройните в страната, а разкриваемостта им се повишава, но остава сред най-ниските в страната и през 2020 г. Броят на регистрираните престъпления срещу личността и собствеността в област Варна е $12,5$ на 1000 души от населението (при $9,9$ на 1000 души в страната). Разкриваемостта на престъпленията е $40,1\%$ (при $52,1\%$ в страната) и е втората най-ниска след тази в столицата ($32,1\%$).

Околна среда ■■■■■

Високият дял на градското население в област Варна обуславя високите дялове на населението в селища с обществена канализация ($86,5\%$ при $76,4\%$ в страната) и с такава, свързана с пречиствателни станции за отпадъчни води ($86,5\%$ при $64,6\%$ в страната) през 2019 г.

Варна е сред областите с най-висок обем на образуваните битови отпадъци и през 2018 г. – 498 кг/човек при 409 кг/човек в страната. Същевременно делът на предадените за третиране и рециклиране отпадъци е сравнително висок – 78% (при 71% в страната).

Култура ■■■■■

Пандемията и наложените противоепидемични мерки в сферата на културния живот в страната през 2020 г. ограничават значително посещенията на различни мероприятия и тези в област Варна не правят изключение. Нещо повече – тази тенденция в областта е по-осезаема, отколкото в страната. Броят на посещенията в кината през годината в областта намалява със 73% (при 71% в страната), въпреки че остава значително над средните нива – 306 на 1000 души от населението (при 190 на 1000 души в страната). Броят на посещенията в музеите остава сравнително нисък – 180 на 1000 души (при 322 на 1000 души в страната), но и понижаването му е по-голямо – 72% в област Варна (при 58% в страната). Същите тенденции се наблюдават и по отношение на посещенията в местните библиотеки – те се свиват с 39% (при 30% в страната) до 223 на 1000 души (при 480 на 1000 души в страната).

Ключови показатели за област Варна

Индикатори на икономическото развитие	2018	2019	2020	Средно за страната
БВП на човек от населението (лв., текущи цени)	15 479	16 340	n.a.	17 170
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	5407	5883	n.a.	6013
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	13 008	14 282	n.a.	15 209
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	18,5	18,4	n.a.	22,6
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	66,3	69,6	70,2	68,5
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече години (%)	4,4	3,0	2,2	5,2
Дял на населението с основно и по-ниско образование на 25–64 години (%)	19,1	18,8	14,4	16,9
Дял на населението с висше образование на 25–64 години (%)	29,5	25,3	24,8	29,2
Произведена продукция (лв./човек)	22 164	23 275	n.a.	28 027
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	2761	2732	n.a.	3155
Преки чуждестранни инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	3968	3721	n.a.	3655
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	76,6	73,5	77,5	78,9
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	42,7	43,5	n.a.	41,4
Гъстота на пътната мрежа (км/100 кв.км територия)	18,8	18,8	18,8	17,9
Рейтинг за активна прозрачност на ПДИ за органите на местното самоуправление (%)	73,0	75,3	78,7	73,2

Индикатори на социалното развитие	2018	2019	2020	Средно за страната
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-4,0	-3,6	-5,7	-9,5
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	2,2	0,7	6,3	4,4
Среден успех от матурите по БЕЛ*	4,26	4,34	4,39	4,21
Среден успех на изпита по математика след VII клас (в точки)*	38,6	43,3	44,4	37,9
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	84,2	84,7	83,6	86,5
Брой на преподавателите в основното и в средното образование на 1000 ученици	83	87	83	87
Дял на здравноосигурените лица (%)	83,5	84,0	83,9	88,7
Население на един общопрактикуващ лекар (брой хора)	1655	1655	1685	1727
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	14,3	14,1	12,5	9,9
Натовареност по щат на наказателните съдии (дела/месец)	6,3	6,7	6,9	8,6
Дял на населението с достъп до обществена канализация (%)	86,4	86,5	n.a.	76,4
Образувани битови отпадъци на човек от населението (кг/човек/година)	498	n.a.	n.a.	409
Дял от битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране (%)	78,1	n.a.	n.a.	70,9
Посещения в кината на 1000 души от населението	1043	1132	306	190
Посещения в музеите на 1000 души от населението	609	647	180	322

* Данните се отнасят за учебната 2020/21 година, а матурите са проведени през 2021 г.

Област Велико Търново

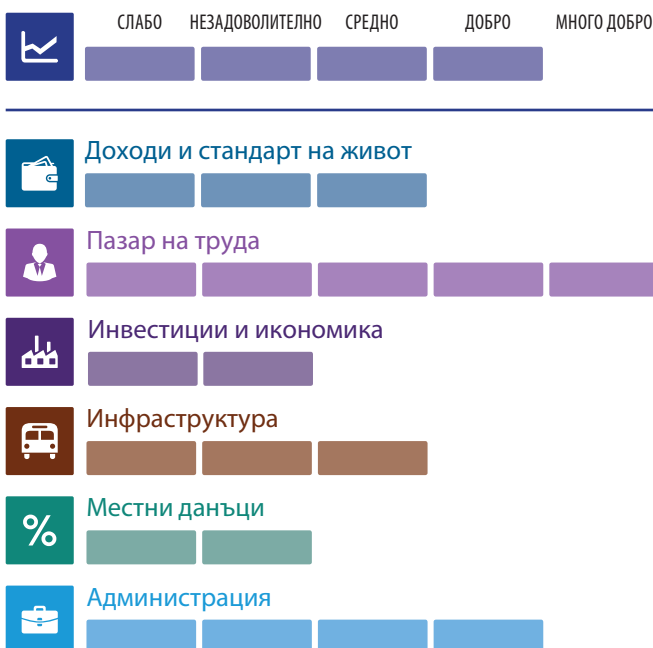

▶ Население (2020)	231 143
▶ Територия (кв.км)	4661,6
▶ Брой на населените места	336
▶ Дял на населението в градовете (%)	69,7

Брутният вътрешен продукт в област Велико Търново нараства, но ръстът му е по-нисък от средния за страната и през последното десетилетие областта все повече изостава от средните стойности. Подобна тенденция се наблюдава и при работните заплати. Инвестиционната и бизнес активност в област Велико Търново са незадоволителни. От друга страна, показателите и тенденциите на пазара на труда в област Велико Търново поставят областта на челните места в страната (след столицата) през 2020 г. Гъстотата на пътната и железопътната мрежа е висока, но дялът на автомагистралите и първокласните пътища остава нисък. Местните данъци са сравнително високи. По-висока от средната остава оценката на

степената на прозрачност на местните администрации. Общото застаряване на населението в страната е особено силно изразено в област Велико Търново. Образователните показатели в областта я поставят на сравнително добра позиция. Броят на студентите е сред най-високите. Броят на лекарите специалисти, както и този на болничните легла са значително по-ниски от средните за страната. Регистрираните в областта престъпления срещу личността и собствеността се повишават. Делът на предадените за третиране и рециклиране отпадъци достига почти 100%. Сравнително по-ниският дял на населението в градовете оказва влияние върху свързаността на населението с канализация. Културният живот в област Велико Търново е силно застъпен.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ■■■■■

Доходи и стандарт на живот ■■■■

Брутният вътрешен продукт в област Велико Търново нараства, но ръстът му е по-нисък от средния и през последното десетилетие областта все повече изостава от средните стойности за страната на човек от населението. През 2019 г. той достига 11 хил. лв./човек (при 17 хил. лв. в страната). Подобна тенденция се наблюдава и при работните заплати. През 2019 г. годишната брутна работна заплата на нетите по трудово и служебно правоотношение в областта е 11,6 хил. лв. (при 15,2 хил. лв. в страната). Доходите спадат до 5,7 хил. лв./лице от домакинството (при 6,0 хил. лв. в страната).

Тези стойности и процеси предопределят сравнително високите нива на бедност в областта. През 2019 г. делът на населението, живеещо под националната линия на бедност, е 25,8% (при 22,6% в страната), а населението, живеещо с материални лишения – 24,9% (при 19,9% в страната).

Пазар на труда ■■■■■■

Показателите и тенденциите на пазара на труда в област Велико Търново я поставят на челните места в страната (след столицата) през 2020 г. Икономическата активност намалява, но остава сред най-високите – 78,4% (при 73,7% в страната), въпреки че областта губи първенството си от областите Благоевград и София. Заетостта намалява, а безработицата се увеличава, но остават далеч по-благоприятни от средните за страната. През 2020 г. коефициентът на заетост е 75,9% (при 68,5% в страната), а на безработица – 2,5% (при 5,2% в страната).

Работната сила в областта е сред най-високообразованите. Делът на населението на възраст 25–64 години с основно и по-ниско образование е 10,1% (при 16,9% в страната), а с висше образование – 29,7% (при 29,2% в страната).

Предизвикателство пред пазара на труда в област Велико Търново остава общото застаряване на населението. Коефициентът на демографско заместване като съотношение на населението на възраст 15–19 години към това на 60–64 години е 63% (при 67% в страната). Това означава, че на всеки 100 души, на които им предстои да се оттеглят от пазара на труда през следващите няколко години, съответстват 63 младежи, на които им предстои да се вляят в него.

Инвестиции и икономика ■■■■

Инвестиционната и бизнес активност в област Велико Търново са незадоволителни и през 2019 г. Броят на предприятията нараства, но остава под средния за страната – 46 на 1000 души от населението (при 61 на 1000 души в страната). Обемът на разходите за придобиване на дълготрайни материални активи нараства (с 16% при 15% в страната), но е значително под средните стойности – 2,1 хил. лв./човек

от населението (при 3,2 хил. лв./човек в страната). Подобна е и тенденцията при стойността на произведената продукция – нараства сравнително бързо (10% при 8% в страната), но остава ниска – 15,9 хил. лв. (при 28,0 хил. лв. в страната). При преките чуждестранни инвестиции дори се наблюдава отлив и те достигат 551 евро/човек от населението (при 3,7 хил. евро в страната).

Към 15 юни 2021 г. стойността на изплатените суми на бенефициенти по оперативните програми в област Велико Търново достига 1,8 хил. лв./човек (при 2,2 хил. лв./човек в страната). В рамките на областта най-много средства е усвоила община Свищов (2,1 хил. лв.), въпреки че и тя не достига средните стойности за страната.

Инфраструктура ■■■■

Като своеобразен център на Северна България гъстотата на пътната и железопътната мрежа в област Велико Търново е висока. В същото време обаче делът на автомагистралите и първокласните пътища в общата пътна мрежа е нисък (16,3% при 18,5% в страната през 2020 г.), а делът на пътищата с настилка в добро състояние остава малък (38,2% при 41,4% в страната през 2019 г.). През 2020 г. делът на домакинствата с достъп до интернет се повишава, но остава сравнително нисък – 67,3% (при 78,9% в страната).

Делът на газифицираните домакинства е сравнително висок.

Местни данъци ■■■■

Усредненият размер на разглежданите местни данъци в общините от област Велико Търново остава висок и през 2021 г. С най-голяма разлика е размерът на данъка върху недвижимите нежилищни имоти на юридическите лица – 2,45‰ (при 2,04‰ в страната). Сравнително високи остават и данъците върху превозните средства и върху търговията на дребно. Намаляващ и относително нисък е данъкът върху таксиметровия превоз.

Администрация ■■■■■■

През 2019 г. почти цялата територия на област Велико Търново вече е покрита от кадастралната карта. Самооценките от общините от областта за развитието на електронното правителство и за предоставянето на административни услуги на „едно гише“ са по-ниски от средните за страната през 2021 г. По-висока от средната остава оценката на степента на прозрачност на местните администрации – 75,1% (при 73,2% в страната). В рамките на областта с най-висок рейтинг за прозрачност е община Свищов (81,7%).

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ■■■■■

Демография ■■■■■

Общото застаряване на населението в страната е особено силно изразено в област Велико Търново и през 2020 г. Коефициентът на естествен прираст продължава да е силно отрицателен (-12,3‰ при -9,5‰ в страната) и намалява всяка година. Увеличение се вижда при механичния прираст на населението, но и при него коефициентът все още е отрицателен (-0,1‰). Тези тенденции се отразяват и на възрастовата зависимост в областта. Съотношението на населението на над 65 години към това на под 14 години достига 189,2% (при 150,6% в страната), а към това на 15–64 години – 38,3% (при 34,1% в страната).

Сравнително малка част от населението живее в градовете (69,7% при 72,9% в страната), а гъстотата му в урбанизирани територии е ниска (1042 души/кв.км при 1506 в страната).

Образование ■■■■■

Образователните показатели в областта я поставят на сравнително добра позиция в страната. Близки до средните, но леко по-неблагоприятни, остават нетният коефициент на записване в V–VIII клас (85,1% при 86,5% в страната), делът на второгодниците (0,59% при 0,55% в страната) и делът на напусналите основното и средното образование (2,9% при 2,5% в страната). Броят на учителите в основното и средното образование се задържа на високо ниво – 98 на 1000 ученици (при 87 на 1000 ученици в страната).

Представянето на учениците в областта е под средното за страната през 2021 г. Средният успех на националното външно оценяване по математика след VII клас е 35,4 т. (при 37,9 т. в страната), а на матурата по български език – „Добър“ 4,12 (при „Добър“ 4,21 в страната).

Броят на студентите в областта намалява в унисон с общото намаление в страната през последните години, но остава сред най-високите (след този в столицата) – 68 на 1000 души от населението (при 32 на 1000 души в страната).

Здравеопазване ■■■■■

Велико Търново е сред областите с най-слабо представяне в здравеопазването (преди областите Силистра и Сливен). Делът на здравноосигурените лица в сред най-ниските в страната (84,7% при 88,7% в страната) през 2020 г. Броят на общопрактикуващите лекари е близък до средните стойности в страната, но този на лекарите специалисти е значително по-нисък.

Броят на леглата в многопрофилните болници остава изключително нисък (3,33 на 1000 души от населението при 5,52 на 1000 души в страната), а ръстът му през последните няколко години е много бавен. Броят на преминалите за лечение болни е близък до средния за страната – 133 на 1000 души от населението при 138 на 1000 души в страната.

Коефициентът на детска смъртност се повишава значително за втора поредна година и през 2020 г. достига 9,0‰ (при 5,1‰ в страната).

Ред и сигурност ■■■■■

Натовареността на наказателните съдии в област Велико Търново остава сравнително ниска и през 2020 г. Един съдия разглежда средно по 6,8 дела месечно (при 8,6 дела на съдия в страната). Това се отразява и на бързината на правораздаване – тя достига 92% дела, приключили в 3-месечен срок (при 90% в страната).

Броят на регистрираните в областта престъпления срещу личността и собствеността се повишава през 2020 г. до 10,1 на 1000 души от населението и за първи път е над средния за страната. Същевременно делът на разкритите престъпления продължава да намалява, достигайки 60,6%, въпреки че остава над средния за страната (52,1%).

Околна среда ■■■■■

Обемът на емисиите на въглероден диоксид в атмосферата в областта се повишава, но остава значително под средния за страната и през 2019 г. През 2018 г. образувателните битови отпадъци са сравнително голям обем – 425 кг/човек годишно (при 409 кг в страната), но делът на предадените за третиране и рециклиране отпадъци достига почти 100% (при 71% в страната).

Сравнително по-ниският дял на населението в градовете оказва влияние върху свързаността на населението с канализация. През 2019 г. 69,4% от населението живее в селища с обществена канализация (при 76,4% в страната), а 62,3% от нея е свързана с пречиствателни станции за отпадъчни води (при 64,6% в страната).

Култура ■■■■■

Културният живот в област Велико Търново е силно застъпен, въпреки че пандемията и ограничаването на културните мероприятия в страната през 2020 г. се отразяват изключително тежко. Посещенията в музеите в областта намаляват с 64% (при 58% в страната), но остават значително по-високи от средните стойности – 851 на 1000 души от населението при 322 на 1000 души в страната. Броят на посещенията в библиотеките се свива двойно повече (62% при 30% в страната), но също остава сравнително висок – 996 на 1000 души от населението (при 480 на 1000 души в страната). Същевременно намаляването на посещенията в кината в областта е много по-слабо (39% при 71% в страната) и броят за първи път е по-висок от средния – 195 на 1000 души в областта при 190 на 1000 души в страната.

Ключови показатели за област Велико Търново

Индикатори на икономическото развитие	2018	2019	2020	Средно за страната
БВП на човек от населението (лв., текущи цени)	10 434	11 071	n.a.	17 170
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	6024	5707	n.a.	6013
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	10 529	11 619	n.a.	15 209
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	28,8	25,8	n.a.	22,6
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	66,6	78,7	75,9	68,5
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече години (%)	5,4	(2,0)	(2,5)	5,2
Дял на населението с основно и по-ниско образование на 25–64 години (%)	13,0	8,9	10,1	16,9
Дял на населението с висше образование на 25–64 години (%)	26,8	29,6	29,7	29,2
Произведена продукция (лв./човек)	14 517	15 918	n.a.	28 027
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	1816	2100	n.a.	3155
Преки чуждестранни инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	597	551	n.a.	3655
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	66,6	63,0	67,3	78,9
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	29,7	38,2	n.a.	41,4
Гъстота на пътната мрежа (км/100 кв.км територия)	20,1	20,1	20,1	17,9
Рейтинг за активна прозрачност на ПДИ за органите на местното самоуправление (%)	73,0	70,8	75,1	73,2

Индикатори на социалното развитие	2018	2019	2020	Средно за страната
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-9,4	-10,1	-12,3	-9,5
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-5,0	-3,4	-0,1	4,4
Среден успех от матурите по БЕЛ*	4,05	4,28	4,12	4,21
Среден успех на изпита по математика след VII клас (в точки)*	30,1	33,4	35,4	37,9
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	84,0	85,7	85,1	86,5
Брой на преподавателите в основното и в средното образование на 1000 ученици	93	98	98	87
Дял на здравноосигурените лица (%)	83,9	85,3	84,7	88,7
Население на един общопрактикуващ лекар (брой хора)	1746	1736	1738	1727
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	10,1	9,2	10,1	9,9
Натовареност по щат на наказателните съдии (дела/месец)	7,2	6,6	6,8	8,6
Дял на населението с достъп до обществена канализация (%)	68,4	69,4	n.a.	76,4
Образувани битови отпадъци на човек от населението (кг/човек/година)	425	n.a.	n.a.	409
Дял от битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране (%)	99,9	n.a.	n.a.	70,9
Посещения в кината на 1000 души от населението	408	319	195	190
Посещения в музеите на 1000 души от населението	2139	2346	851	322

* Данните се отнасят за учебната 2020/21 година, а матурите са проведени през 2021 г.

Област Видин

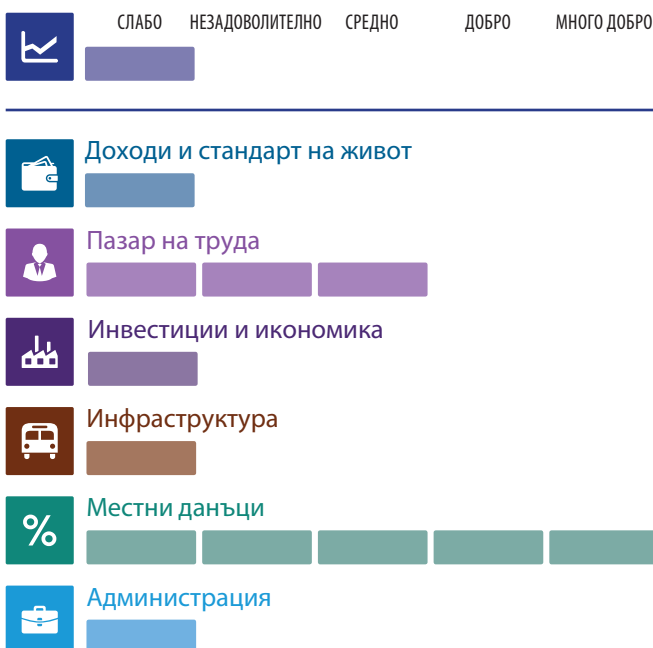
▶ Население (2020)	82 024
▶ Територия (кв.км)	3032,9
▶ Брой на населените места	140
▶ Дял на населението в градовете (%)	64,6

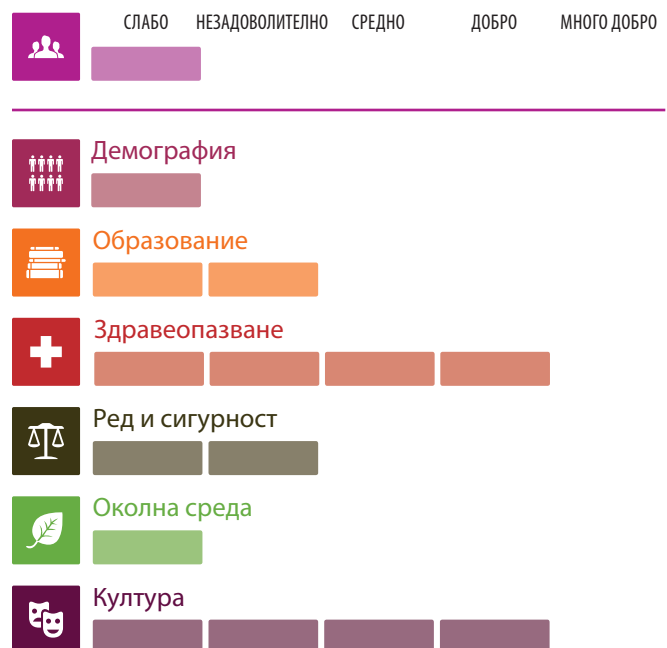
Видин е областта с най-слаби показатели в сферата на доходите и стандарта на живот. Намалението на заетостта и увеличението на безработица през 2020 г. не са толкова големи, колкото в останалата част на страната, но остават значително по-неблагоприятни. Инвестиционната и бизнес активност са сравнително слаби. Показателите в сферата на инфраструктурата са най-ниските в страната. Видин е областта с най-малък усреднен размер на разглежданите местни данъци през 2021 г., а Грамада е общината с най-ниски данъци не само в област Видин, но и в страната. Самооценките на администрацията за развитието на електронното управление и предоставянето на услуги на „едно гише“ са сред най-ниските в страната и през 2021 г. Прозрачността на местните администрации също се запазва изключително ниска.

Видин остава областта с най-неблагоприятна демографска картина в страната и през 2020 г. Броят на преподавателите в основното и средното образование се повишава и през 2020 г. и за първи път от три години е по-висок от средния за страната. Броят на общопрактикуващите лекари продължава да е сравнително висок, но здравеопазването в областта страда от недостиг на лекари специалисти и на легла. Въпреки слабата и намаляваща натовареност на наказателните съдии в област Видин бързината на правораздаване е ниска. Сравнително ниският дял на населението в градовете обяснява относително ограничения дял на свързаността с обществена канализация. Представянето на област Видин в сферата на културата е добро.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ■

Доходи и стандарт на живот ■

Видин е областта с най-слаби показатели в сферата на доходите и стандарта на живот. Брутният вътрешен продукт на човек от населението нараства и през 2019 г. (до 8,7 хил. лв.), но през последните две десетилетия разликата със средния за страната се увеличава все повече. Работната заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение се увеличава по-бързо от средната, но също е сред най-ниските в страната (след тази в област Благоевград). Средногодишният доход на лице от домакинството през 2019 г. пък е 3,4 хил. лв. (при 6,0 хил. лв. в страната) и е най-ниският в страната.

Тези тенденции предопределят високото ниво на бедност в областта. През 2019 г. делът на населението, живеещо под националната линия на бедност, е 35,0% (при 22,6% в страната), а на населението, живеещо с материални лишения – 31,0% (при 19,9% в страната).

Пазар на труда ■■■■

Икономическата активност в областта намалява слабо през 2020 г. до 75,0% (при 73,7% в страната), но за трета поредна година се задържа на сравнително високо ниво. Намалението на заетостта и увеличението на безработица през 2020 г. не са толкова големи, колкото в останалата част на страната, но остават значително по-неблагоприятни. Коефициентът на заетост е 55,7% (при 68,5% в страната), а на безработица – 19,3% (при 5,2% в страната).

Образователната структура на работната сила продължава да се влошава през последните години. Делът на населението на възраст 25–64 години с висше образование намалява до 18% през 2020 г. (при 29% в страната), а на хората с основно и по-ниско образование се увеличи до 19% (при 17% в страната).

Предизвикателство пред местния пазар на труда остава и застаряването на населението. Коефициентът на демографско заместване като съотношение на населението на възраст 15–19 години към това на 60–64 години се увеличава значително след 2013 г., но и през 2020 г. остава по-нисък от средния за страната – 65% (при 67% в страната). Това означава, че на всеки 100 души, на които им предстои да излязат от пазара на труда през следващите няколко години, съответстват 65 младежи, които ще се вляят в работната сила.

Инвестиции и икономика ■

Инвестиционната и бизнес активност в област Видин са сравнително слаби и през 2019 г. Броят на предприятията спрямо населението нараства, но остава сред най-ниските в страната. Видин отбелязва най-ниски стойности (почти четири пъти по-малко от средните) при обемите на разходите за придобиване на дълготрайни материални активи

(839 лв./човек при 3155 лв. в страната) и на произведената продукция (7,6 хил. лв./човек при 28,0 хил. лв. в страната). Подобна е и ситуацията по отношение на преките чуждестранни инвестиции в областта. Към края на 2019 г. те нарастват стабилно за трета поредна година до 1052 евро/човек, но все още са значително по-ниски от средните за страната (3655 евро/човек).

Стойността на изплатените суми на бенефициенти по оперативните програми в областта към 15 юни 2021 г. е близка до средната за страната. В рамките на област Видин най-много средства усвояват общините Белоградчик и Видин.

Инфраструктура ■

Видин е областта с най-слаби показатели в сферата на инфраструктурата. Гъстотата на пътната и железопътната мрежа е близка до средната в страната. Делът на първокласните пътища и автомагистрала (11,6% при 18,5% в страната през 2020 г.), както и качеството на пътната настилка (28,4% в добро състояние при 41,4% в страната през 2019 г.) обаче са значително по-ниски от средните.

Достъпът на домакинствата до интернет остава нисък и дори намалява през 2020 г. до 44,8% (при 78,9% в страната). Видин е една от двете области (заедно със Смолян) без газификация.

Местни данъци ■■■■■■

Видин е областта с най-нисък усреднен размер на разглежданите местни данъци през 2021 г. Като цяло усредненото ниво на всички данъци в областта е по-ниско от средното за страната. Особено голяма е разликата при облагането на търговията на дребно – 4,46 лв./кв.м средно за областта (при 12,99 лв./кв.м в страната). Изключително ниско е и нивото на данъците върху превозните средства.

Грамада е общината с най-ниски данъци не само в област Видин, но и в страната.

Администрация ■

Видин е и областта с най-слабо представяне на местната администрация. Самооценките на администрацията за развитието на електронното управление и предоставянето на услуги на „едно гише“ в общините от областта са сред най-ниските в страната и през 2021 г. Прозрачността на местните администрации също се запазва изключително ниска и дори намалява през последните две години до 60% (при 73% в страната). В рамките на областта най-висок резултат има община Белоградчик (93%), а най-нисък – общините Бойница и Грамада (44%).

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ■

Демография ■■

Видин остава областта с най-неблагоприятна демографска картина в страната и през 2020 г. Коефициентът на естествен прираст намалява бързо и достига най-ниската си стойност от -21,9‰ (при -9,5‰ в страната). Същевременно обаче 2020 г. е първата година от поне две десетилетия, в която областта успява да привлече население. Коефициентът на механичен прираст е 2,1‰.

Продължителният период на бързо застаряване на населението се изразява и в изключително неблагоприятната възрастова зависимост в областта. Съотношението на населението на над 65 години към това на 0–14 години достига 251,2% (при 150,6% в страната), а към това на 15–64 години – 51,5% (при 34,1% в страната).

Делът на градското население е сравнително нисък и през 2020 г., а гъстотата му – почти двойно по-малка от средната за страната.

Образование ■■■

Представянето на област Видин в сферата на образованието е незадоволително. И през 2020 г. областта е сред тези с най-нисък коефициент на записване в V–VIII клас – 80,8% (при 86,5% в страната). Делът на второгодниците се задържа на двойно по-високо ниво от средното за страната.

Представянето на учениците от областта на националното външно оценяване по математика след VII клас е изключително слабо и през 2021 г. С 28,4 т. (при 37,9 т. в страната) областта е на предпоследно място (преди област Сливен) в страната. Представянето на зрелостниците е по-добро, но също е под средното за страната. Средният успех на матурата по български език и литература в областта е „Добър“ 4,12 (при „Добър“ 4,21 в страната). Делът на слабите оценки обаче е по-нисък – 6% (при 7% в страната).

Броят на преподавателите в основното и средното образование спрямо учениците се повишава и през 2020 г. и за първи път от три години е по-висок от средния за страната.

Положителни тенденции се наблюдават при висшето образование. В открития през 2017 г. филиал на Русенския университет във Видин през учебната 2020/2021 г. се обучават вече близо 450 студенти.

Здравеопазване ■■■■■

Делът на здравноосигурените в област Видин намалява до 91,2% през 2020 г., но остава над средното ниво за страната (88,7%). Броят на общопрактикуващите лекари продължава да е сравнително висок, но здравеопазването в областта страда от недостиг на лекари специалисти и на легла. Броят на леглата в местните многопрофилни болници нараства през последните няколко години, но остава сравнително нисък – 4,08 легла на 1000 души от населението (при 5,52 на 1000 души в страната). Вероятно това е и причината за

сравнително ниския брой на преминалите за лечение болни и през 2020 г. – 105 на 1000 души от населението (при 138 на 1000 души в страната).

Коефициентът на детска смъртност в област Видин намалява рязко през 2020 г. след значителен ръст през предходните две години и вече е 4,2‰ (при 5,1‰ в страната).

Ред и сигурност ■■■■

Въпреки слабата и намаляваща натовареност на наказателните съдии в област Видин бързината на правораздаване е ниска и през 2020 г. Един съдия от областта разглежда средно по 4,3 дела месечно (при 8,6 дела месечно на съдия в страната), а делът на делата, приключили в 3-месечен срок, е 88% (при 90% в страната).

Видин е и сред областите с най-висока престъпност. През 2020 г. регистрираните престъпления срещу личността и собствеността са 12,5 на 1000 души от населението (при 9,9 на 1000 души в страната). Същевременно обаче разкриваемостта им е малко по-висока от средната в страната – 54,5% (при 52,1% в страната).

Околна среда ■■

Емисиите на въглероден диоксид в атмосферата в областта остават изключително ниски и през 2019 г. Нисък е и обемът на образуваните битови отпадъци през 2018 г. – 339 кг/човек годишно (при 409 кг/човек в страната). В същото време обаче делът на отпадъците, предадени за третиране и рециклиране, остава много малък – под 10% (при над 71% в страната).

Сравнително ниският дял на населението в градовете обяснява относително ограничения дял на свързаността с обществена канализация (57,9% от населението при 76,4% в страната) и с пречиствателни станции за отпадъчни води (49,5% при 64,6% в страната) през 2019 г. Все пак трябва да се отбележи големият напредък на областта след откриването на новата пречиствателна станция във Видин през октомври 2019 г. (преди това делът на свързаната с пречистване канализация е 0,5%).

Култура ■■■■■■

И през 2020 г. представянето на област Видин в сферата на културата е добро. Пандемията и ограниченията на културните мероприятия в цялата страната се отразяват и на областта. Спадът в посещенията на музеите в областта не е толкова голям и броят им остава значително по-висок от средния за страната – 1139 на 1000 души от населението при 322 на 1000 души в страната.

Намаляването на посещенията на кината и библиотеките в областта обаче е по-голямо от средните стойности за страната, а броят им остава значително по-нисък.

Ключови показатели за област Видин

Индикатори на икономическото развитие	2018	2019	2020	Средно за страната
БВП на човек от населението (лв., текущи цени)	7926	8734	n.a.	17 170
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	3470	3437	n.a.	6013
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	9103	10 302	n.a.	15 209
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	39,0	35,0	n.a.	22,6
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	58,8	56,5	55,7	68,5
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече години (%)	19,9	19,1	19,3	5,2
Дял на населението с основно и по-ниско образование на 25–64 години (%)	11,8	15,4	18,5	16,9
Дял на населението с висше образование на 25–64 години (%)	20,1	19,2	18,0	29,2
Произведена продукция (лв./човек)	6954	7649	n.a.	28 027
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	851	839	n.a.	3155
Преки чуждестранни инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	953	1052	n.a.	3655
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	61,7	63,0	44,8	78,9
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	38,3	28,4	n.a.	41,4
Гъстота на пътната мрежа (км/100 кв.км територия)	20,2	20,2	20,2	17,9
Рейтинг за активна прозрачност на ПДИ за органите на местното самоуправление (%)	63,0	61,9	60,2	73,2

Индикатори на социалното развитие	2018	2019	2020	Средно за страната
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-16,4	-16,4	-21,9	-9,5
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-7,6	-7,9	2,1	4,4
Среден успех от матурите по БЕЛ*	4,18	4,21	4,12	4,21
Среден успех на изпита по математика след VII клас (в точки)*	24,6	28,7	28,4	37,9
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	82,9	78,9	80,8	86,5
Брой на преподавателите в основното и в средното образование на 1000 ученици	80	88	90	87
Дял на здравноосигурените лица (%)	90,8	92,7	91,2	88,7
Население на един общопрактикуващ лекар (брой хора)	1432	1428	1465	1727
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	14,1	13,2	12,5	9,9
Натовареност по щат на наказателните съдии (дела/месец)	7,3	6,6	4,3	8,6
Дял на населението с достъп до обществена канализация (%)	57,6	57,9	n.a.	76,4
Образувани битови отпадъци на човек от населението (кг/човек/година)	339	n.a.	n.a.	409
Дял от битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране (%)	10,0	n.a.	n.a.	70,9
Посещения в кината на 1000 души от населението	319	397	102	190
Посещения в музеите на 1000 души от населението	2141	2546	1139	322

* Данните се отнасят за учебната 2020/21 година, а матурите са проведени през 2021 г.

Област Враца

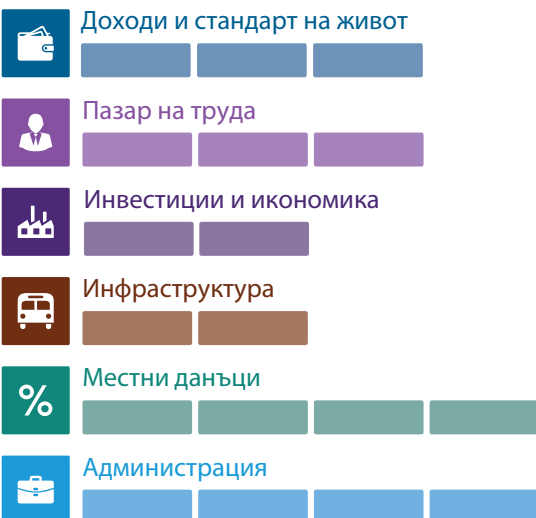
▶ Население (2020)	158 554
▶ Територия (кв.км)	3619,8
▶ Брой на населените места	123
▶ Дял на населението в градовете (%)	58,8

Враца е една от двете области, в които brutният вътрешен продукт на човек от населението се свива през 2019 г. Същевременно обаче заплатите и доходите в областта продължават да нарастват и ръстът им е по-висок от средния. Показателите на пазара на труда поставят област Враца в неблагоприятно положение. Предизвикателства пред местния пазар на труда остават сравнително ниско образованата работна сила и застаряването на населението. Икономическата и инвестиционната активност са сравнително слаби, но обемът на произведената продукция продължава да нараства. Целият район се представя слабо по показателите, измерващи инфраструктурното развитие. Усредненото ниво на местните данъци в общините в област Враца е сравнително ниско и през 2021 г.

Коефициентите на възрастова зависимост остават значително по-неблагоприятни от средните за страната. Делът на градското население се задържа нисък. Показателите на област Враца в сферата на основното и средното образование остават сравнително добри, но резултатите – относително ниски. Здравеопазването в областта страда от недостиг на лекари (както общопрактикуващи, така и специалисти) и на болнични легла. Натовареността на наказателните съдии в областта намалява и остава сравнително ниска, което се отразява на бързината на правосъдаване. Сравнително малкият дял на населението в градовете и ниската му гъстота могат да обяснят ограничения дял на населението в селища с обществена канализация. Културният живот в областта е със слаба интензивност.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ■■■■

Доходи и стандарт на живот ■■■■

След стабилен и висок ръст на brutния вътрешен продукт през предходните няколко години той намалява през 2019 г. с 12% до 13,3 хил. лв./човек от населението и се отдалечава от средния за страната (17,2 хил. лв./човек). Враца е една от двете области (заедно със Стара Загора), в които brutният вътрешен продукт на човек от населението се свива при 10% среден ръст в страната. Същевременно обаче заплатите и доходите в областта продължават да нарастват с по-бързи темпове от средното за страната, въпреки че остават под средните нива. Brutната годишна работна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение достига 13,9 хил. лв. (при 15,2 хил. лв. в страната).

Бедността в областта остава сравнително висока.

Пазар на труда ■■■■

Показателите на пазара на труда поставят област Враца в неблагоприятно положение и през 2020 г. Икономическата активност остава сравнително ниска и дори се свива леко спрямо предходната година. Коефициентът е 67,4% (при 73,7% в страната). Заетостта намалява, а безработицата се повишава и вече е почти двойно по-висока от средната за страната. Коефициентът на заетост достига 57,1% (при 68,5% в страната), а на безработица – 10,3% (при 5,2% в страната).

Предизвикателства пред местния пазар на труда остават и сравнително нискообразованата работна сила, и застаряването на населението. Висшистите сред населението на 25–64 години се повишават до 22,9%, но делът им продължава да е под средния за страната (29,2%). Хората с основно и по-ниско образование пък се увеличават до 22,4% (при 16,9% в страната).

Застаряването на населението се отразява и на пазара на труда. Коефициентът на демографско заместване като съотношение на населението на възраст 15–19 години към това на 60–64 години в областта е 65,4% (при 67,1% в страната). Това означава, че на всеки 100 души, на които им предстои да излязат от пазара на труда през следващите няколко години, отговарят 65 младежи, които ще се вляят в работната сила.

Инвестиции и икономика ■■■■

Икономическата и инвестиционната активност в област Враца са сравнително слаби и през 2019 г. Броят на нефинансовите предприятия е 38 на 1000 души от населението (при 61 на 1000 души в страната). За разходите за придобиване на дълготрайни материални активи през последните няколко години са типични големи спадове и ръстове. През 2019 г. те намаляват (с 10%) и достигат 1513 лв./човек, което е двойно по-ниско от средния размер в страната (3155 лв./човек). Свиване се наблюдава и при преките чуждестранни инвестиции (с 23%) и те вече са 7 пъти по-ниски от средните стойности – 505 евро/човек при 3655 евро/човек в страната.

Въпреки тези спадове обемът на произведената продукция продължава да нараства (дори по-бързо от средния ръст в страната) и достига 17,6 хил. лв./човек (при 28,0 хил. лв./човек в страната).

Враца е сред областите с най-добро усвояване на европейски средства.

Инфраструктура ■■■■

Целият район се представя слабо по показателите, измерващи инфраструктурното развитие, и областите Видин, Монтана и Враца се нареждат на последните три места в класирането.

Гъстотата на пътната и железопътната мрежа в област Враца е близка до средните стойности за страната, но качеството на пътищата остава изключително ниско. Делът на автомагистралите и първокласните пътища в общата пътна мрежа на областта е 10,0% (при 18,5% в страната). Делът на пътната настилка в добро състояние пък е 28,4% (при 41,4% в страната) през 2019 г., но трябва да се отбележи, че има ръст на качеството спрямо предходните две години.

Делът на домакинствата с достъп до интернет остава почти непроменен и през 2020 г. е 71,5% (при 78,9% в страната). Делът на газифицираните домакинства е 1,9% (при 3,1% в страната). Инсталираните ВЕИ мощности достигат 0,382 kW/човек (при 0,603 kW/човек в страната).

Местни данъци ■■■■

Усредненото ниво на местните данъци в общините в област Враца е сравнително ниско и през 2021 г. Размерът на ставката върху търговията на дребно средно за областта е почти двойно по-нисък от средния – 6,69 лв./кв.м при 12,99 лв./кв.м в страната. По-ниски са и данъците върху превозните средства, върху прехвърлянето на собственост и върху таксиметровия превоз.

От разглежданите местни данъци единствено усреднената ставка върху недвижимите нежилищни имоти на юридическите лица в областта е по-висока от средната за страната.

В рамките на областта сравнително ниски са местните данъци в общините Криводол, Хайредин и Враца, а високи – в общините Оряхово, Бяла Слатина и Козлодуй.

Администрация ■■■■

Представянето на местните администрации е сравнително добро. Покритието на кадастралната карта се повишава бързо, но все още изостава от средното за страната. Развитието на електронното правителство е сравнително ниско и през 2021 г., но предоставянето на административни услуги на „едно гише“ остава относително високо. Прозрачността на местните администрации е близка, но над средната за страната.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ■■■

Демография ■■■

Докато през последното десетилетие коефициентът на естествен прираст се задържа на сравнително стабилно, макар и относително ниско ниво от около -11‰ , през 2020 г. той намалява рязко до $-13,9\text{‰}$ (при $-9,5\text{‰}$ в страната). Същевременно коефициентът на механичен прираст нараства и за първи път е положителна величина, достигайки $2,3\text{‰}$, което обаче не е достатъчно да компенсира бързото застаряване на населението. Коефициентите на възрастова зависимост остават значително по-неблагоприятни от средните за страната. През 2020 г. съотношението на населението на над 65 години към това на 0–14 години е $177,5\%$ (при $150,6\%$ в страната), а към това на 15–64 години – $40,0\%$ (при $34,1\%$ в страната).

Делът на градското население се задържа нисък – $58,8\%$ (при $72,9\%$ в страната), а гъстотата му е двойно по-малка от средните стойности – 756 души/кв.км при 1506 души/кв.км в страната.

Образование ■■■■

Показателите на област Враца в сферата на основното и средното образование остават сравнително добри, но резултатите – относително ниски. Враца е сред областите с най-висок нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас и през 2020 г. – $91,8\%$ (при $86,5\%$ в страната). Броят на преподавателите също е по-голям от средния за страната – 93 на 1000 ученици (при средно 87 на 1000 ученици). Дяловете на второгодниците и на напусналите основното и средното образование са по-ниски от средните – съответно $0,41\%$ (при $0,55\%$ в страната) и $2,3\%$ (при $2,5\%$ в страната).

Резултатите на учениците от област Враца са сравнително слаби и през 2021 г. Средният успех на националното външно оценяване по математика след VII клас е $30,3$ т. (при $37,9$ т. в страната). Средният успех на матурите по български език и литература пък намалява спрямо предходната година и достига „Добър“ $3,99$ (при „Добър“ $4,21$). Слабите оценки се увеличават до 10% (при 7% в страната).

Враца не е сред лидерите в сферата на висшето образование, въпреки че има два филиала на висши учебни заведения. Броят на студентите в областта е 7 на 1000 души от населението при 32 на 1000 души в страната.

Здравеопазване ■■■■

Делът на здравноосигурените традиционно е по-висок от средния за страната, но здравеопазването в областта страда от недостиг на лекари (както общопрактикуващи, така и специалисти) и на болнични легла. През 2020 г. броят на леглата в многопрофилните болници остава почти непроменен и е $4,46$ на 1000 души от населението (при $5,52$ на 1000 души в страната).

Коефициентът на детска смъртност намалява за трета поредна година и през 2020 г. е $3,7\text{‰}$ (при $5,1\text{‰}$ в страната). Сравнително висок обаче е броят на преминалите болни за лечение през многопрофилните болници – 154 на 1000 души (при 138 на 1000 души в страната).

Ред и сигурност ■■■■

Натовареността на наказателните съдии в областта намалява и остава сравнително ниска, което се отразява на бързината на правораздаване и през 2020 г. Един местен съдия разглежда средно по $6,4$ наказателни дела месечно (при $8,6$ дела на съдия в страната). Делът на наказателните дела, приключили в 3-месечен срок, намалява, но продължава да е висок – 93% (при 90% в страната). Враца остава и областта с най-нисък дял на висящите дела – 5% , или над два пъти по нисък от средния за страната.

Регистрираните престъпления срещу личността и собствеността в област Враца намаляват за трета поредна година, но остават сред най-високите в страната (само след област Монтана) – 13 на 1000 души от населението (при 10 на 1000 души в страната). Въпреки това разкриваемостта им е по-висока, макар и с малко, от средната – $54,5\%$ (при $52,1\%$ в страната) през 2020 г.

Околна среда ■■■■

Замърсяването на атмосферата в областта с въглероден диоксид остава двойно по-ниско от средното за страната и през 2019 г. Значително по-малко са и образуваните отпадъци – 278 кг/човек годишно (при 409 кг в страната). По-нисък обаче продължава да е делът на предадените за третиране и рециклиране отпадъци – 67% (при 71% в страната).

Сравнително малкият дял на населението в градовете и ниската му гъстота могат да обяснят ограничения дял на населението в селища с обществена канализация – $57,8\%$ (при $76,4\%$ в страната), както и достъпа му до такава, свързана с пречиствателни станции за отпадъчни води – $51,4\%$ (при $64,6\%$ в страната).

Култура ■■

Културният живот в областта е слабо застъпен и през 2020 г. Заради пандемията и ограничаването на културните мероприятия в цялата страна посещенията на музеите и кината в областта намаляват. Спадането е подобно на средното за страната, но броят на посещенията в област Враца остава значително по-нисък. Посещенията на музеите са 45 на 1000 души от населението (при 322 на 1000 души в страната), а на кината – 111 на 1000 души (при 190 на 1000 души в страната).

Ключови показатели за област Враца

Индикатори на икономическото развитие	2018	2019	2020	Средно за страната
БВП на човек от населението (лв., текущи цени)	15 018	13 278	n.a.	17 170
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	4582	5209	n.a.	6013
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	12 489	13 874	n.a.	15 209
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	29,0	38,9	n.a.	22,6
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	54,5	59,8	57,1	68,5
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече години (%)	10,1	7,7	10,3	5,2
Дял на населението с основно и по-ниско образование на 25–64 години (%)	20,8	20,7	22,4	16,9
Дял на населението с висше образование на 25–64 години (%)	21,5	21,0	22,9	29,2
Произведена продукция (лв./човек)	15 540	17 592	n.a.	28 027
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	1682	1513	n.a.	3155
Преки чуждестранни инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	654	505	n.a.	3655
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	65,5	71,1	71,5	78,9
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	26,5	28,4	n.a.	41,4
Гъстота на пътната мрежа (км/100 кв.км територия)	17,9	17,9	17,9	17,9
Рейтинг за активна прозрачност на ПДИ за органите на местното самоуправление (%)	74,0	69,9	73,9	73,2

Индикатори на социалното развитие	2018	2019	2020	Средно за страната
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-11,4	-11,4	-13,9	-9,5
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-7,5	-7,8	2,3	4,4
Среден успех от матурите по БЕЛ*	3,98	4,08	3,99	4,21
Среден успех на изпита по математика след VII клас (в точки)*	26,2	28,9	30,3	37,9
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	93,0	89,9	91,8	86,5
Брой на преподавателите в основното и в средното образование на 1000 ученици	86	94	93	87
Дял на здравноосигурените лица (%)	91,4	93,5	92,6	88,7
Население на един общопрактикуващ лекар (брой хора)	1709	1679	1762	1727
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	15,4	14,1	13,0	9,9
Натовареност по щат на наказателните съдии (дела/месец)	7,3	6,6	6,4	8,6
Дял на населението с достъп до обществена канализация (%)	57,6	57,8	n.a.	76,4
Образувани битови отпадъци на човек от населението (кг/човек/година)	278	n.a.	n.a.	409
Дял от битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране (%)	67,5	n.a.	n.a.	70,9
Посещения в кината на 1000 души от населението	191	367	111	190
Посещения в музеите на 1000 души от населението	140	131	45	322

* Данните се отнасят за учебната 2020/21 година, а матурите са проведени през 2021 г.

Област Габрово

- ▶ Население (2020)
- ▶ Територия (кв.км)
- ▶ Брой на населените места
- ▶ Дял на населението в градовете (%)

106 193
2023,0
349
79,9

Средногодишният доход на лице от домакинството в Габрово е вторият най-висок след този в столицата. Габрово е една от областите с най-висок дял на средните в работната сила, което отговаря на индустриалния ѝ профил. Предизвикателство пред пазара на труда остава застаряването на населението. Бизнес и инвестиционната активност в областта са високи и през 2019 г. Габрово е втората област по усвояване на европейски средства. Инфраструктурното развитие на Габрово е много добро – това е областта с най-гъста пътна мрежа в страната. Въпреки че Габрово е сред сравнително силно развитите икономически области, нивото на местните данъци е ниско и през 2021 г. Прозрачността на органите на местното самоуправление в област Габрово е оценена високо.

Габрово е една от областите (заедно с Видин) с най-неблагоприятна демографска картина. Резултатите на учениците са сравнително добри, макар и под средните нива за страната за 2021 г. През последните няколко години в областта има все по-остър недостиг на учители. Преминалите за лечение болни остават относително много. Въпреки че натовареността на наказателните съдии в областта е сравнително ниска, това не се отразява в голяма степен на бързината на правораздаването. През 2020 г. Габрово е първенец в страната със 76% разкрити престъпления. Представянето на областта по показателите, оценяващи околната среда, е много добро. Въпреки ограниченията, свързани с пандемията през 2020 г. в цялата страната, културният живот в област Габрово остава сред най-интензивните.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Доходи и стандарт на живот

В тази категория представянето на област Габрово традиционно е много добро и нарежда областта веднага след столицата. През 2019 г. брутният вътрешен продукт продължава да нараства, достига 14,4 хил. лв./човек от населението и е шестият най-висок в страната. Заплатите и доходите също нарастват. Средногодишният доход на лице от домакинството е 7,4 хил. лв. (при 6,0 хил. лв. в страната) и е вторият най-висок след този в столицата.

Тези показатели предопределят сравнително ниското ниво на бедност в областта и през 2019 г. Делът на населението, живеещо под националната линия на бедност, е 17,8% (при 22,6% в страната), а този на населението, живеещо с материални лишения – 14,1% (при 19,9% в страната).

Пазар на труда

Икономическата активност в областта продължава да нараства през 2020 г. и традиционно остава над средната за страната. Този ръст обаче е съпроводен едновременно с намаляване на заетостта и повишаване на безработицата. Коефициентът на икономическа активност достига 74,7% (при 73,7% в страната), а този на заетостта – 67,7% (при 68,5% в страната).

Габрово е сред областите с най-нисък дял на населението между 25–64 години с основно и по-ниско образование – 10,6% (при 16,9% в страната). Областта е и една от тези с най-висок дял на средните в работната сила (66,3% при 53,9% в страната), което отговаря на индустриалния ѝ профил. Предизвикателство пред пазара на труда остава застаряването на населението. Коефициентът на демографско заместване като съотношение на населението на възраст 15–19 години към това на възраст 60–64 години е 54,5% (при 67,1% в страната). Това означава, че на всеки 100 души, на които предстои да излязат от работната сила, съответстват 55 млдечи, на които предстои включване в пазара на труда.

Инвестиции и икономика

Бизнес и инвестиционната активност в областта са високи и през 2019 г. Броят на нефинансовите предприятия продължава да се повишава и достига 57 на 1000 души от населението (при 61 на 1000 души в страната). Увеличаване се наблюдава и в обема на разходите за дълготрайни материални активи – 2,2 хил. лв./човек (при 3,2 хил. лв./човек в страната). Преките чуждестранни инвестиции достигат 3,2 хил. евро/човек от населението и са петите най-високи в страната.

По-високите вътрешни и външни инвестиции са съпроводени и от повишаване на обема на произведената в областта продукция до 24,9 хил. лв./човек.

Габрово е втората област по усвояване на европейски средства (след столицата). Към 15 юни 2021 г. стойността на изплатените суми на бенефициенти по оперативните програми достига 3510 лв./човек (при 2217 лв./човек в страната). В рамките на областта най-много средства усвоява община Габрово – 4364 лв./човек.

Инфраструктура

Инфраструктурното развитие на област Габрово е много добро. Габрово е областта с най-висока гъстота на пътна мрежа в страната (25,6 км на 100 кв.км територия при 17,9 км на 100 кв.км в страната), въпреки че делът на автомагистралите и първокласните пътища е по-нисък от средния (16,4% при 18,5% в страната) през 2020 г. Качеството на пътната настилка също е по-ниско – 36,7% е в добро състояние. Достъпът на домакинствата до интернет продължава да се повишава, но и през 2020 г. е по-нисък, макар и с малко, от средния за страната.

Габрово е на първо място в страната по дял на газифицираните домакинства през 2020 г. – 9,6%, което е тройно над средните стойности (3,1%). Инсталираните ВЕИ мощности са сравнително ограничени.

Местни данъци

Въпреки че Габрово е сред сравнително силно развитите икономически области, нивото на местните данъци е ниско и през 2021 г. Особено голяма е разликата в ставката за търговия на дребно. Усредненото ѝ ниво в общините от област Габрово е 8,87 лв./кв.м (при 12,99 лв./кв.м в страната). Нивото на ставките за прехвърляне на собственост също е значително по-ниско в областта в сравнение с това в страната. В рамките на областта най-високо е данъчното облагане в община Габрово, а най-ниско – в общините Трявна и Дряново.

Администрация

Прозрачността на органите на местното самоуправление в област Габрово е оценена високо (третата най-висока в страната) и през 2021 г. – 78,9% (при 73,2% страната). В рамките на областта най-добре се представя община Севлиево. Сравнително слабо обаче продължава да е представянето на габровските общини по отношение на развитието на електронното правителство и предоставянето на административни услуги на „едно гише“.

През 2019 г. покритието на кадастралната карта в областта отново нараства, но по-бавно от средното за страната и областта вече изостава в това отношение.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ■■■■■

Демография ■■■

Габрово е една от областите (заедно с Видин) с най-неблагоприятна демографска картина и през 2020 г. Коефициентът на естествен прираст достига нови рекорди от $-18,1\%$ (при $-9,5\%$ в страната). Въпреки това 2020 г. се оказва добра за привличане на население в областта и коефициентът на механичен прираст за първи път е положителен и е сред най-високите в страната – $10,5\%$.

Задълбочаването на застаряването на населението поставя област Габрово на второ място (отново само след област Видин) с най-висока възрастова зависимост на населението. Съотношението на населението на над 65 години към това на 0–14 години достига $250,9\%$ (при $150,6\%$ в страната), а към това на 15–64 години – $49,2\%$ (при $34,1\%$ в страната).

Голяма част от населението на областта е градско ($79,9\%$ при $72,9\%$ в страната), но гъстотата му е сравнително ниска (1218 души/кв.км при 1506 души/кв.км в страната).

Образование ■■■■■

Коефициентът на записване на населението в V–VIII клас се повишава и на практика обхваща цялото население в съответната възрастова група през 2020 г. Делът на второгодниците пък намалява рязко до едва $0,20\%$ (при $0,55\%$ в страната).

Резултатите на учениците са сравнително добри, макар и под средните нива за страната за 2021 г. Средният успех на националното външно оценяване по математика след VII клас е $33,4$ т. (при $37,9$ т. в страната). Средната оценка на матурите по български език и литература в областта е малко по-ниска от средната за страната („Добър“ $4,19$ при „Добър“ $4,21$ в страната), но делът на слабите оценки е сравнително нисък (5% при 7% в страната).

През последните няколко години в областта има все по-остър недостиг на учители на фона на ръста им в почти цялата страната. През 2020 г. броят на преподавателите в основното и средното образование в областта намалява до 77 на 1000 ученици (при 87 на 1000 ученици в страната) и е вторият най-нисък в страната (преди този в област Ямбол).

Габрово остава сред областите с най-висок и нарастващ брой на студентите – 46 на 1000 души от населението (при 32 на 1000 души в страната).

Здравеопазване ■■■■

Габрово е сред областите с най-висок дял на здравноосигурените лица и през 2020 г. – $96,3\%$ (при $88,7\%$ в страната). Броят на лекарите, както общопрактикуващи, така и специалисти, е близък до средния за страната. Броят на леглата в местните многопрофилни болници се повишава през последните три години, но остава сравнително нисък – $5,1$ на 1000 души от населението (при $5,5$ на 1000 души в страната).

Преминалите за лечение болни остават относително много – 188 на 1000 души (при 138 на 1000 души в страната). Коефициентът на детска смъртност в областта нараства и е по-висок от средния в страната.

Ред и сигурност ■■■■

Въпреки че натовареността на наказателните съдии в областта е сравнително ниска, това не се отразява в голяма степен на бързината на правораздаването през 2020 г. Един местен съдия разглежда средно по $5,8$ наказателни дела месечно (при $8,6$ дела на месец на съдия в страната), а делът на делата, приключили в 3-месечен срок, е 84% (при 90% в страната).

През 2020 г. броят на регистрираните престъпления срещу личността и собствеността намалява и остава под средния за страната с $9,6$ престъпления на 1000 души от населението (при $9,9$ на 1000 души в страната). Същевременно обаче разкриваемостта на престъпленията продължава да се повишава. Габрово е първенец в страната със $76,3\%$ разкрити престъпления (при $52,1\%$ в страната).

Околна среда ■■■■■

Представянето на област Габрово по показателите, оценяващи околната среда, е много добро. И през 2019 г. замърсяването на атмосферата с въглероден диоксид е сравнително ниско (30 т/кв.км територия). Относително високият дял на градското население пък обяснява големия дял на населението в селища с обществена канализация ($85,1\%$ при $76,4\%$ в страната) и достъпа до такава, свързана с пречиствателни станции за отпадъчни води ($74,5\%$ при $64,6\%$ в страната).

През 2018 г. обемът на образуваните битови отпадъци в областта намалява, но остава сравнително висок – 433 кг/човек годишно (при 409 кг/човек в страната). Същевременно обаче почти всички отпадъци (91%) се предават за третиране и рециклиране (при 71% в страната).

Култура ■■■■■

Въпреки ограниченията, свързани с пандемията през 2020 г. в цялата страната, културният живот в област Габрово остава сред най-интензивните в страната (само след този в столицата). Основна причина за това е изключително високият брой на посещенията на музеите, въпреки че и той, подобно на този в страната, се свива с над 50% . През 2020 г. посещенията на местните музеи са 1800 на 1000 души (при 322 на 1000 души в страната).

Броят на посещенията в библиотеките и в кината в областта намалява с повече от средния спад в страната и остава под средните стойности.

Ключови показатели за област Габрово

Индикатори на икономическото развитие	2018	2019	2020	Средно за страната
БВП на човек от населението (лв., текущи цени)	13 510	14 444	n.a.	17 170
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	6937	7406	n.a.	6013
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	11 796	12 895	n.a.	15 209
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	14,6	17,8	n.a.	22,6
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	67,2	70,1	67,7	68,5
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече години (%)	4,5	(4,5)	(7,0)	5,2
Дял на населението с основно и по-ниско образование на 25–64 години (%)	14,5	12,6	10,6	16,9
Дял на населението с висше образование на 25–64 години (%)	27,9	29,0	23,1	29,2
Произведена продукция (лв./човек)	22 999	24 907	n.a.	28 027
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	2133	2244	n.a.	3155
Преки чуждестранни инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	3120	3210	n.a.	3655
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	70,6	74,9	77,5	78,9
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	39,0	36,7	n.a.	41,4
Гъстота на пътната мрежа (км/100 кв.км територия)	24,9	24,9	25,6	17,9
Рейтинг за активна прозрачност на ПДИ за органите на местното самоуправление (%)	80,0	74,8	78,9	73,2

Индикатори на социалното развитие	2018	2019	2020	Средно за страната
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-13,2	-12,7	-18,1	-9,5
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-3,7	-4,2	10,5	4,4
Среден успех от матурите по БЕЛ*	4,10	4,31	4,19	4,21
Среден успех на изпита по математика след VII клас (в точки)*	31,3	33,9	33,4	37,9
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	95,5	93,4	100,0	86,5
Брой на преподавателите в основното и в средното образование на 1000 ученици	80	81	77	87
Дял на здравноосигурените лица (%)	95,9	97,5	96,3	88,7
Население на един общопрактикуващ лекар (брой хора)	1518	1501	1609	1727
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	11,4	10,5	9,6	9,9
Натовареност по щат на наказателните съдии (дела/месец)	6,1	6,4	5,8	8,6
Дял на населението с достъп до обществена канализация (%)	85,1	85,1	n.a.	76,4
Образувани битови отпадъци на човек от населението (кг/човек/година)	433	n.a.	n.a.	409
Дял от битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране (%)	91,1	n.a.	n.a.	70,9
Посещения в кината на 1000 души от населението	339	402	109	190
Посещения в музеите на 1000 души от населението	3553	3812	1800	322

* Данните се отнасят за учебната 2020/21 година, а матурите са проведени през 2021 г.

Област Добрич

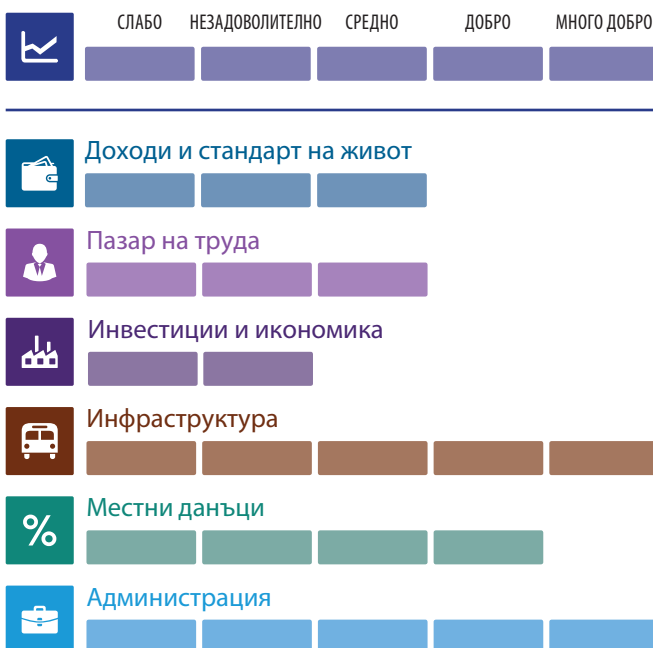
▶ Население (2020)	171 054
▶ Територия (кв.км)	4719,7
▶ Брой на населените места	215
▶ Дял на населението в градовете (%)	68,7

Брутният вътрешен продукт на човек от населението в областта продължава да нараства, но ръстът и размерът му са по-малки от средните за страната. Намалването на икономическата активност е съпроводено от свиване на заетостта и ръст на безработицата в областта. Инвестиционната активност в област Добрич е сравнително неблагоприятна и през 2019 г. Усвояването на европейски средства в областта продължава да нараства, но остава по-ниско от средното за страната спрямо населението. Добрич е сред областите с най-висок дял на газифицираните домакинства. Нивото на местните данъци в общините от областта е сравнително ниско и през 2021 г. Оценката на добричките общини за прозрачността на органите на местното самоуправление се повишава

значително през 2021 г. и областта заема челното място. Коефициентът на механичен прираст нараства и е положителен за първи път от почти 15 години. Добрич остава областта с най-ниска гъстота на населението. Представянето на област Добрич по показателите, измерващи образованието, е слабо. Резултатите на учениците през 2021 г. се запазват сравнително ниски. Вероятно недостигът на специалисти и на болнични легла обяснява сравнително ниския брой на преминалите за лечение болни през местните болници. Натовареността на наказателните съдии в област Добрич остава сравнително ниска и през 2020 г., което се отразява на бързината на правораздаването. Добрич е сред областите с най-чиста от въглероден диоксид атмосфера. Културният живот не е особено интензивен и през 2020 г.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Доходи и стандарт на живот

Брутният вътрешен продукт на човек от населението в областта продължава да нараства, но ръстът и размерът му са по-малки от средните за страната. През 2019 г. той достига 10 хил. лв. Нарастване има и при размерите на заплатите и доходите в областта. Средната годишна брутна работна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение е 11,4 хил. лв. (при 15,2 хил. лв. в страната), а доходът на лице от домакинството – 5,5 хил. лв. (при 6,0 хил. лв. в страната).

Въпреки изоставането на доходите и заплатите бедността в област Добрич е близо до средната за страната през 2019 г. Делът на населението, живеещо с материални лишения, е 19,5% (при 19,9% в страната), а делът на населението, живеещо под линията на бедността за страната – 22,8% (при 22,6% в страната).

Пазар на труда

През последното десетилетие икономическата активност в област Добрич отбелязва ръстове и спадове, но през последните няколко години се установява трайно под средните за страната стойности. През 2020 г. коефициентът на икономическа активност намалява до 72,8% (при 73,7% в страната). Това намаление е съпроводено от свиване на заетостта и ръст на безработицата в областта. Коефициентът на заетост достига 63,2% (при 68,5% в страната), а този на безработицата – 9,6% (при 5,2% в страната).

Предизвикателство пред пазара на труда остава сравнително ниското образование на работната сила през 2020 г. Делът на хората на възраст 25–64 години с висше образование е 22,3% (при 29,2% в страната), а с основно и по-ниско образование – 25,6% (при 16,9% в страната).

Застаряването на населението оказва отражение на местния пазар на труда. Все пак коефициентът на демографско заместване като съотношение на населението на възраст 15–19 години към това на 60–64 години се повишава през последните няколко години и достига 68,9% (при 67,1% в страната). Това означава, че на всеки 100 души, на които им предстои да излязат от пазара на труда през следващите няколко години, съответстват 69 младежи, на които им предстои да се включат в работната сила.

Инвестиции и икономика

Инвестиционната активност в област Добрич е сравнително неблагоприятна и през 2019 г. Броят на предприятията намалява леко до 55 на 1000 души от населението (при 61 на 1000 души в страната). Силно свиване (с над 10%) се наблюдава при разходите за придобиване на дълготрайни материални активи и размерът им достига 1811 лв./човек (при 3155 лв./човек в страната). Намаляване има и при преките чуждестранни инвестиции – до 1707 евро/човек (при 3655 евро/човек в страната), както и при обема на произведената продукция – до 14,5 хил. лв./човек (при 28,0 хил. лв./човек в страната).

Усвояването на европейски средства в областта продължава да нараства, но остава по-ниско от средното за страната спрямо населението. Към 15 юни 2021 г. стойността на изплатените суми на бенефициенти по оперативните програми е 1722 лв./човек от населението (при 2217 лв./човек в страната). В рамките на областта най-много средства усвоява община Добрич (град), а най-малко Добричка община.

Инфраструктура

Гъстотата на инфраструктурата в областта, особено на железопътната, остава ниска. Близо двойно по-нисък от средния е делът на автомагистралите и първокласните пътища в областта през 2020 г. – 10% при 19% в страната. Въпреки това качеството на пътищата е сравнително добро, като 46,7% от пътната настилка в областта е в добро състояние при 41,4% за страната.

Достъпът на домакинствата до интернет остава сравнително нисък – 70,4% (при 78,9% в страната).

Добрич е сред областите с най-висок дял на газифицираните домакинства – 8,0% (при 3,1% в страната). Сравнително много са и инсталираните ВЕИ мощности – 3,1 kW/човек от населението (при 0,6 kW/човек в страната).

Местни данъци

Нивото на местните данъци в общините от областта е сравнително ниско и през 2021 г. Особено голяма е разликата със средните за страната стойности по отношение на усреднените размери на данъците върху недвижимите нежилищни имоти на юридическите лица, както и върху таксиметровия превоз.

В рамките на областта най-ниски като цяло са местните данъци в община Тервел, а най-високи – в общините Добрич (град), Балчик и Шабла.

Администрация

Покритието на кадастралната карта в област Добрич традиционно е по-високо от средното за страната, а през 2019 г. почти цялата територия на областта вече е включена в кадастъра (97,7% при 91,4% в страната). Развитието на електронното правителство и предоставянето на административни услуги на „едно гише“ в общините от областта се подобряват през 2021 г., но услугите на „едно гише“ изостават от средните за страната оценки.

През 2021 г. оценката на добричките общини за прозрачността на органите на местното самоуправление се повишава значително и областта заема челното място с 83,6% (при 73,2% в страната). Особено високи са оценките за прозрачността на общините Добрич и Балчик.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ■■■

Демография ■■■■

Коефициентът на естествен прираст намалява до $-11,9\text{‰}$ (при $-9,5\text{‰}$ средно за страната) през 2020 г. Същевременно коефициентът на механичен прираст се повишава до $3,1\text{‰}$ и е положителен за първи път от почти 15 години. Процесите на застаряване на населението обаче продължават. Коефициентът на възрастова зависимост като съотношение на населението на над 65 години към това на 0–14 години нараства до $161,6\%$ (при $150,6\%$ в страната), а към това на 15–64 години – до $35,7\%$ (при $34,1\%$ в страната).

Делът на градското население остава сравнително нисък – $68,7\%$ (при $72,9\%$ в страната), а Добрич продължава да е областта с най-ниска гъстота на населението в урбанизираните територии – 663 души/кв.км (при 1506 души/кв.км в страната).

Образование ■■

Представянето на област Добрич по показателите, измерващи образованието, е слабо. Коефициентът на записване в V–VIII клас намалява до $73,4\%$ през 2020 г. и остава най-ниският в страната. Високи пък са дяловете на второгодниците и на напусналите основното и средното образование. Броят на учителите намалява, но остава по-висок от средния за страната – 93 преподаватели на 1000 ученици (при 87 на 1000 ученици в страната).

Резултатите на учениците през 2021 г. остават сравнително ниски. Средният успех на националното външно оценяване по математика след VII клас е $30,5$ т. (при $37,9$ т. в страната). Средният успех на матурата по български език и литература е „Добър“ $4,08$ (при „Добър“ $4,21$ в страната), а делът на слабите оценки се повишава до 9% (при 7% в страната).

Висшето образование в област Добрич е слабо представено от филиалите на Шуменския университет и на Техническия университет – Варна. Броят на студентите в областта е 4 на 1000 души от населението (при 32 на 1000 души за страната).

Здравеопазване ■■

Добрич остава сред областите с най-нисък дял на здравноосигурените лица и през 2020 г. – $85,3\%$ (при $88,7\%$ в страната). Областта страда и от остър недостиг на лекари специалисти, въпреки че броят на общопрактикуващите лекари спрямо населението е сравнително висок. С изключение на област Перник Добрич е областта с най-нисък брой на леглата в местните многопрофилни болници – $2,82$ на 1000 души от населението (при $5,52$ на 1000 души в страната).

Вероятно недостигът на специалисти и на болнични легла обяснява сравнително ниския брой на преминалите за лечение болни през местните болници – 98 на 1000 души от населението (при 138 на 1000 души в страната).

Коефициентът на детска смъртност в областта намалява през 2020 г. до $5,7\text{‰}$, но остава по-висок от средния за страната ($5,1\text{‰}$).

Ред и сигурност ■■■■

Натовареността на наказателните съдии в област Добрич остава сравнително ниска и през 2020 г., което се отразява на бързината на правораздаването. Един местен съдия разглежда средно по $5,8$ дела месечно (при $8,6$ дела на съдия в страната). Делът на наказателните дела, приключили в 3-месечен срок, намалява, но продължава да е сравнително висок – 92% (при 90% в страната).

Броят на регистрираните в областта престъпления срещу личността и собствеността остава малко по-нисък от средния за страната ($9,4$ на 1000 души при $9,9$ на 1000 души в страната), а разкриваемостта – малко по-висока ($55,4\%$ при $52,1\%$ в страната).

Околна среда ■■■■■■

Добрич е сред областите с най-чиста от въглероден диоксид атмосфера, като през 2019 г. вредните емисии са $7,2$ т/кв.км. Делът на населението в селища с обществена канализация все още е по-нисък от средния за страната ($70,9\%$ в областта при $76,4\%$ в страната), но делът на канализацията, свързана с пречиствателни станции за отпадъчни води, остава по-висок ($70,9\%$ в областта при $64,6\%$ в страната).

През 2018 г. обемът на образуваните битови отпадъци е близък до средния за страната – 399 кг/човек (при 409 кг/човек в страната), но предадените за третиране и рециклиране отпадъци се повишават значително – до 84% (при 71% в страната).

Култура ■■

Културният живот в област Добрич не е особено интензивен и през 2020 г., а пандемията и ограничаването на културните мероприятия в страната се отразяват и на областта.

Броят на посещенията на кина в областта се свива с 80% (при 71% в страната) до 40 на 1000 души от населението (при 190 на 1000 души в страната), а на библиотеките – с 36% (при 30% в страната) до 352 на 1000 души от населението (при 480 на 1000 души в страната).

Намалението на броя на посещенията на музеите в област Добрич е двойно по-малко от средното за страната (29% в областта и 58% в страната) и те остават значително повече – 800 на 1000 души при 322 на 1000 души в страната.

Ключови показатели за област Добрич

Индикатори на икономическото развитие	2018	2019	2020	Средно за страната
БВП на човек от населението (лв., текущи цени)	9176	10 009	n.a.	17 170
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	5234	5500	n.a.	6013
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	10 429	11 440	n.a.	15 209
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	19,9	22,8	n.a.	22,6
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	65,3	66,9	63,2	68,5
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече години (%)	8,6	7,0	9,6	5,2
Дял на населението с основно и по-ниско образование на 25–64 години (%)	23,4	24,8	25,6	16,9
Дял на населението с висше образование на 25–64 години (%)	20,8	21,1	22,3	29,2
Произведена продукция (лв./човек)	14 750	14 549	n.a.	28 027
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	2023	1811	n.a.	3155
Преки чуждестранни инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	1793	1707	n.a.	3655
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	75,2	70,0	70,4	78,9
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	46,9	46,7	n.a.	41,4
Гъстота на пътната мрежа (км/100 кв.км територия)	17,4	17,4	17,4	17,9
Рейтинг за активна прозрачност на ПДИ за органите на местното самоуправление (%)	80,0	76,2	83,6	73,2

Индикатори на социалното развитие	2018	2019	2020	Средно за страната
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-9,2	-9,0	-11,9	-9,5
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-4,0	-2,7	3,1	4,4
Среден успех от матурите по БЕЛ*	4,12	4,20	4,08	4,21
Среден успех на изпита по математика след VII клас (в точки)*	27,3	29,8	30,5	37,9
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	76,4	74,7	73,4	86,5
Брой на преподавателите в основното и в средното образование на 1000 ученици	90	96	93	87
Дял на здравноосигурените лица (%)	85,2	86,5	85,3	88,7
Население на един общопрактикуващ лекар (брой хора)	1496	1494	1500	1727
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	12,5	10,4	9,4	9,9
Натовареност по щат на наказателните съдии (дела/месец)	6,1	6,2	5,8	8,6
Дял на населението с достъп до обществена канализация (%)	70,9	70,9	n.a.	76,4
Образувани битови отпадъци на човек от населението (кг/човек/година)	399	n.a.	n.a.	409
Дял от битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране (%)	84,3	n.a.	n.a.	70,9
Посещения в кината на 1000 души от населението	187	202	40	190
Посещения в музеите на 1000 души от населението	1135	1119	800	322

* Данните се отнасят за учебната 2020/21 година, а матурите са проведени през 2021 г.

Област Кърджали

▶ Население (2020)	159 493
▶ Територия (кв.км)	3209,1
▶ Брой на населените места	468
▶ Дял на населението в градовете (%)	40,2

През последните няколко години брутният вътрешен продукт на човек от населението в област Кърджали нараства стабилно. Заплатите и доходите също се повишават, макар ръстът им да е по-нисък от средния и все още да са далеч от средните нива в страната. Пазарът на труда в областта среща изключителни трудности и през 2020 г. Икономическата активност остава най-ниската в страната, заетостта се свива, работната сила е сред най-ниско образованите. Разходите за придобиване на дълготрайни материални активи се повишават значително и вече са сред най-високите в страната, но произведената продукция остава малка. Пътната настилка в добро състояние е относително ограничена. Нивото на местните данъци е ниско. Представянето на администрацията е слабо.

Привличането на населението в област Кърджали остава значително по-високо от средното. Делът на градското население в областта продължава да е най-ниският в страната. Броят на преподавателите се задържа висок. Резултатите на учениците от областта са изключително слаби. Здравеопазването в областта страда от хроничен недостиг на лекари и болнични легла. Представянето на област Кърджали в сферата на реда и сигурността е сред най-добрите в страната. Броят на регистрираните престъпления е най-нисък именно в Кърджали. Сравнително малка част от битовите отпадъци се предават за третиране и рециклиране, а достъпът до обществена канализация е силно ограничен. Културният живот в областта е сред най-слабо активните.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ■

Доходи и стандарт на живот ■■■

През последните няколко години brutният вътрешен продукт на човек от населението в област Кърджали нараства стабилно и през 2019 г. достига 9,6 хил. лв. Заплатите и доходите също се повишават, макар ръстът им да е по-нисък от средния и все още да са далеч от средните нива в страната. През 2019 г. средногодишният доход на лице от домакинството нараства с 3% (при 8% за страната) и остава един от най-ниските в страната – 4,2 хил. лв. (при 6,0 хил. лв. в страната).

Тези показатели предопределят и сравнително високото ниво на бедност в областта. Делът на населението, живеещо под националната линия на бедност, е 35,2% (при 22,6% в страната), а на населението, живеещо с материални лишения – 23,0% (при 19,9% в страната).

Пазар на труда ■■■

Пазарът на труда в областта среща изключителни трудности и през 2020 г. Икономическата активност остава най-ниската в страната – 63,3% (при 73,7% в страната) и дори намалява спрямо предходната година. Това намаляние е съпроводено едновременно от свиване и на заетостта, и на безработицата. Коефициентът на заетост достига 61,9% (при 68,5% в страната).

Предизвикателство пред пазара на труда остава и сравнително ниската образованост на работната сила. През 2020 г. делът на населението на възраст 25–64 години с основно и по-ниско образование расте и достига 34,3% (при 16,9% в страната), което е една от най-високите стойности в страната. Делът на висшестите пък намалява до 17,6% (при 29,2% в страната).

Нисък остава и коефициентът на демографско заместване като съотношение на населението на възраст 15–19 години към това на възраст 60–64 години – 48% (при 67% в страната). Това означава, че на всеки 100 души, на които им предстои излизане от пазара на труда през следващите няколко години, съответстват наполовина толкова младежи, на които им предстои да се вляят в работната сила.

Инвестиции и икономика ■■■

Инвестиционната и бизнес активност в областта са сравнително ниски и през 2019 г. Кърджали остава областта с най-нисък брой на нефинансовите предприятия – 32 на 1000 души от населението (при 61 на 1000 души в страната). Разходите за придобиване на дълготрайни материални активи се повишават значително (с близо 200%) и вече са сред най-високите в страната с 3861 лв./човек от населението. Основната причина за това е новооткритата мина за добив на злато в Крумовград.

Преките чуждестранни инвестиции продължават да нарастват, но все още са под средните за страната стойности спрямо населението. Произведената продукция остава сред най-ниските в страната (след областите Видин и Силистра) – 10,2 хил. лв./човек (при 28,0 хил. лв./човек в страната).

Усвояването на европейски средства в областта нараства, но продължава да изостава от средните нива във всички области. Стойността на изплатените суми на бенефициенти по оперативните програми в област Кърджали достига 1516 лв./човек от населението (при 2217 лв./човек в страната). В рамките на областта най-много средства усвояват общините Кърджали и Момчилград.

Инфраструктура ■■■■

Гъстотата на железопътната мрежа в област Кърджали е сред най-ниските в страната и през 2020 г. Гъстотата на пътната мрежа е по-висока от средната, но делът на автомагистралите и първокласните пътища е сравнително малък (11,2% при 18,5% в страната). Пътната настилка в добро състояние е относително ограничена (33,3% при 41,4% в страната).

Делът на домакинствата с достъп до интернет се повишава, но е по-нисък от средния за страната. Делът на газифицираните домакинства остава сред най-ниските. Инсталираните ВЕИ мощности са сравнително много.

Местни данъци ■■■■■

Нивото на местните данъци в общините в област Кърджали остава ниско и през 2021 г. Усредненото ниво и на петте разглеждани местни ставки е по-ниско от средното за страната. Особено голяма е разликата при размера на данъците върху търговията на дребно. В рамките на областта най-ниски като цяло са местните данъци в община Кърджали, а най-високи – в общините Ардино и Момчилград.

Администрация ■

Представянето на местните администрации в област Кърджали е сравнително слабо. Самооценките за развитието на електронното правителство и предоставянето на административни услуги на „едно гише“ в областта през 2021 г. нарастват, но остават относително ниски. Средната оценка за прозрачността на органите на местното самоуправление е най-ниската в страната – 59,4% (при 73,2% в страната). Като най-малко прозрачна е оценена работата на общините Кърджали, Момчилград и Кирково, всяка с резултат под 60%.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ■■■

Демография ■■■■■■

Коефициентът на естествен прираст намалява рязко през 2020 г. до -7,1%, но продължава да е по-висок от средния за страната (-9,5%). Привличането на население в област Кърджали остава значително по-високо от средното и коефициентът на механичен прираст (23,2%) е третият най-висок в страната (след тези в областите София и Перник).

Коефициентите на възрастова зависимост в областта продължават да нарастват, но са близки до средните за страната. Съотношението на населението на над 65 години към това на 0–14 години е 151,5% (при 150,6% в страната), а към това на 15–64 години – 32,9% (при 34,1% в страната).

Делът на градското население в област Кърджали остава най-ниският в страната – 40,2% (при 72,9% в страната), но гъстотата му е сравнително висока – 1978 души/кв.км (при 1506 души/кв.км в страната).

Образование ■■■

Записването в V–VIII клас в областта продължава да намалява и е сред най-ниските в страната и през 2020 г. – 77,2% (при 86,5% в страната). Същевременно обаче делът на второгодниците и този на напусналите основното и средното образование остават сравнително малки. Броят на преподавателите се задържа висок – 100 на 1000 ученици (при 87 на 1000 ученици в страната).

Представянето на учениците от областта обаче остава изключително ниско и през 2021 г. Средният успех на националното външно оценяване по математика след VII клас е 31,7 т. (при 37,9 т. в страната). Средният успех на матурата по български език и литература е „Добър“ 3,98 (при „Добър“ 4,21 в страната). Делът на слабите оценки по български език и литература намалява, но остава най-високият в страната – 18% (при 7% в страната).

Висшето образование е слабо представено в областта с 4 студенти на 1000 души от населението (при 32 на 1000 души в страната).

Здравеопазване ■■■

Здравното осигуряване на практика покрива цялото население на област Кърджали и през 2020 г. Същевременно здравеопазването в областта страда от хроничен недостиг на лекари (както общопрактикуващи, така и специалисти) и на болнични легла. Кърджали е областта с най-малък брой на общопрактикуващите лекари спрямо населението. На един лекар се падат средно по 3067 души (при 1727 души на лекар в страната).

Броят на леглата в местните многопрофилни болници остава изключително нисък и дори намалява през последните няколко години до 3,49 легла на 1000 души от населението (при 5,52 на 1000 души в страната).

Преминалите за лечение болни са относително близо до средните за страната стойности, което подсказва, че в областта няма ясно изразен „здравен туризъм“.

Ред и сигурност ■■■■■■

Представянето на област Кърджали в сферата на реда и сигурността е сред най-добрите в страната и през 2020 г. Натовареността на местните наказателни съдии нараства през последните години, но остава сравнително ниска и това се отразява на бързината на правораздаването. Един съдия в областта разглежда средно по 7,5 дела месечно (при 8,6 дела на съдия в страната), а наказателните дела, приключили в 3-месечен срок, достигат 96% (при 90% в страната).

Броят на регистрираните престъпления срещу личността и собствеността в област Кърджали е най-ниският в страната и двойно по-малък от средния – 5 престъпления на 1000 души от населението (при 10 на 1000 души в страната). Разкриваемостта им пък е по-висока – 64,0% в областта при 52,1% в страната.

Околна среда ■■

Емисиите на въглероден диоксид в атмосферата на област Кърджали остават сравнително ниски и през 2019 г. Сред най-ниските в страната е и обемът на образуваните битови отпадъци – 253 кг/човек (при 409 кг/човек в страната). Същевременно обаче сравнително малка част от него се предава за третиране и рециклиране – 13% (при 71% в страната).

Изключително ниският дял на градското население в областта обяснява и малкият дял на населението в селища с обществена канализация – 44,8% (при 76,4% в страната), както и този на свързаността с пречиствателни станции за отпадъчни води – 37,5% (при 64,6% в страната).

Култура ■■

Културният живот в област Кърджали е сред най-слабо активните и през 2020 г. Пандемията и ограниченията на културните мероприятия в страната се отразяват още по-негативно в областта. Посещенията в кината намаляват с 80% (при 71% в страната) и достигат едва 18 на 1000 души от населението (при 190 на 1000 души в страната). Посещенията в музеите се свиват с 61% до 39 на 1000 души (при 322 на 1000 души в страната). Библиотеките пък са загубили 53% от посещенията до 138 на 1000 души (при 480 на 1000 души в страната).

Ключови показатели за област Кърджали

Индикатори на икономическото развитие	2018	2019	2020	Средно за страната
БВП на човек от населението (лв., текущи цени)	8472	9606	n.a.	17 170
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	4057	4173	n.a.	6013
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	10 419	11 356	n.a.	15 209
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	37,7	35,2	n.a.	22,6
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	58,6	63,7	61,9	68,5
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече години (%)	3,4	(2,0)	(1,4)	5,2
Дял на населението с основно и по-ниско образование на 25–64 години (%)	35,7	33,7	34,3	16,9
Дял на населението с висше образование на 25–64 години (%)	16,8	18,6	17,6	29,2
Произведена продукция (лв./човек)	9028	10 206	n.a.	28 027
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	1313	3861	n.a.	3155
Преки чуждестранни инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	1908	2013	n.a.	3655
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	84,4	67,5	77,3	78,9
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	30,5	33,3	n.a.	41,4
Гъстота на пътната мрежа (км/100 кв.км територия)	20,2	20,2	20,2	17,9
Рейтинг за активна прозрачност на ПДИ за органите на местното самоуправление (%)	54,0	54,1	59,4	73,2

Индикатори на социалното развитие	2018	2019	2020	Средно за страната
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-3,7	-3,6	-7,1	-9,5
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	15,3	37,2	23,2	4,4
Среден успех от матурите по БЕЛ*	3,78	3,92	3,98	4,21
Среден успех на изпита по математика след VII клас (в точки)*	34,8	31,9	31,7	37,9
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	83,5	80,3	77,2	86,5
Брой на преподавателите в основното и в средното образование на 1000 ученици	94	100	100	87
Дял на здравноосигурените лица (%)	100,0	100,0	100,0	88,7
Население на един общопрактикуващ лекар (брой хора)	2576	2985	3067	1727
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	5,2	5,1	5,0	9,9
Натовареност по щат на наказателните съдии (дела/месеца)	5,1	7,5	7,5	8,6
Дял на населението с достъп до обществена канализация (%)	45,3	44,8	n.a.	76,4
Образувани битови отпадъци на човек от населението (кг/човек/година)	253	n.a.	n.a.	409
Дял от битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране (%)	12,8	n.a.	n.a.	70,9
Посещения в кината на 1000 души от населението	100	90	18	190
Посещения в музеите на 1000 души от населението	104	100	39	322

* Данните се отнасят за учебната 2020/21 година, а матурите са проведени през 2021 г.

Област Кюстендил

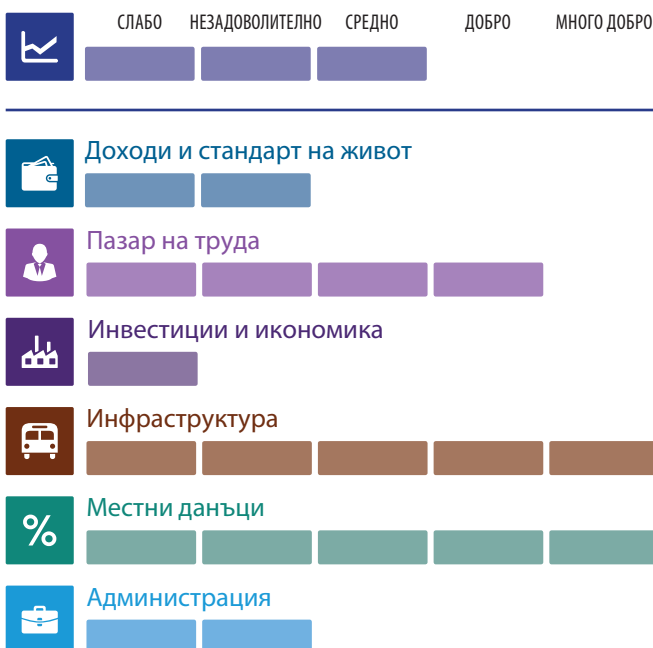
▶ Население (2020)	116 767
▶ Територия (кв.км)	3051,5
▶ Брой на населените места	182
▶ Дял на населението в градовете (%)	69,4

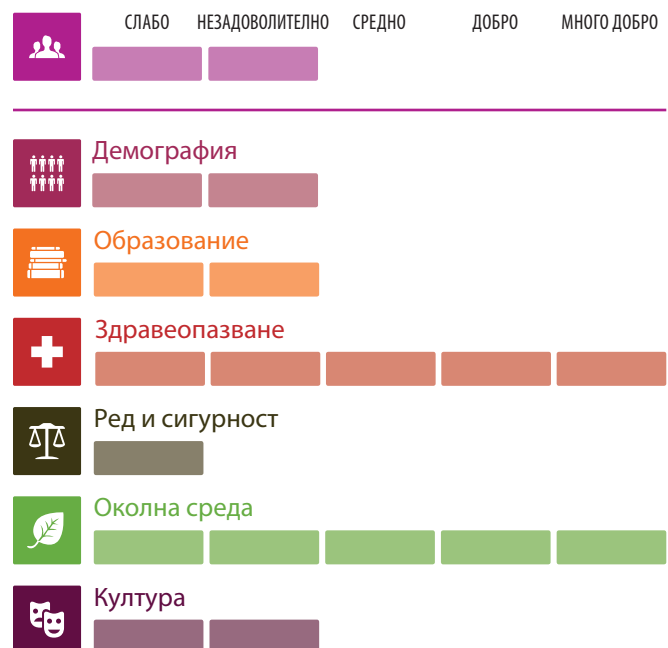
Брутният вътрешен продукт на човек от населението, заплатите и доходите нарастват, но остават под средните за страната стойности. Заетостта продължава да е ниска и дори намалява през 2020 г. Предизвикателство пред пазара на труда остава застаряването на населението. Инвестиционната активност в област Кюстендил е сред най-слабите в страната. На ниски нива се запазва и усвояването на европейски средства. Гъстотата на пътната и железопътната мрежа в областта остава по-висока от средната в страната. По-висок е и дялът на автомагистралите и първокласните пътища. Усредненият размер на местните данъци в общините от област Кюстендил е сред най-ниските. Оценката за прозрачността на органите на местното самоуправление обаче също остава сред най-ниските в страната.

Заради силно отрицателния естествен прираст Кюстендил е сред областите с най-застаряващо население. Сравнително ниски са дяловете на второгодниците и на напусналите основното и средното образование. Резултатите на учениците остават незадоволителни. Кюстендил е сред областите с най-висок брой на общопрактикуващите лекари, но при специалистите има относителен недостиг. Областта е сред най-слабо представящите се в сферата на правораздаването. Броят на престъпленията и дялът на разкритите престъпления са близки до средните за страната. Област Кюстендил е първенец по показателите за околна среда. Основната причина за това е в количествата генерирани отпадъци и тяхното третиране и рециклиране. Културният живот е слабо интензивен.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ■■■■

Доходи и стандарт на живот ■■■

Брутният вътрешен продукт на човек от населението в област Кюстендил продължава да се повишава, но през 2019 г. ръстът му е сред най-ниските в страната и стойността му продължава да изостава спрямо другите области. Заплатите и доходите също нарастват, но са под средните за страната. Брутната годишна работна заплата достига 10,6 хил. лв. (при 15,2 хил. лв. в страната), а доходът на лице от домакинството – 5,0 хил. лв. (при 6,0 хил. лв. в страната).

Делът на населението, живеещо под линията на бедност, остава висок – 32,9% (при 22,6% в страната), но този на населението, живеещо с материални лишения, се задържа на сравнително ниско ниво – 16,9% (при 19,9% в страната).

Пазар на труда ■■■■■

Коефициентът на икономическа активност нараства леко през 2020 г., но остава сравнително нисък – 70,6% (при 73,7% в страната). Заетостта също продължава да е ниска и дори намалява до 66,0% (при 68,5% в страната). Безработицата обаче остава ниска.

Кюстендил е сред областите с най-висок дял на работната сила със средно образование (69% при 54% в страната), което отговаря на индустриалния профил на областта. Населението на възраст 25–64 години с висше образование е 24% (при 29% в страната), а делът на тези с основно и пониско образование е вторият най-нисък в страната (след този в столицата) – 7% (при 17% в страната).

Предизвикателство пред пазара на труда остава застаряването на населението. Коефициентът на демографско заместване като съотношение на населението на възраст 15–19 години към това на възраст 60–64 години е 53% (при 67% в страната). Това означава, че на всеки 100 души, на които им предстои излизане от работната сила през следващите няколко години, съответстват само 53 младежи, на които им предстои да се вляят на пазара на труда.

Инвестиции и икономика ■■

Инвестиционната активност в област Кюстендил е сред най-слабите в страната и през 2019 г. През последните години разходите за придобиване на дълготрайни материални активи отбелязват постоянни ръстове и спадове, но остават изключително ниски. През 2019 г. те са 1070 лв./човек от населението (при 3155 лв./човек в страната). Преките чуждестранни инвестиции пък са десет пъти по-ниски от средните – 372 евро/човек от населението (при 3655 евро/човек в страната). Тези показатели обясняват и сравнително малкия обем на произведената продукция в областта – 12,8 хил. лв./човек (при 28,0 хил. лв./човек в страната).

Усвояването на европейски средства изостава. Към 15 юни 2021 г. изплатените суми на бенефициенти по оперативните програми в областта са 1272 лв./човек от населението (при 2217 лв./човек в страната). В рамките на областта няма нито една община, в която размерът на изплатените средства спрямо населението да е по-висок от средния за страната.

Инфраструктура ■■■■■■

Гъстотата на пътната и железопътната мрежа в областта остава по-висока от средната в страната и през 2020 г. По-висок е и делът на автомагистралите и първокласните пътища – 20,8% (при 18,5% в страната), както и делът на пътната настилка в добро състояние – 54,6% (при 41,4% в страната).

Делът на домакинствата с достъп до интернет в областта нараства рязко през 2020 г. и почти се изравнява със средния за страната. По-висок пък е делът на газифицираните домакинства – 5,4% (при 3,1% в страната). Инсталираните ВЕИ мощности са 0,383 kW/човек от населението (при 0,603 kW/човек в страната).

Местни данъци ■■■■■■

Усредненият размер на местните данъци в общините от област Кюстендил е сред най-ниските в страната и през 2021 г. Особено голяма е разликата при ставката върху превозните средства и върху прехвърлянето на собственост.

Размерът на местните данъци върху търговията на дребно в общините от областта е средно 10,06 лв./кв.м (при 12,99 лв./кв.м в страната). Ставката върху таксиметровия превоз също е значително по-ниска.

Администрация ■■■

Покритието на територията на областта от кадастралната карта остава сравнително високо. Самооценките на местните администрации за развитието на електронното правителство и предоставянето на административни услуги на „едно гише“ са значително по-ниски от средните за страната през 2021 г.

Оценката за прозрачността на органите на местното самоуправление нараства през 2021 г., но остава сред най-ниските в страната – 61,9% (при 73,2% в страната). В рамките на областта с най-добър резултат са общините Кочериново, Кюстендил и Бобов дол – над 65%, но и те не достигат дори средната оценка. Като най-непрозрачна е оценена работата на община Бобошево.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ■■■

Демография ■■■

Коефициентът на естествен прираст намалява рязко през 2020 г. и освен че е далеч от средните нива, става един от най-ниските в страната със стойност от $-17,2\%$ (при $-9,5\%$ в страната). Подобно на почти всички области през 2020 г. Кюстендил успява да привлече заселници и коефициентът на механичен прираст за първи път е положителен ($14,7\%$) от поне две десетилетия.

Все пак заради силно отрицателния естествен прираст Кюстендил е сред областите с най-застаряващо население (след областите Видин и Габрово). Коефициентът на възрастова зависимост като съотношение на населението на над 65 години към това на 0–14 години достига $230,5\%$ (при $150,6\%$ в страната), а към това на 15–64 години – $46,0\%$ (при $34,1\%$ в страната).

Делът на градското население в областта е близък, но под средния за страната ($69,4\%$ при $72,9\%$ в страната), но гъстотата му е сравнително ниска (1108 души/кв.км при 1506 души/кв.км в страната).

Образование ■■■

Нетният коефициент на записване в V–VIII клас в областта намалява през 2020 г., но остава по-висок от средния за страната – $88,6\%$ (при $86,5\%$ в страната). Кюстендил е и сред областите със сравнително ниски дялове на второгодниците и на напусналите основното и средното образование. Броят на учителите спрямо учениците остава близък, но под средния за страната.

Резултатите на учениците остават незадоволителни. Средният успех на националното външно оценяване по математика е $31,4$ т. (при $37,9$ т. в страната). Успехът на матурата по български език и литература пък е „Добър“ $4,04$ (при „Добър“ $4,21$ в страната), а делът на слабите оценки – 9% (при 7% в страната).

Кюстендил е сред малкото области, в които няма университет или филиал на такъв.

Здравеопазване ■■■■■

Делът на здравноосигурените в областта традиционно е сравнително висок – $95,6\%$ (при $88,7\%$ в страната). Броят на леглата в местните многопрофилни болници през 2020 г. също остава по-висок, макар и с малко, от средния за страната – $5,55$ на 1000 души от населението (при $5,52$ на 1000 души в страната). Кюстендил е сред областите с най-висок брой на общопрактикуващите лекари (един лекар на 1478 души население при 1727 в страната), но при специалисти има относителен недостиг.

Коефициентът на детска смъртност намалява и е по-нисък от средния за страната. Броят на преминалите за лечение

болни също остава под средните стойности – 122 на 1000 души (при 138 на 1000 души в страната).

Ред и сигурност ■■

Кюстендил е сред най-слабо представящите се области в сферата на правораздаването и през 2020 г. Наказателните съдии са едни от най-натоварените, което се отразява на бързината на правораздаването. Един местен съдия разглежда средно по $11,8$ дела месечно (при $8,6$ дела месечно на съдия в страната), а делът на наказателните дела, приключили в 3-месечен срок, е 82% (при 90% в страната).

Броят на престъпленията и делът на разкритите престъпления са близки до средните за страната. През 2020 г. регистрираните в областта престъпления срещу личността и собствеността са $9,6$ на 1000 души от населението (при $9,9$ на 1000 души в страната), а разкриваемостта им достига $51,3\%$ (при $52,1\%$ в страната).

Околна среда ■■■■■■

Кюстендил е първенец по показателите за околна среда. Основната причина за това е в количествата генерирани отпадъци и тяхното третиране и рециклиране. През 2018 г. обемът на образуваните отпадъци намалява значително до 287 кг/човек годишно (при 409 кг/човек в страната). В същото време предадените за третиране и рециклиране битови отпадъци достигат 98% при 71% в страната.

Дяловете на населението с достъп до обществена канализация и до такава, свързана с пречиствателни станции за отпадъчни води, са близки, макар и малко по-ниски, от средните за страната – съответно $72,7\%$ (при $76,4\%$ в страната) и $62,3\%$ (при $64,6\%$ в страната) през 2019 г.

Емисиите на въглероден диоксид в атмосферата остават по-високи от средните им стойности в страната.

Култура ■■■

Културният живот в област Кюстендил остава слабо интензивен и през 2019 г. Пандемията и ограничаването на културните мероприятия в страната се отразяват още по-негативно на областта. Посещенията в кината намаляват с 84% (при 71% в страната) до 43 на 1000 души от населението (при 190 на 1000 души в страната). Спадът в посещенията на музеите е 71% (при 58% в страната), до 312 на 1000 души и за първи път броят им е под средния за страната (322 на 1000 души). Посещенията на библиотеките пък намаляват с 53% (при 30% спад в страната) до 209 на 1000 души от населението (при 480 на 1000 души в страната).

Ключови показатели за област Кюстендил

Индикатори на икономическото развитие	2018	2019	2020	Средно за страната
БВП на човек от населението (лв., текущи цени)	9285	9468	n.a.	17 170
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	4773	4977	n.a.	6013
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	9476	10 576	n.a.	15 209
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	15,8	32,9	n.a.	22,6
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	67,5	67,6	66,0	68,5
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече години (%)	3,6	(2,6)	(4,6)	5,2
Дял на населението с основно и по-ниско образование на 25–64 години (%)	9,6	5,6	7,1	16,9
Дял на населението с висше образование на 25–64 години (%)	22,3	21,5	24,0	29,2
Произведена продукция (лв./човек)	11 850	12 831	n.a.	28 027
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	1118	1070	n.a.	3155
Преки чуждестранни инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	361	372	n.a.	3655
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	59,8	62,5	78,6	78,9
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	51,8	54,6	n.a.	41,4
Гъстота на пътната мрежа (км/100 кв.км територия)	20,6	20,6	20,4	17,9
Рейтинг за активна прозрачност на ПДИ за органите на местното самоуправление (%)	57,0	56,9	61,9	73,2

Индикатори на социалното развитие	2018	2019	2020	Средно за страната
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-13,4	-13,2	-17,2	-9,5
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-3,8	-4,8	14,7	4,4
Среден успех от матурите по БЕЛ*	3,96	4,08	4,04	4,21
Среден успех на изпита по математика след VII клас (в точки)*	28,6	30,0	31,4	37,9
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	92,2	89,8	88,6	86,5
Брой на преподавателите в основното и в средното образование на 1000 ученици	83	88	85	87
Дял на здравноосигурените лица (%)	94,9	97,0	95,6	88,7
Население на един общопрактикуващ лекар (брой хора)	1429	1426	1478	1727
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	11,3	11,7	9,6	9,9
Натовареност по щат на наказателните съдии (дела/месец)	12,8	11,0	11,8	8,6
Дял на населението с достъп до обществена канализация (%)	72,6	72,7	n.a.	76,4
Образувани битови отпадъци на човек от населението (кг/човек/година)	287	n.a.	n.a.	409
Дял от битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране (%)	97,6	n.a.	n.a.	70,9
Посещения в кината на 1000 души от населението	286	273	43	190
Посещения в музеите на 1000 души от населението	979	1094	312	322

* Данните се отнасят за учебната 2020/21 година, а матурите са проведени през 2021 г.

Област Ловеч

- ▶ Население (2020)
- ▶ Територия (кв.км)
- ▶ Брой на населените места
- ▶ Дял на населението в градовете (%)

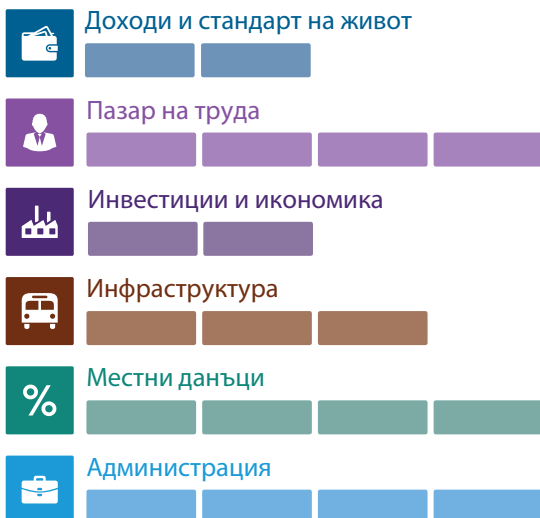
122 518
4128,8
110
61,8

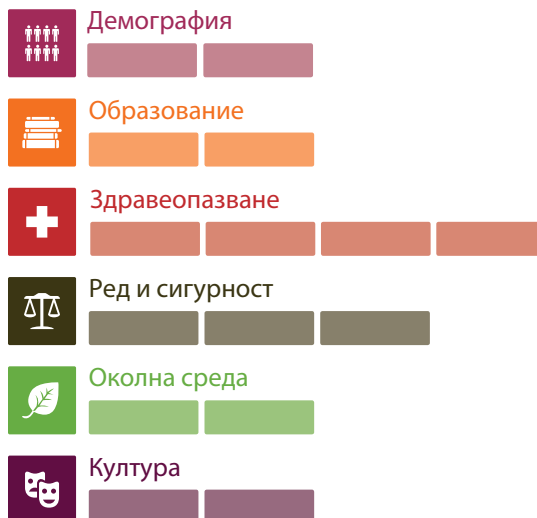
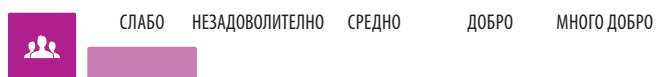
Брутният вътрешен продукт на човек от населението нараства и през 2019 г., но ръстът му е по-нисък от средния и стойността му продължава да изостава от средната за страната. Заплатите и доходите също отбелязват увеличение. Свиването на икономическата активност е съпроводено едновременно от спад и на заетостта, и на безработицата в областта. Инвестиционната активност в област Ловеч не е особено интензивна. Броят на предприятията остава сравнително нисък. Ограничен остава и обемът на произведената продукция в областта. Делът на домакинствата с достъп до интернет се повишава значително. Усредненото ниво на местните данъци в общините от област Ловеч е сравнително ниско. Оценката за прозрачността на органите на местното самоуправление намалява, но остава по-висока от средната за страната.

Заради силно отрицателния естествен прираст Ловеч е сред областите с високо ниво на застаряване. Представянето на областта в сферата на образованието е незадоволително. Резултатите на учениците са сравнително ниски. Броят на общопрактикуващите лекари намалява през последните години, но остава по-висок от средния за страната. Броят на леглата в многопрофилните болници продължава да е сравнително нисък. Натовареността на съдебната система в област Ловеч е равна на средната за страната, но правораздаването е чувствително по-бързо. Обемът на образуваните битови отпадъци е сравнително нисък, но делът на предадените за третиране и рециклиране отпадъци остава изключително малък. Културният живот в област Ловеч не е особено интензивен.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Доходи и стандарт на живот

Брутният вътрешен продукт на човек от населението нараства и през 2019 г., но ръстът му е по-нисък от средния и стойността му продължава да изостава от средната за страната. Заплатите и доходите също отбелязват увеличение. Средната брутна работна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение достига 11,4 хил. лв. (при 15,2 хил. лв. в страната), а средногодишният доход на лице на домакинството – 4,5 хил. лв. (при 6,0 хил. лв. в страната).

Бедността в областта е над средната в страната и през 2019 г. Делът на населението, живеещо под националната линия на бедност, е 25,3% (при 22,6% в страната). Делът на населението, живеещо с материални лишения, пък е 22,4% (при 19,9% в страната).

Пазар на труда

През последните няколко години икономическата активност в област Ловеч нараства бързо и стабилно и почти навакса изоставането от средните за страната стойности. През 2020 г. обаче икономическата активност рязко намалява (с 4,6 пр.п. – най-големият спад в страната) до 68,9% (при 73,7% в страната). Това свиване на активността е съпроводено едновременно от спад и на заетостта, и на безработицата в областта. Коефициентът на заетост намалява до 64,1% (при 68,5% в страната).

Сравнително висок дял от населението на възраст 25–64 години в областта е със средно образование (64,6% при 53,9% в страната), като и висшестите, и тези с основно и по-ниско образование са по-малко от средните за страната дялове – съответно 20,5% (при 29,2% в страната) и 14,9% (при 16,9% в страната).

Коефициентът на демографско заместване като съотношение на населението на възраст 15–19 години към това на 60–64 години намалява до 63,6% (при 67,1% в страната). Това означава, че на всеки 100 души, на които им предстои излизане от пазара на труда през следващите няколко години, отговарят 64 младежи, които ще се вляят в работната сила.

Инвестиции и икономика

Инвестиционната активност в област Ловеч не е особено интензивна и през 2019 г. Броят на предприятията остава сравнително нисък – 46 на 1000 души от населението (при 61 на 1000 души в страната). Размерът на разходите за придобиване на дълготрайни материални активи нараства значително (с 19%), но продължава да е нисък – 1384 лв./човек (при 3155 лв./човек в страната). Преките чуждестранни инвестиции също нарастват, достигайки 1201 евро/човек (при 3655 евро/човек в страната). Ограничен остава обемът на произведената продукция в областта – 14,8 хил. лв./човек от населението (при 28,0 хил. лв./човек в страната).

Усвояването на европейски средства е сравнително високо. Стойността на изплатените суми на бенефициенти по оперативните програми достига 2328 лв./човек от населението (при 2217 лв./човек в страната). В рамките на областта най-много са изплатените средства в общините Троян, Ябланица и Луковит.

Инфраструктура

Гъстотата на железопътната мрежа в областта остава ниска и през 2020 г. Гъстотата на пътната мрежа е по-висока, макар и с малко, но делът на автомагистралите и първокласните пътища (16,2% при 18,5% в страната) е сравнително ограничен. Качеството на пътната настилка в областта е сравнимо със средното в страната (41,0% при 41,4% в страната) през 2019 г.

Делът на домакинствата с достъп до интернет се повишава значително през 2020 г. до 77,2% и почти навакса изоставането си от средните стойности за страната (78,9% в страната). Делът на газифицираните домакинства е сравнително висок – 3,4%.

Местни данъци

Усредненото ниво на местните данъци в общините от област Ловеч е сравнително ниско и през 2021 г. Изключение прави размерът на данъчната ставка върху недвижимите нежилищни имоти на юридическите лица. В област Ловеч тя е средно 2,25‰ при 2,04‰ в страната.

Значително по-ниски от средните данъци пък са ставките върху превозните средства – 1,28 лв./kW (при 1,52 лв./kW в страната), и върху прехвърлянето на собственост – 2,34% (при 2,73% в страната).

Администрация

Покритието на кадастралната карта в областта традиционно е по-високо от средното за страната и през 2019 г. е 93,8% (при 91,4% в страната).

Самооценките на местните администрации в областта през 2021 г. отново показват голямо изоставане по отношение на развитието на електронното правителство и добро представяне на предоставянето на административни услуги на „едно гише“.

Оценката за прозрачността на органите на местното самоуправление намалява през 2021 г., но остава по-висока от средната за страната. В рамките на областта с най-висок рейтинг за прозрачност се открояват общините Троян, Угърчин и Тетевен (с по над 80%), а с най-нисък – община Летница (64%).

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ■

Демография ■■■

Коефициентът на естествен прираст намалява до $-14,5\%$ през 2020 г. и остава значително под средната стойност за страната ($-9,5\%$). Подобно на почти всички области през 2020 г. Ловеч успява да привлече нови жители и коефициентът на механичен прираст за първи път е положителен (14%) от поне две десетилетия.

Все пак заради силно отрицателния естествен прираст Ловеч е сред областите с високо ниво на застаряване. Коефициентът на възрастова зависимост като съотношение на населението на над 65 години към това на 0–14 години достига $201,6\%$ (при $150,6\%$ в страната), а към това на 15–64 години – $45,6\%$ (при $34,1\%$ в страната).

Делът на градското население в областта е сравнително нисък – $61,8\%$ (при $72,9\%$ в страната), а гъстотата му е значително по-малка – 836 души/кв.км (при 1506 души/кв.км в страната).

Образование ■■■

Представянето на област Ловеч в сферата на образованието е незадоволително. Дяловете на второгодниците и на напусналите основното и средното образование намаляват значително, но остават по-високи от средните за страната. Нетният коефициент на записване на населението в V–VIII клас намалява до $86,7\%$, но остава по-висок, макар и с малко, от средния за страната ($86,5\%$).

Резултатите на учениците в областта са сравнително ниски. Средният успех на националното външно оценяване по математика след VII клас е $29,5$ т. (при $37,9$ т. в страната). Средната оценка на матурата по български език и литература пък е „Добър“ $4,13$ (при „Добър“ $4,21$ в страната), а делът на слабите оценки се повишава до 8% (при 7% в страната).

Образователната система в областта продължава да страда от сравнителен недостиг на учители и през 2020 г. Броят на преподавателите в основното и средното образование нараства, но остава по-нисък от средния за страната – 85 на 1000 ученици (при 87 на 1000 ученици в страната).

Броят на студентите остава сравнително нисък и през 2020 г. – 2 на 1000 души от населението (при 32 на 1000 души в страната).

Здравеопазване ■■■■

Броят на общопрактикуващите лекари намалява през последните години, но остава по-висок от средния за страната и през 2020 г. Делът на здравноосигурените също намалява до $90,4\%$, но се запазва над средния ($88,7\%$).

Броят на леглата в многопрофилните болници остава сравнително нисък с $4,17$ легла на 1000 души от населението (при $5,52$ на 1000 души в страната).

Броят на преминалите за лечение болни спрямо населението е подобен на средния за страната – 137 на 1000 души (при 138 на 1000 души). Равен на средния е и коефициентът на детска смъртност.

Ред и сигурност ■■■■

Натовареността на съдебната система в област Ловеч е равна на средната за страната, но правораздаването е чувствително по-бързо и през 2020 г. Един съдия разглежда средно по $8,6$ дела месечно. Делът на наказателните дела, приключили в 3-месечен срок, е 94% (при 90% в страната). Висящите дела пък достигат до под 8% (при над 11% в страната).

Броят на регистрираните престъпления срещу личността и собствеността в областта намалява до $10,5$ на 1000 души от населението през 2020 г., но остава над средния за страната ($9,9$ на 1000 души). Разкриваемостта на престъпленията обаче е по-висока от средната за страната – $55,2\%$ (при $52,1\%$ в страната).

Околна среда ■■■

Емисиите на въглероден диоксид в областта достигат 669 т/кв.км през 2019 г. Обемът на образуванието битови отпадъци е сравнително нисък (332 кг/човек годишно при 409 кг/човек в страната), но делът на предадените за третиране и рециклиране отпадъци остава изключително малък – 11% (при 71% в страната) през 2018 г.

Делът на населението в селища с обществена канализация расте, но бавно, и продължава да изостава от средните стойности и през 2019 г., достигайки $69,3\%$ (при $76,4\%$ в страната). Нисък остава и делът на канализацията, свързана с пречиствателна станция за отпадъчни води – $57,0\%$ (при $64,6\%$ в страната).

Култура ■■■

Културният живот в област Ловеч не е особено интензивен. Пандемията и ограниченията на културните мероприятия в цялата страната през 2020 г. се отразяват и на областта. Посещенията на местните кина се свиват със 77% (при 71% в страната) до 43 на 1000 души от населението (при 190 на 1000 души в страната). Намалението на посещенията на музеите не е толкова значително – 45% (при 58% в страната) и броят им се задържа по-висок от средния – 571 на 1000 души (при 322 на 1000 души в страната). Посещенията на местните библиотеки намаляват с 41% (при 30% в страната) до 134 на 1000 души (при 480 на 1000 души в страната).

Ключови показатели за област Ловеч

Индикатори на икономическото развитие	2018	2019	2020	Средно за страната
БВП на човек от населението (лв., текущи цени)	9653	10 284	n.a.	17 170
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	4303	4454	n.a.	6013
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	10 317	11 365	n.a.	15 209
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	38,3	25,3	n.a.	22,6
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	60,9	67,0	64,1	68,5
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече години (%)	9,8	6,5	(4,8)	5,2
Дял на населението с основно и по-ниско образование на 25–64 години (%)	15,6	13,5	14,9	16,9
Дял на населението с висше образование на 25–64 години (%)	20,9	19,1	20,5	29,2
Произведена продукция (лв./човек)	14 666	14 809	n.a.	28 027
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	1165	1384	n.a.	3155
Преки чуждестранни инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	969	1201	n.a.	3655
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	67,8	66,8	77,2	78,9
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	37,8	41,0	n.a.	41,4
Гъстота на пътната мрежа (км/100 кв.км територия)	18,0	18,3	18,3	17,9
Рейтинг за активна прозрачност на ПДИ за органите на местното самоуправление (%)	74,0	77,9	76,9	73,2

Индикатори на социалното развитие	2018	2019	2020	Средно за страната
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-11,5	-13,1	-14,5	-9,5
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-5,0	-5,8	14,0	4,4
Среден успех от матурите по БЕЛ*	4,00	4,19	4,13	4,21
Среден успех на изпита по математика след VII клас (в точки)*	29,7	29,8	29,5	37,9
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	90,6	88,6	86,7	86,5
Брой на преподавателите в основното и в средното образование на 1000 ученици	79	86	85	87
Дял на здравноосигурените лица (%)	90,5	92,0	90,4	88,7
Население на един общопрактикуващ лекар (брой хора)	1464	1476	1531	1727
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	12,7	11,2	10,5	9,9
Натовареност по щат на наказателните съдии (дела/месец)	12,0	9,9	8,6	8,6
Дял на населението с достъп до обществена канализация (%)	69,1	69,3	n.a.	76,4
Образувани битови отпадъци на човек от населението (кг/човек/година)	332	n.a.	n.a.	409
Дял от битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране (%)	11,3	n.a.	n.a.	70,9
Посещения в кината на 1000 души от населението	112	183	43	190
Посещения в музеите на 1000 души от населението	906	1031	571	322

* Данните се отнасят за учебната 2020/21 година, а матурите са проведени през 2021 г.

Област Монтана

▶ Население (2020)	126 198
▶ Територия (кв.км)	3635,6
▶ Брой на населените места	130
▶ Дял на населението в градовете (%)	63,7

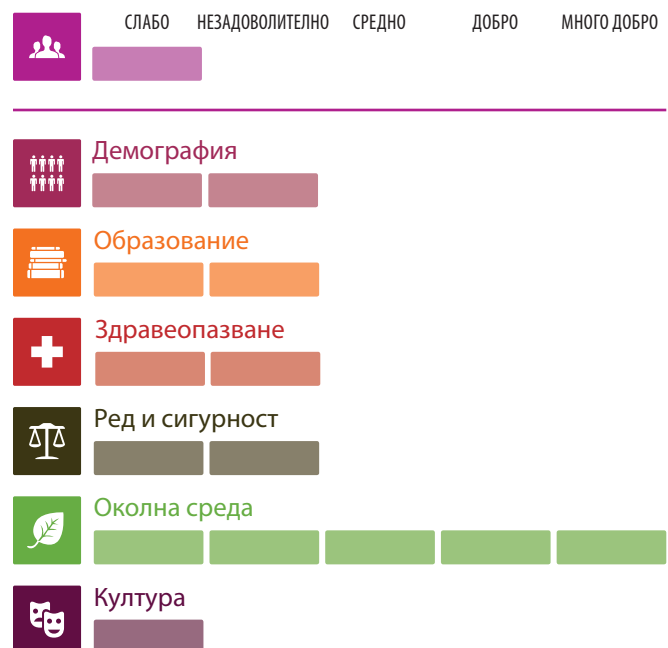
Монтана е сред областите с най-ниски доходи и стандарт на живот, което предопределя и високия дял на бедност в областта. Икономическата активност в областта отбелязва най-големия ръст в страната, но нарастването ѝ е съпроводено едновременно от най-значителния в страната ръст на заетостта и на безработицата, въпреки че коефициентите им остават значително по-неблагоприятни от средните. Инвестиционната активност в областта е сравнително слаба, но усвояването на европейски средства – относително високо. Монтана е с най-нисък дял на автомагистралите и първокласните пътища. Усредненото ниво на местните данъци в общините от областта е второто най-ниско в страната. Самооценките на местните администрации за развитието на електронното правителство продължават да изостават.

Продължаващото застаряване на населението в страната е особено видимо в област Монтана. Резултатите на учениците са изключително ниски и през 2021 г. Дяловете на второгодниците и на напусналите основното и средното образование намаляват. Достъпът до лекари в областта е сравнително висок. Натовареността на наказателните съдии в областта е значително по-ниска от средната за страната, което се отразява и на бързината на правораздаването. През 2020 г. Монтана е областта с най-много регистрирани престъпления. Основни причини за доброто представяне в сферата на околната среда са ниският обем на емисиите на въглероден диоксид в атмосферата, както и този на битовите отпадъци и тяхното управление. Културният живот в област Монтана е слабо интензивен.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ■■■

Доходи и стандарт на живот ■■

Монтана е сред областите с най-ниски доходи и стандарт на живот. Брутният вътрешен продукт на човек от населението нараства, но ръстът му е двойно по-нисък от средния за страната и стойността му остава сравнително ниска – 9,5 хил. лв. (при 17,2 хил. лв. в страната) през 2019 г. Заплатите и доходите също се повишават, но са относително ниски. Брутната годишна средна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение достига 11,2 хил. лв. (при 15,2 хил. лв. в страната), а доходът на лице от домакинството – 4,6 хил. лв. (при 6,0 хил. лв. в страната).

Тези показатели предопределят и високите нива на бедност в областта. Монтана е областта с най-висок дял на населението, живеещо под линията на бедност – 47,4% (при 22,6% в страната). Делът на населението, живеещо с материални лишения, пък е 22,7% (при 19,9% в страната) през 2019 г.

Пазар на труда ■■■

Неблагоприятните тенденции на местния пазар на труда поставят Монтана на предпоследно място в тази категория през 2020 г. (само преди област Търговище). Икономическата активност в областта отбелязва най-високия ръст в страната (7,6 пр.п. при намаление от 0,6 пр.п. в страната) за 2020 г. и за първи път коефициентът е по-висок от средния, достигайки 76,2% (при 73,7% в страната). Нарастването на икономическата активност е съпроводено едновременно от най-високия в страната ръст на заетостта и на безработицата. Коефициентът на заетост нараства значително с 3,9 пр.п. (при спад от 1,6 пр.п. в страната), но ниската база поставя отново областта на последно място със заетост от 52,1% (при 68,5% в страната). Коефициентът на безработица пък се повишава с 3,7 пр.п. (при 1,0 пр.п. в страната) и продължава да е най-високият в страната с 24,1% (при 5,2% в страната).

Предизвикателство пред пазара на труда остава ниската образованост на работната сила. Делът на населението на възраст 25–64 години с висше образование е най-ниският в страната – 11,3% (при 29,2% в страната), а с основно и по-ниско образование – сред най-високите – 28,2% (при 16,9% в страната).

Коефициентът на демографско заместване като съотношение на населението на възраст 15–19 години към това на 60–64 години продължава да намалява и достига 65,5% (при 67,1% в страната). Това означава, че на всеки 100 души, на които им предстои да излязат от пазара на труда през следващите няколко години, отговарят 65 младежи, на които им предстои вливане в работната сила.

Инвестиции и икономика ■■■

Инвестиционната активност в областта е сравнително слаба и през 2019 г. Броят на предприятията спрямо населението е сред най-ниските в страната – 36 на 1000 души (при

61 на 1000 души в страната). Разходите за придобиване на дълготрайни материални активи нарастват малко, но също остават сред най-ниските – 1,2 хил. лв./човек от населението (при 3,2 хил. лв./човек в страната). Монтана е и сред областите с най-нисък обем на преките чуждестранни инвестиции на човек от населението – 280 евро (при 3,7 хил. евро в страната).

Въпреки това обемът на произведената продукция в областта нараства значително, но остава далеч от средните нива – 15 хил. лв./човек (при 28 хил. лв./човек в страната).

Усвояването на европейски средства в област Монтана е сравнително високо. Към 15 юни 2021 г. стойността на изплатените суми на бенефициенти по оперативните програми достига 2439 лв./човек от населението (при 2217 лв./човек в страната). В рамките на областта най-много са изплатените средства в община Монтана (3927 лв./човек).

Инфраструктура ■■■

Гъстотата на пътната и железопътната мрежа в областта е около, но под средната за страната. Същевременно Монтана е с най-нисък дял на автомагистралите и първокласните пътища – 9,1% (при 18,5% в страната) през 2019 г. Едва 28,9% от пътната настилка е в добро състояние (при 41,4% в страната).

Достъпът на домакинствата до интернет намалява значително и е сред най-ниските в страната през 2020 г. – 58,2% (при 78,9% в страната).

Местни данъци ■■■■■

Усредненото ниво на местните данъци в общините от областта е второто най-ниско в страната (след това в област Видин) през 2021 г. Средната стойност на данъка върху превозните средства е най-ниският в страната, на данъка върху търговията на дребно – вторият най-нисък, а на данъка върху недвижимите нежилищни имоти на юридическите лица – третият. Размерите на местните данъци върху прехвърлянето на собственост и върху таксиметровия превоз също са значително по-ниски от средните.

Администрация ■■■■

Самооценките на местните администрации за предоставянето на услуги на „едно гише“ са близки от средните за страната, но тези за развитието на електронното правителство продължават да изостават и през 2021 г.

Рейтингът за прозрачността на органите на местното самоуправление нараства, но леко, през 2021 г. и за първи път е по-нисък от средния за страната. В рамките на областта най-висока оценка за прозрачност получават общините Бойчиновци и Вълчедръм.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ■

Демография ■■■

Продължаващото застаряване на населението в страната е особено видимо в област Монтана. Коефициентът на естествен прираст намалява рязко до $-18,2\%$ (при $-9,5\%$ в страната) и е вторият най-нисък в страната (след този в област Видин) и през 2020 г. Общата тенденция към завръщането на населението в почти всички области е валидна и в област Монтана и коефициентът на механичен прираст за първи път е положителен със стойност от $5,4\%$. Това леко подобрява коефициентите на възрастова зависимост в областта, но нивата им остават силно неблагоприятни. През 2020 г. съотношението на населението на над 65 години към това на 0–14 години е $194,5\%$ (при $150,6\%$ в страната), а към това на 15–64 години – $44,1\%$ (при $34,1\%$ в страната).

Сравнително малка част от жителите на областта живеят в градовете – $63,7\%$ (при $72,9\%$ в страната), а гъстотата на населението е относително ниска – 889 души/кв.км (при 1506 души/кв.км в страната).

Образование ■■■

През последните години коефициентът на записване на населението в V–VIII клас изостава спрямо средните за страната стойности. През 2020 г. той е 83% (при 87% в страната). Дяловете на второгодниците и на напусналите основното и средното образование намаляват, но остават над средните. Същевременно съотношението между учителите и учениците намалява, но продължава да е малко над средното – 88 преподаватели на 1000 ученици (при 87 на 1000 ученици в страната).

Резултатите на учениците от област Монтана са изключително ниски и през 2021 г. Средният успех на националното външно оценяване по математика след VII клас се повишава и достига $30,1$ т., но остава далеч от средните за страната $37,9$ т. Средната оценка на матурата по български език и литература в областта пък е най-ниската в страната (заедно с тези в областите Ямбол и Силистра) – „Добър“ $3,94$ (при „Добър“ $4,21$ в страната). Все пак Монтана отново може да се похвали със сравнително нисък дял на слабите оценки, които са под 6% (при 7% в страната).

В област Монтана няма университети или филиали на такива.

Здравеопазване ■■■

Достъпът до лекари в областта е сравнително висок и през 2020 г. Един местен общопрактикуващ лекар се грижи средно за 1502 души от населението (при 1737 души на лекар в страната). Броят на лекарите специалисти спрямо населението пък е близък, макар и по-нисък, до средния за страната.

Броят на леглата в многопрофилните болници в област Монтана нараства и остава значително по-висок от средния за страната с $6,93$ легла на 1000 души от населението (при $5,52$ легла на 1000 души в страната).

Коефициентът на детска смъртност в областта се повишава рязко и през 2020 г. е двойно по-висок от средния за страната. Много повече са и преминалите за лечение болни – 204 на 1000 души (при 138 на 1000 души в страната).

Ред и сигурност ■■■

Натовареността на наказателните съдии в областта е значително по-ниска от средната за страната, което се отразява и на бързината на правораздаването през 2020 г. Един местен съдия разглежда средно по $5,6$ наказателни дела месечно (при $8,6$ дела месечно на съдия в страната), а делът на делата, приключили в 3-месечен срок, е 92% (при 90% в страната). Същевременно обаче делът на висящите наказателни дела остава сравнително висок – 13% (при 11% в страната).

През 2020 г. Монтана е областта с най-много регистрирани престъпления срещу личността и собствеността. Броят на престъпленията достига $13,8$ на 1000 души от населението (при $9,9$ на 1000 души в страната). Въпреки това делът на разкритите престъпления е по-висок от средния – $54,1\%$ при $52,1\%$ в страната.

Околна среда ■■■■■■■■

Представянето на област Монтана в сферата на околната среда е много добро. Основни причини за това са ниският обем на емисиите на въглероден диоксид в атмосферата, както и този на битовите отпадъци и тяхното управление. През 2018 г. образуваните битови отпадъци в областта са 268 кг/човек годишно (при 409 кг/човек в страната), а 95% от тях се предават за третиране и рециклиране (при 71% в страната).

Сравнително ниският дял на градското население обяснява и относително малкият дял на жителите на областта, живеещи в селища с обществена канализация ($61,3\%$ при $76,4\%$ в страната), както и с такава, свързана с пречиствателни станции за отпадъчни води ($35,6\%$ при $64,6\%$ в страната) през 2019 г.

Култура ■■

Културният живот в област Монтана е слабо интензивен и през 2020 г. Пандемията и ограничаването на културните мероприятия в страната почти не се отразяват на посещенията на кината в областта. Те намаляват с 1% , но броят им спрямо населението остава сравнително нисък – 96 на 1000 души в населението (при 190 на 1000 души в страната). Намалението на посещенията на местните музеи е подобно на средното за страната, но и те продължават да са сред най-ниските с 67 на 1000 души (при 322 на 1000 души в страната). От 2015 г. насам в областта няма библиотека, която да е достатъчно голяма, за да влиза в официалната статистика на НСИ.

Ключови показатели за област Монтана

Индикатори на икономическото развитие	2018	2019	2020	Средно за страната
БВП на човек от населението (лв., текущи цени)	9033	9522	n.a.	17 170
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	4507	4644	n.a.	6013
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	10 129	11 165	n.a.	15 209
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	45,7	47,4	n.a.	22,6
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	52,2	48,2	52,1	68,5
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече години (%)	15,3	20,4	24,1	5,2
Дял на населението с основно и по-ниско образование на 25–64 години (%)	25,6	30,3	28,2	16,9
Дял на населението с висше образование на 25–64 години (%)	12,6	10,0	11,3	29,2
Произведена продукция (лв./човек)	13 048	14 982	n.a.	28 027
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	1157	1201	n.a.	3155
Преки чуждестранни инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	274	280	n.a.	3655
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	67,8	78,0	58,2	78,9
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	30,5	28,9	n.a.	41,4
Гъстота на пътната мрежа (км/100 кв.км територия)	17,1	17,2	16,9	17,9
Рейтинг за активна прозрачност на ПДИ за органите на местното самоуправление (%)	73,0	71,0	72,0	73,2

Индикатори на социалното развитие	2018	2019	2020	Средно за страната
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-14,0	-14,5	-18,2	-9,5
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-5,7	-6,1	5,4	4,4
Среден успех от матурите по БЕЛ*	3,95	4,15	3,94	4,21
Среден успех на изпита по математика след VII клас (в точки)*	25,2	27,8	30,1	37,9
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	82,9	81,1	83,0	86,5
Брой на преподавателите в основното и в средното образование на 1000 ученици	84	90	88	87
Дял на здравноосигурените лица (%)	87,2	88,8	87,7	88,7
Население на един общопрактикуващ лекар (брой хора)	1505	1443	1502	1727
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	12,2	13,1	13,8	9,9
Натовареност по щат на наказателните съдии (дела/месец)	6,3	7,7	5,6	8,6
Дял на населението с достъп до обществена канализация (%)	59,9	61,3	n.a.	76,4
Образувани битови отпадъци на човек от населението (кг/човек/година)	268	n.a.	n.a.	409
Дял от битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране (%)	95,3	n.a.	n.a.	70,9
Посещения в кината на 1000 души от населението	0	97	96	190
Посещения в музеите на 1000 души от населението	138	155	67	322

* Данните се отнасят за учебната 2020/21 година, а матурите са проведени през 2021 г.

Област Пазарджик

▶ Население (2020)	252 038
▶ Територия (кв.км)	4456,9
▶ Брой на населените места	118
▶ Дял на населението в градовете (%)	62,6

През 2019 г. брутният вътрешен продукт в област Пазарджик продължава да нараства, но ръстът му е по-нисък от средния и стойността му изостава от средната за страната. Средногодишният доход на лице от домакинството намалява, а бедността остава висока. Предизвикателство за местния пазар на труда остава образователният профил на работната сила. Инвестиционната активност в областта не е особено интензивна. През 2019 г. има отлив на преки чуждестранни инвестиции. Пазарджик е областта с най-висока оценка за инфраструктурно развитие и първенец по инсталирани ВЕИ мощности. Усредненият размер на местните данъци в общините от област Пазарджик е сравнително нисък. Оценките за развитието на електронното правителство и на предоста-

вянето на „едно гише“ остават под средните за страната. Възрастовата зависимост в областта продължава да се задълбочава, но остава по-благоприятна от средната за страната. Пазарджик е сред областите с най-слабо представяне по образователните показатели. Резултатите на учениците продължават да изостават от средните за страната. Достъпът до общопрактикуващи лекари в областта е по-висок от средния. Броят на преминалите болни за лечение е изключително нисък. Натовареността на местните наказателни съдии е близка до средната за страната, но правораздаването е по-бързо. Престъпленията в областта са сравнително малко. Делът на предадените за третиране и рециклиране отпадъци остава изключително ограничен. Културният живот в област Пазарджик не е особено интензивен.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ■■■■

Доходи и стандарт на живот ■

През 2019 г. брутният вътрешен продукт в област Пазарджик продължава да нараства, но ръстът му е по-нисък от средния и стойността му изостава от средната за страната. Подобни тенденции се наблюдават и по отношение на размера на брутната работна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение. Тя достига 11,7 хил. лв. (при 15,2 хил. лв. в страната). Средногодишният доход на лице от домакинството обаче намалява и остава сред най-ниските в страната – 4,2 хил. лв. (при 6,0 хил. лв. в страната).

Тези показатели предопределят високото ниво на бедност в областта. През 2019 г. делът на населението, живеещо под линията на бедността, е 37,0% (при 22,6% в страната), а на това, живеещо с материални лишения – 26,5% (при 19,9% в страната).

Пазар на труда ■■■■■

Икономическата активност в областта традиционно е близка, но под средното ниво за страната. През 2020 г., подобно на тенденциите в по-голямата част от страната, тя се свива и достига 72,5% (при 73,7% в страната). Заетостта намалява до 67,4% (при 68,5% в страната). Безработицата се задържа на ниво от 5,1% (при 5,2% в страната).

Предизвикателство за местния пазар на труда остава образователният профил на работната сила. Делът на висшистите намалява за трета поредна година и достига 15,6% през 2020 г. (при 29,2% в страната), а населението с основно и по-ниско образование се увеличава до 24,2% (при 16,9% в страната).

Коефициентът на демографско заместване като съотношение на населението на възраст 15–19 години към това на 60–64 години е 66,3% и за първи път е под средния за страната. Това означава, че на всеки 100 души, на които предстои да излязат от работната сила през следващите няколко години, съответстват 66 младежи, които ще се вляят в пазара на труда.

Инвестиции и икономика ■■■■

Инвестиционната активност в областта не е особено интензивна и през 2019 г. Броят на предприятията остава нисък – 45 на 1000 души от населението (при 61 на 1000 души в страната). Разходите за придобиване на дълготрайни материални активи се повишават символично до 2256 лв./човек от населението (при 3155 лв./човек в страната). През 2019 г. има отлив на преки чуждестранни инвестиции (с 6%) и те отново намаляват до под 2 хил. евро/човек от населението. Въпреки тези процеси обемът на произведената продукция нараства по-бързо от средната стойност за страната, но остава сравнително нисък – 16,5 хил. лв./човек (при 28,0 хил. лв. в страната).

Област Пазарджик изостава и при усвояването на европейски средства, въпреки че ръстът спрямо предходната

година е сравнително висок. Към 15 юни 2021 г. стойността на изплатените суми на бенефициенти по оперативните програми достига 1429 лв./човек (при 2217 лв./човек в страната). В рамките на областта най-много са изплатените средства в община Панагюрище.

Инфраструктура ■■■■■■■

Пазарджик е областта с най-висока оценка за инфраструктурно развитие. Гъстотата на железопътната мрежа е по-висока от средната за страната и през 2020 г. Гъстотата на пътната мрежа, както и делът на автомагистралите и първокласните пътища са по-ниски от средните, но качеството на пътната настилка в областта остава сравнително високо.

През 2020 г. достъпът на домакинствата до интернет нараства бързо и той изпреварва средната стойност за страната, достигайки 81,7% (при 78,9% в страната).

Област Пазарджик е първенец по инсталирани ВЕИ мощности – 4,2 kW/човек от населението (при 0,6 kW/човек в страната).

Местни данъци ■■■■■

Усредненият размер на местните данъци в общините от област Пазарджик е сравнително нисък и през 2021 г. От петте разглеждани местни данъка единствено ставката за прехвърляне на собственост в областта е по-висока, макар и с малко, от средната за страната. Значително по-ниски от средните нива пък са данъците върху недвижимите жилищни имоти на юридическите лица, превозните средства, таксиметровия превоз и търговията на дребно.

Администрация ■■■■

Покритието на кадастралната карта нараства бързо и през 2019 г. изпреварва средното за страната – 93,3% от територията на областта е покрита от кадастъра (при 91,4% в страната). Самооценките на местните администрации за развитието на електронното правителство и предоставянето на административни услуги на „едно гише“ през 2021 г. нарастват значително, но остават под средните за страната. Средната оценка на електронното правителство в общините в областта е 3,12 т. (от максимум 4,0 т.) при 3,40 т. в страната, а на услугите на „едно гише“ – 3,01 т. (от максимум 4,0 т.) при 3,34 т. в страната. Оценката за прозрачността на органите на местното самоуправление в областта нараства, но през 2021 г. остава под средната за страната за втора поредна година – 70,4% (при 73,2% в страната). В рамките на областта като най-прозрачна е оценена работата на общините Септември и Панагюрище (с по над 75%).

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ■■■

Демография ■■■■■

През 2020 г. коефициентът на естествен прираст в област Пазарджик намалява рязко до $-10,7\%$ и вече е под средната за страната стойност ($-9,5\%$). Същевременно обаче областта, подобно на повечето области в страната, успява да привлече население и коефициентът на механичен прираст е положителен за първи път от поне две десетилетия – $4,8\%$.

Възрастовата зависимост в областта продължава да се задълбочава, но остава по-благоприятна от средната за страната. Съотношението на населението на над 65 години към това на 0–14 години достига $139,3\%$ (при $150,6\%$ в страната), а към това на 15–64 години – $33,0\%$ (при $34,1\%$ в страната) през 2020 г.

Делът на градското население остава сравнително нисък – $62,6\%$ (при $72,9\%$ в страната), но гъстотата му – относително висока – 2074 души/кв.км (при 1506 души/кв.км в страната).

Образование ■■■

Пазарджик е сред областите с най-слабо представяне при образователните показатели (само преди област Сливен). Нетният коефициент на записване в V–VIII клас намалява рязко до $79,8\%$ (при $86,5\%$ в страната) и е сред най-ниските в страната през 2020 г. Изключително високи остават дяловете на второградниците и на напусналите основното и средното образование. Броят на учителите продължава да се увеличава и те достигат 96 на 1000 ученици (при 87 на 1000 ученици в страната).

Резултатите на учениците от областта през 2021 г. намаляват леко и продължават да изостават от средните за страната. Средният успех на националното външно оценяване по математика след VII клас в областта е $30,9$ т. (при $37,9$ т. в страната). Успехът на матурата по български език и литература е „Добър“ $4,03$ (при „Добър“ $4,21$ в страната). Делът на слабите оценки намалява с 1 пр.п. до 12% , но остава значително по-висок от средния за страната (7%).

В областта няма университети или филиали на такива.

Здравеопазване ■■■■■

Делът на здравноосигурените в областта остава нисък и през 2020 г. – $85,1\%$ (при $88,7\%$ в страната). Достъпът до общопрактикуващи лекари в областта е по-висок от средния, но при лекарите специалисти има определен недостиг. Броят на леглата в местните многопрофилни болници традиционно е по-висок от средния и през 2020 г. е $6,34$ на 1000 души от населението (при $5,52$ на 1000 души в страната).

Броят на преминалите болни за лечение е изключително нисък – 87 на 1000 души от населението (при 138 на 1000 души в страната), но причината за това би могла да е в тър-

сенето на здравни грижи извън областта (например в близкия Пловдив или в столицата).

Коефициентът на детска смъртност намалява значително, но е над средния за страната и през 2020 г.

Ред и сигурност ■■■■■

Натовареността на местните наказателни съдии е близка до средната за страната, но правораздаването е сравнително по-бързо. През 2020 г. един съдия в областта разглежда средно по $8,4$ наказателни дела на месец (при $8,6$ дела на съдия месечно в страната). Делът на делата, приключили в 3-месечен срок, нараства до 93% (при 90% в страната), а този на висящите дела – до 10% (при 11% в страната).

Престъпленията в областта остават сравнително малко, но разкриваемостта им е близка до средната за страната. През 2020 г. броят на регистрираните престъпления срещу личността и собствеността в областта намалява до $7,3$ на 1000 души от населението (при $9,9$ на 1000 души в страната), а разкриваемостта спада с почти 10 пр.п. до $52,4\%$ (при $52,1\%$ в страната).

Околна среда ■■■

Обемът на вредните емисии в атмосферата в областта остава сравнително нисък и през 2019 г. Въпреки че за областите със сравнително висок дял на селското население свързаността с обществена канализация обикновено е ограничена, в област Пазарджик достъпът до канализация е близък до средния – $72,7\%$ при $76,4\%$ в страната. Свързаността с пречиствателни станции за отпадъчни води обаче изостава значително – $44,1\%$ при $64,6\%$ в страната.

Образуваните битови отпадъци в областта остават сравнително малко – 339 кг/човек от населението (при 409 кг/човек в страната) през 2018 г. Същевременно обаче делът на предадените за третиране и рециклиране отпадъци също остава изключително ограничен – 13% (при 71% в страната).

Култура ■■■

Културният живот в област Пазарджик не е особено интензивен. Пандемията и ограничаването на културните мероприятия в страната през 2020 г. се отразяват и в областта. Посещенията на кината намаляват със 77% и остават далеч от средните – 43 на 1000 души от населението (при 190 на 1000 души в страната). Посещенията на библиотеките се свиват с 40% (при 30% в страната) и също са значително под средните – 193 на 1000 души (при 480 на 1000 души в страната). Единствено посещенията на музеите успяват да се задържат над средните за страната, въпреки че намаляват с близо 60% (колкото е и общото намаление през 2020 г.) до 361 на 1000 души (при 322 на 1000 души в страната).

Ключови показатели за област Пазарджик

Индикатори на икономическото развитие	2018	2019	2020	Средно за страната
БВП на човек от населението (лв., текущи цени)	9213	9965	n.a.	17 170
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	4592	4180	n.a.	6013
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	10 513	11 675	n.a.	15 209
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	41,4	37,0	n.a.	22,6
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	63,8	69,1	67,4	68,5
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече години (%)	4,7	5,1	5,1	5,2
Дял на населението с основно и по-ниско образование на 25–64 години (%)	23,2	22,8	24,2	16,9
Дял на населението с висше образование на 25–64 години (%)	17,8	17,5	15,6	29,2
Произведена продукция (лв./човек)	14 754	16 513	n.a.	28 027
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	2237	2256	n.a.	3155
Преки чуждестранни инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	2020	1890	n.a.	3655
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	67,8	68,3	81,7	78,9
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	41,1	44,4	n.a.	41,4
Гъстота на пътната мрежа (км/100 кв.км територия)	16,2	16,2	16,9	17,9
Рейтинг за активна прозрачност на ПДИ за органите на местното самоуправление (%)	68,0	65,4	70,4	73,2

Индикатори на социалното развитие	2018	2019	2020	Средно за страната
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-5,6	-6,7	-10,7	-9,5
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-4,1	-3,9	4,8	4,4
Среден успех от матурите по БЕЛ*	3,95	4,07	4,03	4,21
Среден успех на изпита по математика след VII клас (в точки)*	30,4	31,3	30,9	37,9
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	82,5	82,4	79,8	86,5
Брой на преподавателите в основното и в средното образование на 1000 ученици	92	92	96	87
Дял на здравноосигурените лица (%)	84,7	85,8	85,1	88,7
Население на един общопрактикуващ лекар (брой хора)	1667	1631	1669	1727
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	9,1	8,8	7,3	9,9
Натовареност по щат на наказателните съдии (дела/месец)	10,8	10,4	8,4	8,6
Дял на населението с достъп до обществена канализация (%)	72,3	72,7	n.a.	76,4
Образувани битови отпадъци на човек от населението (кг/човек/година)	339	n.a.	n.a.	409
Дял от битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране (%)	13,4	n.a.	n.a.	70,9
Посещения в кината на 1000 души от населението	0	190	43	190
Посещения в музеите на 1000 души от населението	821	864	361	322

* Данните се отнасят за учебната 2020/21 година, а матурите са проведени през 2021 г.

Област Перник

▶ Население (2020)	119 808
▶ Територия (кв.км)	2394,2
▶ Брой на населените места	171
▶ Дял на населението в градовете (%)	77,9

Сравнително високите доходи са предпоставка за относително ниска степен на бедност в областта. Работната сила е представена от висок дял на хората със средно образование. Голямо предизвикателство пред местния пазар на труда остава застаряването на населението. Инвестиционната активност в областта е сравнително слаба. Усвояването на европейски средства нараства, но областта все още е на едно от последните места в страната. Делът на автомагистралите и на първокласните пътища остава нисък, но качеството на пътищата е добро. Усредненият размер на местните данъци в общините от област Перник е сравнително нисък и през 2021 г. Покритието на кадастралната карта в областта нараства бързо. Оценката за прозрачността в

работата на общините е една от на-слабите в страната. Възрастовата зависимост в областта продължава да се задълбочава и е сред най-високите в страната. Резултатите на матурата по български език и литература през 2021 г. се влошават и традиционно са по-ниски от средните. Перник е областта с най-малък брой легла в многопрофилните болници. Преминалите за лечение болни също са сред най-малобройните. Натовареността на наказателните съдии в област Перник е сравнително ниска, но това не се отразява на бързината на правораздаването. Сравнително високият дял на градското население е свързан и с голям дял на населението, живеещо в селища с обществена канализация. Перник е областта с най-слаб културен живот в страната, което вероятно е свързано и с близостта ѝ до столицата.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Доходи и стандарт на живот

През 2019 г. брутният вътрешен продукт на човек от населението в област Перник нараства символично и стойността му достига 9,4 хил. лв. (при 17,2 хил. лв. в страната). Същевременно нарастването на заплатите и доходите е по-бързо. Брутната годишна работна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение е 11,4 хил. лв. (при 15,2 хил. лв. в страната), а доходът на лице от домакинството продължава да е сред най-високите в страната – малко над 7 хил. лв. (при 6 хил. лв. в страната). Разликата идва от това, че данните за заплатите са на база място на наемане, а тези за доходите на домакинствата – място на живеене. С други думи, живеещите в Перник и работещи в столицата имат положителен ефект върху статистиката за доходите на домакинствата, но не и върху заплатите.

Сравнително високите доходи се изразяват и в относително ниска степен на бедност в областта. През 2019 г. делът на населението, живеещо с материални лишения в област Перник, е 18,8% (при 19,9% в страната), а делът на живеещите под линията на бедност за страната е 14,2% (при 22,6% в страната).

Пазар на труда

Икономическата активност в област Перник намалява леко през 2020 г., но остава сред най-високите в страната – 78,1% (при 73,7% в страната). Това намаление е съпроводено от свиване на заетостта и повишаване на безработицата. Коефициентът на заетост достига 69,8% (при 68,5% в страната), а този на безработицата – 8,3% (при 5,2% в страната).

Работната сила е представена от сравнително висок дял на хората със средно образование. Докато малко над половината от хората в страната са със средно образование, в област Перник те са почти 2/3, като и висшите, и тези с основно и по-ниско образование са по-малко.

Голямо предизвикателство пред местния пазар на труда остава застаряването на населението. Коефициентът на демографско заместване като съотношение на населението на 15–19 години към това на 60–64 години е 49,5% (при 67,1% в страната). Това означава, че на всеки 100 възрастни, на които предстои да излязат от работната сила през следващите няколко години, отговарят около под 50 младежи, които ще се включат в работната сила.

Инвестиции и икономика

Инвестиционната активност в областта е сравнително слаба. Близостта ѝ до столицата се отразява както на броя на предприятията, така и на привлечените инвестиции. През 2019 г. в областта функционират 46 предприятия на 1000 души от населението (при 61 на 1000 души в страната). Разходите за придобиване на дълготрайни материални активи нарастват, но ниската им база ги оставя на едно от последните места в страната. През 2019 г. те са 1222 лв./човек от населението (при 3155 лв./човек в страната). При преките

чуждестранни инвестиции се наблюдава 5-процентен отлив и те достигат 1561 евро/човек (при 3655 евро/човек в страната). Същото е намалението и при обема на произведената в областта продукция и тя е 16,7 хил. лв./човек (при 28,0 хил. лв./човек в страната).

Усвояването на европейски средства нараства, но областта все още е на едно от последните места в страната. Към 15 юни 2021 г. стойността на изплатените суми на бенефициенти по оперативните програми в област Перник е 1194 лв./човек (при 2217 лв./човек в страната).

Инфраструктура

Гъстотата на пътната и железопътната мрежа в област Перник остава значително по-висока от средната за страната и през 2020 г. Делът на автомагистралите и на първокласните пътища остава по-нисък (15,7% при 18,5% в страната), но качеството на пътищата е сравнително добро през 2019 г. Пътната настилка в добро състояние е 46,9% при 41,4% в страната.

Достъпът на домакинствата до интернет в областта нараства значително и изпреварва средните стойности за страната – 83,4% (при 78,9% в страната). Делът на газифицираните домакинства е нисък – 0,7% (при 3,1% в страната) през 2020 г. Инсталираните ВЕИ мощности са едва 0,07 kW/човек (при 0,60 kW/човек в страната).

Местни данъци

Усредненият размер на местните данъци в общините от област Перник е сравнително нисък и през 2021 г., като и при петте разглеждани данъка средните ставки в областта са по-ниски от средните за страната. Особено голяма е разликата при облагането на превозните средства и при прехвърлянето на собственост.

В рамките на областта най-ниски са местните данъци в общините Брезник и Трън.

Администрация

Покритието на кадастралната карта в областта нараства бързо и през 2019 г. за втора поредна година изпреварва средните стойности в страната.

Самооценките на местните администрации за развитието на електронното правителство и за предоставянето на административни услуги на „едно гише“ през 2021 г. се повишават, но остават под средните за страната.

Рейтингът за активна прозрачност на органите на местното самоуправление в общините от областта намалява и през 2021 г. е вторият най-нисък в страната (след този на общините в област Кърджали) – 59,6% при 73,2% в страната. В рамките на областта най-висока оценка получава община Брезник, а най-ниска – община Земен.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ■■■

Демография ■■■■

Естественят прираст на населението в област Перник продължава да намалява и спадът му е значителен през 2020 г., отдалечавайки още повече стойността на коефициента от средните стойности (-16,3‰ при -9,5‰ в страната). Същевременно обаче областта привлича голям брой жители – тенденция, характерна за почти цялата страна през 2020 г., но особено ясно изразена в областите около столицата (София и Перник). Коефициентът на механичен прираст в областта за първи път през последното десетилетие е положителна величина и достига 26,6‰.

Възрастовата зависимост в областта продължава да се задълбочава и е сред най-високите в страната и през 2020 г. Съотношението на населението на над 65 години към това на 0–14 години е 204,0% (при 150,6% в страната), а към това на 15–64 години – 40,7% (при 34,1% в страната).

Делът на градското население е сравнително висок – 77,9% (при 72,9% в страната), но гъстотата му е ниска – 922 души/кв.км (при 1506 души/кв.км в страната).

Образование ■■■■

Делът на записаните в V–VIII клас намалява през 2020 г. до 89,6%, но продължава да е по-висок от средния в страната (86,5%). Дяловете на второгодниците и на напусналите основното и средното образование също се свиват и остават под средните в страната. Второгодниците са 0,42% при 0,55% в страната, напусналите училище – 1,5% при 2,5% в страната.

Броят на учителите остава сравнително висок – 92 преподаватели на 1000 ученици (при 87 на 1000 ученици в страната).

Средният успех на националното външно оценяване по математика след VII клас в областта се повишава значително (с над 3 т.), но остава сравнително нисък – 32,0 т. (при 37,9 т. в страната). Резултатите на матурата по български език и литература намаляват и традиционно са по-ниски от средните през 2021 г. – „Добър“ 4,06 при „Добър“ 4,21 в страната. Същевременно обаче делът на слабите оценки се свива и за трета поредна година е под средния – 6,6% в област Перник при 7,0% в страната.

Причина за ниския брой на студентите в областта може да се търси в близостта на Перник до столицата.

Здравеопазване ■■■■

Делът на здравноосигурените лица намалява, но остава по-висок от средния за страната – 89,6% (при 88,7% в страната) през 2020 г. Броят на общопрактикуващите лекари е сравнително висок, но и през 2020 г. има недостиг на лекари специалисти.

Перник е областта с най-малък брой легла в многопрофилните болници – 2,45 на 1000 души от населението, което е над два пъти по-малко от средния брой в страната (5,52 легла

на 1000 души). Преминалите за лечение болни също са сред най-малобройните – 80 на 1000 души (при 138 на 1000 души в страната). Тези показатели само подсказват, че жителите на областта търсят здравни грижи извън нея – вероятно в столичните болници.

Коефициентът на детска смъртност в областта намалява значително и е под средния за страната.

Ред и сигурност ■■■■

Натовареността на наказателните съдии в област Перник е сравнително ниска, но това не се отразява на бързината на правораздаването през 2020 г. Местните съдии разглеждат средно по 5,8 дела месечно (при 8,6 дела на съдия в страната). Делът на делата, приключили в 3-месечен срок, спада до 90% (колкото е в страната), а висящите дела се увеличават двойно до 13% (при 11% в страната).

Броят на престъпленията е близък, но над средния за страната, докато степента на разкриването им не се различава съществено. Регистрираните престъпления срещу личността и собствеността в областта са 10,9 на 1000 души от населението (при 9,9 на 1000 души в страната), а разкриваемостта им е 52,7% (при 52,1% в страната).

Околна среда ■■■■

Сравнително високият дял на градското население е свързан и с голям дял на населението, живеещо в селища с обществена канализация – 79,6% (при 76,4% в страната) през 2019 г. Висока е и свързаността с пречиствателни станции за отпадъчни води – 74,5% (при 64,6% в страната). Перник е сред областите с най-висок обем на образуванието битови отпадъци и през 2018 г. – 472 кг/човек годишно (при 409 кг/човек в страната). Същевременно обаче делът на предадените за третиране и рециклиране отпадъци също е висок – 86% (при 71% в страната).

Емисиите на въглероден диоксид в атмосферата в областта са 108 т/кв.км през 2019 г.

Култура ■■

Перник е областта с най-слаб културен живот в страната, което вероятно е свързано и с близостта ѝ до столицата. Посещенията в кината в областта са 19 на 1000 души от населението при десетократно по-висок брой в страната (190 на 1000 души). Пандемията и ограничаването на културните мероприятия в страната се отразяват и в областта. Посещенията в местните музеи намаляват с 51% (при 58% в страната) до 156 на 1000 души (при 322 на 1000 души в страната). Свиването при посещенията в библиотеките пък е с 42% (при 30% в страната) до 135 на 1000 души (при 480 на 1000 души в страната).

Ключови показатели за област Перник

Индикатори на икономическото развитие	2018	2019	2020	Средно за страната
БВП на човек от населението (лв., текущи цени)	9153	9356	n.a.	17 170
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	6269	7049	n.a.	6013
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	10 321	11 434	n.a.	15 209
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	11,9	14,2	n.a.	22,6
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	66,7	70,9	69,8	68,5
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече години (%)	7,5	8,2	8,3	5,2
Дял на населението с основно и по-ниско образование на 25–64 години (%)	12,4	13,4	11,3	16,9
Дял на населението с висше образование на 25–64 години (%)	23,8	21,4	25,1	29,2
Произведена продукция (лв./човек)	17 525	16 730	n.a.	28 027
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	1109	1222	n.a.	3155
Преки чуждестранни инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	1647	1561	n.a.	3655
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	67,7	68,8	83,4	78,9
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	46,7	46,9	n.a.	41,4
Гъстота на пътната мрежа (км/100 кв.км територия)	24,0	23,8	23,9	17,9
Рейтинг за активна прозрачност на ПДИ за органите на местното самоуправление (%)	63,0	61,8	59,6	73,2

Индикатори на социалното развитие	2018	2019	2020	Средно за страната
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-11,9	-13,1	-16,3	-9,5
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-0,7	-0,9	26,6	4,4
Среден успех от матурите по БЕЛ*	4,04	4,13	4,06	4,21
Среден успех на изпита по математика след VII клас (в точки)*	29,6	28,7	32,0	37,9
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	90,7	91,6	89,6	86,5
Брой на преподавателите в основното и в средното образование на 1000 ученици	90	93	92	87
Дял на здравноосигурените лица (%)	89,7	91,0	89,6	88,7
Население на един общопрактикуващ лекар (брой хора)	1502	1490	1536	1727
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	13,7	11,8	10,9	9,9
Натовареност по щат на наказателните съдии (дела/месец)	4,9	6,3	5,8	8,6
Дял на населението с достъп до обществена канализация (%)	79,4	79,6	n.a.	76,4
Образувани битови отпадъци на човек от населението (кг/човек/година)	472	n.a.	n.a.	409
Дял от битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране (%)	86,3	n.a.	n.a.	70,9
Посещения в кината на 1000 души от населението	0	0	19	190
Посещения в музеите на 1000 души от населението	317	318	156	322

* Данните се отнасят за учебната 2020/21 година, а матурите са проведени през 2021 г.

Област Плевен

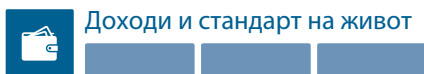
▶ Население (2020)	234 872
▶ Територия (кв.км)	4653,3
▶ Брой на населените места	123
▶ Дял на населението в градовете (%)	65,9

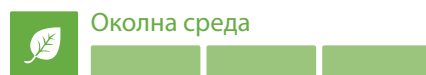
Въпреки че и през 2019 г. brutният вътрешен продукт на човек от населението в област Плевен нараства значително, размерът му все още е сравнително нисък. Повишаването на икономическата активност на пазара на труда е съпроводено от намаляване на заетостта и ръст на безработицата. При инвестиционната и бизнес активност се забелязва раздвижване и значително повишаване през 2019 г., но стойностите на показателите все още изостават значително от средните за страната. Делът на автомагистралите и първокласните пътища, както и качеството на пътищата са ниски. Местните данъци и такси са близки до средните за страната и през 2021 г. Изоставане има при оценката за прозрачността в работата на органите на местното самоуправление.

Населението на областта бързо застарява. Представянето на учениците остава слабо и през 2021 г. Плевен е област със силни традиции в сферата на здравеопазването и през 2020 г. е първенец по показателите в тази сфера. Относителният брой на преминалите за лечение болни през местните многопрофилни болници е висок, което вероятно е свързано с добрия достъп до лекари и болнични легла. Натовареността на местните наказателни съдии е сравнително ниска, което се отразява благоприятно на бързината на правораздаване. Обемът на емисиите на въглероден диоксид в област Плевен остава в пъти по-нисък от средния за страната. Намаляването на посещенията на културните мероприятия вследствие на пандемията и ограниченията през 2020 г. се отразяват в още по-голяма степен в областта.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ■■■■

Доходи и стандарт на живот ■■■■

Въпреки че и през 2019 г. брутният вътрешен продукт на човек от населението в област Плевен нараства значително (12% при 10% за страната), размерът му все още е сравнително нисък – 9,8 хил. лв. при 17,2 хил. лв. в страната. Заплатите също нарастват относително бързо и достигат 11,6 хил. лв. при 15,2 хил. лв. в страната. Задържане на нивата се вижда при доходите на домакинствата и ръстът им през 2019 г. е едва 2% (при 8% в страната), достигайки до 5,9 хил. лв. годишно на лице от домакинството, но нивото им за първи път от десетилетие остава под средното за страната (6,0 хил. лв.).

Делът на населението, живеещо с материални лишения, остава над средния за страната и през 2019 г. Същевременно обаче делът на населението, живеещо под националната линия на бедност, се свива и става по-нисък от средния за страната – съответно 20,4% в областта при 22,6% в страната.

Пазар на труда ■■■■

Икономическата активност в областта продължава да нараства и през 2020 г., въпреки че коефициентът остава под средния за страната – 72,9% в областта при 73,7% в страната. Това повишаване е съпроводено от намаляване на заетостта и ръст на безработицата. Коефициентът на заетост спада със средния за страната темп и достига 61,6% (при 68,5% в страната). Коефициентът на безработица обаче расте по-бързо и е над двойно по-висок от средния – 11,3% при 5,2% в страната.

През 2020 г. се забелязва подобряване на образователния профил на работната сила в областта. Делът на населението на възраст 25–64 години с висше образование се повишава до 25,4% (при 29,2% в страната), а хората с основно и по-ниско образование намаляват до 19,1% (при 16,9% в страната).

Коефициентът на демографско заместване като съотношение на населението на 15–19 години към това на 60–64 години се повишава, но остава сравнително нисък – 63,2% (при 67,1% в страната). Това означава, че на всеки 100 души, на които им предстои излизане от пазара на труда през следващите няколко години, съответстват 63 младежи, които ще се вляят в работната сила.

Инвестиции и икономика ■■■■

При инвестиционната и бизнес активност се забелязва раздвижване и значително повишаване през 2019 г., но стойностите на показателите все още изостават значително от средните за страната. Броят на нефинансовите предприятия достига 42 на 1000 души от населението (при 61 на 1000 души в страната). Разходите за придобиване на дълготрайни материални активи нарастват с 19% (при 15% в страната) и за първи път прехвърлят 2 хил. лв./човек от населението (при 3,2 хил. лв./човек в страната). След отлива на преки чуждестранни инвестиции през предходната година, през 2019 г.

обемът им нараства значително (със 123% при 3-процентен ръст в страната) и достига 1171 евро/човек (при 3655 евро/човек в страната). Произведената продукция се повишава с 11% (при 8% в страната) и през 2019 г. е 14,5 хил. лв. (при 28,0 хил. лв. в страната).

Усвояването на европейски средства в областта остава близко до средното. Към 15 юни 2021 г. стойността на изплатените суми на бенефициенти по оперативните програми е 2120 лв./човек (при 2217 лв./човек в страната). В рамките на областта най-много средства усвоява община Белене.

Инфраструктура ■■■■

Гъстотата на железопътната инфраструктура в областта е по-висока от средната. Гъстотата на пътната мрежа е близка, макар и малко по-ниска от средната, но делът на автомагистралите и първокласните пътища е ограничен (12,2% при 18,5% в страната), а делът на пътната настилка в добро състояние остава малък (36,5% при 41,4% в страната) през 2019 г.

Нисък остава и достъпът на домакинствата до интернет – 68,9% (при 78,9% в страната).

Делът на газифицираните домакинства е 2,3% (при 3,1% в страната) през 2020 г. Инсталираните ВЕИ мощности са 0,3 kW/човек от населението (при 0,6 kW/човек в страната).

Местни данъци ■■■■

На фона на сравнително слабо икономическо развитие област Плевен и през 2021 г. продължава да поддържа сравнимо със средното за страната местно данъчно облагане, което обаче е чувствително по-високо от средното в Северозападна България.

При два от разглежданите данъка – този върху недвижимите нежилищни имоти на юридическите лица и този върху прехвърлянето на собственост, усреднените нива в общините от областта са чувствително по-високи от средните за страната.

Администрация ■■■■

През последните години покритието на кадастралната карта се повишава значително и през 2019 г. изпреварва средното за страната. Самооценките на местните администрации за развитието на електронното правителство и за предоставянето на услуги на „едно гише“ също нарастват и са над средните за страната нива за 2021 г.

Изоставане има при оценката за прозрачността в работата на органите на местното самоуправление и тя за първи път през 2021 г. е по-ниска от средната за страната (71,1% за област Плевен при 73,2% средно за страната).

В рамките на областта с най-високи оценки за прозрачност се открояват общините Долна Митрополия, Кнежа и Червен бряг (с над 82%).

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ■■■■

Демография ■■■

Докато през последното десетилетие естественият прираст в област Плевен се движи между -9 и -11‰, през 2020 г. коефициентът рязко спада до -13,5‰ (при -9,5‰ в страната). Коефициентът на механичен прираст е положителен, както и в повечето области през 2020 г., но остава сравнително нисък (1,3‰).

Тези процеси предопределят и високите нива на застаряване на населението в областта. Коефициентът на възрастова зависимост като съотношение на населението на над 65 години към това на 0–14 години през 2020 г. е 187,7% (при 150,6% в страната), а към това на 15–64 години – 44,2% (при 34,1% в страната).

Делът на градското население е 65,9% (при 72,9% в страната), а гъстотата му е сравнително ниска – 1070 души/кв.км (при 1506 души/кв.км в страната).

Образование ■■■

Област Плевен не се представя добре по показателите, оценяващи образованието. Делът на записаните в V–VIII клас се повишава през 2020 г. до 87,3% и остава малко по-висок от средния за страната (86,5%). Делът на второгодниците продължава да намалява и е около средното ниво за страната. Делът на напусналите основното и средното образование пък за трета поредна година остава висок и е значително над средния – 3,5% в областта при 2,5% в страната. Броят на учителите намалява рязко през 2020 г., но се задържа над средното ниво за страната – 90 преподаватели на 1000 ученици при 87 на 1000 ученици в страната.

Представянето на учениците от област Плевен остава слабо и през 2021 г. Средният успех на националното външно оценяване по математика след VII клас е 31,8 т. (при 37,9 т. в страната). Успехът на матурата по български език и литература пък е сред най-ниските в страната – „Добър“ 3,97 (при „Добър“ 4,21 в страната), а делът на слабите оценки – 12% (при 7% в страната).

Плевен е една от малкото области в страната, в които през последните години се наблюдава трайно увеличение на броя на студентите. През 2020 г. той достига 16 на 1000 души от населението, но остава двойно по-нисък от средния за страната.

Здравеопазване ■■■■■

Плевен е област със силни традиции в сферата на здравеопазването и през 2020 г. е първенец по показателите в тази категория. Делът на здравноосигурените остава по-висок от средния за страната – 91,0% (при 88,7% в страната). Именно Плевен е областта с най-висок брой и на общопрактикуващите лекари, и на лекарите специалисти. Един местен общопрактикуващ лекар се грижи средно за 1243 души от населението (при 1727 души на лекар в страната).

Плевен е и областта с най-висок брой на легла в болниците. През 2020 г. той продължава да се повишава и достига 9,94

легла на 1000 души от населението (при 5,52 легла на 1000 души в страната).

Относителният брой на преминалите за лечение болни през местните многопрофилни болници е висок през 2020 г. (206 на 1000 души от населението при 138 на 1000 души в страната), което вероятно е свързано с високия достъп до лекари и болнични легла. Вероятно и жителите на други области търсят здравни грижи в област Плевен.

Ред и сигурност ■■■■

Натовареността на местните наказателни съдии е сравнително ниска, което се отразява благоприятно на бързината на правораздаване. През 2020 г. един съдия от област Плевен разглежда средно по 6,4 дела месечно (при 8,6 дела месечно на съдия в страната). Делата, приключили в 3-месечен срок в областта, са 92% (при 90% в страната), а всяките дела – 10% (при 11% в страната).

През последното десетилетие броят на престъпленията в областта като цяло е по-висок от средния за страната, но през последните три години той постоянно намалява. През 2020 г. регистрираните престъпления срещу личността и собствеността са 10,9 на 1000 души от населението (при 9,9 на 1000 души в страната). Разкриваемостта на престъпленията е 53,4% (при 52,1% в страната).

Околна среда ■■■■

Обемът на емисиите на въглероден диоксид в област Плевен остава в пъти по-нисък от средния за страната и през 2019 г. В населени места с обществена канализация живеят 57,0% от населението на областта (при 76,4% в страната), като 53,3% от него са свързани с пречиствателни станции за отпадъчни води (при 64,6% в страната). И по двата показателя се наблюдава изоставане от средните нива за страната, което е свързано и със сравнително ниския дял на градското население.

За трета поредна година обемът на образуваните битови отпадъци в областта се повишава значително, но остава под средните за страната стойности през 2018 г. Същевременно делът на предадените за третиране и рециклиране отпадъци нараства и достига 90% (при 71% в страната).

Култура ■■■

Културният живот в област Плевен се характеризира със сравнително ниска интензивност и през 2020 г. Намаляването на посещенията на културните мероприятия вследствие на пандемията и ограниченията през 2020 г. се наблюдава в още по-голяма степен в областта. Единствено музеите остават с по-висока посещаемост от средната за страната – 345 посещения на 1000 души население (при 322 на 1000 души в страната).

Ключови показатели за област Плевен

Индикатори на икономическото развитие	2018	2019	2020	Средно за страната
БВП на човек от населението (лв., текущи цени)	8795	9813	n.a.	17 170
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	5774	5893	n.a.	6013
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	10 461	11 567	n.a.	15 209
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	30,3	20,4	n.a.	22,6
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	64,4	63,2	61,6	68,5
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече години (%)	8,2	7,9	11,3	5,2
Дял на населението с основно и по-ниско образование на 25–64 години (%)	18,8	20,8	19,1	16,9
Дял на населението с висше образование на 25–64 години (%)	24,1	23,1	25,4	29,2
Произведена продукция (лв./човек)	13 009	14 472	n.a.	28 027
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	1722	2049	n.a.	3155
Преки чуждестранни инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	524	1171	n.a.	3655
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	63,6	71,7	68,9	78,9
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	33,6	36,5	n.a.	41,4
Гъстота на пътната мрежа (км/100 кв.км територия)	17,1	17,1	17,1	17,9
Рейтинг за активна прозрачност на ПДИ за органите на местното самоуправление (%)	75,0	71,8	71,7	73,2

Индикатори на социалното развитие	2018	2019	2020	Средно за страната
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-10,8	-11,0	-13,5	-9,5
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-5,0	-6,1	1,3	4,4
Среден успех от матурите по БЕЛ*	3,94	4,00	3,97	4,21
Среден успех на изпита по математика след VII клас (в точки)*	26,8	28,8	31,8	37,9
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	88,6	87,0	87,3	86,5
Брой на преподавателите в основното и в средното образование на 1000 ученици	93	97	90	87
Дял на здравноосигурените лица (%)	90,3	91,9	91,0	88,7
Население на един общопрактикуващ лекар (брой хора)	1205	1212	1243	1727
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	13,0	11,7	10,9	9,9
Натовареност по щат на наказателните съдии (дела/месец)	9,4	7,7	6,4	8,6
Дял на населението с достъп до обществена канализация (%)	56,8	57,0	n.a.	76,4
Образувани битови отпадъци на човек от населението (кг/човек/година)	391	n.a.	n.a.	409
Дял от битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране (%)	89,7	n.a.	n.a.	70,9
Посещения в кината на 1000 души от населението	434	452	93	190
Посещения в музеите на 1000 души от населението	796	854	345	322

* Данните се отнасят за учебната 2020/21 година, а матурите са проведени през 2021 г.

Област Пловдив

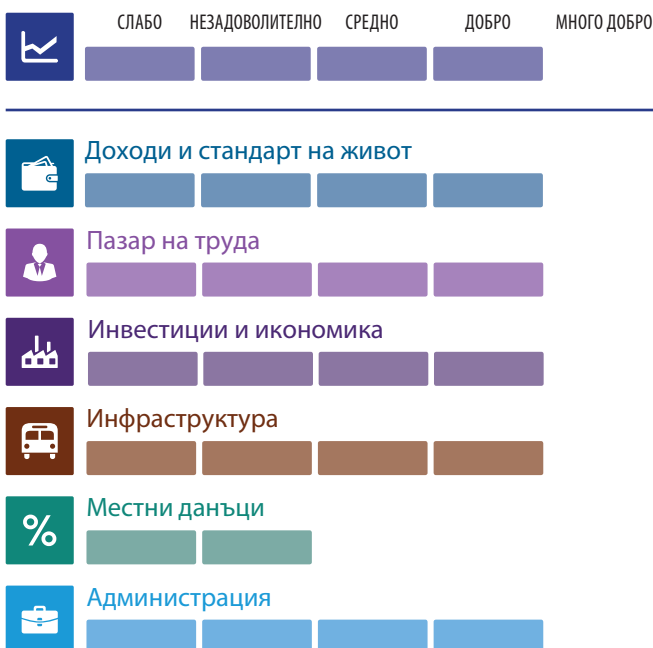
▶ Население (2020)	666 600
▶ Територия (кв.км)	5972,9
▶ Брой на населените места	212
▶ Дял на населението в градовете (%)	74,8

Брутният вътрешен продукт на човек от населението в Област Пловдив продължава да нараства с темп, подобен на средния за страната, като през 2019 г. е петият най-висок в страната. Спадът в активността на пазара на труда спрямо предходната година е съпроводен от намаляване на заетостта и ръст на безработицата, но те остават сравнително благоприятни. При обема на преките чуждестранни инвестиции обаче се наблюдава отлив. Инфраструктурното развитие в областта получава добра оценка. Гъстотата на железопътната мрежа остава висока. Нивото на местното данъчно облагане в област Пловдив е относително високо. Самооценките на местните администрации за развитието на електронното правителство и предоставянето на административни услуги

на „едно гише“ през 2021 г. изпреварват средните нива. Въпреки всеобщото застаряване в страната област Пловдив се представя сравнително добре. Пловдив е сред областите с утвърдени традиции във висшето образование и учениците там показват добри резултати и през 2021 г. Пловдив е и сред областите с най-голям брой на лекари и легла в болниците. Вероятно тези показатели са причина за изключително високия брой на преминалите за лечение болни. Броят на престъпленията остава нисък, а разкриваемостта им – сравнително висока. Образованите битови отпадъци в областта намаляват за втора поредна година, но обемът им остава сравнително висок. Пандемията и ограничаването на културните мероприятия през 2020 г. в страната не се отразяват в толкова голяма степен в област Пловдив.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ■■■■■

Доходи и стандарт на живот ■■■■■

Брутният вътрешен продукт на човек от населението в област Пловдив продължава да нараства с темп, подобен на средния за страната. През 2019 г. той достига 14,5 хил. лв. и е петият най-висок в страната (при 17,2 хил. лв. средно за България). Брутните годишни заплати на наетите по трудово и служебно правоотношение в областта също нарастват стабилно до 13,0 хил. лв. годишно (при 15,2 хил. лв. в страната). По-бърз растеж се наблюдава при доходите на домакинствата и през 2019 г. те за първи път от почти десетилетие отново са над средните – 6,2 хил. лв./лице от домакинството на година при 6,0 хил. лв. в страната.

Нивото на бедност в областта през 2019 г. е по-високо от средното за страната. Делът на населението, живеещо с материални лишения, е 24,9% (при 19,9% в страната), а на населението, живеещо под националната линия на бедност – 22,7% (при 22,6% в страната).

Пазар на труда ■■■■■

През последните няколко години икономическата активност в област Пловдив расте колебливо и през 2020 г. отново изостава от средното ниво в страната с коефициент от 71,7% (при 73,7% в страната). Спадът в активността на пазара на труда спрямо предходната година е съпроводен от намаляване на заетостта и ръст на безработицата, но те остават по-благоприятни в сравнение със средните за страната. Коефициентът на заетост е 68,7% (при 68,5% за страната), а този на безработицата – 3,0% (при 5,2% в страната). Предизвикателство пред пазара на труда остава образованието на работната сила. През 2020 г. то се подобрява, но все още е малко по-неблагоприятно от средното за страната. Делът на висшистите в областта достига 26,4% (при 29,2% в страната), а на хората с основно и по-ниско образование – 19,7% (при 16,9% в страната). Коефициентът на демографско заместване като съотношение на населението на 15–19 години към това на 60–64 години е малко по-благоприятен от средния – 68,2% спрямо 67,1% в страната.

Инвестиции и икономика ■■■■■

Броят на предприятията в област Пловдив нараства и през 2019 г., но леко изостава от средния за страната с 60 нефинансови предприятия на 1000 души от населението (при 61 на 1000 души в страната).

Почти равни със средното ниво за страната са и разходите за придобиване на дълготрайни материални активи – 3,1 хил. лв./човек (при 3,2 хил. лв./човек в страната), и произведената продукция (около 28 хил. лв./човек в областта и в страната).

При обема на преките чуждестранни инвестиции обаче се наблюдава отлив (със 7%) и те се отдалечават от средния за страната. Към края на 2019 г. стойността им достига 2668 евро/човек от населението (при 3655 евро/човек в страната).

Област Пловдив изостава и при усвояването на европейски средства. Към 15 юни 2021 г. стойността на изплатените суми на бенефициенти по оперативните програми е 1674 лв./човек от населението (при 2217 лв./човек в страната). В рамките на областта най-много средства усвояват общините Хисаря и Кричим.

Инфраструктура ■■■■■

Инфраструктурното развитие в областта получава добра оценка. Гъстотата на пътната мрежа е близка до средната в страната, но гъстотата на железопътната мрежа значително я превъзхожда с 5,4 км линии на 100 кв.км територия (при 3,6 км в страната). Делът на автомагистралите и първокласните пътища в област Пловдив е 17,5% (при 18,5% в страната) през 2020 г. Качеството на пътищата в областта е сравнително добро – 48,7% от пътната настилка е в добро състояние при 41,4% в страната през 2019 г.

Достъпът на домакинствата до интернет намалява, но остава по-висок от средния за страната – 79,9% (при 78,9% в страната). Инсталираните ВЕИ мощности на човек от населението са близки, но над средните за страната. По-нисък остава делът на газифицираните домакинства – 1,4% (при 3,1% в страната).

Местни данъци ■■■

Както при повечето сравнително развити икономически области, нивото на местното данъчно облагане в област Пловдив е относително високо и през 2021 г. Значителна е разликата при ставката върху таксиметровия превоз. Усредненото ѝ ниво в общините от областта е 521 лв. годишно при 453 лв. в страната. По-високи са и местните данъци върху недвижимите нежилищни имоти на юридически лица – 2,21‰ в областта спрямо 2,04‰ в страната.

Администрация ■■■■■

След няколко години на застой през 2019 г. покритието на кадастралната карта в област Пловдив се повишава рязко от 33,6 до 95,3% и дори изпреварва средните стойности за страната (91,4%).

Самооценките на местните администрации за развитието на електронното правителство и предоставянето на административни услуги на „едно гише“ през 2021 г. също се повишават значително и дори изпреварват средните нива, макар и с малко.

Оценката на прозрачността на местните администрации се повишава леко, но остава под средната за страната със 71,1% спрямо 73,2% в страната. В рамките на областта най-високи оценки получават общините Първомай и Хисаря (близо 90%), а най-ниски – Стамболийски и Калояново (малко над 40%).

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ■■■■■

Демография ■■■■■

Въпреки всеобщото застаряване в страната област Пловдив се представя сравнително добре. Докато през последните няколко години коефициентът на естествен прираст продължава леко да намалява, през 2020 г. той спада значително – с 3‰, но пак остава над средния за страната със стойност от –8,3‰ (при –9,5‰ в страната). И през 2020 г. областта продължава да привлича население и коефициентът на механичен прираст е 7,7‰.

Тези процеси водят до сравнително благоприятни коефициенти на възрастова зависимост. Съотношението на населението на над 65 години към това на 0–14 години в областта е 140,8% (при 150,6% в страната), а към това на 15–64 години – 32,5% (при 34,1% в страната).

Сравнително голяма част от населението живее в градовете, като през 2020 г. делът на градското население е 74,8% (при 72,9% в страната). След столицата и област Сливен област Пловдив е и с най-гъсто населени селища с 2503 души/кв.км (при 1506 души/кв.км в страната).

Образование ■■■■■

Нетният коефициент на записване на населението в V–VIII клас в областта намалява леко през 2020 г., но остава по-висок от средния в страната. По-влошени обаче остават дяловете на второгодниците и на напусналите основното и средното образование.

Броят на учителите се запазва сравнително нисък – 82 преподаватели на 1000 ученици при 87 на 1000 ученици в страната.

Учениците от област Пловдив показват добри резултати и през 2021 г. Средният успех на националното външно оценяване по математика след VII клас достига 38,7 т. (при 37,9 т. в страната). Успехът на матурата по български език и литература пък е „Добър“ 4,30 (при „Добър“ 4,21 в страната), а делът на слабите оценки – 6% (при 7% в страната).

Пловдив е сред областите с утвърдени традиции във висшето образование. Броят на студентите в областта е третият най-висок в страната (след този в столицата и област Велико Търново).

Здравеопазване ■■■■■

Област Пловдив е сред областите с най-голям брой на лекари и легла в болниците. През 2020 г. един общопрактикуващ лекар се грижи средно на 1618 души от населението (при 1727 души на лекар в страната). Индексът на достъп до лекари специалисти също е значително по-благоприятен от средния за страната. В местните многопрофилни болници легловата база възлиза на 8,11 легла на 1000 души от населението (при 5,52 на 1000 души в страната), което ѝ отрежда второто място в страната след тази в област Плевен.

Вероятно тези показатели са причина за изключително високия брой на преминалите за лечение болни – 197 на 1000 души от населението (при 138 на 1000 души в страната).

Ред и сигурност ■■■■■

Натовареността на местните наказателни съдии е сред най-високите в страната и продължава да нараства и през 2020 г., достигайки 11,5 дела на съдия месечно (при 8,6 дела на съдия в страната). Въпреки това високата интензивност не пречи на бързината на правораздаването в областта. Делата, приключили в 3-месечен срок, са 93% (при 90% в страната), а висящите дела – 8% (при 11% в страната).

Броят на престъпленията остава нисък, а разкриваемостта им – сравнително висока. През 2020 г. регистрираните престъпления срещу личността и собствеността в област Пловдив са 8,1 на 1000 души от населението (при 9,9 на 1000 души в страната), а разкриваемостта е 60,6% (при 52,1% в страната).

Околна среда ■■■■■

Емисиите на въглероден диоксид в област Пловдив остават по-ниски от средните за страната. Съсредоточаването на населението в градовете пък предопределя сравнително високите дялове на населението с достъп до канализация, свързана с пречиствателна станция за отпадъчни води (67,0% при 64,6% в страната), и на живеещите в селища с достъп до обществена канализация (82,7% при 76,4% в страната) през 2019 г.

Образуваните битови отпадъци в областта намаляват за втора поредна година, но обемът им остава сравнително висок. През 2018 г. той достига 446 кг/човек годишно (при 409 кг/човек в страната). Същевременно делът на отпадъците, предадени за третиране и рециклиране, също се увеличава (до 67%), но остава под средните стойности за страната (71%).

Култура ■■■■■

Пандемията и ограничаването на културните мероприятия през 2020 г. в страната не се отразяват в толкова голяма степен в област Пловдив. Посещенията в кината намаляват с 37% (при 71% в страната) до 234 на 1000 души от населението (при 190 на 1000 души в страната). Броят на посещенията в местните музеи се свива с 48% (при 58% в страната) до 299 на 1000 души (при 322 на 1000 души в страната), а на библиотеките – с 24% (при 30% в страната) до 223 на 1000 души (при 480 на 1000 души в страната).

Ключови показатели за област Пловдив

Индикатори на икономическото развитие	2018	2019	2020	Средно за страната
БВП на човек от населението (лв., текущи цени)	13 141	14 460	n.a.	17 170
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	5093	6163	n.a.	6013
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	11 780	12 996	n.a.	15 209
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	19,9	22,7	n.a.	22,6
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	69,9	70,3	68,7	68,5
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече години (%)	3,6	2,4	3,0	5,2
Дял на населението с основно и по-ниско образование на 25–64 години (%)	20,3	20,2	19,7	16,9
Дял на населението с висше образование на 25–64 години (%)	27,0	26,0	26,4	29,2
Произведена продукция (лв./човек)	25 792	27 998	n.a.	28 027
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	2790	3103	n.a.	3155
Преки чуждестранни инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	2861	2668	n.a.	3655
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	74,4	80,7	79,9	78,9
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	50,3	48,7	n.a.	41,4
Гъстота на пътната мрежа (км/100 кв.км територия)	17,1	17,1	17,1	17,9
Рейтинг за активна прозрачност на ПДИ за органите на местното самоуправление (%)	75,0	70,1	71,1	73,2

Индикатори на социалното развитие	2018	2019	2020	Средно за страната
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-5,2	-5,3	-8,3	-9,5
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	3,1	3,1	7,7	4,4
Среден успех от матурите по БЕЛ*	4,25	4,33	4,30	4,21
Среден успех на изпита по математика след VII клас (в точки)*	34,7	36,7	38,7	37,9
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	88,6	87,8	87,4	86,5
Брой на преподавателите в основното и в средното образование на 1000 ученици	78	84	82	87
Дял на здравноосигурените лица (%)	87,1	87,6	87,4	88,7
Население на един общопрактикуващ лекар (брой хора)	1571	1588	1618	1727
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	8,6	8,3	8,1	9,9
Натовареност по щат на наказателните съдии (дела/месец)	11,0	11,4	11,5	8,6
Дял на населението с достъп до обществена канализация (%)	81,6	82,7	n.a.	76,4
Образувани битови отпадъци на човек от населението (кг/човек/година)	446	n.a.	n.a.	409
Дял от битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране (%)	66,8	n.a.	n.a.	70,9
Посещения в кината на 1000 души от населението	874	373	234	190
Посещения в музеите на 1000 души от населението	448	575	299	322

* Данните се отнасят за учебната 2020/21 година, а матурите са проведени през 2021 г.

Област Разград

- ▶ Население (2020)
- ▶ Територия (кв.км)
- ▶ Брой на населените места
- ▶ Дял на населението в градовете (%)

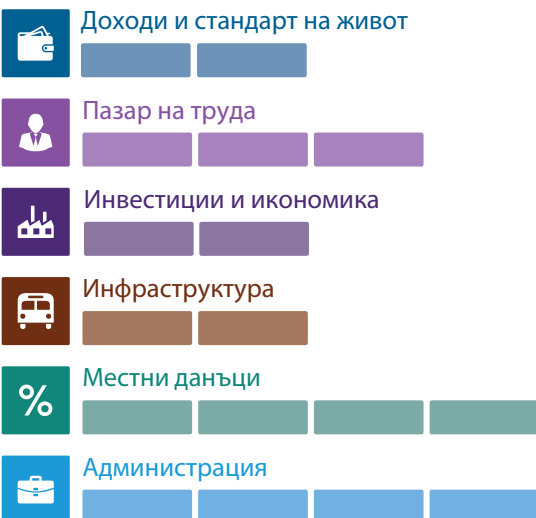
110 300
2639,7
103
46,6

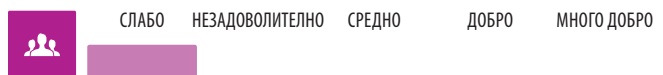
Изоставането на икономиката и доходите се отразява и на равнището на бедност в област Разград. Заетостта намалява, а безработица се увеличава и те остават значително по-неблагоприятни от средните за страната стойности. Предизвикателство пред местния пазар на труда остава образователната структура на работната сила. Инвестиционната активност в областта се запазва ниска. Гъстотата на пътната мрежа е по-висока, но дялът на автомагистралите и първокласните пътища, както и този на пътната настилка в добро състояние са изключително ниски. Усредненото ниво на местните данъци в общините от област Разград е по-ниско от средното за страната. Самооценките на местните администрации за развитието на електронното управление и предоставяне-

то на административни услуги на „едно гише“ нарастват. Коефициентът на естествен прираст намалява значително, но този на механичния се увеличава. Разград е сред областите с най-малобройно градско население. Представянето на областта в сферата на образованието е незадоволително. Резултатите на учениците са сравнително ниски и през 2021 г. Разград е сред областите с най-висок недостиг на лекари. Броят на престъпленията в областта е сравнително нисък, а разкриваемостта им – висока. Разград се нарежда на последно място сред областите по показателите за околна среда. Дялът на населението в селища с обществена канализация остава нисък. Пандемията и ограничаването на културните мероприятия в страната през 2020 г. се отразяват силно и на културния живот в област Разград.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ■■■

Доходи и стандарт на живот ■■■

Въпреки ниската база брутният вътрешен продукт на човек от населението в област Разград расте по-бавно от средния темп за страната и през 2019 г. достига 10,4 хил. лв. (при 17,2 хил. лв. в страната). Брутните заплати на наетите по трудово и служебно правоотношение в областта нарастват със средния за страната ръст, но остават относително ниски – 12,8 хил. лв. годишно (при 15,2 хил. лв. в страната). През 2019 г. се наблюдава голям скок на доходите на лице от домакинството (23% при 8% в страната) и те достигат 5,4 хил. лв., въпреки че все още са под средните за страната (6,0 хил. лв.).

Изоставането на икономиката и доходите се отразява и на равнището на бедност в област Разград. Делът на населението, живеещо с материални лишения, през 2019 г. е 35,8% (при 19,9% в страната), а населението, живеещо под националната линия на бедност, е 28,0% (при 22,6% в страната).

Пазар на труда ■■■■

След бързо нарастване през 2019 г. икономическата активност в областта се задържа на ниво от 71,4% (при 73,7% в страната) през 2020 г. Същевременно обаче заетостта намалява, а безработица се увеличава и те остават значително по-неблагоприятни от средните за страната стойности. Коефициентът на заетост достига 60,8% (при 68,5% в страната), а този на безработицата – 10,6% (при 5,2% в страната).

Предизвикателство пред местния пазар на труда остава силно влошената образователна структура на работната сила. Делът на населението на възраст 25–64 години с основно и по-ниско образование е 30,7% (при 16,9% в страната), а на висшестите – 19,5% (при 29,2% в страната) през 2020 г. Все пак трябва да се отбележи, че през последните години образованието на работната сила в областта се повишава.

Коефициентът на демографско заместване като съотношение на населението на 15–19 години към това на 60–64 години е 65,3% (при 67,1% в страната). Това означава, че на всеки 100 души, на които предстои излизане от пазара на труда през следващите няколко години, съответстват 65 младежи, които ще се вляят в работната сила.

Инвестиции и икономика ■■■■

Инвестиционната активност в областта и през 2019 г. остава ниска. Разград е сред областите с най-малък брой на предприятията – 39 на 1000 души от населението (при 61 на 1000 души в страната). Произведената продукция достига 16,7 хил. лв./човек (при 28,0 хил. лв./човек в страната). При преките чуждестранни инвестиции се вижда отлив и те остават сред най-ниските в страната – 182 евро/човек (при 3655 евро/човек в страната) към края на 2019 г. Същевременно разходите за дълготрайни материални активи нарастват значително и достигат 2415 лв./човек (при 3155 лв./човек в страната).

Усвояването на европейски средства изостава. Към 15 юни 2021 г. стойността на изплатените суми на бенефициенти по оперативните програми е 1739 лв./човек от населението (при 2217 лв./човек в страната). В рамките на областта най-високо е усвояването на средства в общините Исперих и Кубрат.

Инфраструктура ■■■■

Гъстотата на железопътната мрежа в областта е близка, но малко под средната за страната. Гъстотата на пътната мрежа е по-висока, но делът на автомагистралите и първокласните пътища (11,1% при 18,5% в страната), както и този на пътната настилка в добро състояние (17,6% при 41,4% в страната) са изключително ниски.

Делът на домакинствата с достъп до интернет нараства и през 2020 г., но остава под средния за страната – 73,4% при 78,9% в страната. Инсталираните ВЕИ мощности на човек от населението са пренебрежимо малко – 0,005 kW/човек. Делът на газифицираните домакинства е сравнително висок – 4,9% (при 3,1% в страната).

Местни данъци ■■■■

Усредненото ниво на местните данъци в общините от област Разград е по-ниско от средното за страната и през 2021 г. Сред разглежданите пет местни данъка единствено ставката върху недвижимите нежилищни имоти на юридическите лица в област Разград е по-висока от средната за страната.

Значително по-ниски от средните в страната пък са местните данъци върху превозните средства, върху прехвърлянето на собственост, върху таксиметровия превоз и върху търговията на дребно.

Администрация ■■■■

След няколко години на застой през 2019 г. покритието на кадастралната карта в област Разград се повишава рязко от 35,6 до 96,2% и дори изпреварва средните стойности за страната (91,4%).

Самооценките на местните администрации за развитието на електронното управление и предоставянето на административни услуги на „едно гише“ нарастват през 2021 г., но остават значително под средните за страната нива.

Оценката на прозрачността на органите на местното самоуправление, която достига 73,8% през 2021 г., вече надхвърля средната за страната от 73,2%. В рамките на областта като най-прозрачна се оценява работата на общините Разград и Цар Калоян.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ■

Демография ■■■■

Докато през предходните пет години естественят прираст се движи в рамките на около -8 до -9%, през 2020 г. коефициентът намалява значително и достига -14,2%. Механичният прираст нараства и за първи път от поне две десетилетия е положителен, но подобна тенденция се наблюдава в почти всички области в страната.

Тези процеси се отразяват и в постоянно влошаване на коефициентите на възрастова зависимост. Съотношението на населението на над 65 години към това на 0-14 години достига 164,2% (при 150,6% в страната), а към това на 15-64 години - 34,7% (при 34,1% в страната).

Разград е една от трите области с под 50% от населението, живеещо в градовете (заедно с областите Кърджали и Силистра). През 2020 г. 46,6% от населението е градско (при 72,9% в страната). Гъстотата му също е сред най-ниските - 834 души/кв.км при 1506 души/кв.км в страната.

Образование ■■■

Представянето на областта в сферата на образованието е незадоволително. Коефициентът на записване в V-VIII клас през 2020 г. е 85,5% (при 86,5% в страната). Дяловете на второгодниците и на напусналите основното и средното образование намаляват, но докато второгодниците са сравнително малко, делът на напусналите достига средния за страната.

Резултатите на учениците от област Разград са сравнително ниски и през 2021 г. Средният успех на националното външно оценяване по математика след VII клас е 31,2 т. (при 37,9 т. в страната). Успехът на матурите по български език и литература е „Добър“ 3,96 (при „Добър“ 4,21 в страната), а делът на слабите оценки е 10% при 7% в страната.

Броят на учителите в основното и средното образование в областта остава около средния за страната.

Висше образование в областта се предлага единствено от филиала на Русенския университет, което обяснява ниския брой студенти - през 2020 г. са отчетени едва двама студенти на 1000 души население при 32 на 1000 души в страната.

Здравеопазване ■■■■

Делът на здравноосигурените лица в областта остава изключително висок - 95,4% (при 88,7% в страната).

В същото време Разград е сред областите с най-голям недостиг на лекари - както общопрактикуващи, така и специалисти. През 2020 г. един местен общопрактикуващ лекар се грижи средно за 2298 души от населението (при 1727 души на лекар в страната).

Относителният брой на леглата в местните многопрофилни болници също е сравнително ограничен - 5,01 легла на 1000 души от населението (при 5,52 на 1000 души в страна-

та). Същевременно обаче броят на преминалите за лечение болни е висок - 162 на 1000 души (при 138 на 1000 души в страната).

Коефициентът на детска смъртност намалява и се изравнява със средния за страната.

Ред и сигурност ■■■■

Натовареността на наказателните съдии и бързината на правораздаването в област Разград са близки до средните за страната. През 2020 г. един съдия разглежда по 8,9 наказателни дела на месец (при 8,6 дела на съдия в страната), приключилите в 3-месечен срок дела са 91% (при 90% в страната), а висящите - 8% (при 11% в страната).

Броят на престъпленията в областта е сравнително нисък, а разкриваемостта им - висока. През 2020 г. регистрираните престъпления срещу личността и собствеността са 8 на 1000 души от населението при 10 на 1000 души в страната. Разкриваемостта на престъпленията намалява до 65,7%, но остава значително над средното за страната ниво от 52,1%.

Околна среда ■■

Разград се нарежда на последно място сред областите по отношение на показателите за околна среда. Заради ниската концентрация на населението в урбанизираните райони областта е сред най-слабо представилите се по дял на населението с достъп до канализацията, свързана с пречиствателни станции за отпадъчни води - 41,9% (при 64,6% в страната), както и по дял на населението в селища с обществена канализация - също 41,9% (при 76,4% в страната) през 2019 г.

Разград е областта с най-висок обем на генерирания отпадък. Образованите битови отпадъци достигат 529 кг/човек годишно (при 409 кг/човек в страната), от които едва 9% се предават за третиране и рециклиране (при 71% в страната).

Разград остава сред областите със сравнително малко емисии на въглероден диоксид в атмосферата.

Култура ■■■

Пандемията и ограничаването на културните мероприятия в страната през 2020 г. се отразяват силно и на културния живот в областта. Посещенията в местните музеи и библиотеки намаляват повече от средните за страната - съответно с 69% (при 58% в страната) и 44% при (30% в страната) - до 173 посещения в музеите на 1000 души от населението (при 322 на 1000 души в страната) и 233 посещения в библиотеките на 1000 души (при 480 на 1000 души в страната).

Посещенията в кината се свиват с 66% (при 71% в страната) и достигат 36 на 1000 души (при 190 на 1000 души в страната).

Ключови показатели за област Разград

Индикатори на икономическото развитие	2018	2019	2020	Средно за страната
БВП на човек от населението (лв., текущи цени)	9709	10 416	n.a.	17 170
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	4408	5420	n.a.	6013
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	11 569	12 814	n.a.	15 209
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	24,2	28,0	n.a.	22,6
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	56,2	61,8	60,8	68,5
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече години (%)	11,1	9,6	10,6	5,2
Дял на населението с основно и по-ниско образование на 25–64 години (%)	36,6	31,6	30,7	16,9
Дял на населението с висше образование на 25–64 години (%)	20,0	18,8	19,5	29,2
Произведена продукция (лв./човек)	15 560	16 650	n.a.	28 027
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	1780	2415	n.a.	3155
Преки чуждестранни инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	1564	(182)	n.a.	3655
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	63,3	69,5	73,4	78,9
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	21,2	17,6	n.a.	41,4
Гъстота на пътната мрежа (км/100 кв.км територия)	19,2	19,2	19,2	17,9
Рейтинг за активна прозрачност на ПДИ за органите на местното самоуправление (%)	76,0	73,2	73,8	73,2

Индикатори на социалното развитие	2018	2019	2020	Средно за страната
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-8,7	-9,0	-14,2	-9,5
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-4,5	-3,9	5,3	4,4
Среден успех от матурите по БЕЛ*	3,80	4,02	3,96	4,21
Среден успех на изпита по математика след VII клас (в точки)*	30,1	31,1	31,2	37,9
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	88,2	85,4	85,5	86,5
Брой на преподавателите в основното и в средното образование на 1000 ученици	88	92	88	87
Дял на здравноосигурените лица (%)	94,3	96,5	95,4	88,7
Население на един общопрактикуващ лекар (брой хора)	2306	2172	2298	1727
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	10,6	9,9	8,0	9,9
Натовареност по щат на наказателните съдии (дела/месец)	9,4	9,2	8,9	8,6
Дял на населението с достъп до обществена канализация (%)	41,9	41,9	n.a.	76,4
Образувани битови отпадъци на човек от населението (кг/човек/година)	529	n.a.	n.a.	409
Дял от битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране (%)	8,5	n.a.	n.a.	70,9
Посещения в кината на 1000 души от населението	98	106	36	190
Посещения в музеите на 1000 души от населението	521	563	173	322

* Данните се отнасят за учебната 2020/21 година, а матурите са проведени през 2021 г.

Област Русе

- ▶ Население (2020)
- ▶ Територия (кв.км)
- ▶ Брой на населените места
- ▶ Дял на населението в градовете (%)

214 103
2803,4
83
76,6

Брутният вътрешен продукт на човек от населението в област Русе нараства, но увеличението му през последните години е сравнително слабо и областта все повече изостава от средните стойности за страната. Нивата на бедност са подобни на средните за страната. През 2020 г. в областта се наблюдава раздвижване на пазара на труда. Заемостта нараства, а безработица намалява. Русе е и сред областите с най-високообразована работна сила. Инвестиционната активност се приближава до средната за страната. Русе е областта с най-висока гъстота на железопътната мрежа в страната. Едва 11,5% от пътната настилка е в добро състояние. Усредненият размер на местните данъци в общините от област Русе е близък до средните нива в страната. Покритието на кадастралната карта се повишава.

Естественят прираст на населението в областта продължава да се влошава. Русе е сред областите с висока степен на урбанизация. Представянето на учениците от областта се приближава до средното за страната. Здравеопазването в област Русе продължава да страда от липса на лекари. През последните години се наблюдава повишаване на броя на леглата в многопрофилните болници, но легловата база остава сравнително ограничена. Натовареността на наказателните съдии в област Русе е сред най-високите в страната, но това не се отразява негативно на бързината на правосъдието. Делът на предадените за третиране и рециклиране отпадъци остава изключително нисък. Пандемията и ограничаването на културните мероприятия в цялата страна през 2020 г. се отразяват силно негативно и на културния живот в областта.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Доходи и стандарт на живот

Брутният вътрешен продукт на човек от населението в област Русе нараства, но увеличението му през последните години е сравнително слабо и областта все повече изостава от средните стойности за страната. Докато преди две десетилетия той е бил около 12–13% по-нисък от средния, през 2019 г. достига 12,8 хил. лв. (при 17,2 хил. лв. в страната) и разликата вече е 25%. При размера на заплатите ситуацията е почти идентична и през 2019 г. средната брутна заплата в областта достига 12,3 хил. лв. годишно при 15,2 хил. лв. в страната.

За трета поредна година доходите на домакинствата в областта са под средните за страната и ръстът им през 2019 г. също е по-нисък.

Нивата на бедност в областта през 2019 г. са подобни на средните за страната. Делът на населението, живеещо под националната линия на бедност, е 22,2% (при 22,6% в страната), а на живеещите с материални лишения – 25,2% (при 19,9% в страната).

Пазар на труда

През 2020 г. в областта се наблюдава раздвижване на пазара на труда. Икономическата активност продължава да нараства и изпреварва средната за страната за първи път от около десетилетие. Това повишаване е съпроводено от ръст на заетостта и намаляване на безработицата. Коефициентът на заетост е сред най-високите в страната – 71,4% (при 68,5% в страната).

Русе е и сред областите с най-високообразована работна сила. Делът на висшестите сред населението на 25–64 години достига 31,2% (при 29,2% в страната), а на хората с основно и по-ниско образование – 11,7% (при 16,9% в страната).

Предизвикателство пред местния пазар на труда остава застаряването на населението. През 2020 г. коефициентът на демографско заместване като съотношение на населението на 15–19 години към това на 60–64 години е 61,5% (при 67,1% в страната). Това означава, че на всеки 100 души, на които им предстои излизане от пазара на труда, съответстват 62 младежи, които ще се вляят в работната сила.

Инвестиции и икономика

Инвестиционната активност в област Русе се приближава до средната за страната през 2019 г. Броят на предприятията е 54 на 1000 души от населението (при 61 на 1000 души в страната). За втора поредна година разходите за дълготрайни материални активи нарастват и достигат 2053 лв./човек (при 3155 лв./човек в страната). Скок се наблюдава и при преките чуждестранни инвестиции и към края на годината те са 1992 евро/човек (при 3655 евро/човек в страната).

Произведената продукция нараства до 25 хил. лв./човек (при 28 хил. лв./човек в страната).

Уسوените европейски средства в областта се повишават значително, но изостават от средното им ниво в страната. Към 15 юни 2021 г. стойността на изплатените суми на бенефициенти по оперативните програми в областта е 1917 лв./човек (при 2217 лв./човек в страната). В рамките на областта най-много европейски средства усвоява община Бяла.

Инфраструктура

Русе е областта с най-висока гъстота на железопътната мрежа в страната. Гъстотата на пътната мрежа и делът на автомагистралите и първокласните пътища също са по-високи от средните, но качеството на пътищата остава изключително ниско. Едва 11,5% от пътната настилка е в добро състояние (при 41,4% в страната), което е най-ниската стойност за страната през 2019 г.

Делът на домакинствата с достъп до интернет намалява, но остава сравнително висок – 80,0% (при 78,9% в страната).

Инсталираните ВЕИ мощности са малко – 0,03 kW/човек. Делът на газифицираните домакинства е сравнително висок – 3,9% (при 3,1% в страната).

Местни данъци

Усредненият размер на местните данъци в общините в област Русе е близък до средните нива в страната през 2021 г. От разглежданите данъци единствено при ставката върху прехвърлянето на собственост разликата е значителна, като в общините в област Русе тя е по-ниска.

Данъците върху превозните средства и търговията на дребно пък са по-високи, но разликите със средните нива са малки.

Администрация

След няколко години на застой за две години покритието на кадастралната карта в област Русе се повишава рязко от 43 до 96% през 2019 г. и дори изпреварва средните стойности за страната (91%).

Самооценките на общините в областта за развитието на електронното правителство през 2021 г. се понижават и средният резултат на областта намалява до под средното ниво в страната. Високи обаче остават самооценките за предоставянето на административни услуги на „едно гише“.

Рейтингът за активна прозрачност на органите на местното самоуправление в областта нараства и отново е над средния за страната. В рамките на областта най-високи са оценките на общините Две Могили и Русе (над 80%), а най-ниски – в Бяла и Ветово (малко над 50%).

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ■■■■■

Демография ■■■■■

Естественят прираст на населението в област Русе продължава да се влошава и коефициентът намалява до $-13,5\text{‰}$ (при $-9,5\text{‰}$ в страната) през 2020 г. Почти в цялата страна се наблюдава увеличаване на механичния прираст и за множество области коефициентът му е положителен за първи път от години. Област Русе не прави изключение, но коефициентът на механичен прираст е силно ограничен – $0,7\text{‰}$.

Тези процеси водят и до бързо влошаване на възрастовите зависимости в областта. Съотношението на населението на над 65 години към това на 0–14 години достига $186,6\%$ (при $150,6\%$ в страната), а към това на 15–64 години – $37,8\%$ (при $34,1\%$ в страната).

Русе е сред областите с висока степен на урбанизация – $76,6\%$ от населението живее в градовете (при $72,9\%$ в страната), а гъстотата му е 1646 души/кв.км (при 1506 души/кв.км в страната) през 2020 г.

Образование ■■■■■

Броят на учителите в основното и средното образование в област Русе намалява, но остава по-висок от средния за страната. По-нисък и намаляващ остава делът на второгодниците, въпреки че относителният дял на напусналите основното и средното образование все още е висок.

Коефициентът на записване в V–VIII клас все още не може да настигне средния за страната и през 2020 г. е $84,5\%$ при $86,5\%$ средно за България.

Представянето на учениците от областта се приближава до средното за страната и през 2021 г. Резултатите от националното външно оценяване по математика след VII клас нарастват до $39,1$ т. (при $37,9$ т. в страната). Средният успех на матурата по български език и литература пък достига „Добър“ $4,19$ (при „Добър“ $4,21$ в страната), а делът на слабите оценки е под 5% (при 7% в страната).

Свиването на броя на студентите от предходните години се забавя и през последните три години те са 29 на 1000 души при 32 на 1000 души в страната.

Здравеопазване ■■■■■

Здравеопазването в област Русе продължава да страда от липса на лекари и през 2020 г. Един местен лекар се грижи средно за 2254 души от населението (при 1727 души на лекар в страната). Броят на лекарите специалисти също е сравнително нисък.

През последните години се наблюдава повишаване на броя на леглата в многопрофилните болници, но легловата база остава сравнително ограничена с $5,04$ легла на 1000 души от населението при $5,52$ на 1000 души в страната през 2020 г. Броят на преминалите за лечение болни през местните многопрофилни болници е по-висок от средния – 146

на 1000 души от населението при 138 на 1000 души за страната.

Коефициентът на детска смъртност в областта намалява значително и през 2020 г. е най-ниският в страната със стойност от 2‰ (при над 5‰ в страната).

Делът на здравноосигурените намалява до $87,7\%$ и е по-нисък от средния в страната ($88,7\%$).

Ред и сигурност ■■■■■

Натовареността на наказателните съдии в област Русе е сред най-високите в страната, но това не се отразява негативно на бързината на правораздаването и през 2020 г. Един местен съдия разглежда средно по $11,4$ дела месечно (при $8,6$ дела на съдия в страната). Делът на приключилите в 3-месечен срок дела е 95% (при 90% в страната), а на висящите – 7% (при 11% в страната).

Броят на престъпленията е сравнително нисък, а разкриваемостта им – относително висока. През 2020 г. регистрираните престъпления срещу личността и собствеността са $8,9$ на 1000 души от населението при $9,9$ на 1000 души в страната. Разкриваемостта пък се повишава до $56,9\%$ при $52,1\%$ в страната.

Околна среда ■■■

Емисиите на въглероден диоксид в атмосферата в областта са сравнително ниски. Обемът на образуваните битови отпадъци е близък до средния за страната, но делът на предадените за третиране и рециклиране отпадъци остава изключително нисък – 17% при 71% в страната през 2018 г.

Делът на населението с достъп до обществена канализация остава сравнително нисък – $68,9\%$ (при $76,4\%$ в страната), но цялата мрежа е свързана с пречиствателни станции за отпадъчни води (при $64,6\%$ в страната) през 2019 г.

Култура ■■■■■

Пандемията и ограничаването на културните мероприятия в цялата страна през 2020 г. се отразяват силно негативно и на културния живот в област Русе. Посещенията в музеите се свиват наполовина (51% при 58% в страната) до 277 на 1000 души от населението (при 322 на 1000 души в страната). Посещенията в библиотеките също са двойно по-малко (при $1/3$ в страната) до 303 на 1000 души (при 480 на 1000 души в страната).

Посещенията в кината намаляват със 70% до 224 на 1000 души, но се задържат над средните за страната (190 на 1000 души).

Ключови показатели за област Русе

Индикатори на икономическото развитие	2018	2019	2020	Средно за страната
БВП на човек от населението (лв., текущи цени)	11 769	12 771	n.a.	17 170
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	5416	5702	n.a.	6013
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	11 185	12 329	n.a.	15 209
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	14,1	22,2	n.a.	22,6
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	67,7	69,6	71,4	68,5
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече години (%)	5,2	3,1	(2,6)	5,2
Дял на населението с основно и по-ниско образование на 25–64 години (%)	12,9	11,4	11,7	16,9
Дял на населението с висше образование на 25–64 години (%)	29,1	30,9	31,2	29,2
Произведена продукция (лв./човек)	23 237	25 111	n.a.	28 027
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	1948	2053	n.a.	3155
Преки чуждестранни инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	1964	1992	n.a.	3655
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	71,9	84,4	80,0	78,9
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	21,8	11,5	n.a.	41,4
Гъстота на пътната мрежа (км/100 кв.км територия)	18,3	18,2	18,2	17,9
Рейтинг за активна прозрачност на ПДИ за органите на местното самоуправление (%)	65,0	71,4	74,9	73,2

Индикатори на социалното развитие	2018	2019	2020	Средно за страната
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-9,7	-10,2	-13,5	-9,5
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-2,9	-4,1	0,7	4,4
Среден успех от матурите по БЕЛ*	4,13	4,25	4,19	4,21
Среден успех на изпита по математика след VII клас (в точки)*	35,0	35,2	39,1	37,9
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	84,9	84,4	84,5	86,5
Брой на преподавателите в основното и в средното образование на 1000 ученици	92	96	91	87
Дял на здравноосигурените лица (%)	87,0	88,3	87,7	88,7
Население на един общопрактикуващ лекар (брой хора)	2115	2155	2254	1727
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	11,0	9,7	8,9	9,9
Натовареност по щат на наказателните съдии (дела/месец)	10,0	9,6	11,4	8,6
Дял на населението с достъп до обществена канализация (%)	68,7	68,9	n.a.	76,4
Образувани битови отпадъци на човек от населението (кг/човек/година)	404	n.a.	n.a.	409
Дял от битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране (%)	16,7	n.a.	n.a.	70,9
Посещения в кината на 1000 души от населението	717	746	224	190
Посещения в музеите на 1000 души от населението	391	565	277	322

* Данните се отнасят за учебната 2020/21 година, а матурите са проведени през 2021 г.

Област Силистра

- ▶ Население (2020)
- ▶ Територия (кв.км)
- ▶ Брой на населените места
- ▶ Дял на населението в градовете (%)

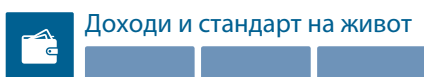
107 435
2846,3
118
43,8

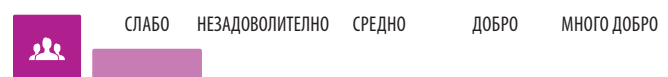
Силистра е областта с най-нисък брутен вътрешен продукт на човек от населението и въпреки ниската база той нараства сравнително бавно. В същото време дялът на населението, живеещо с материални лишения, остава сравнително нисък. Развитието на местния пазар на труда остава незадоволително. Коефициентът на заетост е вторият най-нисък в страната. Силистра е сред областите с най-слаба инвестиционна активност. Преките чуждестранни инвестиции на човек от населението остават най-ниските в страната. Достъпът на домакинствата до интернет се повишава и е сравнително висок. Типично за икономически по-слабо развитите области усредненото ниво на местните данъци в област Силистра е ниско. По-нисък остава и средният рейтинг за прозрачност на органите на местното самоуправление.

Естественят прираст на населението в област Силистра продължава да се влошава. Средният успех на матурата по български език и литература в областта е най-ниският в страната през 2021 г. Здравеопазването в област Силистра страда както от липса на лекари, така и от липса на легла в болниците. Натовареността на наказателните съдии се повишава през последните години и е по-висока от средната в страната, но правораздаването е сравнително бързо. Силистра е сред областите с най-слабо представяне по показателите за околна среда. Една от основните причини за това е изключително ниският дял на предадените за третиране и рециклиране отпадъци. Пандемията и ограничаването на културните мероприятия в страната през 2020 г. се отразяват на културния живот и в областта.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ■■■

Доходи и стандарт на живот ■■■■

Силистра е областта с най-нисък брутен вътрешен продукт на човек от населението и въпреки ниската база той нараства сравнително бавно, достигайки 7,7 хил. лв. (при 17,2 хил. лв. в страната) през 2019 г. Заплатите в областта също остават сравнително ниски. Средната годишна брутна заплата през 2019 г. е 10,6 хил. лв. (при 15,2 хил. лв. в страната). При доходите се наблюдава по-сериозен ръст и те достигат 5,7 хил. лв./лице от домакинството (при 6,0 хил. лв. в страната).

Относителният дял на населението, живеещо с материални лишения, в областта остава сравнително нисък – 15,5% при 19,9% в страната през 2019 г., а делът на населението, живеещо под националната линия на бедност, е малко по-висок от средните стойности – 24,0% при 22,6% в страната.

Пазар на труда ■■■

Развитието на местния пазар на труда остава незадоволително и през 2020 г. Икономическата активност намалява и това е съпроводено от намаляване на заетостта и повишаване на безработицата. Коефициентът на икономическа активност достига 69,7% (при 73,7% в страната). Коефициентът на заетост се свива с над 4 пр.п. до 54,1% и е вторият най-нисък в страната (след този в област Монтана) – далеч от средните стойности (68,5%). Безработицата се повишава с над 2 пр.п. и достига 15,6% – също значително по-неблагоприятна от средната в страната (5,2%).

Пазарът на труда в област Силистра страда и от силно влошения образователен статус на работната сила. Делът на работната сила с висше образование достига 20,8% (при 29,2% в страната), а с основно и по-ниско образование – 30,7% (при 16,9% в страната).

Коефициентът на демографско заместване като съотношение на населението на възраст 15–19 години към това на 60–64 години нараства, но остава под средния за страната – 64,9% в Силистра при 67,1% в страната. Това означава, че на всеки 100 души, на които им предстои да излязат от пазара на труда през следващите няколко години, отговарят 65 младежи, на които предстои да се вляят в работната сила.

Инвестиции и икономика ■■

Силистра е сред областите с най-слаба инвестиционна активност в страната (заедно с област Сливен). Преките чуждестранни инвестиции на човек от населението остават най-ниските в страната и към края на 2019 г. дори намаляват до 99 евро (при 3655 евро в страната). При разходите за придобиване на дълготрайни материални активи също има намаление и те достигат 1523 лв./човек (при 3155 лв./човек в страната).

Слабата икономическа активност на Силистра личи и в относително малкия брой предприятия. През 2019 г. те са 37 на 1000 души от населението (при 61 на 1000 души в страната).

Тези тенденции се отразяват и на слабото нарастване на произведената продукция в областта, като стойността ѝ остава втората най-ниска в страната (след тази в област Видин) и е тройно по-ниска от средната – 9,8 хил. лв./човек при 28,0 хил. лв./човек в страната през 2019 г.

Общините от областта изостават и при усвояването на европейски средства. Към 15 юни 2021 г. изплатените суми на бенефициенти по оперативните програми са 1688 лв./човек от населението (при 2217 лв./човек в страната). В рамките на областта най-много средства усвоява община Тутракан.

Инфраструктура ■■■■

Гъстотата на пътната мрежа в Силистра е почти идентична със средната за страната – 18 км пътища на 100 кв.км от територията на областта. Доста под средния обаче е делът на първокласните пътища – 11,3% от всички в областта през 2020 г. при 18,5% средно в страната. Въпреки това качеството на пътната настилка е относително високо – 60,2% са в добро състояние (при 41,4% в страната).

За повечето области в Северна България е характерна по-ниската гъстота на железопътната мрежа. В Силистра тя 2,5 км на 100 кв.км от територията (при 3,6 км в страната).

Достъпът на домакинствата до интернет се повишава и е сравнително висок – 80,7% при 78,9% в страната. Нисък е делът на газифицираните домакинства – 0,2% (при 3,1% в страната).

Местни данъци ■■■■

Типично за икономически по-слабо развитите области усредненото ниво на местните данъци в област Силистра е сравнително ниско. През 2021 г. всички разглеждани местни данъци са по-ниски от средните за страната. Най-големи са разликите при размерите на ставките върху търговията на дребно и върху таксиметровия превоз. Патентният данък за търговия на дребно е 8,75 лв./кв.м средно за общините в област Силистра (при 12,99 лв./кв.м в страната). Годишният патентен данък за такситата пък е 313 лв. (при 453 лв. в страната).

Администрация ■■■

Подобно на развитието в страната покритието на кадастралната карта в Силистра се повишава рязко и през 2019 г. вече покрива 97,3% от територията на областта (при 91,4% в страната).

Самооценките на администрациите за развитието на електронното правителство и предоставянето на услуги на „едно гише“ намаляват през 2021 г. и са по-ниски от средните за страната. По-нисък остава и средният рейтинг за прозрачност на органите на местното самоуправление.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ■

Демография ■■■

Естественят прираст на населението в област Силистра продължава да се влошава и коефициентът намалява значително до -14,0‰ (при -9,5‰ в страната) през 2020 г. Почти в цялата страна се наблюдава увеличаване на механичния прираст и за множество области коефициентът му е положителен за първи път от години. Област Силистра не прави изключение, но коефициентът на механичен прираст е сравнително нисък - 3,2‰.

Тези процеси влияят и на коефициентите на възрастова зависимост в областта. Съотношението на населението на над 65 години към това на 0-14 години е 179,9% (при 150,6% в страната), а към това на 15-64 години - 40,0% (при 34,1% в страната).

Силистра е сред областите с най-нисък дял на градското население (след област Кърджали). През 2020 г. населението в градовете е 43,8% при 72,9% в страната. Гъстотата на населението е двойно по-ниска от средната за страната - 782 души/кв.км (при 1506 души/кв.км в страната).

Образование ■■■

Представянето на област Силистра по образователните показатели е незадоволително. Коефициентът на записване в V-VIII клас през 2020 г. е значително по-нисък от средния - 80,2% при 86,5% в страната. Делът на второгодниците остава сравнително нисък, но делът на напусналите основното и средното образование е относително висок. През 2019 г. той е 4,5% (при 2,5% в страната).

Броят на учителите нараства и през 2020 г. и изпреварва значително средните стойности в страната. В областта преподават 97 учители на 1000 ученици при 87 на 1000 ученици в страната.

Средният успех на учениците в област Силистра на националното външно оценяване по математика след VII клас се повишава през 2021 г., но остава сравнително нисък - 30,3 т. (при 37,9 т. в страната). В същото време средният успех на матурата по български език и литература е най-ниският в страната (заедно с този в областите Ямбол и Монтана) през 2021 г. - „Добър“ 3,94 (при „Добър“ 4,21 в страната). Делът на слабите оценки обаче намалява, въпреки че остава по-висок от средния - 11% при 7% в страната.

В Силистра има само един клон на висше учебно заведение - на Русенския университет, а броят на обучаващите се студенти е нисък - 2 на 1000 души от населението при 32 на 1000 души в страната.

Здравеопазване ■

Здравеопазването в област Силистра страда както от липса на лекари, така и от липса на легла в болниците и през 2020 г. Един местен общопрактикуващ лекар се грижи средно за 2193 души от населението при 1727 души на лекар в страната. Недостигът на лекари специалисти също е осезаем.

Броят на леглата в местните многопрофилни болници се повишава през последните няколко години, но относителният им брой остава сравнително нисък - 4,5 на 1000 души от населението при 5,5 на 1000 души в страната.

Броят на преминалите за лечение болни през местните многопрофилни болници е 180 на 1000 души от населението при 138 на 1000 души в страната. Коефициентът на детска смъртност се повишава двойно и изпреварва средния за страната.

Ред и сигурност ■■■■

Натовареността на наказателните съдии в област Силистра се повишава през последните години и е по-висока от средната в страната, но правораздаването е сравнително бързо. През 2020 г. един местен съдия разглежда средно по 9,9 наказателни дела месечно (при 8,6 дела на съдия в страната). Делът на приключилите в 3-месечен срок дела остава 94% (при 90% в страната), а на висящите дела - 9% (при 11% в страната).

Броят на престъпленията се повишава, но остава сравнително нисък. През 2020 г. регистрираните престъпления срещу личността и собствеността в областта са 8,1 на 1000 души от населението (при 9,9 на 1000 души в страната). Разкритите престъпления са 60,6% (при 52,1% в страната).

Околна среда ■

Силистра е и сред областите с най-слабо представяне по показателите за околна среда (заедно с Разград) през 2019 г. Една от основните причини за това е изключително ниският дял на предадените за третиране и рециклиране отпадъци - едва 4% при 71% в страната. Обемът на образуваните отпадъци пък е подобен на средния за страната - 400 кг/човек годишно.

Вследствие на ниската степен на урбанизация относително малък дял от населението живее в селища с обществена канализация - 51,5% при 76,4% в страната. Нисък остава и делът на населението, чиято канализация е свързана с пречиствателна станция - 44,4% при 64,6% в страната.

Значително по-ниски от средните са емисиите на въглероден диоксид в областта.

Култура ■■■■

Пандемията и ограничаването на културните мероприятия в страната през 2020 г. се отразяват на културния живот и в област Силистра. Посещенията в кината в областта намаляват с близо 80% до 25 на 1000 души от населението (при 190 на 1000 души в страната). Посещенията в музеите спадат наполовина до 162 на 1000 души от населението (при 322 на 1000 души в страната). Единствено посещенията в библиотеките са над средните.

Ключови показатели за област Силистра

Индикатори на икономическото развитие	2018	2019	2020	Средно за страната
БВП на човек от населението (лв., текущи цени)	7029	7687	n.a.	17 170
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	4201	5729	n.a.	6013
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	9434	10 572	n.a.	15 209
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	19,8	24,0	n.a.	22,6
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	60,2	58,2	54,1	68,5
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече години (%)	11,1	13,3	15,6	5,2
Дял на населението с основно и по-ниско образование на 25–64 години (%)	32,7	30,4	30,7	16,9
Дял на населението с висше образование на 25–64 години (%)	16,9	19,5	20,8	29,2
Произведена продукция (лв./човек)	8927	9832	n.a.	28 027
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	1589	1523	n.a.	3155
Преки чуждестранни инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	257	(99)	n.a.	3655
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	69,4	76,6	80,7	78,9
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	62,1	60,2	n.a.	41,4
Гъстота на пътната мрежа (км/100 кв.км територия)	17,8	17,8	17,8	17,9
Рейтинг за активна прозрачност на ПДИ за органите на местното самоуправление (%)	63,0	63,0	66,4	73,2

Индикатори на социалното развитие	2018	2019	2020	Средно за страната
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-10,5	-9,5	-14,0	-9,5
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-1,2	-2,1	3,2	4,4
Среден успех от матурите по БЕЛ*	3,77	3,86	3,94	4,21
Среден успех на изпита по математика след VII клас (в точки)*	26,2	26,7	30,3	37,9
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	80,3	79,8	80,2	86,5
Брой на преподавателите в основното и в средното образование на 1000 ученици	85	95	97	87
Дял на здравноосигурените лица (%)	87,2	88,7	87,6	88,7
Население на един общопрактикуващ лекар (брой хора)	1998	2077	2193	1727
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	7,1	7,8	8,1	9,9
Натовареност по щат на наказателните съдии (дела/месеца)	6,9	8,1	9,9	8,6
Дял на населението с достъп до обществена канализация (%)	51,5	51,5	n.a.	76,4
Образувани битови отпадъци на човек от населението (кг/човек/година)	400	n.a.	n.a.	409
Дял от битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране (%)	4,0	n.a.	n.a.	70,9
Посещения в кината на 1000 души от населението	0	119	25	190
Посещения в музеите на 1000 души от населението	239	309	162	322

* Данните се отнасят за учебната 2020/21 година, а матурите са проведени през 2021 г.

Област Сливен

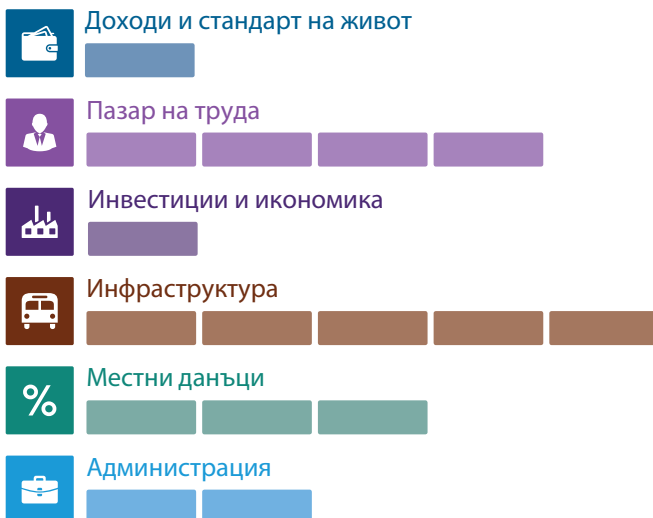
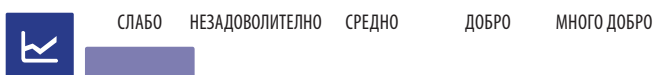
▶ Население (2020)	183 335
▶ Територия (кв.км)	3544,1
▶ Брой на населените места	110
▶ Дял на населението в градовете (%)	65,2

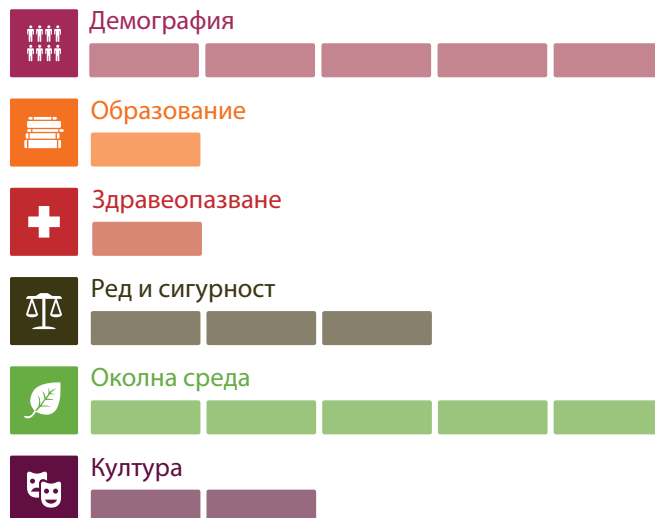
Сливен е сред областите с най-нисък брутен вътрешен продукт на човек от населението и въпреки ниската база той нараства сравнително бавно. Доходите на домакинствата остават сравнително ниски. Тези показатели предопределят и високото ниво на бедност. Предизвикателство пред местния пазар на труда остава образователният статус на работната сила. Инвестиционната активност в област Сливен е изключително слаба и областта се нарежда на последно място в тази категория. Базовата физическа инфраструктура в област Сливен продължава да бъде на високо ниво. Самооценките на местните администрации за развитието на електронното правителство и за предоставянето на административни услуги на „едно гише“ са значително по-ниски от средните за страната.

Демографската картина на областта я нарежда на едно от челните места в страната. Сливен е областта с най-ниска оценка по образователните показатели. Делът на второгодниците и този на напусналите основното и средното образование са най-високите в България. Слабата оценка в категорията за здравеопазването се дължи предимно на изключително високия коефициент на детска смъртност. Натовареността на местните наказателни съдии е сравнително висока, но бързината на правораздаване не страда от това. Висок остава делът на битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране. Пандемията и ограничаването на културните мероприятия през 2020 г. в страната се отразяват и на културния живот в областта.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Доходи и стандарт на живот

Сливен е сред областите с най-нисък брутен вътрешен продукт на човек от населението (заедно със Силистра) и въпреки ниската база той нараства сравнително бавно, достигайки 8,1 хил. лв. (при 17,2 хил. лв. в страната) през 2019 г.

Средната годишна брутна заплата нараства с 11% до 11,1 хил. лв. (при 15,2 хил. лв. за страната). Доходите на домакинствата остават сравнително ниски и през 2019 г. въпреки по-високия ръст през годината – 4,4 хил. лв./лице при 6,0 хил. лв./лице средно за България.

Тези показатели предопределят и високото ниво на бедност. През 2019 г. делът на населението в областта, живеещо с материални лишения, е 34,0% (при 19,9% за страната). Точно такъв дял има и населението, живеещо под националната линия на бедност – 33,9% (при 22,6% за страната).

Пазар на труда

Икономическата активност в областта продължава да нараства, въпреки че не достига средния коефициент в страната – 71,9% при 73,7% в страната през 2020 г. Това нарастване е съпроводено от ръст едновременно и при заетостта, и при безработицата. Коефициентът на заетост достига 65,0% (при 68,5% в страната), а на безработица – 6,9% (при 5,2% в страната).

Предизвикателство пред местния пазар на труда остава образователният статус на работната сила. През 2020 г. делът на населението на 25–64 години с основно и по-ниско образование в областта е 36,2% (при 16,9% в страната), което е сред най-високите стойности в страната. Делът на висшестите остава сравнително нисък – 21,4% (при 29,2% средно за страната).

Същевременно демографската картина в областта е благоприятна – коефициентът на демографско заместване като съотношение на населението на възраст 15–19 години към това на 60–64 години е най-високият в страната и достига близо 89,5% (при 67,1% средно за страната). Това означава, че на всеки 100 души, на които предстои да излязат от пазара на труда през следващите няколко години, отговарят 90 младежи, които ще се вляят в работната сила.

Инвестиции и икономика

Инвестиционната активност в област Сливен е изключително слаба и областта се нарежда на последно място в тази категория. Броят на нефинансовите предприятия е 39 на 1000 души от населението през 2019 г. и остава сравнително нисък – средно за страната показателят достига 61 предприятия на 1000 души. Размерът на вътрешните и външните инвестиции също остава нисък. Разходите на придобиване на дълготрайните материални активи са 1236 лв./човек (при 3155 лв./човек в страната), а преките чуждестранни инвес-

тиции са 866 евро/човек и са близо четири пъти по-ниски от достигнатите средно за България 3655 евро/човек от населението. Произведената продукция в областта е едва 12,5 хил. лв./човек, което е повече от два пъти по-ниско от средното за националната икономика (28,0 хил. лв./човек).

Сливен е и областта с най-ниска степен на усвояване на европейски средства. Към 15 юни 2021 г. стойността на изплатените суми по оперативните програми е 1168 лв./човек от населението (при 2217 лв./човек в страната). В рамките на областта най-много средства е усвоила община Сливен, но и там сумата е далеч под средните стойности.

Инфраструктура

Базовата физическа инфраструктура в област Сливен продължава да бъде на високо ниво. Гъстотата на пътната и железопътната мрежа в областта е сравнима със средната за страната. Делът на автомагистралите и първокласните пътища е сравнително висок и през 2020 г.

Сливен е областта с най-висок дял на пътната настилка в добро състояние – 79,4% при 41,4% за страната през 2019 г. Дигиталната свързаност също е относително добра – достъпът на домакинствата до интернет през 2020 г. нараства до 83,4% при 78,9% в страната. Нисък остава делът на газифицираните домакинства – 1,0% (при 3,1% в страната).

Местни данъци

Средното ниво на ставката върху недвижимите нежилищни имоти на юридическите лица през 2021 г. е най-високото в страната. Същевременно ставките върху търговията на дребно, прехвърлянето на собственост и таксиметровия превоз са значително по-ниски от средните в страната. Данъците върху превозните средства са съизмерими със средните в страната.

Администрация

На фона на бързото повишаване на покритието на кадастралната карта в цялата страна през последните две години (до 91,4% от територията) едва 63,6% от територията на област Сливен е обхваната, оставяйки областта на последно място в България по този показател през 2019 г.

Самооценките на местните администрации за развитието на електронното правителство и за предоставянето на административни услуги на „едно гише“ нарастват, но и през 2021 г. са значително по-ниски от средните за страната. Прозрачността на общинските администрации продължава да се повишава и достига средно 79,8% през 2021 г. (при 73,2% в страната), като оценката за община Сливен е най-висока – 88,5%. В рамките на областта обаче се наблюдават значителни различия между общините.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ■■■■

Демография ■■■■■■

Демографската картина в Сливен подрежда областта на едно от челните места в страната и през 2020 г. Коефициентът на естествен прираст намалява, но остава сред най-ниските в страната със стойност от $-6,4\%$ (при $-9,5\%$ в страната). В същото време населението намалява бързо заради високото изселване от областта. През 2020 г. коефициентът на механичен прираст в областта нараства значително, но все още е отрицателен ($-2,2\%$).

Коефициентът на възрастова зависимост, показващ съотношението на населението на над 65 години към това на 0–14 години, в област Сливен минимално нараства, но първенството на областта със $109,6\%$ (при $150,6\%$ за страната) се запазва. По-ниско остава и съотношението на населението на над 65 към това на 15–64 години – $33,2\%$ (при $34,1\%$ в страната). Делът на градското население в областта е сравнително нисък – $65,2\%$ при $72,9\%$ за страната, но гъстотата, измерена чрез средния брой лица, живеещи на единица площ от територията на населените места, остава втората най-висока в страната след тази в столицата.

Образование ■■

Сливен е областта с най-ниска оценка по образователните показатели. Делът на второгодниците и този на напусналите основното и средното образование са най-високите в България. Коефициентът на записване в V–VIII клас се повишава и почти се изравнява със средния за 2020 г.

Учителите в областта намаляват и остават по-малко от средния им брой в страната – 81 на 1000 ученици при 87 на 1000 ученици в страната.

Резултатите на учениците са ниски и през 2021 г. Сливен е областта с най-слаб успех на учениците на националното външно оценяване по математика след VII клас – 27,5 т. (при 37,9 т. в страната). Резултатите на матурата по български език и литература също са сравнително ниски – „Добър“ 4,08 (при „Добър“ 4,21 в страната), а делът на слабите оценки е 8% (при 7% в страната).

Здравеопазване ■■

Слабата оценка в категорията се дължи предимно на изключително високия коефициент на детска смъртност. През 2020 г. той намалява, но остава най-високият в страната – $11,7\%$ (при $5,1\%$ в страната).

Показателите за броя на лекари и болнични легла в Сливен са под средните за страната. Един общопрактикуващ лекар в областта се грижи средно за 1930 души (при 1727 души на лекар в страната). Индексът за достъп до лекари специалисти също е по-неблагоприятен от средните стойности в страната. Броят на леглата в местните многопрофилни болници се повишава през последните години, но остава сравнително нисък.

През 2020 г. броят на преминалите за лечение болни в местните болници е 118 на 1000 души от населението (при 138 на 1000 души в страната). Делът на здравноосигурените остава сравнително нисък – $86,4\%$ (при $88,7\%$ в страната).

Ред и сигурност ■■■■

Натовареността на местните наказателни съдии е сравнително висока, но бързината на правораздаване не страда от това и през 2020 г. Един съдия в област Сливен разглежда средно по 9,7 дела месечно (при 8,6 дела на месец за страната), а делът на делата, приключили в 3-месечен срок, се повишава до 93% (при 90% в страната). Висящите дела пък са 8% (при 11% в страната).

Престъпленията в областта намаляват през последните години (подобно на средните за страната), а разкриваемостта им остава по-висока от средната. През 2020 г. в област Сливен са регистрирани 9,4 престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души от населението при 9,9 на 1000 души в страната. Разкриваемостта им се повишава до $67,2\%$, но остава значително над отчетените $52,1\%$ средна разкриваемост на национално ниво.

Околна среда ■■■■■■

Сравнително високата оценка на област Сливен по показателите за околна среда се дължи преди всичко на ниския обем на образуваните битови отпадъци и на високия дял на отпадъците, предадени за третиране и рециклиране. През 2018 г. количеството на битовите отпадъци в областта се свива до 307 кг/човек (при 409 кг/човек средно за страната), а 92% от него се предават за третиране и рециклиране (при 71% в страната). Обемът на емисиите на въглероден диоксид в областта остава по-нисък от средния в страната.

Предизвикателство остава ниският дял на населението в жилища с достъп до обществена канализация ($65,2\%$ при $76,4\%$ в страната), и с такава, свързана с пречиствателна станция за отпадъчни води ($57,3\%$ при $64,6\%$ в страната).

Култура ■■

Пандемията и ограничаването на културните мероприятия през 2020 г. в страната се отразяват и на културния живот в областта. Посещенията в кината намаляват с 84% (при 71% в страната) до 14 на 1000 души от населението. Посещенията на музеите се свиват по-малко (с 42% при 58% в страната), но остават по-ниски от средните – 280 на 1000 души при 322 на 1000 души в страната. Посещенията в библиотеките пък остават сравнително много – 604 на 1000 души от населението при 480 на 1000 души в страната.

Ключови показатели за област Сливен

Индикатори на икономическото развитие	2018	2019	2020	Средно за страната
БВП на човек от населението (лв., текущи цени)	7600	8130	n.a.	17 170
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	3790	4446	n.a.	6013
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	10 005	11 085	n.a.	15 209
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	35,6	33,9	n.a.	22,6
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	61,2	64,5	65,0	68,5
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече години (%)	9,9	6,5	6,9	5,2
Дял на населението с основно и по-ниско образование на 25–64 години (%)	33,4	37,6	36,2	16,9
Дял на населението с висше образование на 25–64 години (%)	21,1	20,9	21,4	29,2
Произведена продукция (лв./човек)	11 803	12 467	n.a.	28 027
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	1160	1236	n.a.	3155
Преки чуждестранни инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	866	866	n.a.	3655
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	75,2	77,2	83,4	78,9
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	80,0	79,4	n.a.	41,4
Гъстота на пътната мрежа (км/100 кв.км територия)	16,5	16,4	16,4	17,9
Рейтинг за активна прозрачност на ПДИ за органите на местното самоуправление (%)	71,0	77,8	79,8	73,2

Индикатори на социалното развитие	2018	2019	2020	Средно за страната
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-3,6	-2,9	-6,4	-9,5
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-6,8	-10,0	-2,2	4,4
Среден успех от матурите по БЕЛ*	4,04	4,16	4,08	4,21
Среден успех на изпита по математика след VII клас (в точки)*	25,8	29,3	27,5	37,9
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	85,7	84,9	86,4	86,5
Брой на преподавателите в основното и в средното образование на 1000 ученици	73	83	81	87
Дял на здравноосигурените лица (%)	86,6	87,5	86,4	88,7
Население на един общопрактикуващ лекар (брой хора)	1856	1841	1930	1727
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	11,3	10,2	9,4	9,9
Натовареност по щат на наказателните съдии (дела/месец)	9,8	9,8	9,7	8,6
Дял на населението с достъп до обществена канализация (%)	65,3	65,2	n.a.	76,4
Образувани битови отпадъци на човек от населението (кг/човек/година)	307	n.a.	n.a.	409
Дял от битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране (%)	91,7	n.a.	n.a.	70,9
Посещения в кината на 1000 души от населението	66	90	14	190
Посещения в музеите на 1000 души от населението	497	485	280	322

* Данните се отнасят за учебната 2020/21 година, а матурите са проведени през 2021 г.

Област Смолян

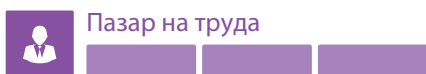
▶ Население (2020)	102 710
▶ Територия (кв.км)	3192,8
▶ Брой на населените места	240
▶ Дял на населението в градовете (%)	56,7

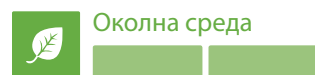
През последните две десетилетия брутният вътрешен продукт в област Смолян нараства с по-бавен темп от общия за националната икономика, което увеличава изоставането спрямо средното ниво. Доходите обаче остават по-високи от средните, което обяснява и сравнително ниската степен на бедност. Огромното предизвикателство за перспективите на местния пазар на труда продължава да е застаряването на населението. Разходите за придобиване на дълготрайни материални активи на човек от населението се увеличават значително. Ниски и постоянни остават преките чуждестранни инвестиции. Географското местоположение на област Смолян като гранична област и планинският характер на територията обуславят и сравнително слабото развитие на инфраструктурата. Смолян

е сред областите със сравнително ниски местни данъци. Населението в областта е едно от най-застаряващите в страната. Смолян продължава да бъде една от областите с най-добри образователни показатели. Резултатите на учениците са изключително добри, броят на учителите – голям, а на напусналите училище – малък. Делът на здравноосигурените е сред най-високите в страната. Висок остава и достъпът до общопрактикуващи лекари. Смолян е най-добре представящата се област в сферата на реда и сигурността. Правосъдието е бързо, престъпността – ниска, а разкриваемостта – висока. Предвид сравнително ниската степен на урбанизация на областта делът на населението в селища с обществена канализация е относително висок. Културният живот се характеризира с ниска интензивност.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ■■■■■

Доходи и стандарт на живот ■■■■■

През последните две десетилетия брутният вътрешен продукт в област Смолян нараства с по-бавен темп от общия за националната икономика, което увеличава изоставането спрямо средното ниво в страната от 20% през 2002 г. до 32% през 2019 г. През 2019 г. БВП на човек от населението в областта се увеличава с 10% (колкото е и средният ръст за страната) и достига 11,7 хил. лв. Брутната годишна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение в област Смолян също нараства с темп, подобен на средния, но остава под тази за страната – 11,1 хил. лв./човек при 15,2 хил. лв. в страната.

Доходите остават по-високи от средните за страната и през 2019 г. достигат 6,4 хил. лв./лице от домакинството (при 6,0 хил. лв. в страната).

Бедността в областта също се запазва по-ниска от средната през 2019 г. Делът на населението, живеещо с материални лишения, е изключително нисък – с 12,8% областта се нарежда на второ място след столицата. Делът на населението, живеещо под националната линия на бедност, е 21,2% при 22,6% средно за страната.

Пазар на труда ■■■■■

Въпреки намалението в почти всички области през 2020 г. икономическата активност в област Смолян продължава да нараства и остава висока – 77,1% (при 73,7% в страната). Това нарастване обаче е съпроводено от спад в заетостта и ръст на безработицата. Коефициентът на заетост намалява с 1,3 пр.п. до 65,2% (при 68,5% в страната), а този на безработицата се увеличава с 3,1 пр.п. до 11,9% (при 5,2% в страната).

Образователният статус на работната сила в областта отчита леко подобрение. През 2020 г. населението между 25 и 64 години с висше образование е 23,5% (при 29,2% в страната), а това с основно и по-ниско образование спада до 14,0% (при 16,9% в страната).

Огромното предизвикателство за перспективите на местния пазар на труда остава застаряването на населението. Смолян е областта с най-нисък коефициент на демографско заместване като съотношение на населението на 15–19 години към това на 60–64 години, който през 2020 г. спада до 40,9% (при 67,1% за страната).

Инвестиции и икономика ■■■■■

През 2019 г. броят на регистрираните предприятия нараства до 52 на 1000 души население, но е все още под средния за икономиката като цяло брой от 61 на 1000 души. Разходите за придобиване на дълготрайни материални активи на човек от населението се увеличават значително (с близо 50%), въпреки че остават под средните – 2,6 хил. лв. в областта при 3,2 хил. лв. в страната. Ниски и постоянни

остават преките чуждестранни инвестиции със стойност 889 евро/човек (при 3,7 хил. евро/човек в страната).

Стойността на произведената продукция в областта нараства с по-бавни от средните темпове за страната и през 2019 г., което задълбочава изоставането от средния размер в националната икономика.

Усвояването на европейски средства в област Смолян се повишава бързо и за първи път е над средното за страната. Към 15 юни 2021 г. стойността на изплатените суми на бенефициенти по оперативните програми в областта е 2,5 хил. лв./човек от населението (при 2,2 хил. лв./човек в страната). Най-много средства усвояват общините Смолян, Рудозем и Златоград.

Инфраструктура ■■■

Географското местоположение на област Смолян като гранична област и планинският характер на територията обуславят и сравнително слабо развитие на инфраструктурата. В областта липсват железопътни линии, автомагистрала и първокласни пътища. Гъстотата на пътната мрежа остава под средната. Качеството на пътната настилка е сравнително високо и се подобрява през 2019 г., като делът на пътищата в добро състояние достига 53,8% (при 41,4% за страната).

При достъпа на домакинствата до интернет се вижда ограничаване и през 2020 г. той е 73,6% (при 78,9% в страната). Делът на газифицираните домакинства в областта е почти нулев – 0,02% (при 3,1% в страната). Инсталираните ВЕИ мощности достигат 2,5 kW/човек от населението (при 0,6 kW/човек в страната).

Местни данъци ■■■■■

Смолян е сред областите със сравнително ниски местни данъци и през 2021 г. Най-големи разлики спрямо средните за страната нива се наблюдават при търговията на дребно и превозните средства. През 2021 г. усредненото ниво на данъка за търговия на дребно в общините в област Смолян е 7,74 лв./кв.м (при 12,99 лв./кв.м в страната). Размерът на ставката върху превозните средства и леките автомобили е 1,37 лв./kW (при 1,54 лв./kW в страната).

Администрация ■■■■■

Самооценките на местните администрации за развитието на електронното правителство и за предоставянето на административни услуги на „едно гише“ през последните години нарастват и през 2021 г. са по-високи от средните за страната. Оценката за прозрачността на органите на местното самоуправление също се повишава през 2021 г., но остава под средната за страната.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ■■■■■

Демография ■■■

Населението в Смолян е едно от най-застаряващите в страната. През 2020 г. се наблюдава както намаляване на раждаемостта, така и изселване на населението. След като през предходните три години коефициентът на естествен прираст се задържа на ниво от около -10 до -9‰, през 2020 г. той рязко намалява до -14,4‰ (при -9,5‰ в страната). През 2020 г. коефициентът на механичен прираст в областта нараства значително, но все още е отрицателен (-1,6‰).

Коефициентите на възрастова зависимост се влошават бързо и са значително по-неблагоприятни от средните за страната. През 2020 г. съотношението на населението над 65 години към това между 0 и 14 години достига 220,2% (при 150,6% в страната), а към това във възрастовата група 15-64 години – 40,1% (при 34,1% в страната).

Делът на градското население в областта е сравнително нисък (56,7% при 72,9% за страната), но гъстотата на населението остава относително висока.

Образование ■■■■■

Област Смолян продължава да бъде една от областите с най-добри образователни показатели (веднага след столицата). Нетният коефициент на записване на учениците в V-VIII клас е един от най-високите в страната – 90,8% при средно 86,5% на национално ниво. Съотношението между броя на преподавателите и учениците в основното и средното образование е най-високото в страната – 120 преподаватели на 1000 ученици (при 87 на 1000 ученици в страната) през 2020 г. Делът на напусналите основното и средното образование е най-ниският в страната. Сравнително малко остават и второгодниците.

Представянето на учениците от областта също е по-добро от средното в страната и през 2021 г. Средният успех на националното външно оценяване по математика след VII клас е 42,6 т. (при 37,9 т. в страната) и е третият най-висок (след столицата и област Варна). Оценката на матурата по български език и литература за областта е „Добър“ 4,44 (при „Добър“ 4,21 в страната), а делът на слабите оценки намалява до 2,4% (при 7,0% в страната), което нарежда областта веднага след столицата.

В Смолян функционират два филиала на висши учебни заведения – на Варненския свободен университет и на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“, и областта отчита 14 студенти на 1000 души от населението (при 32 на 1000 души средно за страната).

Здравеопазване ■■■■■

Област Смолян се представя добре в сферата на здравеопазването. Делът на здравноосигурените е сред най-високите в страната – 95,6% (при 88,7% в страната) през 2020 г. Достъпът до общопрактикуващи лекари е сравнително

висок, но все още броят на специалистите е значително по-нисък от средния за страната.

Легловата база в многопрофилните болници в областта намалява до 5,41 легла на 1000 души от населението през 2020 г. Броят на преминалите за лечение болни е висок – 168 на 1000 души (при 138 на 1000 души в страната).

Ред и сигурност ■■■■■■

Смолян е най-добре представящата се област в сферата на реда и сигурността и през 2020 г. Натовареността на местните наказателни съдии е най-ниската в България, като един съдия в областта разглежда средно по 3,6 дела месечно (при 8,6 дела на съдия средно за страната). Това се отразява и на бързината на правораздаване. Делът на наказателните дела, приключили в 3-месечен срок, е най-високият в страната – 96% (при 90% в страната).

Смолян е и сред областите с най-нисък брой на престъпленията. Регистрираните престъпления срещу личността и собствеността са 5,2 на 1000 души (при 9,9 на 1000 души в страната), а разкриваемостта им е изключително висока – 68,8% (при 52,1% в страната).

Околна среда ■■■

Смолян е сред областите с най-ниски емисии въглероден диоксид в атмосферата. През 2019 г. в област Смолян 73,1% от населението живее в селища с обществена канализация (при 76,4% в страната), което е сравнително висока стойност при ниската степен на урбанизация на областта. Свързването на канализационните мрежи с пречиствателни станции за отпадъчни води обаче изостава – покритието е едва 43,1% от населението в областта (при 64,6% за страната).

Образуваните битови отпадъци в областта са сравнително малко – 301 кг/човек годишно (при 409 кг/човек за страната), а делът на предадените за третиране и рециклиране отпадъци е изключително непостоянен през последните години.

Култура ■■

Културният живот се характеризира с ниска интензивност. Пандемията и ограничаването на културни мероприятия в цялата страната през 2020 г. се отразяват и в областта. Посещенията в кината намаляват със 74% (при 71% в страната) до 38 на 1000 души от населението (при 190 на 1000 души в страната), а в библиотеките – с 34% (при 30% в страната) до 131 на 1000 души (при 480 на 1000 души в страната). Сравнително малко е свиването на посещенията в музеите (38% при 58% в страната), но броят им остава много нисък – 96 на 1000 души (при 322 на 1000 души в страната).

Ключови показатели за област Смолян

Индикатори на икономическото развитие	2018	2019	2020	Средно за страната
БВП на човек от населението (лв., текущи цени)	10 597	11 681	n.a.	17 170
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	6127	6354	n.a.	6013
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	10 145	11 106	n.a.	15 209
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	20,9	21,2	n.a.	22,6
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	67,7	66,5	65,2	68,5
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече години (%)	10,5	8,8	11,9	5,2
Дял на населението с основно и по-ниско образование на 25–64 години (%)	15,3	14,3	14,0	16,9
Дял на населението с висше образование на 25–64 години (%)	22,5	23,5	23,5	29,2
Произведена продукция (лв./човек)	14 914	15 866	n.a.	28 027
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	1738	2591	n.a.	3155
Преки чуждестранни инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	860	889	n.a.	3655
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	73,0	82,4	73,6	78,9
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	49,1	53,8	n.a.	41,4
Гъстота на пътната мрежа (км/100 кв.км територия)	16,9	16,9	16,9	17,9
Рейтинг за активна прозрачност на ПДИ за органите на местното самоуправление (%)	67,0	67,5	72,2	73,2

Индикатори на социалното развитие	2018	2019	2020	Средно за страната
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-9,4	-9,7	-14,4	-9,5
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-8,1	-8,4	-1,6	4,4
Среден успех от матурите по БЕЛ*	4,19	4,53	4,44	4,21
Среден успех на изпита по математика след VII клас (в точки)*	37,7	38,1	42,6	37,9
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	91,6	90,9	90,8	86,5
Брой на преподавателите в основното и в средното образование на 1000 ученици	119	122	120	87
Дял на здравноосигурените лица (%)	94,8	97,0	95,6	88,7
Население на един общопрактикуващ лекар (брой хора)	1587	1569	1605	1727
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	5,1	6,0	5,2	9,9
Натовареност по щат на наказателните съдии (дела/месеца)	5,0	5,2	3,6	8,6
Дял на населението с достъп до обществена канализация (%)	72,9	73,1	n.a.	76,4
Образувани битови отпадъци на човек от населението (кг/човек/година)	301	n.a.	n.a.	409
Дял от битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране (%)	7,5	n.a.	n.a.	70,9
Посещения в кината на 1000 души от населението	134	149	38	190
Посещения в музеите на 1000 души от населението	129	154	96	322

* Данните се отнасят за учебната 2020/21 година, а матурите са проведени през 2021 г.

Област София (столица)

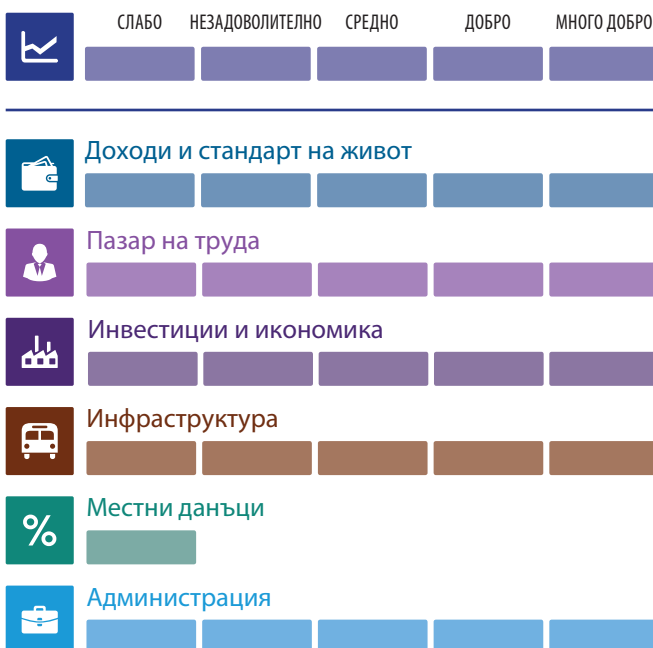

▶ Население (2020)	1 318 601
▶ Територия (кв.км)	1348,9
▶ Брой на населените места	38
▶ Дял на населението в градовете (%)	95,5

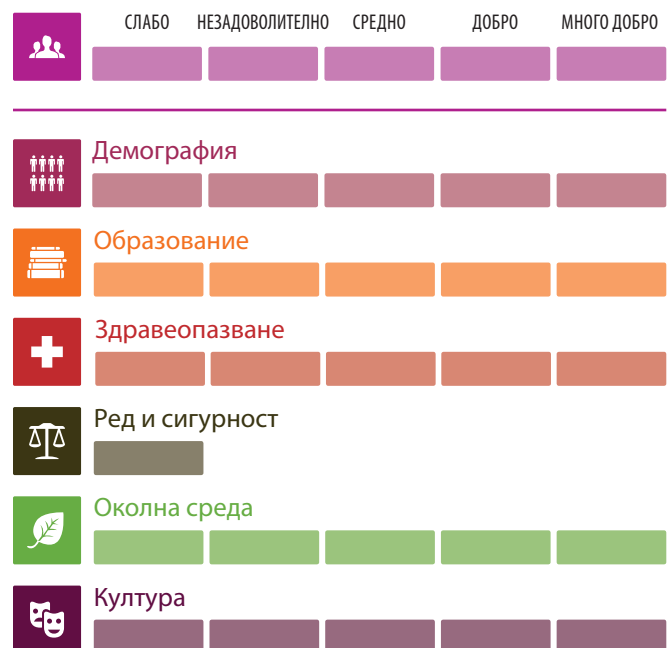
Столицата е областта с най-висок брутен вътрешен продукт на човек от населението и стойността му е над двойно по-висока от средната стойност в страната и от тази в следващата по този показател област София. Добрите показатели за икономическото развитие се проявяват и в благоприятната динамика на местния пазар на труда. Столицата остава областта с най-добър образователен статус на работната сила. София е и безспорен лидер по инвестиционна активност. Делът на домакинствата с достъп до високоскоростен интернет продължава да се повишава. Столицата е областта с най-високи местни данъци в страната и през 2021 г. София е с най-висока самооценка на общинската администрация за развитието на електронното правителство и предоставянето на административни услуги на „едно гише“.

Пандемията, затварянето на цели сектори и възможността за работа от дома се отразяват на броя на населението в столицата. Столицата отново е първенец в сферата на образованието с висок коефициент на записване, нисък дял на второгодниците и напусналите училище, добро представяне на учениците и висок брой на студентите. Броят на лекарите специалисти в столицата е най-високият в страната. Слабата оценка и последното място на столицата в осигуряването на ред и сигурност е продиктувана от високата натовареност на съдиите и ниската разкриваемост на престъпленията. Високата степен на урбанизация на областта предопределя и високия дял на населението с достъп до обществена канализация. Столицата остава областта с най-интензивен културен живот.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Доходи и стандарт на живот

Столицата е областта с най-висок брутен вътрешен продукт на човек от населението и стойността му е над двойно по-висока от средната стойност в страната и от тази в следващата по този показател област София. През 2019 г. БВП на човек в столицата нараства по-бързо от средния ръст в страната и достига 38,6 хил. лв. (при 17,2 хил. лв. в страната). Заплатите и доходите нарастват със сходен на средния за страната темп, но стойностите им са значително по-високи. Средната годишна брутна заплата достига 21,0 хил. лв. през 2019 г. (при 15,2 хил. лв. в страната), а средногодишният доход на лице от домакинството – 8,2 хил. лв. (при 6,0 хил. лв. в страната).

Столицата е и областта с най-ниска бедност и през 2019 г. Делът на населението, живеещо с материални лишения, е 10,8% (при 19,9% в страната), а делът на населението, живеещо под националната линия на бедност – 10,0% (при 22,6% в страната).

Пазар на труда

Добрите показатели за икономическото развитие се проявяват и в благоприятната динамика на местния пазар на труда и през 2020 г. Икономическата активност намалява леко в унисон с общото свиване в страната, но остава сравнително висока – 77,2% (при 73,7% в страната). Това намаление е съпроводено едновременно от увеличаване на безработицата и спад в заетостта, като и по двата показателя в малко по-висока степен от средните за страната. Коефициентът на заетост достига 74,4% (при 68,5% в страната), а този на безработицата – 2,8% (при 5,2% в страната).

Столицата остава областта с най-добър образователен статус на работната сила и той продължава да се подобрява и през 2020 г. Делът на населението на възраст 25–64 години с висше образование достига 56,8% (при 29,2% в страната), а на това с основно и по-ниско образование – 3,9% (при 16,9% в страната).

София изпреварва област Варна и вече е втората област (след Сливен) с най-висок коефициент на демографско заместване като съотношение на населението на възраст 15–19 години към това на 60–64 години – 78,7% (при 67,1% в страната). Това означава, че на всеки 100 души, на които им предстои да излязат от пазара на труда през следващите няколко години, съответстват 79 младежи, които ще се вляят в работната сила.

Инвестиции и икономика

София е безспорен лидер по инвестиционна активност и през 2019 г. В областта работят най-голям брой предприятия спрямо населението – 93 на 1000 души от населението (при средно 61 на 1000 души в страната). Ръстът на раззо-

дите за придобиване на дълготрайни материални активи е двойно по-висок от средния за страната и столицата се откъсва още повече от средната за страната стойност и от нивото във втората област в класацията. По-високо е и увеличението на произведената продукция и тя достига 56,7 хил. лв./човек (при 28,0 хил. лв./човек в страната). Привлечените преки чуждестранни инвестиции също са значително повече от средните стойности за България и достигат 9626 евро/човек от населението.

Към 15 юни 2021 г. столицата отново е първенец по най-висока степен на усвояване на европейски средства. Стойността на изплатените средства по оперативните програми е 3676 лв./човек от населението (при 2217 лв. в страната).

Инфраструктура

В столицата няма пътища от републиканската пътна мрежа, но територията ѝ граничи непосредствено с няколко автомагистрала. Софийската гара пък е основен железопътен възел в страната и гъстотата на жп мрежата в столицата значително изпреварва средната – 12,8 км на 100 кв. км територия при 3,6 км на 100 кв. км в страната. Делът на домакинствата с достъп до високоскоростен интернет продължава да се повишава и през 2020 г. достига 90,8% (при 78,9% в страната). Делът на газифицираните домакинства също е сравнително висок – 4,4% (при 3,1% в страната).

Местни данъци

Столицата е областта с най-високи местни данъци в страната и през 2021 г. Най-голяма разлика със средните за страната стойности се наблюдава при ставките върху търговията на дребно, прехвърлянето на собственост и таксиметровия превоз.

От разглежданите местни данъци по-нисък от средния остава единствено този върху недвижимите нежилищни имоти на юридическите лица.

Администрация

През 2021 г. софийската администрация губи първенството си по прозрачност в работата от областите Добрич, Габрово, Варна и Сливен, въпреки че оценката ѝ е значително по-висока от средната за страната – 78,3% при 73,2% в страната. София е областта с най-висока самооценка на общинската администрация за развитието на електронното правителство и предоставянето на административни услуги на „едно гише“ – пълните 4 точки.

Почти цялата територия на столицата е покрита от кадастралната карта през 2019 г. – 99,2% (при 91,4% в страната).

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ■■■■■■

Демография ■■■■■■

София е областта с най-благоприятна демографска картина в страната и през 2020 г. Въпреки че и в столицата коефициентът на естествен прираст е отрицателен и също намалява, той остава най-високият в страната със стойност от -3,5‰ (при -9,5‰ за страната). Пандемията, затварянето на цели сектори и възможността за работа от дома се отразяват на броя на населението в столицата. Именно тя е областта с най-много загубени жители и коефициентът на механичен прираст достига -12,0‰.

Коефициентите на възрастова зависимост в София остават значително по-благоприятни от средните за страната. Съотношението на населението над 65 години към това на възраст до 14 години е 117,4% (при 150,6% за страната), а към това между 15 и 64 години – 26,2% (при 34,1% за страната).

Спецификата на областта предопределя почти изцяло урбанизираната ѝ територия – 95,5%, а гъстотата на населението е тройно по-висока от средната – 4860 души/кв.км при 1506 души/кв.км в страната.

Образование ■■■■■■

Столицата отново е първенец в сферата на образованието с висок коефициент на записване, нисък дял на второгодниците и напусналите училище, добро представяне на учениците и висок брой на студентите.

По-ниска от средната за страната стойност се отчита единствено при съотношението между учители и ученици, но обяснението за това е във възможността за големи училища и паралелки.

Дяловете на второгодниците и на напусналите основното и средното образование са значително по-ниски от средните за страната. Успехът на столичните ученици на националното външно оценяване по математика след VII клас през 2021 г. достига 50,1 т. и е далеч над средния за страната (37,9 т.). Същевременно средната оценка на матурата по български език и литература в столицата е „Много добър“ 4,58 (при „Добър“ 4,21 за страната като цяло), а слабите оценки са едва 1,8% (при 7,0% за страната).

Броят на студентите в София остава значително по-висок от средните стойности и през 2020 г.

Здравеопазване ■■■■■■

Столицата е сред областите с най-добро здравеопазване в страната и през 2020 г. (изпреварена единствено от област Плевен), характеризиращо се с висок достъп до лекари специалисти и с ниска детска смъртност.

Показателят за достъп до общопрактикуващи лекари има сходна със средната за страната стойност – един лекар се грижи средно за 1728 души от населението при 1727 души средно за страната. Легловата база също е подобна на средната за страната – 5,72 легла в многопрофилните болници

на 1000 души от населението (при 5,52 в страната). Преминалите през болнично лечение лица са 122 на 1000 души от населението (при 138 на 1000 души в страната). Коефициентът на детска смъртност продължава да намалява и е над два пъти по-нисък от средния за страната.

Ред и сигурност ■■■■■■

Слабата оценка и последното място на столицата в осигуряването на ред и сигурност е продиктувана от високата натовареност на съдиите и ниската разкриваемост на престъпленията.

През 2020 г. един наказателен съдия в София разглежда средно по 10,6 дела месечно при средно 8,6 дела на съдия в страната. От високата натовареност страда и бързината на правосъдие. Делата, приключили в 3-месечен срок, в столицата са 84% (при 90% в страната), а висящите дела достигат 17% (при под 11% в страната). Броят на регистрираните престъпления срещу личността и собствеността в София намалява до 11,4 на 1000 души през 2020 г., но остава висок в сравнение със средната стойност за страната от 9,9 на 1000 души. Тези фактори допринасят за изключително ниския дял на разкритите престъпления – едва 32,1% при 52,1% в страната.

Околна среда ■■■■■■

Столицата е сред областите с най-висок обем на образувателните битови отпадъци през 2018 г. с 499 кг/човек за годината (при 409 кг за страната). Въпреки това обаче почти всички отпадъци се предават за третиране и рециклиране – 97% при 71% средно за страната.

Високата степен на урбанизация на областта предопределя и високия дял на населението с достъп до обществена канализация (96,3% при 76,4% за страната), като цялата канализационна мрежа е свързана с пречиствателна станция за отпадъчни води (при 64,6% средно за страната).

Емисиите на въглероден диоксид в атмосферата остават на второто най-високо ниво в страната (след това в област Стара Загора).

Култура ■■■■■■

Пандемията и ограничаването на културните мероприятия в страната през 2020 г. се отразяват и на културния живот в столицата. Все пак спадът в броя на посещенията е близо до средния за страната и столицата остава областта с най-интензивен културен живот. Посещенията в кината намаляват със 73% до 473 на 1000 души от населението (при 190 на 1000 души в страната). Посещенията в библиотеките се свиват с 23% до 855 на 1000 души (при 480 на 1000 души в страната). Единствено посещенията в музеите продължават да са под средните за страната – 207 на 1000 души при 322 на 1000 души в страната.

Ключови показатели за област София (столица)

Индикатори на икономическото развитие	2018	2019	2020	Средно за страната
БВП на човек от населението (лв., текущи цени)	33 437	38 603	n.a.	17 170
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	7603	8224	n.a.	6013
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	19 026	21 040	n.a.	15 209
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	8,8	10,0	n.a.	22,6
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	75,6	76,4	74,4	68,5
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече години (%)	2,1	1,6	2,8	5,2
Дял на населението с основно и по-ниско образование на 25–64 години (%)	4,2	4,9	3,9	16,9
Дял на населението с висше образование на 25–64 години (%)	51,4	52,8	56,8	29,2
Произведена продукция (лв./човек)	50 416	56 667	n.a.	28 027
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	5568	7147	n.a.	3155
Преки чуждестранни инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	9361	9626	n.a.	3655
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	81,9	83,0	90,8	78,9
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	0,0	0,0	n.a.	41,4
Гъстота на пътната мрежа (км/100 кв.км територия)	0,0	0,0	0,0	17,9
Рейтинг за активна прозрачност на ПДИ за органите на местното самоуправление (%)	77,0	78,8	78,3	73,2

Индикатори на социалното развитие	2018	2019	2020	Средно за страната
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-1,9	-2,0	-3,5	-9,5
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	3,9	2,4	-12,0	4,4
Среден успех от матурите по БЕЛ*	4,53	4,63	4,58	4,21
Среден успех на изпита по математика след VII клас (в точки)*	44,6	48,1	50,1	37,9
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	89,4	89,4	88,8	86,5
Брой на преподавателите в основното и в средното образование на 1000 ученици	82	87	83	87
Дял на здравноосигурените лица (%)	86,6	87,1	87,1	88,7
Население на един общопрактикуващ лекар (брой хора)	1665	1712	1728	1727
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	15,1	13,3	11,4	9,9
Натовареност по щат на наказателните съдии (дела/месец)	14,2	12,0	10,6	8,6
Дял на населението с достъп до обществена канализация (%)	96,3	96,3	n.a.	76,4
Образувани битови отпадъци на човек от населението (кг/човек/година)	499	n.a.	n.a.	409
Дял от битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране (%)	96,8	n.a.	n.a.	70,9
Посещения в кината на 1000 души от населението	1884	1756	473	190
Посещения в музеите на 1000 души от населението	748	652	207	322

* Данните се отнасят за учебната 2020/21 година, а матурите са проведени през 2021 г.

Област София

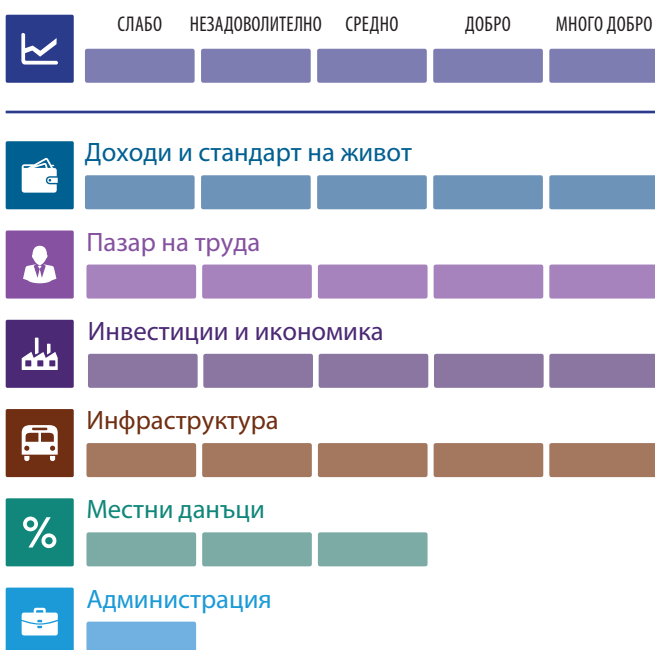

▶ Население (2020)	232 574
▶ Територия (кв.км)	7062,3
▶ Брой на населените места	284
▶ Дял на населението в градовете (%)	59,0

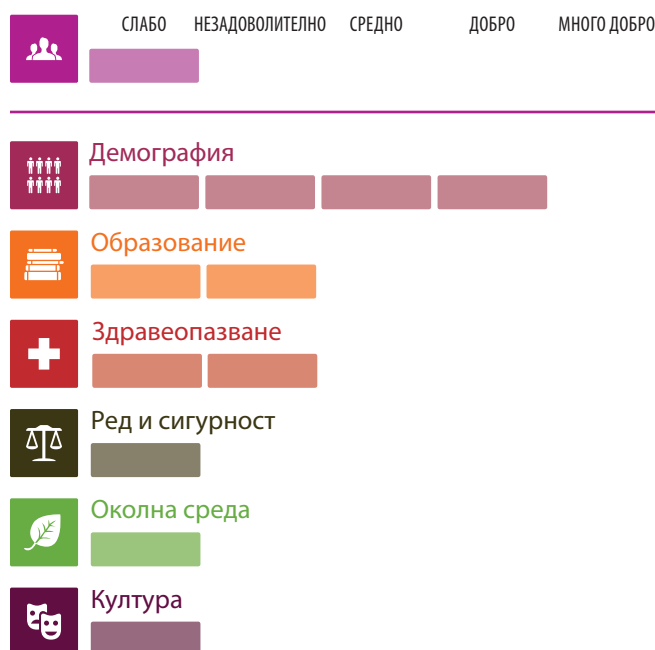
Сравнително високите стойности на brutния вътрешен продукт и трудовите възнаграждения в областта поддържат бедността на относително ниски нива. Развитието на местния пазар на труда през 2020 г. продължава да е много добро и още веднъж показва дълбоката свързаност на икономиките на столицата и област София. Доброто икономическо развитие на областта е съпроводено от висока инвестиционна активност. Гъстотата на пътната мрежа е по-висока от средната за страната, а дялът на автомагистралите и първокласните пътища е вторият най-висок в страната. Усредненото ниво на местните данъци в общините от област София като цяло е близко до средното за българските общини. Представянето на общинските администрации в област София е слабо.

През пандемичната 2020 година, докато столицата губи население, София е областта с най-много привлечени нови жители. Същевременно обаче коефициентът на естествен прираст продължава да намалява, което се проявява във влошените коефициенти на възрастова зависимост в областта. Представянето на учениците е сравнително слабо. София е областта с най-висок брой преминали за лечение болни. Представянето на област София в осигуряването на ред и сигурност продължава да е слабо и през 2020 г. Основен фактор е сравнително бавното правораздаване, въпреки че натовареността на местните съдии намалява и е под средната за страната. Изключително малка част от битовите отпадъци се предават за третиране и рециклиране. Интензивността на културния живот в област София остава ниска.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Доходи и стандарт на живот

Област София изпреварва област Стара Загора по размер на brutния вътрешен продукт на човек от населението и се нарежда на второ място след столицата през 2019 г. Заплатите в областта нарастват с ръст, подобен на средния в страната, но доходите се задържат на сравнително ниско ниво. Средната годишна брутна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение достига 14,6 хил. лв. (при 15,2 хил. лв. в страната). Доходите са 4,8 хил. лв./лице от домакинството (при 6,0 хил. лв. в страната) през 2019 г.

Сравнително високите стойности на brutния вътрешен продукт и трудовите възнаграждения в областта поддържат бедността на относително ниски нива. През 2019 г. делът на населението, живеещо с материални лишения, е 14,5% (при 19,9% в страната), а живеещите под националната линия на бедност са 17,6% (при 22,6% в страната).

Пазар на труда

Развитието на местния пазар на труда през 2020 г. продължава да е много добро и още веднъж показва дълбоката свързаност на икономиките на столицата и област София. Икономическата активност в областта се повишава значително и за трета поредна година е по-висока от средната, достигайки 79,7% при 73,7% за страната. Ръстът ѝ е съпроводен от повишаване на заетостта до 78,8% (при 68,5% в страната), което превръща София в областта с най-висок коефициент на заетост. Безработицата също остава изключително ниска.

Профилът на работната сила в област София се характеризира с голям брой население със средно образование – 75% при 54% за страната, като делът на висшите и този на лицата с основно и по-ниско образование в работната сила са сравнително ниски. Тази структура е обусловена от близостта на повечето населени места в областта до столицата, която привлича висшисти, докато развитието на преработващата промишленост по естествен път остава в географската ѝ периферия.

Коефициентът на демографско заместване като съотношение на населението на възраст 15–19 години към това на 60–64 години намалява до 61,3% и изостава все повече от средната стойност в страната.

Инвестиции и икономика

Доброто икономическо развитие на областта е свързано с висока инвестиционна активност. През 2019 г. областта отчита вторите най-високи в страната (след тези в столицата) размери на преките чуждестранни инвестиции. Те достигат 6569 евро/човек от населението (при 3655 евро/човек в страната). Стойността на произведената продукция също е втората най-висока – 47,3 хил. лв. (при 28,0 хил. лв. в страната).

Разходите за придобиване на дълготрайни материални активи се свиват до 2803 лв./човек (при 3155 лв. в страната).

Сравнително нисък остава броят на действащите в областта предприятия, но същевременно сред тях сравнително висок е делът на големите предприятия.

Уسوените европейски средства в областта се повишават, но изостават от средните за страната. Към 15 юни 2021 г. стойността на изплатените суми на бенефициенти по оперативните програми достигат 2159 лв./човек от населението (при 2217 лв./човек в страната). В рамките на областта най-много средства усвоява община Костинброд.

Инфраструктура

Област София има много добре развита инфраструктура. Гъстотата на пътната мрежа е по-висока от средната за страната, а делът на автомагистралите и първокласните пътища е вторият най-висок в страната (след този в област Шумен) с 30,2% при 18,5% средно за страната. Същевременно обаче качеството на пътищата остава сравнително ниско с едва 31,7% от пътната настилка в добро състояние при 41,4% в страната през 2019 г.

Гъстотата на железопътната мрежа е сравнително висока.

Въпреки че се повишава значително, и през 2020 г. достъпът до интернет в областта е сравнително ограничен – 73,0% от домакинствата (при 78,9% в страната).

София е втората област (след Габрово) с най-висок дял на газифицираните домакинства – 8,7% при 3,1% в страната.

Местни данъци

Усредненото ниво на местните данъци в общините от област София като цяло е близко до средното за българските общини през 2021 г. По-високи от средните за страната остават ставките върху недвижимите нежилищни имоти на юридическите лица и върху прехвърлянето на собственост. По-ниски пък са местните данъци върху превозните средства, върху таксиметровия превоз и върху търговията на дребно.

Администрация

Представянето на общинските администрации в област София е слабо. Докато почти цялата територия на страната вече е обхваната от кадастралната карта (91,4%), покритието на кадастъра в областта е 75,3% през 2019 г. По-ниски от средните за страната остават и самооценките на общинските администрации за развитието на електронното правителство и за предоставянето на административни услуги на „едно гише“ през 2021 г.

И през 2021 г. София продължава да е сред областите с най-ниско оценена активна прозрачност в работата на местните администрации и въпреки значителното повишение рейтингът достига 65,3% (при 73,2% в страната). В рамките на областта най-висока оценка получават общините Чепелеч, Своге и Чавдар.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ■

Демография ■■■■■

През пандемичната 2020 година, докато столицата губи население, София е областта с най-много привлечени нови жители. Коефициентът на механичен прираст достига рекордно ниво не само за областта, но и за страната за поне 20-годишен период – 63%. Същевременно обаче коефициентът на естествен прираст продължава да намалява и остава по-нисък от средния със стойност от –12,3‰ (при –9,5‰ в страната). Този процес се проявява във влошениите коефициенти на възрастова зависимост в областта. През 2020 г. съотношението на населението на над 65 години към това до 14 години е 173,3% (при 150,6% в страната), а към това на възраст между 15 и 64 години – 37,0% (при 34,1% в страната).

София е сред областите със сравнително слаба урбанизация – 59,0% от населението е градско (при 72,9% в страната) – и с ниска гъстота на населението от 756 души/кв.км (при 1506 души/кв.км в страната).

Образование ■■■

Коефициентът на записване на учениците в V–VIII клас в област София остава сравнително висок, въпреки че намалява през 2020 г. – 89,8% при 86,5% средно в страната. През 2020 г. броят на преподавателите в основното и средното образование в областта е 90 на 1000 ученици (при 87 на 1000 ученици средно за страната). Делът на напусналите основното и средното образование намалява и вече е под средния за страната, но делът на второгодниците остава по-висок.

Представянето на учениците е сравнително слабо. През 2021 г. успехът на националното външно оценяване по математика след VII клас в областта е 31,8 т. (при 37,9 т. в страната). Средният успех на матурата по български език и литература е „Добър“ 3,99 (при „Добър“ 4,21 в страната), а слабите оценки достигат 11% (при 7% в страната).

В областта има и сравнително малко студенти – 7 на 1000 души от населението при 32 на 1000 души за страната през 2020 г.

Здравеопазване ■■■

Достъпът до лекари, както общопрактикуващи, така и специалисти, в областта е малко под средния за страната. През 2020 г. един общопрактикуващ лекар се грижи средно за 1846 души от населението (при 1727 души на лекар в страната). Делът на здравноосигурените се задържа на 87,3% и все още не достига средното за страната ниво от 88,7%.

Броят на болничните легла в местните многопрофилни болници, съотнесен към населението в областта, традиционно е по-висок от средния за страната и през 2020 г. болничните легла са 5,75 на 1000 души (при 5,52 на 1000 души в страната). София е и областта с най-висок брой пре-

минали за лечение болни през 2020 г. – 207 на 1000 души от населението (при 138 на 1000 души в страната).

През 2020 г. коефициентът на детска смъртност се увеличава и вече е над средния за страната.

Ред и сигурност ■■

Представянето на област София в осигуряването на ред и сигурност продължава да е слабо и през 2020 г. Основен фактор е сравнително бавното правораздаване, въпреки че натовареността на местните съдии намалява и е под средната за страната. Един наказателен съдия в областта разглежда средно по 5,6 дела месечно (при 8,6 дела на месец на съдия в страната). Същевременно делата, приключили в 3-месечен срок, намаляват до 77% (при 90% в страната), а висящите дела се увеличават до 22% (при 11% в страната).

Показателите за ред и сигурност в областта са близки до средните за страната. Броят на регистрираните престъпления срещу личността и собствеността е 9,7 на 1000 души от населението (при 9,9 на 1000 души в страната), а разкриваемостта им е 53,3% (при 52,1% в страната).

Околна среда ■■

Обемът на образуванияте в областта отпадъци нараства до 487 кг/човек през 2018 г. и е един от най-високите в страната. Същевременно изключително малка част от битовите отпадъци се предават за третиране и рециклиране – 19% при 71% за страната.

Въпреки сравнително ниската степен на урбанизация на областта делът на населението, живеещо в селища с обществена канализация, е висок – 78,2% (при 76,4% в страната). По-нисък обаче остава делът на свързаността с пречиствателни станции за отпадъчни води – 40,5% (при 64,6% в страната) през 2019 г.

Емисиите на въглероден диоксид са 30 т/кв.км и остават значително по-ниски от средната за страната стойност.

Култура ■■

Интензивността на културния живот в област София остава ниска и през 2020 г., което вероятно е продиктувано от близостта на областта до столицата и сравнително лесния и бърз достъп на голяма част от населението до най-големия град в страната. В областта не се отчитат посещения в библиотеки и театри, а посещенията в кината и музеите намаляват заради пандемията и ограничаването на културните мероприятия в цялата страна. Посещенията в кината се свиват с 59% до 32 на 1000 души от населението (при 190 на 1000 души в страната). Посещенията в музеите намаляват наполовина, но остават повече от средните в страната – 732 на 1000 души (при 322 на 1000 души в страната).

Ключови показатели за област София

Индикатори на икономическото развитие	2018	2019	2020	Средно за страната
БВП на човек от населението (лв., текущи цени)	15 654	16 276	n.a.	17 170
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	4853	4844	n.a.	6013
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	13 425	14 586	n.a.	15 209
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	20,4	17,6	n.a.	22,6
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	73,3	77,7	78,8	68,5
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече години (%)	0,7	(0,4)	(0,9)	5,2
Дял на населението с основно и по-ниско образование на 25–64 години (%)	12,3	10,9	13,6	16,9
Дял на населението с висше образование на 25–64 години (%)	13,6	12,0	11,3	29,2
Произведена продукция (лв./човек)	48 092	47 296	n.a.	28 027
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	3140	2803	n.a.	3155
Преки чуждестранни инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	6064	6569	n.a.	3655
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	51,3	67,3	73,0	78,9
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	30,8	31,7	n.a.	41,4
Гъстота на пътната мрежа (км/100 кв.км територия)	21,4	21,4	21,4	17,9
Рейтинг за активна прозрачност на ПДИ за органите на местното самоуправление (%)	58,0	57,3	65,3	73,2

Индикатори на социалното развитие	2018	2019	2020	Средно за страната
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-9,8	-9,3	-12,3	-9,5
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-1,1	-1,2	63,0	4,4
Среден успех от матурите по БЕЛ*	3,92	4,00	3,99	4,21
Среден успех на изпита по математика след VII клас (в точки)*	28,4	31,0	31,8	37,9
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	91,3	91,6	89,8	86,5
Брой на преподавателите в основното и в средното образование на 1000 ученици	84	87	90	87
Дял на здравноосигурените лица (%)	86,3	87,3	87,3	88,7
Население на един общопрактикуващ лекар (брой хора)	1758	1771	1846	1727
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	13,5	11,2	9,7	9,9
Натовареност по щат на наказателните съдии (дела/месец)	9,6	9,5	5,6	8,6
Дял на населението с достъп до обществена канализация (%)	77,2	78,2	n.a.	76,4
Образувани битови отпадъци на човек от населението (кг/човек/година)	487	n.a.	n.a.	409
Дял от битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране (%)	18,9	n.a.	n.a.	70,9
Посещения в кината на 1000 души от населението	67	78	32	190
Посещения в музеите на 1000 души от населението	1178	1430	732	322

* Данните се отнасят за учебната 2020/21 година, а матурите са проведени през 2021 г.

Област Стара Загора

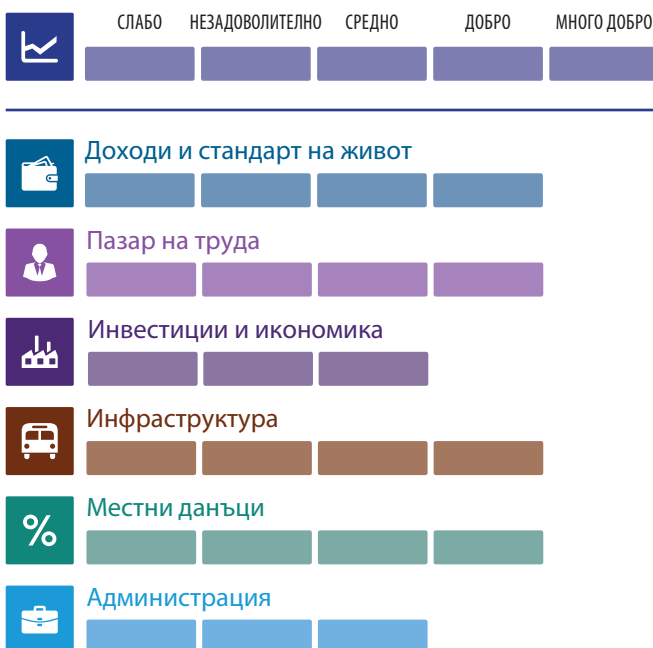
▶ Население (2020)	312 398
▶ Територия (кв.км)	5151,1
▶ Брой на населените места	206
▶ Дял на населението в градовете (%)	69,6

Брутният вътрешен продукт на човек от населението в Област Стара Загора намалява през 2019 г. и тя губи второто си място. Въпреки това заплатите и доходите в областта продължават да нарастват. Икономическата активност намалява, но остава сравнително висока и през последните няколко години е трайно над средното ниво за страната. Заетостта и безработицата имат по-благоприятни от средните коефициенти. В областта има сравнително малък брой предприятия, но произведената продукция е относително висока. Делът на пътната настилка в добро състояние изостава от средния. Стара Загора запазва сравнително ниски размери на местните данъци. Самооценките на местните администрации за развитието на електронното правителство и предоставянето на административни услуги на „едно гише“ са слаби.

В унисон с тенденцията на национално ниво естественият прираст в Стара Загора се влошава през последните години. Дяловете на второгодниците и на напусналите основното и средното образование остават почти двойно по-големи от средните за страната. Достъпът до лекари е сравнително добър. Броят на леглата в многопрофилните болници обаче намалява и се отдалечава от средната стойност за страната. Наказателните съдии в област Стара Загора са сравнително натоварени, но това не се отразява силно негативно на бързината на правораздаването. Слабата оценка на Стара Загора в сферата на околната среда е обусловена преди всичко от изключително високото ниво на емисиите на въглероден диоксид в атмосферата. Пандемията се отразява негативно на културния живот в областта.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Доходи и стандарт на живот

Брутният вътрешен продукт на човек от населението в област Стара Загора намалява през 2019 г. и тя губи второто си място (след столицата), като вече се нарежда след София и Варна. Въпреки това заплатите и доходите в областта продължават да нарастват, макар и по-бавно от средния ръст в страната и остават сравнително високи. Средната годишна брутна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение в областта достига 13,9 хил. лв., а доходът на лице от домакинството – 5,6 хил. лв. през 2019 г.

От гледна точка на индикаторите за бедност Стара Загора има почти идентични на средните за страната стойности – 23,1% от домакинствата в областта са под националната линия на бедност (при 22,6% в страната), а с материални лишения живеят 19,8% (при 19,9% в страната).

Пазар на труда

Икономическата активност намалява, но остава сравнително висока и през последните няколко години е трайно над средното ниво за страната. През 2020 г. коефициентът на икономическа активност е 75,5% (при 73,7% в страната). Намаляването му обаче е съпроводено от спад на заетостта и ръст на безработицата, но и двата коефициента са по-благоприятни от средните за страната. Коефициентът на заетост е 73,3% (при 68,5% в страната) и е сред най-високите.

Образователната структура на работната сила в областта се подобрява. През 2020 г. населението на възраст 25–64 години с висше образование достига 21,6% и остава под средното за страната (29,2%), но и делът на населението с основно и по-ниско образование е сравнително малък – 16,4% (при 16,9% в страната). Така относително високият дял на работната сила със средно образование отговаря на индустриалния профил на областта.

Коефициентът на демографско заместване на напускащите пазара на труда с новонавлизащи – съотношението на населението на възраст 15–19 години към това на 60–64 години, е 69,1% (при 67,1% в страната), което е индикатор за бъдещо свиване на размера на работната сила.

Инвестиции и икономика

В областта има сравнително малък брой предприятия – 49 на 1000 души от населението (при 61 на 1000 души в страната) през 2019 г. Въпреки това произведената продукция в областта е относително висока – отчетените 26,9 хил. лв./човек от населението нареждат областта единствено след столицата, София област, Бургас и Пловдив. Преките чуждестранни инвестиции с натрупване към края на 2019 г. нарастват двойно по-бързо от средните в страната и достигат 3111 евро/човек от населението (при 3655 евро/човек

век в страната). Разходите за придобиване на дълготрайни материални активи постепенно нарастват и през 2019 г. достигат 2849 лв./човек, отново отреждайки място на Стара Загора в челната петица.

Областта се представя по-слабо в усвояването на средства от европейските фондове. Към 15 юни 2021 г. стойността на изплатените суми на бенефициенти по оперативните програми е 1783 лв./човек от населението (при 2217 лв./човек в страната). В рамките на областта най-много средства усвоява община Гурково, а най-малко – община Братя Даскалови.

Инфраструктура

Гъстотата на железопътната мрежа в областта е значително по-висока от средната. Гъстотата на пътната мрежа е малко по-ниска, но делът на автомагистралите и първокласните пътища е 28,7% (при 18,5% в страната) през 2020 г. Въпреки това делът на пътната настилка в добро състояние изостава от средния – 37,6% (при 41,4% в страната) през 2019 г.

Достъпът на домакинствата до интернет намалява леко и през 2020 г. вече е под средния за страната. Малко по-високите са делът на газифицираните домакинства в областта, както и инсталираните ВЕИ мощности спрямо населението.

Местни данъци

За разлика от повечето области с висока степен на икономическо развитие Стара Загора запазва сравнително ниски размери на местните данъци през 2021 г. Особено голяма е разликата при ставката върху недвижимите нежилищни имоти на юридическите лица и върху прехвърлянето на собственост. Данъчните ставки върху таксиметровия превоз също са значително по-ниски. По-висока от средната остава ставката върху търговията на дребно, а тази върху превозните средства е съизмерима със средната за страната.

Администрация

През 2019 г. покритието на кадастралната карта в областта надхвърля 95% от територията ѝ. Самооценките на местните администрации за развитието на електронното правителство и предоставянето на административни услуги на „едно гише“ се повишават през 2021 г., но остават значително по-ниски от средните за страната. Оценката за прозрачността в работата на органите на местното самоуправление също се увеличава, но е сравнително ниска и през 2021 г. – 69,3% средно за областта (при 73,2% в страната). В рамките на областта с най-висок рейтинг за прозрачност са общините Гурково и Николаево, а с най-нисък – община Гълъбово.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ■■■■

Демография ■■■■

В унисон с тенденцията на национално ниво естественият прираст в Стара Загора се влошава в последните години и спада до $-10,1\%$ (при $-9,5\%$ в страната) през 2020 г. Почти в цялата страна се наблюдава увеличаване на механичния прираст и за множество области коефициентът му е положителен за първи път от години. Област Стара Загора не прави изключение, но коефициентът на механичен прираст е сравнително нисък – $3,7\%$.

През 2020 г. застаряването на населението е близко до средното за страната. Коефициентът на възрастова зависимост като съотношение на населението на над 65 години към това на 0–14 години е $150,7\%$ (при $150,6\%$ в страната), а към това на 15–64 години – $36,4\%$ (при $34,1\%$ в страната).

Делът на градското население в областта се свива с близо 3 пр.п. до $69,6\%$ (при $72,9\%$ в страната), а гъстотата му остава близка до средната – 1477 души/кв.км при 1506 души/кв.км в страната.

Образование ■■■■

Коефициентът на записване в V–VIII клас в областта се задържа на сравнително високо ниво – $91,4\%$ (при $86,5\%$ в страната). Дяловете на второгодниците и на напусналите основното и средното образование обаче остават почти двойно по-големи от средните за страната. Броят на учителите продължава да се повишава и за първи път през 2020 г. е по-висок от средния за страната – 88 преподаватели на 1000 ученици (при 87 на 1000 ученици в страната).

Резултатите на учениците в областта са по-ниски от средните. Успехът на националното външно оценяване по математика след VII клас е $33,9$ т. (при $37,9$ т. в страната). На матурата по български език и литература пък учениците от област Стара Загора достигат среден успех „Добър“ $4,12$ (при „Добър“ $4,21$ в страната), а слабите оценки са 8% (при 7% в страната).

Броят на студентите в областта се увеличава, но остава почти двойно по-нисък от средния – 17 студенти на 1000 души от населението (при 32 на 1000 души в страната).

Здравеопазване ■■■■

Делът на здравноосигурените в областта намалява през 2020 г., но продължава да е над средния за страната. Достъпът до лекари (както общопрактикуващи, така и специалисти) е сравнително добър – 1502 души средно обслужва един общопрактикуващ лекар в областта (при 1727 души на лекар в страната). Броят на леглата в многопрофилните болници обаче намалява и се отдалечава от средната стойност за страната. През 2020 г. в местните болници има $4,74$ легла на 1000 души от населението (при $5,52$ легла на 1000 души в страната). Преминалите за лечение болни са близо,

но под средния брой за страната – 123 на 1000 души от населението (при 138 на 1000 души в страната).

Коефициентът на детска смъртност в областта се свива двойно през 2020 г. и вече е близък до средния.

Ред и сигурност ■■■■

Наказателните съдии в област Стара Загора са сравнително натоварени, но това не се отразява силно негативно на бързината на правораздаването и през 2020 г. един местен съдия разглежда средно по $10,2$ дела месечно (при $8,6$ дела на съдия в страната). Наказателните дела, приключили в 3-месечен срок, достигат 93% (при 90% в страната), а на висящите дела – 10% (при 11% в страната).

Броят на престъпленията и степента на разкриваемостта им са близки до средните за страната и през 2020 г. Регистрираните престъпления срещу личността и собствеността в областта са $10,3$ на 1000 души от населението (при $9,9$ на 1000 души в страната), а разкриваемостта им е $54,2\%$ (при $52,1\%$ в страната).

Околна среда ■■■■

Слабата оценка на Стара Загора в сферата на околната среда е обусловена преди всичко от изключително високото ниво на емисиите на въглероден диоксид в атмосферата. През 2019 г. вредните емисии са 3655 т/кв.км, което е почти четири пъти над обема им във втората област – столицата. Причината е в дейността на най-големите въглищни топлоелектрически централи на територията на областта.

Образуваните битови отпадъци в областта се увеличават и през 2018 г. за първи път изпреварват, макар и с малко, средните за страната, достигайки 412 кг/човек от населението. Същевременно обаче предадените за третиране и рециклиране отпадъци са повече – 86% (при 71% в страната).

Областта изостава в дела на населението в селища с обществена канализация – $71,5\%$ спрямо $76,4\%$ за България през 2019 г. От тези, които имат достъп до канализация, $62,1\%$ са свързани с пречиствателна станция за отпадъчни води (при $64,6\%$ в страната).

Култура ■■■■

Пандемията и ограничаването на културните мероприятия през 2020 г. в страната се отразяват и на културния живот в областта. Посещенията в кината се свиват със 74% до 168 на 1000 души от населението (при 190 на 1000 души в страната), посещенията в библиотеките – с 20% до 456 на 1000 души (при 480 на 1000 души в страната), посещенията на музеите – с 62% , но остават над средните с 405 посещения на 1000 души (при 322 на 1000 души в страната).

Ключови показатели за област Стара Загора

Индикатори на икономическото развитие	2018	2019	2020	Средно за страната
БВП на човек от населението (лв., текущи цени)	17 273	16 276	n.a.	17 170
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	5478	5610	n.a.	6013
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	13 190	13 914	n.a.	15 209
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	17,8	23,1	n.a.	22,6
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	71,0	74,7	73,3	68,5
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече години (%)	2,3	(1,4)	(2,2)	5,2
Дял на населението с основно и по-ниско образование на 25–64 години (%)	18,0	18,7	16,4	16,9
Дял на населението с висше образование на 25–64 години (%)	19,0	20,7	21,6	29,2
Произведена продукция (лв./човек)	25 207	26 929	n.a.	28 027
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	2621	2849	n.a.	3155
Преки чуждестранни инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	2937	3111	n.a.	3655
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	71,4	77,9	76,0	78,9
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	40,7	37,6	n.a.	41,4
Гъстота на пътната мрежа (км/100 кв.км територия)	17,5	17,5	17,6	17,9
Рейтинг за активна прозрачност на ПДИ за органите на местното самоуправление (%)	71,0	65,1	69,3	73,2

Индикатори на социалното развитие	2018	2019	2020	Средно за страната
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-7,3	-7,6	-10,1	-9,5
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-1,2	-1,8	3,7	4,4
Среден успех от матурите по БЕЛ*	4,06	4,18	4,12	4,21
Среден успех на изпита по математика след VII клас (в точки)*	30,9	31,8	33,9	37,9
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	92,9	91,4	91,4	86,5
Брой на преподавателите в основното и в средното образование на 1000 ученици	81	87	88	87
Дял на здравноосигурените лица (%)	89,3	90,0	89,3	88,7
Население на един общопрактикуващ лекар (брой хора)	1471	1485	1502	1727
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	11,0	11,4	10,3	9,9
Натовареност по щат на наказателните съдии (дела/месец)	10,0	11,2	10,2	8,6
Дял на населението с достъп до обществена канализация (%)	72,0	71,5	n.a.	76,4
Образувани битови отпадъци на човек от населението (кг/човек/година)	412	n.a.	n.a.	409
Дял от битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране (%)	86,3	n.a.	n.a.	70,9
Посещения в кината на 1000 души от населението	596	635	168	190
Посещения в музеите на 1000 души от населението	865	1060	405	322

* Данните се отнасят за учебната 2020/21 година, а матурите са проведени през 2021 г.

Област Търговище

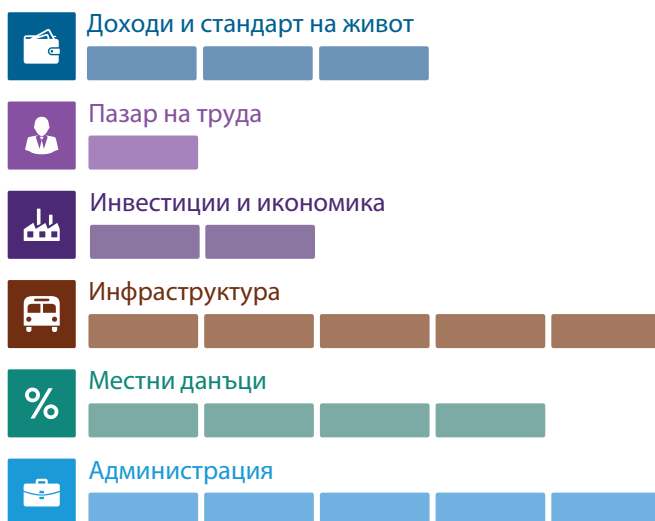
▶ Население (2020)	110 471
▶ Територия (кв.км)	2558,5
▶ Брой на населените места	194
▶ Дял на населението в градовете (%)	54,2

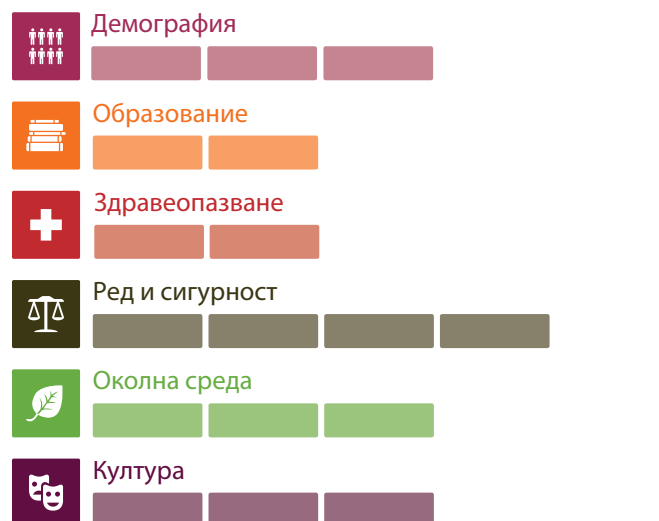
През 2019 г. ръстът на brutния вътрешен продукт в Област Търговище се забавя и областта изостава още повече от средната стойност за страната. Търговище е областта с най-слабо представяне по индикаторите за пазара на труда през 2020 г. Огромно предизвикателство пред пазара на труда в областта е влошеният образователен статус на работната сила. Размерите на разходите за придобиване на дълготрайни материални активи и на чуждестранните инвестиции са сравнително стабилни, макар че са значително под средните нива в страната. Качеството на пътната настилка е добро. Местните данъци в областта са ниски. Самооценките на администрациите от областта за развитието на електронното правителство и предоставянето на услуги на „едно гише“ се повишават.

Степента на урбанизация в областта не се променя значително в последните години, като остава сред най-ниските в страната. Търговище е сред областите с най-нисък обхват на образователната система. Представянето на учениците продължава да е незадоволително. Достъпът до общопрактикуващи лекари в областта е силно ограничен. Заболеваемостта, измерена чрез преминалите за лечение в многопрофилните болници, е сравнително висока. Наказателните съдии в областта са едни от най-слабо натоварените в страната, но това не се отразява в голяма степен на бързината на правосъдието. Престъпността е сравнително ниска, а разкриваемостта на престъпленията – висока. Особено засегнати от ограниченията на културните мероприятия са кината и музеите в областта.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ■■■■

Доходи и стандарт на живот ■■■■

През 2019 г. ръстът на brutния вътрешен продукт в област Търговище се забавя и областта изостава още повече от средната стойност за страната. Брутният вътрешен продукт на човек от населението достига 10,5 хил. лв. (при 17,2 хил. лв. в страната). Доходите и заплатите обаче нарастват със сравнително бързи темпове, въпреки че и те остават относително ниски. През 2019 г. годишната брутна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение е 12,0 хил. лв. (при 15,2 хил. лв. в страната), а доходът на лице от домакинството – 4,6 хил. лв. (при 6,0 хил. лв. в страната).

Въпреки че сравнително малка част от населението живее с материални лишения – 17,7% (при 19,9% в страната), делът на живеещите под линията на бедност остава висок – 30,2% (при 22,6% в страната) през 2019 г.

Пазар на труда ■■

Търговище е областта с най-слабо представяне по индикаторите за пазара на труда през 2020 г. Икономическата активност се свива драстично до 67,4% (при 73,7% в страната). Този спад е съпроводен от намаляване на заетостта и ръст на безработицата. Коефициентът на заетост е 56,5% (при 68,5% в страната), а на безработица – 10,9% (при 5,2% в страната).

Огромно предизвикателство пред пазара на труда в областта е влошеният образователен статус на работната сила. Делът на населението на 25–64 години с основно и по-ниско образование се повишава през последните години и през 2020 г. е най-високият в страната – 38,3% (при 16,9% в страната). Делът на висшистите пък намалява до 15,8% (при 29,2% в страната).

Коефициентът на демографско заместване като съотношение на населението на възраст 15–19 години към това на 60–64 години се повишава до 69,8% (при 67,1% в страната). Това означава, че на всеки 100 души, на които им предстои излизане от пазара на труда през следващите няколко години, съответстват 70 младежи, които ще се вляят в работната сила.

Инвестиции и икономика ■■■■

Заради подчертано индустриалния профил на местната икономика и важната роля на големия бизнес Търговище има относително малък брой предприятия – 37 на 1000 души от населението през 2019 г. с тенденция към увеличаването им. Въпреки постоянния ръст произведената продукция в областта остава ниска – 16,5 хил. лв./човек от населението (при 28,0 хил. лв. в страната). Същевременно обаче размерите на разходите за придобиване на

дълготрайни материални активи и на преките чуждестранни инвестиции са сравнително стабилни, макар че и те са значително под средните нива в страната. Разходите за придобиване на дълготрайни материални активи достигат 2236 лв./човек от населението (при 3155 лв. в страната), а преките чуждестранни инвестиции – 2760 евро/човек (при 3655 евро в страната).

Усвояването на европейски средства в областта остава ниско. Към 15 юни 2021 г. изплатените суми на бенефициенти по оперативните програми са 1321 лв./човек при 2217 лв. в страната, а в областта няма община, която да достигне дори средната стойност в страната.

Инфраструктура ■■■■■■

Гъстотата на железопътната мрежа в областта е сравнително ниска и през 2020 г. Гъстотата на пътната мрежа е по-висока от средната, но делът на автомагистралите и първокласните пътища е сравнително нисък – 14,7% (при 18,5% в страната). Въпреки това качеството на пътната настилка е сред най-добрите в страната. През 2019 г. настилката в добро състояние достига 60,8% (при 41,4% в страната).

Достъпът на домакинствата до интернет се повишава и през последните две години е над средния за страната, достигайки 82,4% (при 78,9% в страната) през 2020 г. Делът на газифицираните домакинства пък е двойно по-висок – 6,2% (при 3,1% в страната).

Местни данъци ■■■■

Местните данъци в общините в област Търговище се задържат на сравнително ниски нива и през 2021 г. При никоя от разглежданите ставки усредненото ниво в областта не е по-високо от средното за страната. Относително най-ниски са данъците върху недвижимите нежилищни имоти на юридическите лица и върху таксиметровия превоз.

Администрация ■■■■■■

Кадастралната карта на областта вече покрива 95,3% от територията. Самооценките на администрациите от областта за развитието на електронното правителство и предоставянето на услуги на „едно гише“ се повишават през 2021 г. и са по-високи от средните за страната. Оценката за прозрачността им обаче намалява, въпреки че и тя остава над средната. През 2021 г. рейтингът на прозрачност за областта е 76,0% (при 73,2% в страната), като най-висок е за община Търговище, а най-нисък – за община Опака.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ■■■■

Демография ■■■■

През 2020 г. в областта се наблюдават влошаване на естествен прираст и ръст на привлеченото население. Коефициентът на естествен прираст намалява до $-12,5\%$ (при $-9,5\%$ в страната). Почти в цялата страна има увеличаване на механичния прираст и за множество области коефициентът му е положителен за първи път от години. Област Търговище не прави изключение, но коефициентът на механичен прираст е сравнително нисък – $4,5\%$.

Застаряването на населението се повишава, но остава близко до средното в страната. Коефициентът на възрастова зависимост като съотношение на населението на над 65 години към това на 0–14 години през 2020 г. достига $151,6\%$ (при $150,6\%$ в страната), а към това на 15–64 години – $34,8\%$ (при $34,1\%$ в страната).

Степента на урбанизация в областта не се променя значително в последните години, като остава сред най-ниските в страната – $54,2\%$ (при $72,9\%$ в страната). Гъстотата на населението в урбанизираните територии също е сравнително малка – 1069 души/кв.км (при 1506 души/кв.км в страната).

Образование ■■■

Търговище е сред областите с най-нисък обхват на образователната система. През 2020 г. коефициентът на записване в V–VIII клас е вторият най-нисък в страната (след този в Добрич) и дори намалява спрямо предходната година, достигайки $75,7\%$ (при $86,5\%$ в страната). Дяловете на второгодниците и на напусналите основното и средното образование намаляват, но остават по-високи от средните за страната. Броят на преподавателите е 101 на 1000 ученици (при 87 на 1000 ученици в страната). Представянето на учениците обаче продължава да е незадоволително и през 2021 г. Средният успех на националното външно оценяване по математика след VII клас в областта е $34,5$ т. (при $37,9$ т. в страната). Успехът на матурата по български език и литература пък е „Добър“ $3,96$ (при „Добър“ $4,21$ в страната), а делът на слабите оценки е – 8% (при 7% в страната).

Здравеопазване ■■■

След Кърджали Търговище е областта с най-труден достъп до общопрактикуващи лекари, като през 2020 г. на един лекар се падат средно 2402 души от населението (при 1727 души на лекар в страната). Неблагоприятна е и стойността на индекса на достъп до лекари специалисти. Броят на леглата в многопрофилните болници постепенно се повишава в последните седем години и през 2020 г. достига близка до средната за страната стойност от $5,39$ легла на 1000 души от населението (при $5,52$ на 1000 души в страната).

Обхватът на задължителното здравно осигуряване в областта намалява до $86,9\%$ здравноосигурени (при $88,7\%$ в страната). Заболеваемостта, измерена чрез преминали-

те за лечение в многопрофилните болници, е сравнително висока – 164 лекувани болни на 1000 души от населението (при 138 на 1000 души в страната). Детската смъртност обаче намалява през 2020 г. до под средната за страната коефициент от $3,8\%$ (при $5,1\%$ в страната).

Ред и сигурност ■■■■

Наказателните съдии в областта са едни от най-слабо натоварените в страната (само след тези в Смолян), но това не се отразява в голяма степен на бързината на правораздаването и през 2020 г. Един местен съдия разглежда средно по $4,3$ наказателни дела на месец (при $8,6$ дела месечно на съдия в страната). Делата, приключили в 3-месечен срок, са 92% (при 90% в страната), а висящите дела са 9% (при 11% в страната).

Престъпността в областта е сравнително ниска, а разкриваемостта на престъпленията – висока. През 2020 г. регистрираните престъпления срещу личността и собствеността в Търговище са $8,9$ на 1000 души от населението (при $9,9$ на 1000 души в страната). Разкриваемостта им пък е сред най-високите в страната (след тази в Габрово) – $70,6\%$ (при $52,1\%$ в страната).

Околна среда ■■■■

Въглеродните емисии в Търговище остават относително ниски и намаляващи през последните години. През 2019 г. вредните емисии достигат $87,5$ т/кв.км.

Домакинствата генерират относително малко битови отпадъци – 302 кг/човек от населението годишно (при 409 кг/човек в страната). Делът на предадените за обработка и рециклиране отпадъци е нараснал от $8,6\%$ през 2017 г. на $68,3\%$ през 2018 г. (при $70,9\%$ в страната). Без особена промяна и дори намаляващ обаче остава делът от домакинствата, свързани с обществена канализация – едва $54,1\%$ през 2019 г. (при $76,4\%$ в страната). Само $44,3\%$ от канализационните мрежи са свързани с пречиствателна станция за отпадъчни води, което е значително под средните за страната $64,6\%$.

Култура ■■■■

Пандемията и ограничаването на културните мероприятия в страната през 2020 г. се отразяват и на културния живот в областта. Особено засегнати са кината и музеите. Посещенията в кината намаляват с 94% (при 71% в страната) до 12 на 1000 души от населението (при 190 на 1000 души в страната). Посещенията в музеите пък се свиват със 72% (при 58% в страната) до 49 на 1000 души (при 322 на 1000 души в страната). По-малко спада интересът към библиотеките, като посещенията в тях остават близо двойно над средните – 863 на 1000 души (при 480 на 1000 души в страната).

Ключови показатели за област Търговище

Индикатори на икономическото развитие	2018	2019	2020	Средно за страната
БВП на човек от населението (лв., текущи цени)	9981	10 470	n.a.	17 170
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	3879	4576	n.a.	6013
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	10 833	12 035	n.a.	15 209
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	28,1	30,2	n.a.	22,6
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	63,0	60,1	56,5	68,5
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече години (%)	11,2	10,5	10,9	5,2
Дял на населението с основно и по-ниско образование на 25–64 години (%)	33,7	36,0	38,3	16,9
Дял на населението с висше образование на 25–64 години (%)	16,8	16,8	15,8	29,2
Произведена продукция (лв./човек)	15 518	16 536	n.a.	28 027
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	2071	2236	n.a.	3155
Преки чуждестранни инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	2514	2760	n.a.	3655
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	65,7	77,1	82,4	78,9
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	51,3	60,8	n.a.	41,4
Гъстота на пътната мрежа (км/100 кв.км територия)	20,4	20,4	20,4	17,9
Рейтинг за активна прозрачност на ПДИ за органите на местното самоуправление (%)	77,0	78,4	76,0	73,2

Индикатори на социалното развитие	2018	2019	2020	Средно за страната
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-7,8	-8,9	-12,5	-9,5
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	0,0	2,7	4,5	4,4
Среден успех от матурите по БЕЛ*	3,88	3,85	3,96	4,21
Среден успех на изпита по математика след VII клас (в точки)*	31,9	35,2	34,5	37,9
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	76,4	76,8	75,7	86,5
Брой на преподавателите в основното и в средното образование на 1000 ученици	92	104	101	87
Дял на здравноосигурените лица (%)	87,9	88,3	86,9	88,7
Население на един общопрактикуващ лекар (брой хора)	2334	2311	2402	1727
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	10,8	9,5	8,9	9,9
Натовареност по щат на наказателните съдии (дела/месец)	3,5	3,5	4,3	8,6
Дял на населението с достъп до обществена канализация (%)	56,2	54,1	n.a.	76,4
Образувани битови отпадъци на човек от населението (кг/човек/година)	302	n.a.	n.a.	409
Дял от битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране (%)	68,3	n.a.	n.a.	70,9
Посещения в кината на 1000 души от населението	214	185	12	190
Посещения в музеите на 1000 души от населението	161	175	49	322

* Данните се отнасят за учебната 2020/21 година, а матурите са проведени през 2021 г.

Област Хасково

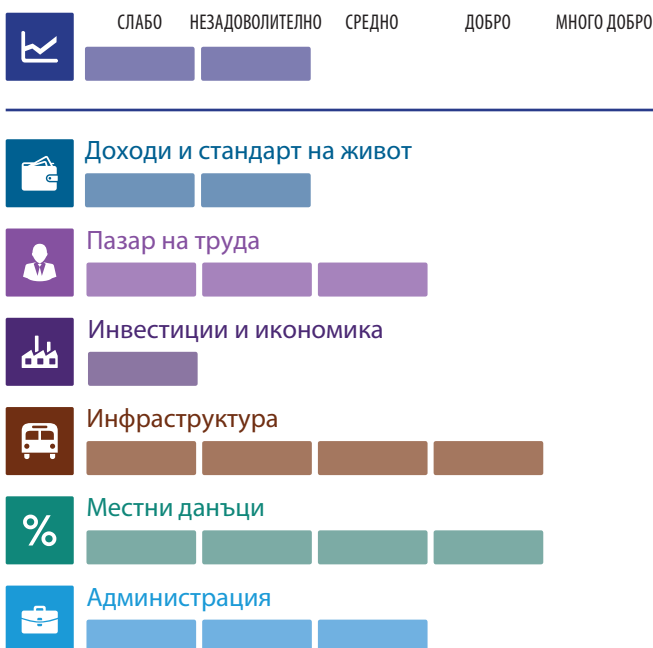
▶ Население (2020)	224 471
▶ Територия (кв.км)	5533,3
▶ Брой на населените места	261
▶ Дял на населението в градовете (%)	71,9

Доходите на домакинствата в област Хасково постепенно растат, но проблемите с бедността и материалните лишения остават. Заетостта намалява до под средната за страната. Предизвикателства пред местния пазар на труда продължават да бъдат образователната структура на работната сила и застаряването на населението. Инвестиционната активност в област Хасково остава слаба. Гъстотата на пътната и на железопътната мрежа в областта е сравнително висока. По-голям от средния е и дялът на автомагистралите и първокласните пътища. Местните данъци са по-ниски от средните. Самооценките на местните администрации за развитието на електронното правителство и предоставянето на административни услуги на „едно гише“ нарастват, но остават под средните за страната нива.

През 2020 г. се наблюдава влошаване на естествения прираст и ръст на привлеченото население. Областта се представя слабо в сферата на образователните индикатори. Резултатите на учениците от областта са ниски. Здравеопазването страда от недостиг на лекари и на болнични легла. Заболеваемостта и детската смъртност са сравнително високи. Натовареността на наказателните съдии в областта продължава да намалява, но правораздаването е бавно. Разкриваемостта на престъпленията е висока. Високата оценка на област Хасково в сферата на околната среда се дължи основно на сравнително ниския обем на образувателните битови отпадъци и управлението им. Пандемията и ограничаването на културните мероприятия през 2020 г. в цялата страна се отразяват и на културния живот в областта.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ■■■

Доходи и стандарт на живот ■■■

Хасково е областта с най-нисък БВП на човек от населението в Южна България след Сливен, като през 2019 г. той е едва 9,0 хил. лв./човек от населението (при 17,2 хил. лв. в страната). Средната годишна брутна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение нараства, но е третата най-ниска в страната с размер от 10,6 хил. лв. (при 15,2 хил. лв. в страната). Доходите обаче остават близки до средните стойности, въпреки че и те са сравнително ниски. През 2019 г. средногодишният доход на лице от домакинството нараства до 5,7 хил. лв. (при 6,0 хил. лв. в страната).

Тези показатели предопределят сравнително високите нива на бедност в областта. С материални лишения живее 23,8% от населението (при 19,9% в страната), а 30,9% живее под линията на бедност (при 22,6% в страната).

Пазар на труда ■■■■

През 2020 г. икономическата активност в област Хасково намалява значително и коефициентът ѝ достига 67,7% (при 73,7% в страната). Този спад е съпроводен от силно свиване на заетостта и тя вече е под средните стойности с коефициент от 67,4% (при 68,5% в страната). Безработицата обаче остава сравнително ниска.

Предизвикателства пред местния пазар на труда остават образователната структура на работната сила и застаряването на населението. През 2020 г. делът на висшите сред населението на 25–64 години намалява до 17,8% (при 29,2% в страната). Делът на работната сила с основно и средно образование пък нараства до 25,8% (при 16,9% в страната). Коефициентът на демографско заместване като съотношение на населението на възраст 15–19 години към това на 60–64 години се повишава леко, но остава нисък – 60,5% (при 67,1% в страната). Това означава, че на всеки 100 души, на които им престои да излязат от пазара на труда през следващите няколко години, съответстват 61 младежи, които ще се вляят в работната сила.

Инвестиции и икономика ■■

Инвестиционната активност в област Хасково остава слаба и през 2019 г. Разходите за придобиване на дълготрайни материални активи продължават да са ниски и дори намаляват до 1130 лв./човек от населението (при 3155 лв./човек в страната). Преките чуждестранни инвестиции се повишават символично и също остават много под средните за страната – 815 евро/човек (при 3655 евро/човек в страната). Тези индикатори предопределят и сравнително малкия обем на произведената продукция, която забавя своя ръст и достига 12,9 хил. лв./човек (при 28,0 хил. лв./човек в страната).

Усвояването на европейски средства също е сравнително слабо. Към 15 юни 2021 г. стойността на изплатените суми на бенефициенти по оперативните програми е 1435 лв./човек (при 2217 лв./човек в страната). В рамките на областта най-много средства усвоява община Свиленград.

Инфраструктура ■■■■■

Гъстотата на пътната и на железопътната мрежа в областта е сравнително висока. По-голям от средния е и делът на автомагистралите и първокласните пътища – 21,5% (при 18,5% в страната) през 2020 г. Качеството на пътищата се повишава, но остава сравнително ниско. През 2019 г. 36,8% от пътната настилка в областта е с добро качество при 41,4% в страната.

Достъпът на домакинствата до интернет нараства през 2020 г. и почти се изравнява със средната стойност за страната със 78,6% (при 78,9% в страната). Делът на газифицираните домакинства е нисък – 0,8% (при 3,1% в страната).

Инсталираните ВЕИ мощности са 0,9 kW/човек (при 0,6 kW в страната).

Местни данъци ■■■■■

Равнищата на местните данъци в общините на територията на областта, разглеждани в тази категория, са близки, но под средните за страната и през 2021 г. Равните са данъците върху недвижимите нежилищни имоти на юридическите лица (2,04%) и върху превозните средства и леките автомобили (1,54 лв./kW). По-ниски пък остават данъците върху търговията на дребно (12,76 лв./кв.м при 12,99 лв./кв.м в страната), върху прехвърлянето на собственост (2,55% при 2,73% в страната) и върху таксиметровия превоз (288 лв. при 453 лв. в страната).

Администрация ■■■■

През последните години, подобно на случващото се в цялата страна, покритието на кадастралната карта на територията на област Хасково нараства значително и достига 93,2% (при 91,4% в страната) през 2019 г.

През 2021 г. самооценките на местните администрации за развитието на електронното правителство и предоставянето на административни услуги на „едно гише“ също нарастват, но остават под средните за страната нива. Ръст се наблюдава и при рейтинга за активна прозрачност на органите на местното самоуправление. Той достига 73,7% и изпреварва средния за страната (73,2%), като в рамките на областта е най-висок за общините Харманли и Димитровград.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ■■■

Демография ■■■■■■

През 2020 г. в областта се наблюдава влошаване на естествения прираст и ръст на привлеченото население. Коефициентът на естествен прираст намалява до $-12,3\%$ (при $-9,5\%$ в страната). Почти в цялата страна има тенденция към увеличаване на механичния прираст и за множество области коефициентът му е положителен за първи път от години. Област Хасково не прави изключение, но коефициентът на механичен прираст е сравнително нисък $- 4,7\%$.

Населението на областта продължава да застарява. Коефициентът на възрастова зависимост като съотношение на населението на над 65 години към това на 0–14 години достига $159,9\%$ (при $150,6\%$ в страната), а към това на 15–64 години $- 37,2\%$ (при $34,1\%$ в страната) през 2020 г.

Делът на градското население е съизмерим със средния за страната ($71,9\%$ при $72,9\%$ в страната), но гъстотата му е сравнително ниска $- 1043$ души/кв.км при 1506 души/кв.км в страната.

Образование ■■■

Област Хасково се представя слабо в сферата на образователните индикатори. Обхватът на системата на училищното образование в областта нараства, но остава сравнително нисък. Коефициентът на записване в V–VIII клас през 2020 г. е $84,9\%$ (при $86,5\%$ в страната). Намаляващи, но сравнително високи, остават дяловете на второгодниците и на напусналите основното и средното образование. Учителите са сравнително малко и също намаляват през 2020 г. Броят на преподавателите достига 82 на 1000 ученици (при 87 на 1000 ученици в страната).

Резултатите на учениците от областта са ниски и през 2021 г. Успехът на националното външно оценяване по математика след VII клас е $32,4$ т. (при $37,9$ т. в страната). Средната оценка на учениците от областта на матурата по български език и литература е „Добър“ $4,00$ (при „Добър“ $4,21$ в страната), а делът на слабите оценки е 12% (при 7% в страната).

Здравеопазване ■■

Здравеопазването в област Хасково страда от недостиг на лекари и на болнични легла. Броят на лекарите (както общопрактикуващи, така и специалисти) е по-нисък от средния за страната. В областта има един лекар на 1871 души (при 1727 души на лекар в страната). Броят на леглата в местните многопрофилни болници остава изключително нисък $- 3,57$ легла на 1000 души от населението (при $5,52$ на 1000 души в страната).

Заболеемостта и детската смъртност през 2020 г. са сравнително високи. Броят на преминалите за лечение болни е 159 на 1000 души от населението (при 138 на 1000 души в

страната). Коефициентът на детска смъртност расте за трета поредна година и достига $8,4\%$ (при $5,1\%$ в страната).

Делът на здравноосигурените в областта намалява през 2020 г., но остава по-висок от средния $- 89,2\%$ (при $88,7\%$ в страната).

Ред и сигурност ■■■

През 2020 г. натовареността на наказателните съдии в областта продължава да намалява, но правораздаването е бавно. Един местен съдия разглежда средно по $7,8$ дела месечно (при $8,6$ дела на съдия в страната). Същевременно делът на делата, приключили в 3-месечен срок, се свива до 88% (при 90% в страната), а висящите дела се увеличават до 14% (при 11% в страната).

Броят на престъпленията в областта е съизмерим със средното ниво в страната, но разкриваемостта им е значително по-висока. През 2020 г. регистрираните престъпления срещу личността и собствеността са $10,0$ на 1000 души от населението (при $9,9$ на 1000 души в страната). Разкритите престъпления се увеличават и достигат $63,0\%$ (при $52,1\%$ в страната).

Околна среда ■■■■■■

Високата оценка на област Хасково в сферата на околната среда се дължи основно на сравнително ниския обем на образуваните битови отпадъци и управлението им. През 2018 г. в областта са образувани 316 кг отпадъци на човек (при 409 кг/човек в страната), а 96% от тях се предават за третиране и рециклиране (при 71% в страната).

Нисък остава и обемът на емисиите на въглероден диоксид в атмосферата на областта $- 61,7$ т/кв.км.

Няма значими промени в дела на населението с достъп до обществена канализацията, като през 2019 г. той достига $72,6\%$ (при $76,4\%$ в страната). Делът на домакинствата, чиято канализация е свързана с пречиствателна станция, е $53,5\%$ (при $64,6\%$ в страната).

Култура ■■

Пандемията и ограничаването на културните мероприятия през 2020 г. в цялата страна се отразяват и на културния живот в област Хасково. Нещо повече $-$ в областта сривът на посещенията е още по-голям. Посещенията в кината се свиват с 87% (при 71% в страната) до едва 13 на 1000 души от населението (при 190 на 1000 души в страната). Посещенията в музеите намаляват със 71% (при 58% в страната) до 73 на 1000 души (при 322 на 1000 души в страната), а в библиотеките $-$ с 42% (при 30% в страната) до 196 на 1000 души (при 480 на 1000 души в страната).

Ключови показатели за област Хасково

Индикатори на икономическото развитие	2018	2019	2020	Средно за страната
БВП на човек от населението (лв., текущи цени)	8545	9036	n.a.	17 170
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	5119	5678	n.a.	6013
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	9623	10 566	n.a.	15 209
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	28,5	30,9	n.a.	22,6
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	66,0	70,9	67,4	68,5
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече години (%)	3,1	(0,4)	(0,3)	5,2
Дял на населението с основно и по-ниско образование на 25–64 години (%)	21,0	24,0	25,8	16,9
Дял на населението с висше образование на 25–64 години (%)	20,1	20,2	17,8	29,2
Произведена продукция (лв./човек)	12 598	12 867	n.a.	28 027
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	1197	1130	n.a.	3155
Преки чуждестранни инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	801	815	n.a.	3655
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	72,3	68,1	78,6	78,9
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	33,7	36,8	n.a.	41,4
Гъстота на пътната мрежа (км/100 кв.км територия)	20,7	20,7	20,7	17,9
Рейтинг за активна прозрачност на ПДИ за органите на местното самоуправление (%)	63,0	67,3	73,7	73,2

Индикатори на социалното развитие	2018	2019	2020	Средно за страната
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-8,5	-8,7	-12,3	-9,5
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-5,2	-3,8	4,7	4,4
Среден успех от матурите по БЕЛ*	3,84	4,07	4,00	4,21
Среден успех на изпита по математика след VII клас (в точки)*	28,8	32,0	32,4	37,9
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	84,7	82,6	84,9	86,5
Брой на преподавателите в основното и в средното образование на 1000 ученици	77	84	82	87
Дял на здравноосигурените лица (%)	88,5	90,1	89,2	88,7
Население на един общопрактикуващ лекар (брой хора)	1809	1847	1871	1727
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	10,2	10,1	10,0	9,9
Натовареност по щат на наказателните съдии (дела/месеца)	9,1	8,0	7,8	8,6
Дял на населението с достъп до обществена канализация (%)	72,7	72,6	n.a.	76,4
Образувани битови отпадъци на човек от населението (кг/човек/година)	316	n.a.	n.a.	409
Дял от битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране (%)	96,1	n.a.	n.a.	70,9
Посещения в кината на 1000 души от населението	72	98	13	190
Посещения в музеите на 1000 души от населението	224	251	73	322

* Данните се отнасят за учебната 2020/21 година, а матурите са проведени през 2021 г.

Област Шумен

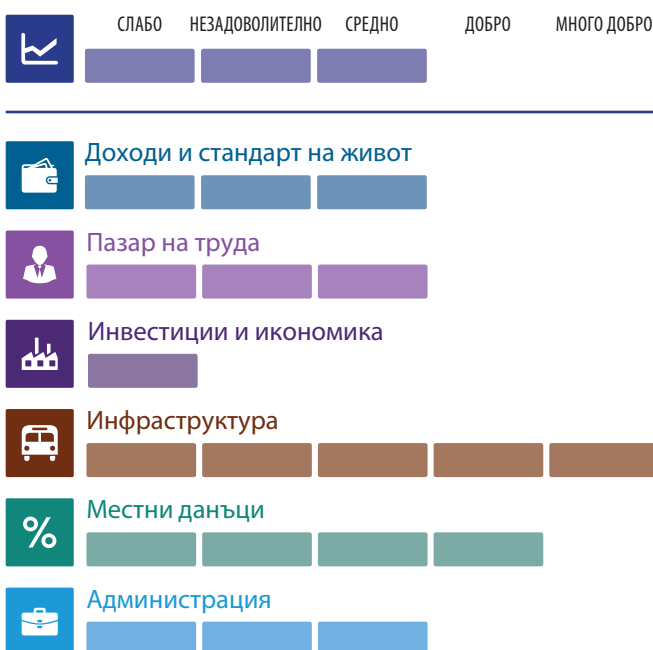
▶ Население (2020)	172 022
▶ Територия (кв.км)	3389,7
▶ Брой на населените места	151
▶ Дял на населението в градовете (%)	59,9

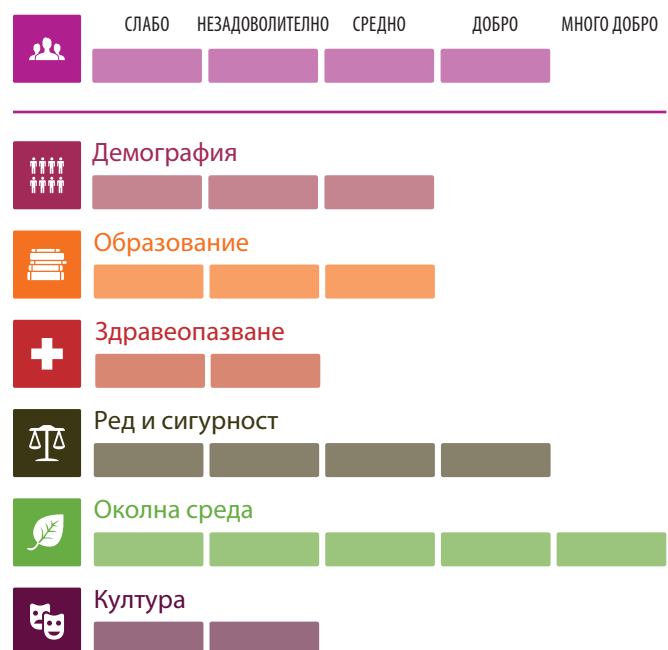
Продължава увеличаването на брутния вътрешен продукт, доходите и заплатите, но те остават под средните за страната. Бедността в областта е сравнително висока. Безработицата е основният проблем на местния пазар на труда. Инвестиционната активност в област Шумен остава сравнително слаба. При разходите за придобиване на дълготрайни материални активи, както и при обема на привлечените чуждестранни инвестиции се наблюдава намаление. Шумен е областта с най-голям дял на първокласните пътища и автомагистралите. Общините в областта имат относително ниски равнища на местните данъци. Самооценките на местните администрации за развитието на електронното правителство и предоставянето на административни услуги на „едно гише“ нарастват през 2021 г., но остават сравнително ниски.

Населението на област Шумен застарява сравнително бързо. Ниски остават резултатите на учениците. Здравеопазването в област Шумен страда от недостиг на лекари и на болнични легла. Броят на преминалите за лечение болни е много по-нисък от средния. Натовареността на местните наказателни съдии остава ниска, което се отразява благоприятно и на бързината на правораздаване. Броят на престъпленията в областта продължава да намалява, а разкриваемостта им се увеличава. Високата оценка на област Шумен в сферата на околната среда се дължи основно на сравнително ниския обем на образувания битови отпадъци и на управлението им. Пандемията и ограничаването на културните мероприятия през 2020 г. се отразяват и на културния живот в областта.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ■■■■

Доходи и стандарт на живот ■■■■

Брутният вътрешен продукт на човек от населението в област Шумен продължава да нараства и достига 10,2 хил. лв., отреждайки на областта място около средата, но в долната половина на подреждането по този показател през 2019 г. Продължава и увеличаването на доходите и на заплатите, но и те остават под средните. Средната брутна годишна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение е 12,1 хил. лв. (при 15,2 хил. лв. в страната), а доходът на лице от домакинството – 5,3 хил. лв. (при 6,0 хил. лв. в страната).

Шумен продължава да среща значителни проблеми с бедността. Делът на населението, живеещо под линията на бедност, е 29,1% (при 22,6% в страната), а на живеещите с материални лишения – 18,5% (при 19,9% в страната).

Пазар на труда ■■■■

Икономическата активност в областта продължава да се повишава и е сред най-високите в България през 2020 г., достигайки 77,8% (при 73,7% в страната). Заетостта запазва нивото си – 66,5% (при 68,5% в страната), но коефициентът на безработица се увеличава до 11,3% (при 5,2% в страната).

Коефициентът на демографско заместване като съотношение на населението на възраст 15–19 години към това на 60–64 години намалява до 66,3% (при 67,1% в страната). Това означава, че на всеки 100 души, на които им предстои да излязат от пазара на труда, съответстват 66 младежи, които ще се вляят в работната сила.

Предизвикателство пред пазара на труда в Шумен остава образователният статус на работната сила. Делът на хората между 25 и 64 години с основно и по-ниско образование леко намалява до 27,1%, но все още е над средния (16,9% в страната). Делът на висшистите също се увеличава и достига 24,6% (при 29,2% в страната).

Инвестиции и икономика ■

Инвестиционната активност в област Шумен остава сравнително слаба и през 2019 г. Броят на предприятията в областта е нисък – 41 на 1000 души от населението (при 61 на 1000 души в страната). При разходите за придобиване на дълготрайни материални активи, както и при обема на привлечените чуждестранни инвестиции се наблюдава намаление и те остават значително по-ниски от средните за страната. Разходите на придобиване на дълготрайни материални активи са 1804 лв./човек (при 3155 лв./човек в страната), а преките чуждестранни инвестиции – 665 евро/човек (при 3655 евро/човек в страната).

Тези показатели резултат и в сравнително нисък обем на произведената продукция – 16,7 хил. лв./човек (при 28,0 хил. лв./човек в страната).

Шумен е и сред областите с относително малко усвояване на европейски средства. Към 15 юни 2021 г. стойността на изплатените суми на бенефициенти по оперативните програми е 1690 лв./човек (при 2217 лв./човек в страната). В рамките на областта най-много средства усвоява община Нови пазар.

Инфраструктура ■■■■■■

Гъстотата на пътната и железопътната мрежа в областта е по-висока от средната. Шумен е областта с най-голям дял на първокласните пътища и автомагистралите в страната – 36,4% (при 18,5% в страната) през 2020 г. Качеството на пътищата също продължава да е по-високо от средното в страната, като делът на пътната настилка в добро състояние е 45,9% (при 41,4% в страната) през 2019 г.

Достъпът на домакинствата до интернет се повишава до 82,5% и е сред най-високите в страната през 2020 г. Делът на газифицираните домакинства е идентичен със средния (3,1%). Инсталираните ВЕИ мощности са чувствително по-малко от средните за страната.

Местни данъци ■■■■

Общините в област Шумен имат относително ниски равнища на местните данъци и през 2021 г. Усредненото ниво в общините от областта е по-високо от средното за страната при данъците върху прехвърлянето на собственост и върху превозните средства и леките автомобили. Същевременно обаче данъците върху таксиметровия превоз, върху недвижимите нежилищни имоти на юридическите лица и върху търговията на дребно в областта са значително по-ниски.

Администрация ■■■■

Подобно на тенденцията в цялата страна, покритието на кадастралната карта в областта нараства значително през последните няколко години. През 2019 г. 90,2% от територията на област Шумен е включена в кадастъра (при 91,4% в страната).

Самооценките на местните администрации за развитието на електронното правителство и предоставянето на административни услуги на „едно гише“ нарастват през 2021 г., но остават сравнително ниски.

Повишаваща се, но същевременно ниска е и оценката за прозрачността на органите на местното самоуправление. През 2021 г. рейтингът на прозрачността в област Шумен е 66,4% (при 73,2% в страната). В рамките на областта най-висока оценка получават общините Хитрино, Смядово и Николо Козлево.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ■■■■■

Демография ■■■■■

Населението на област Шумен застарява сравнително бързо и през 2020 г. Коефициентът на естествен прираст намалява до -11,0‰ (при -9,5‰). Същевременно областта продължава да привлича население и коефициентът на механичен прираст е положителен за трета поредна година, достигайки 8,2‰ през 2020 г.

Коефициентът на възрастова зависимост като съотношение на населението на над 65 години към това на 0–14 години е 160,3% (при 150,6% в страната), а към това на 15–64 години – 34,4% (при 34,1% в страната).

Делът на градското население продължава да намалява и през 2020 г. достига 59,9% (при 72,9% в страната). Ниска остава и гъстотата му – 885 души/кв.км (при 1506 души/кв.км в страната).

Образование ■■■■■

Обхватът на училищното образование в област Шумен намалява и се отдалечава от средната стойност в страната. През 2020 г. коефициентът на записване в V–VIII клас в областта достига 82,4% (при 86,5% в страната). Дяловете на второгодиците и на напусналите основното и средното образование се задържат на нива, близки до средните. Броят на учителите намалява, но остава сравнително висок. Преподавателите в основното и средното образование в област Шумен през 2020 г. са 93 на 1000 ученици (при 87 на 1000 ученици в страната).

Ниски остават резултатите на учениците и през 2021 г. Средният успех на националното външно оценяване по математика след VII клас е 30,4 т. (при 37,9 т. в страната). На матурата по български език и литература зрелостниците от областта получават средно „Добър“ 3,98 (при „Добър“ 4,21 в страната), а делът на слабите оценки е 9,5% (при 7,0% в страната).

Интересът към Шуменския университет постепенно намалява след 2006 г. Броят на студентите спада от 45 до 38 на 1000 души от населението за десетилетие, но остава по-висок от средния за страната (32 на 1000 души).

Здравеопазване ■■■

Здравеопазването в област Шумен страда от недостиг на лекари и на болнични легла. Броят на лекарите (както общопрактикуващи, така и специалисти) е по-нисък от средния за страната. В областта има един общопрактикуващ лекар на 1911 души (при 1727 души на лекар в страната) през 2020 г. Броят на леглата в местните многопрофилни болници остава изключително нисък – 2,91 легла на 1000 души от населението (при 5,52 на 1000 души в страната). Броят на преминалите за лечение болни е много по-нисък от средния – 108 на 1000 души от населението (при 138 на 1000 души в страната), което подсказва, че жителите на областта вероятно търсят здравни грижи извън пределите ѝ.

Детската смъртност през 2020 г. е сравнително висока, като коефициентът ѝ нараства значително и достига 8,2‰ (при 5,1‰ в страната).

Делът на здравноосигурените в областта намалява през 2020 г. и за първи път от десетилетие е под средния за страната.

Ред и сигурност ■■■■■

През 2020 г. натовареността на местните наказателни съдии остава ниска, което се отразява благоприятно и на бързината на правораздаване в областта. Един съдия разглежда средно по 6,3 наказателни дела на месец (при 8,6 дела месечно на съдия в страната). Делът на делата, приключили в 3-месечен срок, достига 93% (при 90% в страната), а на висящите дела – една от най-ниските стойности в страната – 5% (при 11% в страната).

Броят на престъпленията в областта продължава да намалява, а разкриваемостта им се увеличава. През 2020 г. броят на регистрираните престъпления срещу личността и собствеността достига 7,9 на 1000 души от населението (при 9,9 на 1000 души в страната). Разкриваемостта им е 62,6% (при 52,1% в страната).

Околна среда ■■■■■

Високата оценка на област Шумен в сферата на околната среда се дължи основно на сравнително ниския обем на образуваните битови отпадъци и на управлението им. През 2018 г. в областта са образувани 305 кг отпадъци на човек (при 409 кг/човек в страната), а 95% от тях се предават за третиране и рециклиране (при 71% в страната).

Нисък остава и обемът на емисиите на въглероден диоксид в атмосферата на областта – 36,3 т/кв.км.

Няма значими промени в дела на населението с достъп до обществена канализация и той остава нисък, като през 2019 г. достига 58,0% (при 76,4% в страната). Делът на домакинствата, чиято канализация е свързана с пречиствателна станция, е 54,4% (при 64,6% в страната).

Култура ■■■

Пандемията и ограничаването на културните мероприятия през 2020 г. се отразяват и на културния живот в областта. Посещенията в кината намаляват значително (с 80% при 71% в страната) до 22 на 1000 души от населението (при 190 на 1000 души в страната). Спадът на посещенията в местните музеи и библиотеки е по-ограничен – съответно 46% (при 58% в страната) и 27% (при 30% в страната). И двата показателя остават над средните за страната. Посещенията в музеите през 2020 г. са 623 на 1000 души (при 322 на 1000 души в страната), а в библиотеките – 957 на 1000 души (при 480 на 1000 души в страната).

Ключови показатели за област Шумен

Индикатори на икономическото развитие	2018	2019	2020	Средно за страната
БВП на човек от населението (лв., текущи цени)	9397	10 177	n.a.	17 170
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	4855	5347	n.a.	6013
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	11 028	12 124	n.a.	15 209
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	38,3	29,1	n.a.	22,6
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	64,6	66,6	66,5	68,5
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече години (%)	12,0	10,1	11,3	5,2
Дял на населението с основно и по-ниско образование на 25–64 години (%)	28,9	29,5	27,1	16,9
Дял на населението с висше образование на 25–64 години (%)	24,0	23,7	24,6	29,2
Произведена продукция (лв./човек)	15 681	16 722	n.a.	28 027
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	2106	1804	n.a.	3155
Преки чуждестранни инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	681	665	n.a.	3655
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	70,5	77,3	82,5	78,9
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	41,7	45,9	n.a.	41,4
Гъстота на пътната мрежа (км/100 кв.км територия)	18,3	18,2	18,2	17,9
Рейтинг за активна прозрачност на ПДИ за органите на местното самоуправление (%)	66,0	65,4	66,4	73,2

Индикатори на социалното развитие	2018	2019	2020	Средно за страната
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-7,6	-7,4	-11,0	-9,5
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	4,1	6,9	8,2	4,4
Среден успех от матурите по БЕЛ*	3,85	3,96	3,98	4,21
Среден успех на изпита по математика след VII клас (в точки)*	24,5	29,6	30,4	37,9
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	83,6	83,1	82,4	86,5
Брой на преподавателите в основното и в средното образование на 1000 ученици	96	95	93	87
Дял на здравноосигурените лица (%)	88,6	88,9	87,9	88,7
Население на един общопрактикуващ лекар (брой хора)	1744	1833	1911	1727
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	9,6	9,3	7,9	9,9
Натовареност по щат на наказателните съдии (дела/месец)	6,9	6,2	6,3	8,6
Дял на населението с достъп до обществена канализация (%)	58,2	58,0	n.a.	76,4
Образувани битови отпадъци на човек от населението (кг/човек/година)	305	n.a.	n.a.	409
Дял от битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране (%)	94,7	n.a.	n.a.	70,9
Посещения в кината на 1000 души от населението	126	111	22	190
Посещения в музеите на 1000 души от населението	1072	1162	623	322

* Данните се отнасят за учебната 2020/21 година, а матурите са проведени през 2021 г.

Област Ямбол

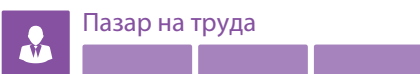
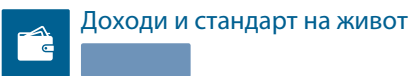
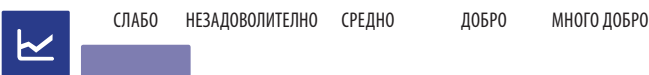

▶ Население (2020)	116 911
▶ Територия (кв.км)	3355,5
▶ Брой на населените места	109
▶ Дял на населението в градовете (%)	68,8

Брутният вътрешен продукт в област Ямбол продължава да нараства, но остава далеч от средното ниво в страната. По-ниски остават и доходите и заплатите, което предопределя високото ниво на бедност в областта. Заетостта запазва стойността си от предходната година и остава на сравнително ниско ниво. При преките чуждестранни инвестиции се вижда отлив и те продължават да са сред най-ниските в страната. Област Ямбол се характеризира с висока гъстота на пътната мрежа, но железопътната мрежа е сред най-слабо развитите в страната. Усреднените нива на местните данъци и през 2021 г. са близки до средните в страната. Самооценките на администрациите в област Ямбол за развитието на електронното правителство и предоставянето на услуги на „едно гише“ са ниски.

През 2020 г. в областта се наблюдава влошаване на естественя прираст и ръст на привлеченото население. Представянето на учениците от областта е много слабо. Делът на второгодниците се повишава и е значително над средните стойности. Въпреки че броят на общопрактикуващите лекари в областта е близък до средния за страната спрямо населението, броят на лекарите специалисти е сред най-ниските в страната. Натовареността на наказателните съдии е по-ниска от средната за страната, а правораздаването – по-бързо. Сравнително добрите оценки на област Ямбол в сферата на околната среда се дължат основно на ниския обем на образуваните битови отпадъци и на управлението им. Пандемията и ограничаването на културните мероприятия през 2020 г. се отразяват и на културния живот в областта.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ■

Доходи и стандарт на живот ■

През 2019 г. брутният вътрешен продукт в област Ямбол продължава да нараства и достига 10,1 хил. лв./човек от населението, но остава далеч от средното ниво в страната (17,2 хил. лв.). Ръст има и при заплатите и доходите в областта. Средната брутна годишна работна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение се увеличава значително (с над 11%) до 12,0 хил. лв. (при 15,2 хил. лв. в страната). Доходите достигат 5,6 хил. лв./лице от домакинството (при 6,0 хил. лв. в страната).

Въпреки тези благоприятни тенденции бедността остава висока. Ямбол е областта с най-висок дял на населението, живеещо с материални лишения – 39,6% (при 19,9% в страната) през 2019 г. Делът на населението, живеещо под линията на бедност, също е значително по-висок от средния – 33,2% при 22,6% в страната.

Пазар на труда ■■■

Икономическата активност на пазара на труда намалява през 2020 г. и вече за трета поредна година е под средната стойност за страната с коефициент 70,7% при 73,7% в страната. Заетостта запазва стойността си от предходната година и остава на сравнително ниско ниво – 63,2% при 68,5% в страната. Безработицата продължава да е над средната в страната.

Благоприятни са тенденциите по отношение на образователния статус на работната сила, въпреки че стойностите на показателите все още са сравнително слаби. Делът на висшистите сред населението на възраст 25–64 години нараства до 23,5% (при 29,2% в страната), а този на хората с основно и по-ниско образование намалява до 21,3% (при 16,9% в страната).

Въпреки че влошаването на коефициента на демографско заместване през последните години е видимо, стойността му остава сравнително благоприятна. През 2020 г. съотношението на населението на възраст 15–19 години към това на 60–64 години е 64,9% (при 67,1% в страната). Това означава, че на всеки 100 души, на които им предстои да излязат от пазара на труда през следващите няколко години, отговарят 65 младежи, които ще се вляят в работната сила.

Инвестиции и икономика ■■■

Заради относително голямата тежест на преработващата промишленост Ямбол е сред областите с относително малък брой предприятия – 47 на 1000 души от населението през 2019 г. (при 61 на 1000 души в страната), но тенденцията е към увеличаване на броя им. Разходите за придобиване на дълготрайни материални активи нарастват, но остават сравнително малко – 1777 лв./човек (при 3155 лв./човек в страната). При преките чуждестранни инвестиции дори се вижда отлив и те продължават да са сред най-ниските

в страната с обем от 352 евро/човек от населението (при 3655 евро/човек в страната). Произведената продукция нараства и достига 16,2 хил. лв. (при 28,0 хил. лв. в страната).

При усвояването на европейски средства се вижда увеличаване, но те все още са под средните за страната. Към 15 юни 2021 г. стойността на изплатените суми на бенефициенти по оперативните програми в област Ямбол е 2068 лв./човек от населението (при 2217 лв./човек в страната). В рамките на областта няма нито една община, която да усвоява повече от средната стойност за страната.

Инфраструктура ■■■■

Област Ямбол се характеризира с висока гъстота на пътната мрежа, но железопътната мрежа е сред най-слабо развитите в страната (след област Добрич). Делът на първокласните пътища и магистралите е над средния за страната – 20,6% (при 18,5% в страната) през 2020 г. През последните години се наблюдават колебания в качеството на пътната настилка, като към 2019 г. около 43,9% от пътищата са в добро състояние (при 41,4% в страната).

Достъпът на домакинствата до интернет нараства през 2020 г., но остава сред най-ниските в страната – 63,1% (при 78,9% в страната).

Сравнително голям е делът на газифицираните домакинства. Инсталираните ВЕИ мощности също са относително високи.

Местни данъци ■■■■

Усреднените нива на местните данъци в област Ямбол и през 2021 г. са близки до средните в страната. Сред разглежданите данъци сравнително високи са тези върху недвижимите нежилищни имоти на юридическите лица и върху прехвърлянето на собственост. Същевременно ставките върху търговията на дребно и таксиметровия превоз остават под средните. Размерът на данъчната ставка за търговия на дребно средно за област Ямбол е 8,16 лв./кв.м (при 12,99 лв./кв.м в страната) през 2021 г.

Администрация ■■■

Самооценките на администрациите в област Ямбол за развитието на електронното правителство и предоставянето на услуги на „едно гише“ са значително по-ниски от средните за страната и през 2021 г. Рейтингът за прозрачност на органите на местното самоуправление се повишава, но също остава под средния. През 2021 г. прозрачността в работата на администрацията в областта е оценена със 72,7% (при 73,2% в страната), като най-висок резултат постигат общините Болярово и Тунджа.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ■■■

Демография ■■■■

През 2020 г. в областта се наблюдава влошаване на естествен прираст и ръст на привлеченото население. Коефициентът на естествен прираст намалява до -11,5‰ (при -9,5‰ в страната). Почти в цялата страна има тенденция към увеличаване на механичния прираст и за множество области коефициентът му е положителен за първи път от години. Област Ямбол не прави изключение, но коефициентът на механичен прираст е сравнително нисък - 4,3‰.

Населението на областта продължава да застарява през последните години. Коефициентът на възрастова зависимост като съотношение на населението на над 65 години към това на 0-14 години достига 160,8% (при 150,6% в страната), а към това на 15-64 години - 40,5% (при 34,1% в страната) през 2020 г.

Делът на градското население е по-нисък от средния за страната (68,8% при 72,9% в страната), както и гъстотата му - 1069 души/кв.км при 1506 души/кв.км в страната.

Образование ■■■

Коефициентът на записване в V-VIII клас се повишава през 2020 г. и остава над средния за страната със стойност от 89,8% (при 86,5% в страната). Делът на второгодниците се повишава и е значително над средните стойности. Броят на напусналите основното и средното образование обаче е сравнително нисък. Ямбол е областта с най-нисък брой на учителите - 76 на 1000 ученици при 87 на 1000 ученици в страната.

Представянето на учениците от областта е много слабо и през 2021 г. Средният успех на националното външно оценяване по математика след VII клас е 35,0 т. (при 37,9 т. в страната). Ямбол отбелязва най-ниския успех (заедно с областите Силистра и Монтана) на матурата по български език и литература - „Добър“ 3,94 (при „Добър“ 4,21 в страната), а делът на слабите оценки се повишава до 13% (при 7% в страната).

Броят на студентите в областта е 7 на 1000 души от населението (при 32 на 1000 души в страната).

Здравеопазване ■■■

Въпреки че броят на общопрактикуващите лекари в областта е близък до средния за страната спрямо населението, броят на лекарите специалисти е сред най-ниските в страната (само преди този в област Добрич). Броят на леглата в местните многопрофилни болници също е изключително нисък - 3,54 на 1000 души от населението (при 5,52 на 1000 души в страната).

Вероятно тези показатели обясняват и ниския брой на преминалите за лечение болни през 2020 г. - 100 на 1000 души от населението при 138 на 1000 души в страната, т.е. жителите на областта може би търсят здравни грижи извън нея.

Делът на здравноосигурените в областта намалява през 2020 г. и за първи път е под средния за страната със стойност 88,4% (при 88,7% в страната).

Коефициентът на детска смъртност остава висок.

Ред и сигурност ■■■■

Натовареността на наказателните съдии в област Ямбол е по-ниска от средната за страната, а правораздаването - по-бързо през 2020 г. Един местен съдия разглежда средно по 7,2 наказателни дела месечно (при 8,6 дела на съдия в страната). Делът на висящите дела намалява до 8% (при 11% в страната), а на приключилите в 3-месечен срок дела се увеличава до 90% (при също толкова в страната).

Броят на престъпленията в областта продължава да намалява, но и разкриваемостта им се свива през 2020 г. Броят на регистрираните престъпления срещу личността и собствеността достига 9,0 на 1000 души от населението (при 9,9 на 1000 души в страната). Разкриваемостта им остава сред високите в страната - 66,9% (при 52,1% в страната).

Околна среда ■■■■

Сравнително добрите оценки на област Ямбол в сферата на околната среда се дължат основно на ниския обем на образуваните битови отпадъци и на управлението им. През 2018 г. в областта са образувани 317 кг отпадъци на човек (при 409 кг/човек в страната), а 90% от тях се предават за третиране и рециклиране (при 71% в страната).

Нисък остава и обемът на емисиите на въглероден диоксид в атмосферата на областта - 9 т/кв.км.

Няма значими промени в дела на населението с достъп до обществена канализация, но той остава близък, макар и под средния за страната през 2019 г. - 71,9% (при 76,4% в страната). Същевременно делът на домакинствата, чиято канализация е свързана с пречиствателна станция, е най-ниският в страната - едва 4,8% (при 64,6% в страната).

Култура ■■■

Пандемията и ограничаването на културните мероприятия през 2020 г. се отразяват и на културния живот в областта. Посещенията в кината се свиват значително (с 93% при 71% в страната) до 8 на 1000 души от населението (при 190 на 1000 души в страната). Спадът на посещенията в местните музеи и библиотеки е по-ограничен и близък до средния за страната - съответно 57% (при 58% в страната) и 39% (при 30% в страната). И двата показателя остават под средните за страната. Посещенията на музеите през 2020 г. са 143 на 1000 души (при 322 на 1000 души в страната), а на библиотеките - 274 на 1000 души (при 480 на 1000 души в страната).

Ключови показатели за област Ямбол

Индикатори на икономическото развитие	2018	2019	2020	Средно за страната
БВП на човек от населението (лв., текущи цени)	9694	10 142	n.a.	17 170
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	5357	5638	n.a.	6013
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	10 815	12 048	n.a.	15 209
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	24,3	33,2	n.a.	22,6
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	62,3	63,1	63,2	68,5
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече години (%)	8,3	9,0	(7,5)	5,2
Дял на населението с основно и по-ниско образование на 25–64 години (%)	23,4	23,3	21,3	16,9
Дял на населението с висше образование на 25–64 години (%)	21,0	19,8	23,5	29,2
Произведена продукция (лв./човек)	15 014	16 153	n.a.	28 027
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	1683	1777	n.a.	3155
Преки чуждестранни инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	445	352	n.a.	3655
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	62,1	53,4	63,1	78,9
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	39,8	43,9	n.a.	41,4
Гъстота на пътната мрежа (км/100 кв.км територия)	19,0	19,0	19,0	17,9
Рейтинг за активна прозрачност на ПДИ за органите на местното самоуправление (%)	67,0	70,4	72,7	73,2

Индикатори на социалното развитие	2018	2019	2020	Средно за страната
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-8,9	-8,7	-11,5	-9,5
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-4,3	-4,6	4,3	4,4
Среден успех от матурите по БЕЛ*	3,80	4,04	3,94	4,21
Среден успех на изпита по математика след VII клас (в точки)*	29,4	31,2	35,0	37,9
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	90,6	87,0	89,8	86,5
Брой на преподавателите в основното и в средното образование на 1000 ученици	71	77	76	87
Дял на здравноосигурените лица (%)	89,3	89,8	88,4	88,7
Население на един общопрактикуващ лекар (брой хора)	1575	1701	1771	1727
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	10,5	9,6	9,0	9,9
Натовареност по щат на наказателните съдии (дела/месец)	6,0	5,4	7,2	8,6
Дял на населението с достъп до обществена канализация (%)	71,8	71,9	n.a.	76,4
Образувани битови отпадъци на човек от населението (кг/човек/година)	317	n.a.	n.a.	409
Дял от битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране (%)	89,8	n.a.	n.a.	70,9
Посещения в кината на 1000 души от населението	97	114	8	190
Посещения в музеите на 1000 души от населението	292	329	143	322

* Данните се отнасят за учебната 2020/21 година, а матурите са проведени през 2021 г.

Групи индикатори

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Доходи и стандарт на живот

Индикатор	Описание	Период	Мерна единица	Източник
Брутен вътрешен продукт на човек от населението	Индикаторът измерва стандарта на живот в областта и степента на развитие на местната икономика. Колкото по-висок БВП на човек от населението има съответната област, толкова това е показателно за по-силна местна икономика и по-висок стандарт на живот на местните жители.	2000–2019	лв./човек от населението	НСИ
Средногодишен доход на лице от домакинство	Индикаторът показва най-общо благосъстоянието и стандарта на живот на местното население. За целите на настоящото изследване се използва общият доход, който включва паричните доходи (приходи от работна заплата и извън нея, пенсии, социални обезщетения, трансфери от други домакинства, приходи от продажби и др.) и стойностите на натурални приходи.	2001–2019	общ доход (лв.)/ лице от домакинството	НСИ
Средна годишна брутна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение	Размерът на трудовите доходи е един от основните фактори, които определят нивото на общия доход на домакинствата.	2008–2019	лв.	НСИ
Относителен дял на населението, живеещо с материални лишения	Субективен показател, базиран на анкета сред домакинствата относно конкретни въпроси за материални лишения. Методологията е на Евростат. Въпросникът включва затруднения при покриването на разходи за жилище, притежание на автомобил или перална машина, консумация на месо, ограничения при отоплението и т.н. Лицето се определя като живеещо в материални лишения, ако изпитва лишения по три от въпросните девет показателя.	2007–2019	%	НСИ
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната	Основен показател за бедност. Показва дела на лицата с еквивалентен разполагаем доход под т.нар. линия на бедност, която се определя на 60% от националния медианен еквивалентен разполагаем доход.	2007–2019	%	НСИ

Индикатор	Описание	Период	Мерна единица	Източник
Средногодишен коефициент на икономическа активност на населението	Икономическата активност на населението показва каква част от хората работят или търсят активно работа. Икономически активните лица формират работната сила във всяка една от областите.	2008–2020	%	НСИ
Средногодишен коефициент на безработица на населението на 15 и повече години	Ниските нива на безработицата в една област са признак за жизнена и създаваща работни места стопанска среда.	2000–2020	%	НСИ
Средногодишен коефициент на заетост на населението на 15–64 години	Коефициентът на заетост е водещ индикатор за пазара на труда, показвайки каква част от населението в трудоспособна възраст работи.	2003–2020	%	НСИ
Коефициент на демографско заместване (съотношение на населението на възраст 15–19 години към това на възраст 60–64 години)	Коефициентът на демографско заместване показва съотношението между лицата на възраст 15–19 години, на които предстои да се включат на пазара на труда, и тези на възраст 60–64 години, на които предстои да го напуснат. Този индикатор се използва за оценка на капацитета за възпроизводство на работната сила в отделните области на страната.	2010–2020	%	НСИ
Относителен дял на населението на възраст между 25 и 64 години с висше образование	Високият дял на населението с висше образование в една област създава предпоставки за повишаването на нейната конкурентоспособност, производителност на труда и икономически растеж.	2009–2020	%	НСИ
Относителен дял на населението на възраст между 25 и 64 години с основно и по-ниско образование	Показател за образователната структура на работната сила. Колкото по-висок е дялът на лицата с основно и по-ниско образование, толкова по-малък е потенциалът на местния пазар на труда за запълване на новите работни места. По-ниското образование предполага по-ниска икономическа активност, по-малка производителност на труда и съответно по-ниски доходи.	2009–2020	%	НСИ

Индикатор	Описание	Период	Мерна единица	Източник
Брой на нефинансовите предприятия	Индикаторът показва предприемаческите нагласи и инвестиционната активност в местната икономика.	2008–2019	брой предприятия/ 1000 души от населението	НСИ
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи	Разходите за придобиване на дълготрайни материални активи (ДМА) на човек от населението в областта са водещ показател за инвестиции в местната икономика.	2008–2019	лв./човек от населението	НСИ
Преки чуждестранни инвестиции в предприятия от нефинансовия сектор с натрупване	Индикаторът за преките чуждестранни инвестиции (ПЧИ) в предприятията от нефинансовия сектор показва кумулативния размер на инвестициите в съответната област и нейната привлекателност за чуждестранните инвеститори.	2000–2019	евро/човек от населението	НСИ
Стойност на изплатени суми по договори на общините като бенефициенти по оперативни програми	Високата степен на усвояване на средства по оперативните програми създава предпоставки за подобряването на конкурентоспособността на отделните области. Тя е индикатор за добрата работа на администрацията и за нейната способност и желание да подобрява условията за работа и живот в областта с помощта на европейски средства.	към 15.06.2021	лв./човек от населението	ИСУН, ИСУН 2020
Произведена продукция	Произведената продукция на човек представя относителната производителност на предприятията в областта.	2005–2019	лв./човек от населението	НСИ

Инфраструктура

Индикатор	Описание	Период	Мерна единица	Източник
Гъстота на пътната мрежа	Индикаторът измерва сбора от дължината на автомагистрала и пътища (първокласни, второкласни и третокласни), съотнесен към територията на съответната област. Републиканската пътна мрежа е от изключително значение за превоза на пътници и товари в страната. Индикаторът изключва улиците в населените места.	2000–2020	дължина на пътната мрежа в км/100 кв.км територия	НСИ
Гъстота на железопътната мрежа	Индикаторът представя всички жп линии, които са предназначени за придвижване на влакове между гарите или местата, отбелязани като самостоятелни пунктове на тръгване и пристигане за превоз на пътници и товари. Изключват се линиите на градския железопътен транспорт. Колкото е по-голяма е гъстотата на железопътната мрежа в регионите, толкова по-лесен е превозът на пътници и товари.	2000–2020	дължина на жп линии в км/100 кв.км територия	НСИ
Дял на автомагистралите и първокласните пътища	Индикаторът дава допълнителна информация за характеристиките на пътната инфраструктура в една област. По-високият дял на магистралите и първокласните пътища показва по-висока степен на развитие на местната инфраструктура.	2009–2020	%	НСИ
Дял на домакинствата с достъп до широколентов интернет	Достъпът на домакинствата до интернет е показателен за навлизането на новите информационно-комуникационни технологии в областите на страната.	2006–2020	%	НСИ
Дял на пътната настилка в добро състояние	Освен гъстотата на пътната мрежа важно значение за инфраструктурния профил на областите има и качеството на пътната настилка. Индикаторът показва дела на пътищата, чието състояние е оценено от АПИ като „добро“.	2010–2019	%	АПИ
Дял на газифицираните домакинства	Показва използването на природен газ за битови нужди.	2020	%	НЦТР
Инсталирани ВЕИ мощности	Дава информация за инсталираните мощности от фотоволтаични, вятърни, водни и други централи.	2020	kW/човек от населението	НЦТР

% Местни данъци

Индикатор	Описание	Период	Мерна единица	Източник
Размер на данъка върху недвижимите имоти – нежилищни имоти на юридически лица	Облагането на недвижимите имоти е най-сериозният източник на собствени приходи за общините. По отношение на бизнес средата и тежестите върху бизнеса най-голямо влияние оказва именно облагането на нежилищните имоти на юридическите лица.	2012–2021	промил (‰)	Заявление за достъп до информация по ЗДОИ
Размер на данъка върху превозните средства и леките автомобили – с мощност над 74 kW до 110 kW	Облагането на превозните средства също е сериозен източник на собствени приходи за общините. Този тип облагане е в тежест предимно на малки фирми, като мощността на автомобилите е избрана като най-релевантна именно за подобен тип фирми. След 2019 г. индикаторът взема предвид и въведения екологичен компонент за определянето на данъчната ставка.	2012–2021	лв./kW	Заявление за достъп до информация по ЗДОИ
Размер на годишния патентен данък за търговия на дребно до 100 кв.м търговска площ – при най-добро местонахождение на обекта	Патентните данъци са различен тип облагане от споменатите по-горе и са в тежест на конкретни бизнеси. Патентният данък за търговия на дребно е избран като най-разпространен и разпознаваем.	2012–2021	лв./кв.м	Заявление за достъп до информация по ЗДОИ
Размер на данъка при възмездно придобиване на имущество	Размерът на данъка при възмездно придобиване на имущество има отношение както към навлизащите на местния пазар инвеститори, така и към разширяващите своята дейност местни предприемачи.	2012–2021	промил (‰)	Заявление за достъп до информация по ЗДОИ
Размер на годишния данък за таксиметров превоз на пътници	Размерът на данъчната ставка за таксиметров превоз на пътници се определя на общинско ниво и има ефект върху крайната цена на услугата.	2017–2021	лв.	Заявление за достъп до информация по ЗДОИ

Индикатор	Описание	Период	Мерна единица	Източник
Покритие на кадастъра	Ниското кадастрално покритие на територията на една област представлява пречка пред инвестициите особено когато те предвиждат строителство на нови обекти.	2003–2019	%	АГКК
Рейтинг за активна прозрачност на органите на местното самоуправление	Рейтингът за активна прозрачност на органите на местно самоуправление на ПДИ се базира на резултатите от ежегодно проучване на Фондацията чрез оценяване на интернет страниците и подаване на електронни заявления до административните структури в системата на изпълнителната власт. Оценката на всяка отделна област представлява среднопотеглената оценка от рейтингите на влизащите в обхвата ѝ общини.	2014–2021	%	Фондация “Програма Достъп до информация”
Развитие на електронното правителство	Индикаторът представя самооценката на местните власти за степента и обхвата на предоставяните от тях електронни услуги. Ниските оценки показват пълно отсъствие на електронни услуги или наличието на базови такива, а високите оценки показват наличие на възможност за осъществяване на двупосочни транзакции между администрацията и гражданите/бизнеса.	2013–2021	оценка от 1 до 4	Заявление за достъп до информация по ЗДОИ
Развитие на услугата „едно гише“	Индикаторът представя самооценката на местните власти за етапа на готовност за обслужване на бизнеса и гражданите на „едно гише“.	2013–2021	оценка от 1 до 4	Заявление за достъп до информация по ЗДОИ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

Демография

Индикатор	Описание	Период	Мерна единица	Източник
Коефициент на възрастова зависимост – съотношение на населението на 65 и повече години към населението на 0–14 години	Индикаторът показва степента на застаряване на отделните области – колкото по-голям е този индикатор, толкова застаряването е по-изявено.	2011–2020	%	НСИ
Коефициент на възрастова зависимост – съотношение на населението на 65 и повече години към населението на 15–64 години	Коефициентът на възрастова зависимост показва съотношението между лицата на възраст на 65 и повече години, които са предимно икономически неактивни, и лицата в активна възраст. По-високият коефициент на възрастова зависимост показва влошаване на възрастовата структура на населението, което рефлектира върху пазара на труда, икономическия растеж и др.	2011–2020	%	НСИ
Относителен дял на населението в градовете	Относителният дял на населението в градовете дава информация за степента на урбанизация на областта.	2001–2020	%	НСИ
Гъстота на населението спрямо територията на населените места и други урбанизирани територии	Този индикатор за гъстотата на населението дава информация за броя на хората на единица площ. Гъстотата се влияе от механичното и естественото движение на населението, както и от процеса на урбанизация.	2001–2020	брой лица/ кв. км	НСИ
Коефициент на естествен прираст	Естественият прираст на населението представлява разликата между броя на регистрираните живородени деца и броя на починалите през съответната година. Коефициентът на естествен прираст показва увеличението или намалението на населението на областта на 1000 души от средногодишното ѝ население, като положителният естествен прираст на населението се приема за благоприятен демографски показател.	2001–2020	промил (‰)	НСИ
Коефициент на механичен прираст	Коефициентът на механичен прираст на населението показва увеличението или намалението на населението на областта на 1000 души средногодишно население вследствие на неговата миграция. Коефициентът се изчислява на база на данните за броя на лицата, които са променили обичайното си местоживееене за разглеждания период. Механичният прираст представлява разликата между заселилите се и изселилите се лица за съответната област.	2001–2020	промил (‰)	НСИ

Индикатор	Описание	Период	Мерна единица	Източник
Брой на студентите в колежи и университети	Индикаторът включва учащите в университетите, коледите и специализираните висши училища, но не включва учащите в професионално обучение с прием след средно образование. Наличието на голям брой студенти в една област е предпоставка за по-висока образованост на местната работна ръка и по-голяма атрактивност на населеното място.	2000–2020	брой студенти/ 1000 души от населението	НСИ
Брой на преподавателите в основното и средното образование	Съотношението на броя на преподавателите към броя на учащите е стандартен индикатор за измерване на качеството на образованието.	2011–2020	брой преподаватели/ 1000 ученици	НСИ
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас	Нетният коефициент на записване на населението се изчислява в проценти като съотношение на броя на учащите в съответната образователна степен във възрастовите групи към броя на населението в същите възрастови групи, изчислен към 31 декември на съответната година. Броят на учащите в основно и средно образование се установява до 1 октомври на съответната година. Изборът на V–VIII клас е базиран на факта, че това е най-ниската образователна степен, при която се регистрира относително висок недообхват на образователната система.	2008–2020	%	НСИ
Относителен дял на напусналите основното и средното образование	Относителният дял на напусналите основното и средното образование показва броя на учениците, които преждевременно са напуснали училище през съответната година. Ниският относителен дял на напусналите основното и средното образование е признак за добре развита образователна система, която успява да задържи рисковите ученици в училище.	2008–2019	%	НСИ
Относителен дял на второгодниците	Относителният дял на второгодниците показва броя на учениците, които за втора поредна година са били записани в същото образователно ниво като предходната. Индикаторът показва качеството на образователните институции, поне що се отнася до способността им да създадат оптимални условия за възприемане на предвидения материал от страна на учениците.	2011–2020	%	НСИ
Среден успех от ДЗИ по български език и литература през учебната година	Високият среден успех от матурите по български език и литература е признак за добро качество на средното образование в областта. Въпреки различната трудност на зрелостните изпити през различните години резултатите позволяват сравнимост между областите за всяка конкретна година.	2008–2021	оценка от 2 до 6	МОН
Дял на оценките по български език и литература под „Среден“ 3,00	Високият процент на издържалите матурата по български език и литература е показател за добро качество на средното образование в областта.	2008–2021	%	МОН
Среден успех на НВО след VII клас по математика	Високият резултат на националното външно оценяване по математика след VII клас е индикатор за добро качество на прогимназиалния етап от училищното образование в областта. Показателят се ползва и като контрапункт на ДЗИ по БЕЛ, тъй като много малък брой ученици избират ДЗИ по математика.	2018–2021	среден брой точки от възможни 100	МОН

Индикатор	Описание	Период	Мерна единица	Източник
Население на един общопрактикуващ лекар	Общопрактикуващите лекари са първото стъпало в здравната система. Индикаторът за броя лица на един общопрактикуващ лекар показва както осигуреността на населението с медицински персонал, така и натовареността на лекарите.	2011–2020	брой лица/ един общопрактикуващ лекар	НСИ
Индекс на достъпност до лекари специалисти	Индексът измерва достъпа до лекари специалисти спрямо областта в страната, където този достъп е най-добър. По-ниската стойност означава по-добър достъп. Понятието „лекар специалист“ включва интернисти, кардиолози, педиатри, хирурзи, ортопедо-травматолози, уролози, инфекционисти, акушер-гинеколози, офталмолози, невролози, психиатри, рентгенолози и др.	2018–2020	съставен индекс	ИПИ въз основа на НСИ
Преминали болни през МБАЛ	Индикаторът дава информация за заболяемостта на населението и натовареността на многопрофилните болници за активно лечение (МБАЛ). За целите на изследването този индикатор се използва за измерване на равнището на заболяемост в съответната област – колкото по-висока е неговата стойност, толкова по-висока е заболяемостта в тази територия.	2008–2020	преминали болни през МБАЛ/ 1000 души от населението	НСИ
Дял на здравноосигурените лица	Относителният дял на здравноосигурените лица от населението показва достъпността на населението до здравни услуги в съответната област, като от него може да се съди индиректно за здравния статус на населението.	2010–2020	%	НАП (заявление за достъп до информация по ЗДОИ)
Размер на легловата база в МБАЛ	Индикаторът показва броя на болничните легла в многопрофилните болници за активно лечение на 1000 души от населението. Легловата база служи за относителен показател на материалната осигуреност на здравеопазването в областта.	2011–2020	брой на болничните легла/ 1000 души от населението	НСИ
Коефициент на детска смъртност	Коефициентът на детска смъртност показва броя на умрелите деца на възраст до 1 година на всеки 1000 живородени деца през съответната година. Високият коефициент показва както недостатъците в здравната грижа, така и наличието на ниска здравна култура в местното население.	2008–2020	промил (‰)	НСИ

Ред и сигурност

Индикатор	Описание	Период	Мерна единица	Източник
Дял на наказателните дела, приключили в 3-месечен срок	По-високият дял на наказателните дела в окръжните съдилища, които приключват в 3-месечен срок, предполага относително по-бързо правораздаване (при равни други условия).	2009–2020	%	BCC
Дял на висящите наказателни дела	Делът на висящите наказателни дела в окръжните съдилища е индикатор за ефективност на работата на местните органи на съдебната власт.	2009–2020	%	BCC
Натовареност по щат на наказателните съдии	Индикаторът показва реалната натовареност на наказателните съдии в окръжните съдилища за съответната година. Колкото по-висока е натовареността, толкова достъпът до правосъдие е по-затруднен.	2010–2020	дела/ наказателен съдия/месец	BCC
Престъпления срещу личността и собствеността	Престъпленията срещу личността и собствеността са показател за нивото на престъпност в определена територия. Официално регистрираните престъпления невинаги представят реалната картина за престъпността в областта, но дават добра основа за оценка и сравнение между отделните области.	2000–2020	брой престъпления/ 1000 лица	НСИ, МВР
Дял на разкритите престъпления срещу личността и собствеността от регистрираните през годината	Колкото по-висок е делът на разкритите престъпления, толкова по-добре работят правоприлагащите органи в съответната област. Индикаторът се отнася само за разкриваемостта на регистрираните престъпления и допълва картината за сигурността в отделните области на страната.	2000–2020	%	НСИ, МВР

Индикатор	Описание	Период	Мерна единица	Източник
Емисии на въглероден диоксид в атмосферата	Емисиите на вредни вещества в атмосферата на кв.км показват доколко атмосферата в съответната област е замърсена от човешка дейност. За целите на анализа са взети предвид единствено емисиите на въглероден диоксид като най-значителни и в същото време най-показателни за вредните емисии. Области с високо замърсяване на въздуха са по-малко привлекателни откъм условия за живот.	2010–2019	тонове вредни емисии/ кв.км територия	НСИ
Образувани битови отпадъци	Образуваните битови отпадъци на човек от обслужваното население е стандартен показател за измерване степента на чистота на околната среда. За целите на изследването е възприето, че колкото по-висок е този показател, толкова по-застрашена е околната среда в съответната област.	2008–2018	кг/ човек/ година	НСИ
Дял от битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране	Дялът на рециклираните и третираните отпадъци е от значение, доколкото останалият отпадък се насочва към открити сметища, които носят сериозни екологични и здравни рискове. По-високият дял на рециклиране и третиране означава по-чиста околна среда.	2013–2018	%	НСИ
Дял на населението в селища с обществена канализация, свързано с пречиствателни станции	Наличието на селищни пречиствателни станции предполага по-ниско замърсяване на околната среда с отпадъчни води, а също и по-високо оползотворяване на водните ресурси в съответната област. Колкото по-голяма част от канализационната мрежа е свързана с пречиствателни станции, толкова по-малък е отрицателният ефект на отпадъчните води върху околната среда.	2001–2019	%	НСИ
Дял на населението в селища с обществена канализация	Индикаторът показва процента от жителите на една област, които живеят в селища с обществена канализация. Обхватът на обществената канализация оказва влияние както върху социалните, така и върху екологичните характеристики на областите.	2010–2019	%	НСИ

Индикатор	Описание	Период	Мерна единица	Източник
Посещения в театрите	Показател за интензивност на културните дейности. Индикаторът показва средногодишния брой на регистрираните посещения в театрите на територията на областта.	2009–2019	брой посещения/ 1000 души	НСИ
Посещения в кината	Показател за интензивност на културните дейности. Индикаторът показва средногодишния брой на регистрираните посещения в кината на територията на областта.	2009–2020	брой посещения/ 1000 души	НСИ
Посещения в музеите	Показател за интензивност на културните дейности. Индикаторът показва средногодишния брой на регистрираните посещения в музеите на територията на областта.	2009–2020	брой посещения/ 1000 души	НСИ
Посещения в библиотеките	Показател за интензивност на културните дейности. Индикаторът показва средногодишния брой на регистрираните посещения в библиотеките с фонд над 200 хил. тома на територията на областта.	2009–2020	брой посещения/ 1000 души	НСИ

Приложение

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Доходи и стандарт на живот

Индикатор	Брутен вътрешен продукт на човек от населението (лв.)	Средногодишен доход на лице от домакинство (лв.)	Средна годишна брутна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение (лв.)	Дял на населението, живеещо с материални лишения (%)	Дял на населението, живеещо под линията на бедността за страната (%)
Област	2019 г.	2019 г.	2019 г.	2019 г.	2019 г.
Благоевград	10 329	6079	9810	19,6	23,9
Бургас	13 437	5169	12 301	22,7	20,0
Варна	16 340	5883	14 282	26,7	18,4
Велико Търново	11 071	5707	11 619	24,9	25,8
Видин	8734	3437	10 302	31,0	35,0
Враца	13 278	5209	13 874	24,2	38,9
Габрово	14 444	7406	12 895	14,1	17,8
Добрич	10 009	5500	11 440	19,5	22,8
Кърджали	9606	4173	11 356	23,0	35,2
Кюстендил	9468	4977	10 576	16,9	32,9
Ловеч	10 284	4454	11 365	22,4	25,3
Монтана	9522	4644	11 165	22,7	47,4
Пазарджик	9965	4180	11 675	26,5	37,0
Перник	9356	7049	11 434	18,8	14,2
Плевен	9813	5893	11 567	25,4	20,4
Пловдив	14 460	6163	12 996	24,9	22,7
Разград	10 416	5420	12 814	35,8	28,0
Русе	12 771	5702	12 329	25,2	22,2
Силистра	7687	5729	10 572	15,5	24,0
Сливен	8130	4446	11 085	34,0	33,9
Смолян	11 681	6354	11 106	12,8	21,2
София (столица)	38 603	8224	21 040	10,8	10,0
София	16 998	4844	14 586	14,5	17,6
Стара Загора	16 276	5610	13 914	19,8	23,1
Търговище	10 470	4576	12 035	17,7	30,2
Хасково	9036	5678	10 566	23,8	30,9
Шумен	10 177	5347	12 124	18,5	29,1
Ямбол	10 142	5638	12 048	39,6	33,2
Средно за страната	17 170	6013	15 209	19,9	22,6

Пазар на труда

Област	Средногодишен коефициент на икономическа активност на населението (%) 2020 г.	Средногодишен коефициент на безработица на населението на 15 и повече години (%) 2020 г.	Средногодишен коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%) 2020 г.	Коефициент на демографско заместване – съотношение на населението на възраст 15–19 години към това на 60–64 години (%) 2020 г.	Относителен дял на населението на възраст между 25 и 64 години с висше образование (%) 2020 г.	Относителен дял на населението на възраст между 25 и 64 години с основно и по-ниско образование (%) 2020 г.
Благоевград	78,8	7,3	71,5	63,1	21,1	17,9
Бургас	69,5	4,9	64,6	70,4	24,2	19,6
Варна	72,4	2,2	70,2	77,5	24,8	14,4
Велико Търново	78,4	(2,5)	75,9	62,8	29,7	10,1
Видин	75,0	19,3	55,7	65,2	18,0	18,5
Враца	67,4	10,3	57,1	65,4	22,9	22,4
Габрово	74,7	(7,0)	67,7	54,5	23,1	10,6
Добрич	72,8	9,6	63,2	68,9	22,3	25,6
Кърджали	63,3	(1,4)	61,9	48,0	17,6	34,3
Кюстендил	70,6	(4,6)	66,0	53,0	24,0	7,1
Ловеч	68,9	(4,8)	64,1	63,6	20,5	14,9
Монтана	76,2	24,1	52,1	65,5	11,3	28,2
Пазарджик	72,5	5,1	67,4	66,3	15,6	24,2
Перник	78,1	8,3	69,8	49,5	25,1	11,3
Плевен	72,9	11,3	61,6	63,2	25,4	19,1
Пловдив	71,7	3,0	68,7	68,2	26,4	19,7
Разград	71,4	10,6	60,8	65,3	19,5	30,7
Русе	74,0	(2,6)	71,4	61,5	31,2	11,7
Силистра	69,7	15,6	54,1	64,9	20,8	30,7
Сливен	71,9	6,9	65,0	89,5	21,4	36,2
Смолян	77,1	11,9	65,2	40,9	23,5	14,0
София (столица)	77,2	2,8	74,4	78,7	56,8	3,9
София	79,7	(0,9)	78,8	61,3	11,3	13,6
Стара Загора	75,5	(2,2)	73,3	69,1	21,6	16,4
Търговище	67,4	10,9	56,5	69,8	15,8	38,3
Хасково	67,7	(0,3)	67,4	60,5	17,8	25,8
Шумен	77,8	11,3	66,5	66,3	24,6	27,1
Ямбол	70,7	(7,5)	63,2	64,9	23,5	21,3
Средно за страната	73,7	5,2	68,5	67,1	29,2	16,9

Инвестиции и икономика

Област	Индикатор Брой на нефинансовите предприятия на 1000 души от населението 2019 г.	Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи на човек от населението (лв.) 2019 г.	Преки чуждестранни инвестиции в предприятия от нефинансовия сектор с натрупване на човек от населението (евро) 2019 г.	Стойност на изплатени суми по договори на общините като бенефициенти по оперативни програми на човек от населението (лв.) към 15 юни 2021 г.	Произведена продукция на човек от населението (лв.) 2019 г.
Благоевград	72	1765	1745	3422	17 592
Бургас	76	2543	5219	2090	24 907
Варна	71	2732	3721	1521	14 549
Велико Търново	46	2100	551	1760	10 206
Видин	37	839	1052	2228	12 831
Враца	38	1513	505	2825	14 809
Габрово	57	2244	3210	3510	14 982
Добрич	55	1811	1707	1722	16 513
Кърджали	32	3861	2013	1516	16 730
Кюстендил	53	1070	372	1272	14 472
Ловеч	46	1384	1201	2328	27 998
Монтана	36	1201	280	2439	16 650
Пазарджик	45	2256	1890	1429	25 111
Перник	46	1222	1561	1194	9832
Плевен	42	2049	1171	2120	12 467
Пловдив	60	3103	2668	1674	15 866
Разград	39	2415	(182)	1739	56 667
Русе	54	2053	1992	1917	47 296
Силистра	37	1523	(99)	1688	26 929
Сливен	39	1236	866	1168	16 536
Смолян	52	2591	889	2517	12 867
София (столица)	93	7147	9626	3676	16 722
София	43	2803	6569	2159	16 153
Стара Загора	49	2849	3111	1783	28 027
Търговище	37	2236	2760	1321	17 592
Хасково	54	1130	815	1435	24 907
Шумен	41	1804	665	1690	14 549
Ямбол	47	1777	352	2068	10 206
Средно за страната	61	3155	3655	2217	12 831

Инфраструктура

Индикатор	Гъстота на пътна мрежа (км/100 кв.км територия)	Гъстота на железопътната мрежа (км/100 кв.км територия)	Дял на автомагистралите и първокласните пътища (%)	Дял на домакинствата с достъп до широколентов интернет (%)	Дял на пътна настилка в добро състояние (%)	Дял на газифицираните домакинства (%)	Инсталирани ВЕИ мощности на човек от населението (kW)
Област	2020 г.	2020 г.	2020 г.	2020 г.	2019 г.	2020 г.	2020 г.
Благоевград	11,1	2,5	17,3	75,8	69,6	2,7	0,664
Бургас	15,3	2,3	26,0	79,8	32,5	0,4	0,253
Варна	18,8	5,2	27,4	77,5	43,5	1,5	0,155
Велико Търново	20,1	5,1	16,3	67,3	38,2	3,5	0,299
Видин	20,2	3,6	11,6	44,8	28,4	0,0	0,584
Враца	17,9	3,1	10,0	71,5	28,4	1,9	0,382
Габрово	25,6	3,7	16,4	77,5	36,7	9,6	0,076
Добрич	17,4	1,3	10,1	70,4	46,7	8,0	3,131
Кърджали	20,2	2,1	11,2	77,3	33,3	0,2	1,345
Кюстендил	20,4	4,0	20,8	78,6	54,6	5,4	0,383
Ловеч	18,3	2,6	16,2	77,2	41,0	3,4	0,372
Монтана	16,9	3,1	9,1	58,2	28,9	3,8	0,365
Пазарджик	16,9	4,2	14,6	81,7	44,4	2,5	4,192
Перник	23,9	4,8	15,7	83,4	46,9	0,7	0,070
Плевен	17,1	4,4	12,2	68,9	36,5	2,3	0,311
Пловдив	17,1	5,4	17,5	79,9	48,7	1,4	0,667
Разград	19,2	3,5	11,1	73,4	17,6	4,9	0,005
Русе	18,2	5,5	21,6	80,0	11,5	3,9	0,027
Силистра	17,8	2,5	11,3	80,7	60,2	0,2	0,291
Сливен	16,4	3,8	22,2	83,4	79,4	1,0	0,669
Смолян	16,9	0,0	0,0	73,6	53,8	0,0	2,547
София (столица)	0,0	12,8	0,0	90,8	0,0	4,4	0,052
София	21,4	4,2	30,2	73,0	31,7	8,7	0,298
Стара Загора	17,6	5,1	28,7	76,0	37,6	3,3	0,700
Търговище	20,4	2,8	14,7	82,4	60,8	6,2	0,043
Хасково	20,7	3,7	21,5	78,6	36,8	0,8	0,903
Шумен	18,2	4,6	36,4	82,5	45,9	3,1	0,144
Ямбол	19,0	1,5	20,6	63,1	43,9	4,7	1,043
Средно за страната	17,9	3,6	18,5	78,9	41,4	3,1	0,603

% Местни данъци

Област	Размер на данъка върху недвижимите имоти – нежилищни имоти на юридически лица (%) 2021 г.	Размер на данъка върху превозните средства и леките автомобили с мощност над 74 до 110 kW (лв./kW) 2021 г.	Размер на годишния патентен данък за търговия на дребно до 100 кв.м търговска площ – при най-добро местонахождение на обекта (лв./кв.м) 2021 г.	Размер на данъка при възмездно придобиване на имущество (%) 2021 г.	Размер на годишния данък за таксиметров превоз на пътници (лв.) 2021 г.
Благоевград	1,75	1,38	11,75	2,19	355
Бургас	2,03	1,80	15,22	2,87	514
Варна	2,25	1,65	16,53	2,94	302
Велико Търново	2,45	1,63	12,13	2,71	383
Видин	1,75	1,25	4,46	2,58	275
Враца	2,22	1,39	6,69	2,67	313
Габрово	2,13	1,55	8,87	2,47	406
Добрич	1,55	1,56	8,70	2,92	300
Кърджали	1,77	1,39	8,04	2,49	322
Кюстендил	2,00	1,29	10,06	2,26	286
Ловеч	2,25	1,28	10,39	2,33	326
Монтана	1,73	1,22	5,10	2,45	332
Пазарджик	1,92	1,45	8,95	2,74	294
Перник	1,92	1,38	9,88	2,45	300
Плевен	2,51	1,24	9,14	2,83	361
Пловдив	2,21	1,55	13,32	2,77	521
Разград	2,27	1,37	9,19	2,52	286
Русе	1,99	1,59	13,53	2,32	456
Силистра	2,03	1,45	8,75	2,33	313
Сливен	2,63	1,55	9,82	2,67	364
Смолян	2,12	1,37	7,74	2,57	318
София (столица)	1,88	1,69	20,00	3,00	850
София	2,37	1,33	10,69	2,63	282
Стара Загора	1,64	1,54	13,96	2,28	301
Търговище	1,83	1,52	9,07	2,49	231
Хасково	2,04	1,54	12,76	2,52	288
Шумен	1,84	1,56	8,88	2,66	265
Ямбол	2,17	1,53	8,16	2,50	347
Средно за страната	2,04	1,54	12,99	2,69	453

Индикатор	Покритие на кадастъра (%)	Рейтинг за активна прозрачност на органите на местното самоуправление (%)	Развитие на електронното правителство (оценка от 1 до 4)	Развитие на услугата „едно гише“ (оценка от 1 до 4)
	2019 г.	2021 г.	2021 г.	2021 г.
Област				
Благоевград	98,5	69,0	3,14	3,53
Бургас	84,7	73,8	3,53	3,12
Варна	96,7	78,7	3,77	3,76
Велико Търново	96,7	75,1	3,17	3,15
Видин	89,3	60,2	2,75	2,26
Враца	88,8	73,9	3,18	3,67
Габрово	82,9	78,9	3,11	2,15
Добрич	97,6	83,6	3,48	2,97
Кърджали	95,9	59,4	2,80	2,75
Кюстендил	95,3	61,9	2,95	2,56
Ловеч	93,8	76,9	2,89	3,73
Монтана	97,0	72,0	3,02	3,35
Пазарджик	93,3	70,4	3,12	3,01
Перник	96,1	59,6	3,01	2,99
Плевен	94,4	71,7	3,50	3,45
Пловдив	95,3	71,1	3,41	3,35
Разград	96,2	73,8	3,29	3,00
Русе	95,5	74,9	3,10	3,74
Силистра	97,3	66,4	3,18	2,29
Сливен	63,6	79,8	3,17	2,81
Смолян	89,9	72,2	3,44	3,56
София (столица)	99,2	78,3	4,00	4,00
София	75,3	65,3	3,27	2,76
Стара Загора	95,3	69,3	2,96	2,93
Търговище	95,3	76,0	3,62	3,43
Хасково	93,2	73,7	3,16	3,04
Шумен	90,2	66,4	3,25	3,09
Ямбол	82,5	72,7	2,90	2,81
Средно за страната	91,4	73,2	3,40	3,34

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

Демография

Индикатор	Коефициент на възрастова зависимост, 65+ към 0–14 години (%)	Коефициент на възрастова зависимост, 65+ към 15–64 години (%)	Относителен дял на населението в градовете (%)	Гъстота на населението на урбанизираните територии (брой лица/кв.км)	Коефициент на естествен прираст (‰)	Коефициент на механичен прираст (‰)
Област	2020 г.	2020 г.	2020 г.	2020 г.	2020 г.	2020 г.
Благоевград	136,1	30,8	60,3	2264	-7,6	2,5
Бургас	130,4	31,5	76,0	2240	-6,6	7,8
Варна	127,6	29,7	83,2	1814	-5,7	6,3
Велико Търново	189,2	38,3	69,7	1042	-12,3	-0,1
Видин	251,2	51,5	64,6	837	-21,9	2,1
Враца	177,5	40,0	58,8	756	-13,9	2,3
Габрово	250,9	49,2	79,9	1218	-18,1	10,5
Добрич	161,6	35,7	68,7	663	-11,9	3,1
Кърджали	151,5	32,9	40,2	1978	-7,1	23,2
Кюстендил	230,5	46,0	69,4	1108	-17,2	14,7
Ловеч	201,6	45,6	61,8	836	-14,5	14,0
Монтана	194,5	44,1	63,7	889	-18,2	5,4
Пазарджик	139,3	33,0	62,6	2074	-10,7	4,8
Перник	204,0	40,7	77,9	922	-16,3	26,6
Плевен	187,7	44,2	65,9	1070	-13,5	1,3
Пловдив	140,8	32,5	74,8	2503	-8,3	7,7
Разград	164,2	34,7	46,6	834	-14,2	5,3
Русе	186,6	37,8	76,6	1646	-13,5	0,7
Силистра	179,9	40,0	43,8	782	-14,0	3,2
Сливен	109,6	33,2	65,2	2617	-6,4	-2,2
Смолян	220,2	40,1	56,7	1761	-14,4	-1,6
София (столица)	117,4	26,2	95,5	4860	-3,5	-12,0
София	173,3	37,0	59,0	756	-12,3	63,0
Стара Загора	150,7	36,4	69,6	1477	-10,1	3,7
Търговище	151,6	34,8	54,2	1069	-12,5	4,5
Хасково	159,9	37,2	71,9	1043	-12,3	4,7
Шумен	160,3	34,4	59,9	885	-11,0	8,2
Ямбол	160,8	40,5	68,8	1069	-11,5	4,3
Средно за страната	150,6	34,1	72,9	1506	-9,5	4,4

Образование

Област	Индикатор	Брой на студентите в колежи и университети на 1000 души от населението 2020 г.	Брой на преподавателите в основното и средното образование на 1000 ученици (%) 2020 г.	Нетен коефициент на записване на населението в V-VIII клас (%) 2020 г.	Относителен дял на напусналите основното и средното образование (%) 2019 г.	Относителен дял на второгодниците (%) 2020 г.	Среден успех от ДЗИ по БЕЛ 2020/2021 г.	Дял на оценките по БЕЛ под „Среден“ 3,00 (%) 2021 г.	Среден успех на НВО след VII клас по математика (точки от 100 възможни) 2021 г.
Благоевград		29	88	92,4	1,70	0,27	4,19	6,2	37,1
Бургас		15	81	85,5	2,60	0,22	4,12	9,0	39,3
Варна		50	83	83,6	2,20	0,21	4,39	4,9	44,4
Велико Търново		68	98	85,1	2,90	0,59	4,12	6,4	35,4
Видин		6	90	80,8	2,30	1,06	4,12	6,4	28,4
Враца		7	93	91,8	2,30	0,41	3,99	9,7	30,3
Габрово		46	77	100,0	3,30	0,20	4,19	4,8	33,4
Добрич		4	93	73,4	4,30	0,91	4,08	8,7	30,5
Кърджали		4	100	77,2	1,50	0,24	3,98	17,9	31,7
Кюстендил		0	85	88,6	1,80	0,07	4,04	9,0	31,4
Ловеч		2	85	86,7	2,80	0,91	4,13	8,4	29,5
Монтана		0	88	83,0	2,70	0,99	3,94	5,8	30,1
Пазарджик		0	96	79,8	3,90	1,35	4,03	11,7	30,9
Перник		0	92	89,6	1,50	0,42	4,06	6,6	32,0
Плевен		16	90	87,3	3,50	0,59	3,97	11,5	31,8
Пловдив		53	82	87,4	3,70	0,77	4,30	6,0	38,7
Разград		2	88	85,5	2,50	0,16	3,96	9,9	31,2
Русе		29	91	84,5	2,90	0,22	4,19	4,7	39,1
Силистра		2	97	80,2	4,50	0,50	3,94	10,9	30,3
Сливен		9	81	86,4	5,40	1,50	4,08	8,0	27,5
Смолян		14	120	90,8	0,30	0,32	4,44	2,4	42,6
София (столица)		71	83	88,8	0,60	0,28	4,58	1,8	50,1
София		7	90	89,8	2,00	0,72	3,99	10,9	31,8
Стара Загора		17	88	91,4	4,00	1,03	4,12	8,3	33,9
Търговище		0	101	75,7	2,80	0,61	3,96	8,0	34,5
Хасково		4	82	84,9	3,40	0,63	4,00	12,2	32,4
Шумен		38	93	82,4	2,50	0,51	3,98	9,5	30,4
Ямбол		7	76	89,8	2,00	1,15	3,94	13,3	35,0
Средно за страната		32	87	86,5	2,50	0,55	4,21	7,0	37,9

Здравеопазване

Област	Индикатор	Население на един общо-практикуващ лекар (брой лица)	Индекс на достъпност до лекари специалисти (по-ниското е по-добро)	Преминали болни за лечение през МБАЛ на 1000 души (брой лица)	Брой на болничните легла в МБАЛ на 1000 души от населението	Дял на здравно-осигурените лица (%)	Коефициент на детска смъртност (%)
		2020 г.	2020 г.	2020 г.	2020 г.	2020 г.	2020 г.
Благоевград		1610	12,07	113,0	4,13	89,6	3,0
Бургас		1856	10,69	79,0	3,60	84,3	7,2
Варна		1534	6,35	133,0	4,37	83,9	3,6
Велико Търново		1649	11,89	133,0	3,33	84,7	9,0
Видин		1172	12,07	105,0	4,08	91,2	4,2
Враца		1520	10,23	154,0	4,46	92,6	3,7
Габрово		1504	9,95	188,0	5,10	96,3	6,4
Добрич		1333	14,74	98,0	2,82	85,3	5,7
Кърджали		2475	14,25	113,0	3,49	100,0	6,0
Кюстендил		1359	11,19	122,0	5,55	95,6	3,8
Ловеч		1348	9,56	137,0	4,17	90,4	5,1
Монтана		1224	10,59	204,0	6,93	87,7	10,8
Пазарджик		1572	11,34	87,0	6,34	85,1	5,7
Перник		1415	12,26	80,0	2,45	89,6	5,0
Плевен		1129	4,19	206,0	9,94	91,0	5,7
Пловдив		1452	6,72	197,0	8,11	87,4	5,6
Разград		2121	11,70	162,0	5,01	95,4	5,0
Русе		1917	9,78	146,0	5,04	87,7	2,0
Силистра		1712	12,67	180,0	4,50	87,6	8,8
Сливен		1818	12,88	118,0	5,01	86,4	11,7
Смолян		1526	12,34	168,0	5,41	95,6	4,8
София (столица)		1633	5,08	122,0	5,72	87,1	2,4
София		1751	9,20	207,0	5,75	87,3	5,3
Стара Загора		1368	9,37	123,0	4,74	89,3	5,0
Търговище		2056	11,45	164,0	5,39	86,9	3,8
Хасково		1774	12,10	159,0	3,57	89,2	8,4
Шумен		1436	12,42	108,0	2,91	87,9	8,2
Ямбол		1364	14,42	100,0	3,54	88,4	8,2
Средно за страната		1562	8,56	138,0	5,52	88,7	5,1

Ред и сигурност

Индикатор	Дял на наказателните дела, приключили в 3-месечен срок (%)	Дял на висящите наказателни дела (%)	Натовареност по щат на наказателните съдии (брой разгледани дела/месец)	Престъпления срещу личността и собствеността (брой престъпления/1000 лица)	Дял на разкритите престъпления срещу личността и собствеността (%)
Област	2020 г.	2020 г.	2020 г.	2020 г.	2020 г.
Благоевград	87,0	15,2	6,9	7,3	58,2
Бургас	88,0	10,4	9,7	11,5	50,3
Варна	93,0	7,4	6,9	12,5	40,1
Велико Търново	92,0	9,4	6,8	10,1	60,6
Видин	88,0	15,2	4,3	12,5	54,5
Враца	93,0	4,5	6,4	13,0	54,5
Габрово	84,0	9,1	5,8	9,6	76,3
Добрич	92,0	8,1	5,8	9,4	55,4
Кърджали	96,0	4,5	7,5	5,0	64,0
Кюстендил	82,0	11,0	11,8	9,6	51,3
Ловеч	94,0	7,8	8,6	10,5	55,2
Монтана	92,0	13,3	5,6	13,8	54,1
Пазарджик	93,0	10,4	8,4	7,3	52,4
Перник	90,0	13,3	5,8	10,9	52,7
Плевен	92,0	9,9	6,4	10,9	53,4
Пловдив	93,0	7,7	11,5	8,1	60,6
Разград	91,0	7,8	8,9	8,0	65,7
Русе	95,0	7,2	11,4	8,9	56,9
Силистра	94,0	9,3	9,9	8,1	60,6
Сливен	93,0	7,7	9,7	9,4	67,2
Смолян	96,0	8,7	3,6	5,2	68,8
София (столица)	84,0	17,2	10,6	11,4	32,1
София	77,0	22,3	5,6	9,7	53,3
Стара Загора	93,0	8,6	10,2	10,3	54,2
Търговище	92,0	8,7	4,3	8,9	70,6
Хасково	88,0	13,5	7,8	10,0	63,0
Шумен	93,0	4,7	6,3	7,9	62,6
Ямбол	90,0	7,7	7,2	9,0	66,9
Средно за страната	89,6	11,1	8,6	9,9	52,1

Околна среда

Индикатор	Емисии на въглероден диоксид в атмосферата (т/кв.км)	Образувани битови отпадъци (кг/човек/година)	Дял от битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране (%)	Дял на населението в селища с обществена канализация, свързано с пречиствателни станции (%)	Дял на населението в селища с обществена канализация (%)
Област	2019 г.	2018 г.	2018 г.	2019 г.	2019 г.
Благоевград	9,6	304	15,2	32,8	82,9
Бургас	91,8	433	83,2	66,1	79,1
Варна	582,7	498	78,1	86,5	86,5
Велико Търново	51,4	425	99,9	62,3	69,4
Видин	2,5	339	10,0	49,5	57,9
Враца	n.a.	278	67,5	51,4	57,8
Габрово	30,3	433	91,1	74,5	85,1
Добрич	7,2	399	84,3	70,9	70,9
Кърджали	n.a.	253	12,8	37,5	44,8
Кюстендил	n.a.	287	97,6	62,3	72,7
Ловеч	n.a.	332	11,3	57,0	69,3
Монтана	2,6	268	95,3	35,6	61,3
Пазарджик	32,2	339	13,4	44,1	72,7
Перник	107,8	472	86,3	74,5	79,6
Плевен	56,9	391	89,7	53,3	57,0
Пловдив	131,6	446	66,8	67,0	82,7
Разград	54,3	529	8,5	41,9	41,9
Русе	169,7	404	16,7	68,9	68,9
Силистра	10,1	400	4,0	44,4	51,5
Сливен	n.a.	307	91,7	57,3	65,2
Смолян	3,4	301	7,5	43,1	73,1
София (столица)	n.a.	499	96,8	96,3	96,3
София	30,2	487	18,9	40,5	78,2
Стара Загора	3654,5	412	86,3	62,1	71,5
Търговище	87,5	302	68,3	44,3	54,1
Хасково	61,7	316	96,1	53,5	72,6
Шумен	36,3	305	94,7	54,4	58,0
Ямбол	9	317	89,8	4,8	71,9
Средно за страната	227,6	409	70,9	64,6	76,4

Индикатор Област	Посещения в театрите (брой/1000 души)	Посещения в кината (брой/1000 души)	Посещения в музеите (брой/1000 души)	Посещения в библиотеките (брой/1000 души)
	2019 г.	2020 г.	2020 г.	2020 г.
Благоевград	123	114	203	446
Бургас	378	193	198	101
Варна	462	306	180	223
Велико Търново	146	195	851	996
Видин	423	102	1139	370
Враца	166	111	45	0
Габрово	440	109	1800	297
Добрич	211	40	800	352
Кърджали	154	18	39	138
Кюстендил	123	43	312	209
Ловеч	161	43	571	134
Монтана	88	96	67	0
Пазарджик	261	43	361	193
Перник	65	19	156	135
Плевен	258	93	345	189
Пловдив	232	234	299	223
Разград	434	36	173	233
Русе	540	224	277	303
Силистра	235	25	162	n.a.
Сливен	313	14	280	604
Смолян	99	38	96	131
София (столица)	708	473	207	855
София	0	32	732	0
Стара Загора	459	168	405	456
Търговище	625	12	49	863
Хасково	298	13	73	196
Шумен	191	22	623	957
Ямбол	494	8	143	274
Средно за страната	362	190	322	480